

๓๓๔ ๒๕๓๖

พ. ๕๑๖

๕. ๒

ผลกระทบของการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
ต่อเศรษฐกิจและการศึกษาในเกาะสมุย

ปริญาพนธ์

ของ

พิศมัย จารุจิตติพันธ์

๒๖ ส.ค. ๒๕๓๗

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุชนิพนธ์ สาขาพัฒนศึกษาศาสตร์

เมษายน ๒๕๓๖

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๑๐๖๑๘๐

187869

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควร
รับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุขบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษาศาสตร์ ของ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

..... ประธาน

(ดร.นงลักษณ์ วิรัชชัย)

..... กรรมการ

(รศ.ดร.ชารงค์ อุดมไพจิตรกุล)

..... กรรมการ

(ผศ.ดร.สมชาย รัตนโกมุท)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน

(ดร.นงลักษณ์ วิรัชชัย)

..... กรรมการ

(รศ.ดร.ชารงค์ อุดมไพจิตรกุล)

..... กรรมการ

(ผศ.ดร.สมชาย รัตนโกมุท)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(นายเศรษฐพล จินดานนท์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษาดุขบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษาศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศ.ดร.สมพร บัวทอง)

วันที่ ..30.. เดือน ..เมษายน..... พ.ศ. 2536

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับทุนสนับสนุน 3 ทุน คือ

1. ทุน "มูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางรำไพพรรณี"
2. ทุน "ศาสตราจารย์ ดร.สุตใจ เหล่าสุนทร"
3. ทุนค่าใช้จ่ายในการทำปริญญานิพนธ์ในประเทศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความรู้และการแนะนำเป็นอย่างดีจาก
อาจารย์ ดร.นงลักษณ์ วิรัชชัย รองศาสตราจารย์ ดร.ธารงค์ อุดมไพจิตรกุล และ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย รัตนโกมุท โดยเฉพาะอย่างยิ่งท่านอาจารย์
ดร.นงลักษณ์ วิรัชชัย ประธานกรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ที่ได้สละเวลาในการให้ความรู้
คำแนะนำแก่ผู้วิจัยตั้งแต่การกำหนดปัญหาการวิจัย ตลอดจนการตรวจแก้ไขทุกขั้นตอนของการ
ทำวิจัยอย่างใกล้ชิด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทั้ง 3 ท่าน เป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้
และขอขอบพระคุณ คุณเศรษฐพล จินดานนท์ ผู้อำนวยการกองแผนงาน การท่องเที่ยวแห่ง
ประเทศไทยที่ได้กรุณามาร่วมเป็นกรรมการสอบ และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์สำหรับการแก้ไข
ปริญญานิพนธ์

ขอกราบขอบพระคุณ มูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
และสมเด็จพระนางรำไพพรรณี ที่ได้กรุณามอบทุนการศึกษาเพื่อใช้ในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งทำให้
ผู้วิจัยซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้น และขอขอบพระคุณ คณะกรรมการพิจารณาทุน
ศาสตราจารย์ ดร.สุตใจ เหล่าสุนทร และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ให้ทุนอุดหนุน
การวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ นักท่องเที่ยวและตัวแทนครัวเรือนในเกาะสมุยที่ได้สละเวลาให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ต้อง กองทอง อาจารย์ใหญ่โรงเรียนเกาะสมุย อาจารย์
พรเทพ มีเดช อาจารย์ใหญ่โรงเรียนที่ปราชญ์พิทยา ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ของทั้งสองโรงเรียน
และข้าราชการประจำสำนักงานประมงศึกษาอำเภอเกาะสมุยที่กรุณาให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัด
การศึกษาในระบบโรงเรียน ขอขอบพระคุณ คุณสุพร พึ่งประสงค์ นักวิชาการศึกษา สำนักงาน
ศึกษาธิการอำเภอเกาะสมุย ข้าราชการกรมพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร กรมปศุสัตว์
และกรมประมงประจำอำเภอเกาะสมุย ที่กรุณาให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบ
โรงเรียนข้อมูลทั้ง 2 ส่วนนี้เป็นประโยชน์อย่างมากในการวิเคราะห์ในส่วนของการศึกษา

ขอขอบพระคุณข้าราชการกองบัญชาการตำรวจภูธรภาค ๑ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงานสถิติแห่งชาติ ที่ให้ความสะดวกแก่ผู้วิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตารางปัจจัย-ผลผลิต ของประเทศไทย ฉบับปี พ.ศ. 2532 ขนาด 27 x 27 สาขาการผลิต และข้อมูลเกี่ยวกับการจ้างงานในแต่ละสาขาการผลิต

ขอขอบพระคุณ คุณวรรณมา ตันคำใหญ่ ผู้จัดการบริษัทสมุยเฟอร์นิเจอร์ ขอขอบพระคุณ บริษัทส่งเสริมเทรเวลแอนด์ทราเวลเซอร์วิส และบริษัทบางกอกแอร์เวย์ จำกัด ที่กรุณาให้ความสะดวกแก่ผู้วิจัยในการใช้พื้นที่บนเรือและบริเวณสนามบินในการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยว และขอขอบคุณ คุณวิศาล บรรณรัตน์ เจ้าของและผู้จัดการโรงแรมดำรงศรทาวน์ ที่ได้กรุณาเอื้อเฟื้อสถานที่พักแก่ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยตลอดระยะเวลาที่จัดเก็บรวบรวมข้อมูลในเกาะสมุย

ขอขอบคุณ คุณสันติ ทองสุข ศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร นิสิตวิชาเอกเศรษฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาควิชา นิสิตวิชาเอกภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ และนิสิตวิชาเอกคอมพิวเตอร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ที่ได้ช่วยเหลือผู้วิจัยในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล และการพิสูจน์อักษร

ท้ายที่สุด ขอขอบพระคุณ คุณวิภา จารุจิตติพันธ์ ที่คอยให้กำลังใจ และให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้วิจัยตลอดระยะเวลาของการทำวิทยานิพนธ์

พิศมัย จารุจิตติพันธ์

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ที่มาและสภาพของปัญหา	1
	วัตถุประสงค์การวิจัย	8
	ขอบเขตการวิจัย	9
	ความสำคัญของการวิจัย	13
	นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	14
2	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย	15
	ตอนที่ 1 : แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยทางเศรษฐศาสตร์	15
	แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยเกี่ยวกับการท่องเที่ยว การสร้างรายได้	
	และตัวทวี (multiplier)	15
	แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ส่วนรั่วไหล	
	(leakage) การเชื่อมโยง (linkage) และการสร้างรายได้	26
	ตอนที่ 2 : แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ การศึกษา	
	และการท่องเที่ยว	85
	ตอนที่ 3 : กรอบความคิดและสมมติฐานในการวิจัย	108
	กรอบความคิดในการวิจัย	108
	สมมติฐานในการวิจัย	111

บทที่	หน้า
3 วิธีการดำเนินการวิจัย	113
แหล่งข้อมูล ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง	113
ข้อมูลและตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย	115
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	117
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	118
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	120
4 การวิเคราะห์ผลกระทบในด้านเศรษฐกิจ	124
ตอนที่ 1 : ผลกระทบต่อเศรษฐกิจในระดับชุมชน	124
ผลกระทบต่อการสร้างรายได้	124
ผลกระทบต่อการสร้างงาน	135
ผลกระทบต่อการกระจายรายได้ (พิจารณาจากรายได้ที่เป็นตัวเงิน) ...	142
ผลกระทบต่อการกระจายการจ้างงาน	149
ตอนที่ 2 : ผลกระทบต่อเศรษฐกิจในระดับครัวเรือน	157
ผลกระทบต่อดัชนีรายได้และค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพ	157
ผลกระทบต่อดัชนีการมีงานทำ	164
สรุป	167

บทที่	หน้า
5 การวิเคราะห์ผลกระทบในด้านการศึกษา	172
ตอนที่ 1 : ผลกระทบต่อการศึกษาระดับชุมชน	172
ผลกระทบต่อการเข้าศึกษาและการศึกษาต่อในระบบโรงเรียน	172
ผลกระทบต่อความต้องการบริการการศึกษาของหน่วยธุรกิจเอกชน	176
ผลกระทบต่อการให้บริการการศึกษาของหน่วยงานในและนอก ระบบโรงเรียน	185
ตอนที่ 2 : ผลกระทบต่อการศึกษาระดับครัวเรือน	193
ผลกระทบต่อความต้องการบริการการศึกษาของครัวเรือน	193
ผลกระทบต่อความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ	201
สรุป	204
✓ 6 สรุปและข้อเสนอแนะ	209
บรรณานุกรม	220
ภาคผนวก	233
ภาคผนวก ก	234
ภาคผนวก ข	251

บทที่	หน้า
ภาคผนวก ค	265
ภาคผนวก ง	284
ภาคผนวก จ	300
ประวัติย่อของผู้วิจัย	335

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	ตัวทวีรายได้ในประเทศต่าง ๆ ในแถบคาริบเบียน	20
2	ตัวทวีรายได้ในประเทศต่าง ๆ และเมืองขนาดใหญ่	21
3	ตัวทวีรายได้ในประเทศต่าง ๆ ในเอเชีย	22
4	ส่วนร่วไหลจากสาขาการท่องเที่ยวในประเทศต่าง ๆ	32
5	แสดงตารางปัจจัย - ผลผลิต	57
6	ภาวะความยากจน (poverty incidence) แยกตามภาคและเขตต่าง ๆ ของประเทศไทย	70
7	การกระจายรายได้ที่เป็นตัวเงินแบ่งตามระดับชั้นของรายได้ของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2506, 2512 และ 2512	
8	ส่วนแบ่งรายได้ของกลุ่มครัวเรือนแบ่งตามกลุ่ม 5 กลุ่ม เท่า ๆ กันของ ประเทศไทยในปี พ.ศ. 2518/2519, 2523/2524, 2528/2529 และ 2531/2532	75
9	ร้อยละของจำนวนพนักงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศไทย แยกตามระดับการศึกษา ในปี พ.ศ. 2530	90
10	ร้อยละของจำนวนพนักงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศไทย แยกตามระดับความชำนาญ ในปี พ.ศ. 2530	91
11	รายได้ทางตรงและรายได้ทางอ้อมที่เกิดขึ้นทั้งหมดเนื่องจากการใช้จ่ายของ นักท่องเที่ยวในเกาะสมุย ในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534	126
12	รายได้ทางตรงและทางอ้อมที่เกิดขึ้นในเกาะสมุย และที่ตกแก่ชาวเกาะสมุย เนื่องจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในเกาะสมุย ในปี พ.ศ. 2530 และ ปี พ.ศ. 2534	129

13	สัดส่วนผลทางตรงและผลทางอ้อมของรายได้ที่เกิดขึ้นทั้งหมดและเกิดขึ้นใน เกาะสมุยเนื่องจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในเกาะสมุย ในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534	132
14	การจ้างงานทางตรงและทางอ้อมที่เกิดขึ้นทั้งหมดเนื่องจากการใช้จ่ายของ นักท่องเที่ยวในเกาะสมุย ในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534	136
15	สัดส่วนของการจ้างงานที่เกิดขึ้นทั้งหมดและเกิดขึ้นในเกาะสมุยเนื่องจาก การใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในเกาะสมุย ในปี พ.ศ. 2530 และ ปี พ.ศ. 2534	139
16	ส่วนแบ่งรายได้ของกลุ่มครัวเรือนแบ่งตามกลุ่ม 5 กลุ่มเท่า ๆ กัน ของครัวเรือน ในตำบลอ่างทองและตำบลลี้จาม (รวม) ในปี พ.ศ. 2530 และ ปี พ.ศ. 2534	143
17	การกระจายรายได้เฉลี่ยที่เป็นตัวเงินแบ่งตามระดับชั้นของรายได้ของครัวเรือน ในตำบลอ่างทองและตำบลลี้จาม (รวม) ในปี พ.ศ. 2530 และ ปี พ.ศ. 2534	144
18	ส่วนแบ่งรายได้ของกลุ่มครัวเรือนแบ่งตามกลุ่ม 5 กลุ่ม ๆ เท่ากัน ของครัวเรือน ในตำบลอ่างทองและตำบลลี้จาม (แยก) ในปี พ.ศ. 2530 และ ปี พ.ศ. 2534	146
19	การกระจายรายได้เฉลี่ยที่เป็นตัวเงินแบ่งตามระดับชั้นของรายได้ของครัวเรือน ในตำบลอ่างทองและตำบลลี้จาม (แยก) ในปี พ.ศ. 2530 และ ปี พ.ศ. 2534	147
20	จำนวนและสัดส่วนแรงงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในตำบลอ่างทอง ในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534	151
21	จำนวนและสัดส่วนการจ้างงานและความต้องการจ้างงาน แยกตามภูมิภาค และคุณสมบัติของแรงงาน	153

22	จำนวนและสัดส่วนการจ้างแรงงานท้องถิ่นและแรงงานต่างถิ่นในอุตสาหกรรม ท่องเที่ยวในตำบลอ่างทอง ในปี พ.ศ. 2534 แยกตามประเภทของ หน่วยธุรกิจเอกชน	154
23	รายได้และสัดส่วนรายได้ที่เป็นตัวเงิน (money income) เฉลี่ยของครัวเรือน ในตำบลอ่างทองและตำบลลี้จาม ในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534 .	158
24	รายได้เฉลี่ยและการเปลี่ยนแปลงรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนในตำบลอ่างทอง และตำบลลี้จาม ในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534	159
25	ร้อยละของค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพเฉลี่ยต่อครัวเรือนในตำบลอ่างทองและ ตำบลลี้จาม ในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534	162
26	จำนวนและสัดส่วนการมีงานทำของสมาชิกในครัวเรือนในตำบลอ่างทองและ ตำบลลี้จาม ในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534	166
27	การเปรียบเทียบผลกระทบต่อเศรษฐกิจในเรื่องรายได้และการจ้างงานใน ระดับชุมชนและระดับครัวเรือน ในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534	169
28	จำนวนและสัดส่วนผู้ศึกษา ผู้สำเร็จการศึกษา และผู้ศึกษาต่อในระบบโรงเรียน ในเกาะสมุย ในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534	174
29	จำนวนและสัดส่วนของความต้องการบริการการศึกษาและความต้องการกำลังคน ที่มีคุณสมบัติต่าง ๆ ของหน่วยธุรกิจเอกชน ในตำบลอ่างทอง ในปี พ.ศ. 2534	178
30	ปัจจัยที่กำหนดการรับบุคลากรเข้าทำงานในหน่วยธุรกิจเอกชนในตำบลอ่างทอง .	181
31	สัดส่วนสาขาวิชาที่หน่วยธุรกิจเอกชนในตำบลอ่างทองต้องการ	183
32	สัดส่วนความต้องการบุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงานที่ใช้ความรู้ใน สาขาวิชาต่าง ๆ ของหน่วยธุรกิจเอกชนในตำบลอ่างทอง	184

33	งบประมาณและการเปลี่ยนแปลงงบประมาณการจัดการศึกษาในสาขาวิชาชีพ ของหน่วยงานจัดการศึกษาในเกาะสมุย ในปี พ.ศ. 2530 และ ปี พ.ศ. 2534	187
34	สาขาวิชาชีพที่หน่วยงานจัดการศึกษาในเกาะสมุยเปิดให้บริการในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534	189
35	ความสามารถในการให้บริการการศึกษาและความต้องการบริการการศึกษาใน สาขาที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในเกาะสมุย ในปี พ.ศ. 2530 และ ปี พ.ศ. 2534	191
36	จำนวนและสัดส่วนความต้องการให้สมาชิกในครัวเรือนได้รับการบริการการศึกษา ในระดับต่าง ๆ ของกลุ่มครัวเรือนในตำบลอ่างทองและตำบลลิ้งงาม. ในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534	194
37	สัดส่วนความต้องการให้สมาชิกในครัวเรือนได้รับการบริการการศึกษาใน สาขาวิชาต่าง ๆ ของกลุ่มครัวเรือนในตำบลอ่างทองและตำบลลิ้งงาม ในปี พ.ศ. 2534	198
38	จำนวนและสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ ของครัวเรือนในตำบลอ่างทองและตำบลลิ้งงาม ในปี พ.ศ. 2534	202
39	ร้อยละของระดับความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศของสมาชิกใน ครัวเรือนในตำบลอ่างทองและตำบลลิ้งงาม ในปี พ.ศ. 2530 และ ปี พ.ศ. 2534	202
40	การเปรียบเทียบผลกระทบต่อความต้องการบริการการศึกษาในระดับชุมชน และระดับครัวเรือนในเกาะสมุย ในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534 ...	207
41	จำนวนประชากรและความหนาแน่นของประชากรในเกาะสมุยในปี พ.ศ. 2534 ณ วันที่ 21 ธันวาคม	240

42	จำนวนโรงแรมและบังกะโลว์ จำนวนห้องพัก และความหนาแน่นของห้องพักต่อเนื้อที่ แยกตามหมู่บ้าน ในปี พ.ศ. 2534	251
43	ความหนาแน่นของครัวเรือนและประชากรต่อพื้นที่ แยกตามหมู่บ้านในเกาะสมุย ในปี พ.ศ. 2534	252
44	ระยะทางจากตำบลต่างๆถึงแหล่งท่องเที่ยว ถนนสายหลัก ท่าเรือ ท่ารถ สนามบิน และสถานีตำรวจสมุย ในปี พ.ศ. 2534	253
45	ระยะทางจากหมู่บ้านถึงถนนสายหลักในเกาะสมุย ในปี พ.ศ. 2534	254
46	จำนวนเที่ยวของรถประจำทางที่ผ่านแหล่งท่องเที่ยว ถนนสายหลัก ท่าเรือ ท่ารถ สนามบิน และสถานีตำรวจในเกาะสมุย ในปี พ.ศ. 2534	255
47	การได้รับบริการไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ ระบบระบายน้ำ และระบบกำจัดของเสีย แยกตามหมู่บ้านในเกาะสมุย ในปี พ.ศ. 2534	256
48	จำนวนสถานพยาบาลและจำนวนสถาบันการเงิน แยกตามหมู่บ้านในเกาะสมุย ในปี พ.ศ. 2534	257
49	สรุปผลการประเมินการแบ่งระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในเกาะสมุย .	261
50	ผลการประเมินความพึงพอใจของทรัพยากรท่องเที่ยวในเกาะสมุย	262
51	ผลการประเมินความพร้อมด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว	263
52	ผลการประเมินความพร้อมด้านสภาพ กายภาพ และโครงสร้างพื้นฐาน ของหมู่บ้าน	264
53	วัตถุประสงค์ รูปแบบการเดินทาง สถานที่ค้างคืน การพักค้างคืน และสถานภาพ ส่วนบุคคล ของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศในเกาะสมุย ในปี พ.ศ. 2534	266
54	ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ ในขณะที่พักในเกาะสมุย ในปี พ.ศ. 2534 (บาท/คน/การเดินทาง)	270

55	ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อการเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ ในเกาะสมุย ในปี พ.ศ. 2530 และ ปี พ.ศ. 2534 แยกตามรหัสสาขา การผลิตของตารางปัจจัย-ผลผลิต	271
56	ส่วนแบ่งรายได้ที่เป็นตัวเงินของกลุ่มครัวเรือน แบ่งตามกลุ่ม 5 กลุ่ม เท่าๆกัน ของครัวเรือนในตำบลอ่างทองและตำบลดึ่งงาม (แยก) ในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534	272
57	รายได้ที่เป็นตัวเงินเฉลี่ยต่อปีและจำนวนครัวเรือนในตำบลอ่างทอง ในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534	273
58	รายได้ที่เป็นตัวเงินเฉลี่ยต่อปีและจำนวนครัวเรือนในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534 แยกตามระดับชั้นของรายได้	274
59	ค่าใช้จ่ายของการดำรงชีพเฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อปีในตำบลอ่างทอง และตำบลดึ่งงาม ในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534	275
60	จำนวนบุคลากรในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในตำบลอ่างทองแยกตามคุณสมบัติ ตำแหน่งงาน และประเภทของหน่วยธุรกิจเอกชนในปี พ.ศ. 2534	276
61	การประกอบอาชีพของสมาชิกในครัวเรือนในตำบลอ่างทองและตำบลดึ่งงาม ในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534 แยกตามประเภทของอาชีพ	278
62	การประกอบอาชีพหลักและอาชีพรองของสมาชิกในครัวเรือนในตำบลอ่างทอง และตำบลดึ่งงาม ในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534	279
63	เหตุผลที่หน่วยธุรกิจเอกชนต้องการให้มีหน่วยงานให้บริการการศึกษาในสาขาวิชา ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในตำบลอ่างทอง ในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534 แยกตามกลุ่มของหน่วยธุรกิจเอกชน	280
64	เหตุผลที่หน่วยธุรกิจเอกชนไม่ต้องการให้มีหน่วยงานให้บริการการศึกษาในสาขา วิชาที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เพื่อประโยชน์ของหน่วยงานตนในตำบล อ่างทอง ในปี พ.ศ. 2534 แยกตามกลุ่มของหน่วยธุรกิจเอกชน	281

65	หน่วยงานที่หน่วยธุรกิจเอกชนในตำบลอย่างทองประสงค์ที่จะให้รับผิดชอบในการให้ บริการการศึกษา แยกตามกลุ่มของหน่วยธุรกิจเอกชน	282
66	รูปแบบของการศึกษาที่หน่วยธุรกิจเอกชนในตำบลอย่างทองต้องการที่จะได้รับ บริการการศึกษาเพิ่มเติม แยกตามกลุ่มของหน่วยธุรกิจเอกชน	283
67	มูลค่าผลิตภัณฑ์ประชาชาติ (ณ ราคาปี พ.ศ. 2531) ในประเทศไทย ในปีพ.ศ. 2530-2534 แยกตามสาขาการผลิต	285
68	มูลค่าผลิตภัณฑ์ภายในประเทศ และมูลค่ารายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2530-2534 ณ ราคาตลาด	286
69	มูลค่าสินค้าส่งออกทั้งหมด มูลค่าสินค้านำเข้าทั้งหมด และมูลค่าสินค้านำเข้า เพื่อการบริโภคของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2530-2534	287
70	จำนวนประชากรในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2530-2534 แยกตามระดับพื้นที่	288
71	ผู้มีงานทำในประเทศไทย จำนวนตามสาขาการผลิตในปี พ.ศ. 2530-2534 ..	289
72	จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างประเทศในเกาะสมุย ในปี พ.ศ. 2530-2534	290
73	ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างประเทศในขณะที่พัก บนเกาะสมุยในปี พ.ศ. 2530 (บาท/คน/การเดินทาง)	291
74	จำนวนแรงงานและมูลค่าผลผลิตในแต่ละสาขาอุตสาหกรรมการผลิต ในประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534	292
75	มูลค่าการนำเข้าสินค้าเพื่อการบริโภคอุปโภคของประเทศไทย ในประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534	293
76	จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาระดับต่างๆและการศึกษาต่อในเกาะสมุย ในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534	294
77	มูลค่าผลผลิตในแต่ละสาขาการผลิตของตารางปัจจัย-ผลผลิต ขนาด 27 x 27 ปี พ.ศ. 2532	295

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ		หน้า
1	โครงสร้างของตารางบัญชีการผลิตและผลผลิต	59
2	เส้นลอเรนซ์	72
3	เส้นลอเรนซ์	78
4	เส้นลอเรนซ์และพื้นที่ที่ใช้ในการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์จีนี้	79
5	แสดงผลกระทบของการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจและ การศึกษาในเกาะสมุย	110
6	แสดงผลกระทบของการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในเกาะสมุยต่อรายได้	134
7	แสดงผลกระทบของค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในเกาะสมุยต่อการจ้างงาน	141

บัญชีแผนที่

แผนที่	หน้า
1 แสดงอาณาเขตเกาะสมุย	236
2 แสดงอาณาเขตหมู่บ้านและตำบลในเกาะสมุย	239
3 แสดงแหล่งท่องเที่ยว	247

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและสภาพของปัญหา

การท่องเที่ยวในประเทศไทยได้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศอย่างจริงจังเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2520 เมื่อรัฐบาลได้นำแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งจัดทำโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ผนวกเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (ปี พ.ศ. 2520 - 2524) นับจากนั้นมา การท่องเที่ยวได้รับการบรรจุไว้ในแผนพัฒนาเรื่อยมา ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529) แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 - 2534) และแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 - 2539) วัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ในแผนพัฒนาฯ มีประเด็นสำคัญรวม 2 ประเด็น เหมือนกันทุกฉบับ ประเด็นแรก เป็นวัตถุประสงค์ในด้านเศรษฐกิจ ซึ่งมุ่งเพิ่มรายได้ การจ้างงาน การกระจายรายได้ และการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค ประเด็นที่ 2 เป็นวัตถุประสงค์ในด้านสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งได้มุ่งที่จะอนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากร สิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนขนบธรรมเนียม อันดีงาม และโบราณสถานต่าง ๆ

การท่องเที่ยวในประเทศไทย นับว่ามีบทบาทอย่างมากในด้านเศรษฐกิจเพราะเป็นอุตสาหกรรมที่สามารถนำรายได้ในรูปเงินตราต่างประเทศเข้าสู่ประเทศไทยได้สูงเป็นอันดับ 1 ของมูลค่าและบริการส่งออกทั้งหมดตลอดมา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 เงินตราต่างประเทศที่การท่องเที่ยวนำเข้าสู่ประเทศมีปริมาณสูงถึง 23,879 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2525 และเพิ่มเป็น 100,004 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2534 ซึ่งเป็นการเพิ่มถึง 3.2 เท่าตัว ภายในช่วง 9 ปี เงินจำนวนนี้จึงมีส่วนอย่างมากในการชดเชยดุลการชำระเงินของประเทศ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2534 ; ธนาคารแห่งประเทศไทย 2534 ; จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2534) นอกจากนี้ การใช้จ่ายเงินของนักท่องเที่ยวยังก่อให้เกิดการสร้างรายได้และการสร้างงานเพิ่มขึ้นในประเทศได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง เนื่องจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวทำให้เกิดการขยายตัวของธุรกิจต่าง ๆ เพื่อผลิตสินค้า

และบริการสนองความต้องการหรืออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งนอกจากจะส่งผลให้เกิดการจ้างงานเพิ่มขึ้น และเกิดการเชื่อมโยง (linkage) ระหว่างกันในธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เช่น ธุรกิจโรงแรม ภัตตาคาร บริษัทท่องเที่ยวฯ แล้ว ยังส่งผลเชื่อมโยงให้เกิดการจ้างงานเพิ่มขึ้นในธุรกิจหรือการผลิตสาขาอื่น ๆ ด้วย เช่น การก่อสร้างหรือแม้แต่การผลิตในสาขาเกษตรกรรม (หน่วยวิจัยสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย. 2520 : 9 ; Andronicou. 1979 : 254) ในกรณีของประเทศไทย พบว่า การใช้จ่ายเงินของนักท่องเที่ยวไทยหรือต่างประเทศเพิ่มขึ้น 1 ล้านบาท มีผลทำให้รายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้นประมาณ 2.06 ล้านบาท และการใช้จ่ายทุก 82,566 บาท ของนักท่องเที่ยวไทยหรือทุก ๆ 73,144 บาท ของนักท่องเที่ยวต่างประเทศจะก่อให้เกิดการจ้างงาน 1 คน เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนนักท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 73 คน หรือนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ จำนวน 9 คน ก่อให้เกิดการจ้างงาน 1 คน (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2528)

ในประเด็นวัตถุประสงค์ การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากร สิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนขนบธรรมเนียมอันดีงาม และโบราณสถานต่าง ๆ นั้น พบว่า การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญ และผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ประเด็นนี้อย่างแพร่หลายในท้องถิ่นต่าง ๆ ถึงแม้ว่าส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับวัตถุประสงค์ในด้านเศรษฐกิจเป็นอันดับแรกก็ตาม

การขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและกว้างขวางของผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ได้รับจากการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศ ทำให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีบทบาทโดดเด่นในฐานะกลยุทธ์สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ ดังกล่าวที่ว่า

"ไม่มีรัฐบาลที่จะส่งเสริมการท่องเที่ยวเฉพาะเพื่อให้เกิดคุณค่าทางการสราญใจ การศึกษา และวัฒนธรรม แต่เพียง 3 ประการเท่านั้น คุณค่าทางเศรษฐกิจในด้านต่าง ๆ ย่อมเป็นผลติดตามมาด้วยเสมอ หรือมิฉะนั้นก็มองไม่เห็นคุณค่าทางเศรษฐกิจก่อน และให้คุณค่าทางอื่นเป็นส่วนเติมเต็ม และเป็นส่วนเสริม"

(ดูย ชุมสาย. 2527 : 44)

เนื่องจากวัตถุประสงค์สำคัญของการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว คือ วัตถุประสงค์ในด้านเศรษฐกิจ ประกอบกับการวัดผลกระทบในด้านสังคม-วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เป็นสิ่งที่กระทำได้ยาก (Santos. 1982 : 215 ; Milman and Pizam. 1988 : 191 ; Mill. 1990 : 168) การตัดสินใจส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในแหล่งต่าง ๆ จึงมักกระทำโดยการพิจารณาจากผลประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจ (Pizam. 1978 ; Perdue, Long and Allen. 1987 : 421) และมุ่งที่จะพิจารณาเฉพาะผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นโดยภาพรวม โดยคาดหวังว่า ผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจที่ตกแก่บุคคลบางกลุ่มจะส่งผลกระทบต่อไปยังบุคคลกลุ่มอื่น ๆ ในสังคมตามแนวคิดของทฤษฎีการแพร่กระจายลง (trickle down theory) อีกทั้งยังละเลยที่จะพิจารณาถึงปัญหาและความสูญเสียทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นควบคู่กับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ทั้ง ๆ ที่ปัญหาและความสูญเสียดังกล่าวเป็นข้อมูลสำคัญที่ช่วยในการพิจารณา ส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้เกิดผลประโยชน์ต่อประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมอย่างเท่าเทียมกัน

ปัญหาความสูญเสียในด้านเศรษฐกิจที่สำคัญ มี 3 ประการ ประการแรก คือ ปัญหาการรั่วไหล (leakage) ของรายได้ที่เพิ่มขึ้น และที่ควรตกแก่ระบบเศรษฐกิจของแหล่งท่องเที่ยว ประการที่สอง คือ ความไม่เสมอภาคของประชาชนในท้องถิ่นในการได้รับประโยชน์ในด้านรายได้ และการมีงานทำ ประการที่สาม คือ ปัญหาการเพิ่มขึ้นของค่าครองชีพ และราคาที่ดิน ปัญหาและความสูญเสียอื่น ๆ ในด้านเศรษฐกิจที่มีความสำคัญรองลงไปและถูกกล่าวถึงอยู่เสมอ คือ ปัญหาเกี่ยวกับความไม่มีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น อันเนื่องจากการมุ่งพัฒนาโดยให้ความสำคัญแก่อุตสาหกรรมท่องเที่ยวมากเกินไป ความไม่สมดุลกันของรายได้ของรัฐบาลท้องถิ่นที่ได้จากการจัดเก็บภาษีและค่าธรรมเนียมต่าง ๆ กับค่าใช้จ่ายในการจัดหาบริการสาธารณะ (public services) ให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น และการสูญเสียโอกาส (opportunity cost) ที่จะจัดสรรทรัพยากรไปใช้ในการพัฒนาประเทศในด้านอื่น ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมมากกว่าการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว (Mathieson and Wall. 1982 : 86 - 89 ; Mill. 1990 : 163) ปัญหาเหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาที่เกิดจากปัญหาเกี่ยวกับรายได้ และการจ้างงานทั้งสิ้น

รายได้ที่เพิ่มขึ้นจากการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไม่ได้ตกแก่ระบบเศรษฐกิจในท้องถิ่นหรือแหล่งท่องเที่ยวในปริมาณและอัตราที่สูงมากเท่าที่คาดหวัง เพราะรายได้ที่ประชาชนในท้องถิ่นได้รับจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวส่วนหนึ่งได้รั่วไหลออกไปจากระบบเศรษฐกิจท้องถิ่นในรูปแบบต่าง ๆ การรั่วไหลที่สำคัญ คือ การรั่วไหลของการนำเงินไปซื้อสินค้าและบริการจากท้องถิ่นอื่นเพื่อนำมาใช้ในธุรกิจอุตสาหกรรมท่องเที่ยว (หน่วยวิจัยสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย. 2520 ; สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2528 และ 2532 ; Santos. 1982 : 210 ; Mathieson and Wall. 1982 : 60 - 61 ; Coltman. 1985 : 225 ; Mill. 1990 : 156, 157, 159) และเพื่อสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นซึ่งมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปตามพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว (Pearce. 1981 : 53, 57 ; Mill. 1990 : 164) และการรั่วไหลในรูปการโอนเงินออกไปนอกท้องถิ่นโดยนักลงทุน และแรงงานจากภายนอกที่เข้ามาลงทุน และเข้ามาทำงานในท้องถิ่นที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว (Pearce. 1981 : 51, 57 ; Santos. 1982 : 210 ; Mathieson and Wall. 1982 : 61, 62, 73 ; Coltman. 1989 : 225 ; Mill. 1990 : 158) นอกจากนี้ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวบางส่วนซึ่งควรจะตกเป็นรายได้ของเจ้าของท้องถิ่นได้มีการไหลออกก่อนที่จะมีการไหลเข้า เช่น ค่านายหน้าของบริษัทนำเที่ยว นอกท้องถิ่นหักออกจากธุรกิจ ที่พัก ร้านอาหาร และร้านค้าต่าง ๆ ในท้องถิ่น (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2532)

ในกรณีแหล่งท่องเที่ยวมีสภาพเป็นเกาะ หรือเป็นพื้นที่ที่ด้อยพัฒนาหรือกำลังพัฒนาย่อมมีความจำเป็นต้องพึ่งพาสินค้าและบริการจากภายนอกเกือบทั้งหมด ทำให้การรั่วไหลของรายได้สูง จากการประมาณพบว่า จะมีเงินเหลือในระบบเศรษฐกิจท้องถิ่น (ในเกาะ) น้อยกว่าร้อยละ 25 ของค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว อีกร้อยละ 75 คือส่วนที่รั่วไหลออกไปนอกระบบเศรษฐกิจท้องถิ่น (Lundberg. 1985 : 146) จากการศึกษาวิจัยในกรณีของเกาะฮาวาย พบว่า มีการรั่วไหลเพื่อนำเข้าสินค้าและบริการสูงถึงร้อยละ 45 ของค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว (Mill. 1990 : 158) แม้ว่าจากการศึกษาโดยภาพรวมของประเทศไทย พบว่าได้มีการนำเข้าสินค้าและบริการเป็นสัดส่วนเพียงร้อยละ 34 ของค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2528 : 75) แต่คาดว่าในกรณีพื้นที่

ที่ศึกษามีสภาพเป็นเกาะ เช่น เกาะสมุย และมีฐานทางเศรษฐกิจแคบ ไม่สามารถพึ่งตนเองได้อย่างเพียงพอ การนำเข้าสินค้าและบริการจากภายนอกเกาะจะมีสัดส่วนสูงกว่ากรณีศึกษาในภาพรวมทั้งประเทศ

ความไม่เสมอภาคของประชาชนในท้องถิ่นในการได้รับประโยชน์จากการพัฒนาอุตสาหกรรมนั้นเมื่อมองในระดับโลก หน่วยงานเผยแพร่ศาสนาในโลกที่สาม (Pfaeffin. 1988 : 82 - 83) ก็ได้แสดงทัศนะในเรื่องนี้ไว้ว่า ผู้ได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวไม่ใช่คนยากจนในประเทศผู้ต้อนรับ หรือในประเทศในโลกที่สาม แต่ผู้ได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจ คือ บุคคลผู้ร่ำรวย หรือประเทศอุตสาหกรรมซึ่งเป็นที่อยู่ของนักท่องเที่ยว เพราะประเทศเหล่านี้สามารถควบคุมอุตสาหกรรมทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว อาทิ สถาบันการเงินเพื่อธุรกิจการโรงแรม สนามบิน บริษัทตัวแทนจากนายและบริษัทส่งเสริมการท่องเที่ยว

การกระจายรายได้ส่วนที่เพิ่มขึ้นจากการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของครัวเรือนกลุ่มต่าง ๆ พบว่า ยังกระจายไม่ทั่วถึง รายได้ที่เพิ่มขึ้นส่วนใหญ่มักตกแก่ประชาชนหรือครัวเรือนที่ด้อยกว่าเรือนานบริเวณใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยว (มหาวิทยาลัยมหิดล. 2529 : 36 - 37) โดยเฉพาะประชาชนหรือครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกี่ยวข้องกับธุรกิจการท่องเที่ยว เช่น บริษัทนำเที่ยว บริษัทขนส่ง โรงแรมที่พัก ภัตตาคารฯ (สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2520 - 2522 : 35 ; การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2526 : 64 ; Lundberg. 1985 : 146 ; Burkart and Medlik. 1981 : 63) ตลอดจนผู้เป็นเจ้าของที่ดินและผู้ประกอบธุรกิจที่ดิน (Lundberg. 1985 : 146) และจากการศึกษาเปรียบเทียบระดับรายได้ของประชาชน 2 กลุ่ม ในเกาะสมุย ก็พบว่า ครัวเรือนที่มีอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยวมีรายได้เฉลี่ยสูงกว่าครัวเรือนที่ไม่มีอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยว (นิธิตา ประยงค์. 2530 : 50 - 51, 57 - 58) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในเกาะสมุย ไม่สามารถส่งผลให้เกิดการกระจายรายได้อย่างทั่วถึงเท่าที่ควร

การจ้างงานที่เพิ่มขึ้นในท้องถิ่นอันเนื่องจากการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวก็มีลักษณะการกระจายที่ไม่น่าพอใจ เพราะงานที่เพิ่มขึ้นส่วนใหญ่มุ่งเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม ประชาชนในท้องถิ่นส่วนหนึ่งจึงไม่มีโอกาสหรือมีโอกาสน้อยในการทำงานในตำแหน่งบริหารในธุรกิจอุตสาหกรรมท่องเที่ยว โดยเฉพาะธุรกิจขนาดใหญ่

เนื่องจากการขาดความรู้ ขาดความสามารถ ขาดทักษะ ขาดประสบการณ์ และขาด
 เงินทุนในการดำเนินงาน ผู้เป็นเจ้าของกิจการ ผู้ทำงานในตำแหน่งบริหาร และผู้ทำงาน
 ในตำแหน่งที่ต้องใช้ความรู้ ความสามารถ และทักษะเฉพาะ (อาทิ ความสามารถในการใช้
 ภาษาต่างประเทศ) ส่วนใหญ่จึงเป็นแรงงานจากภายนอกท้องถิ่น แรงงานในท้องถิ่นส่วนใหญ่
 จะทำงานในตำแหน่งที่ไม่ต้องใช้ความรู้ ความสามารถ และทักษะเฉพาะ เช่น การทำงาน
 เป็นพนักงานจัดเตรียมอาหาร พนักงานเสิร์ฟ พนักงานซักรีด พนักงานทำความสะอาดใน
 โรงแรมหรือในภัตตาคาร (สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2522 : 93 ;
 ธรรมนูญ ประจวบเหมาะ. 2529 : 19 ; สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2531 ;
 Santos. 1982 : 213 ; Mathieson and Wall. 1982 : 80 ; Farver. 1984 :
 254 ; Monk and Alexander. 1986 : 410 ; Mill. 1990 : 160) มีแรงงานใน
 ท้องถิ่นเพียงเล็กน้อยที่ละทิ้งการผลิตสาขาเกษตรกรรมที่ตนคุ้นเคย และมีความชำนาญมากกว่า
 ไปสู่การผลิตสาขาบริการ (การท่องเที่ยว) ซึ่งตนไม่คุ้นเคย ไม่มีความชำนาญ แรงงานที่
 เคลื่อนย้ายจากสาขาเกษตรกรรมไปสู่สาขาบริการส่วนใหญ่จึงเป็นแรงงานในวัยหนุ่มสาว
 (สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2522 : 97 ; De Kadt. 1976 : 43 ;
 Mill. 1990 : 165) เพราะมีพื้นฐานการศึกษา และมีความคล่องตัวในการปรับตัวสูงกว่า
 แรงงานที่มีอายุมากกว่า

ในด้านการดำรงชีพ ประชาชนในท้องถิ่นที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในทุก
 ครัวเรือนทั้งที่ ได้รับและไม่ได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
 ต้องเผชิญกับปัญหาการเพิ่มขึ้นของค่าครองชีพ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2526 : 96)
 ซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เนื่องจากการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวทำให้เกิดการแข่งขันกัน
 การซื้อที่ดิน ทำให้ที่ดินมีราคาแพง ราคาสินค้าและบริการอื่น ๆ จึงปรับตัวสูงขึ้นตามกำลังซื้อ
 (purchasing power) ของนักท่องเที่ยว และประชาชนในท้องถิ่นบางกลุ่มซึ่งมีรายได้เพิ่ม
 ขึ้นจากการขายที่ดิน และจากการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวจะปรับตัวสูงขึ้น
 (ธรรมนูญ ประจวบเหมาะ. 2529 : 18 ; Burkart and Medlik. 1981 : 70 ;
 Coltman. 1989 : 222 ; Mill. 1990 : 162) เนื่องจากปริมาณผลผลิตในระบบ
 เศรษฐกิจ มีปริมาณไม่เพียงพอที่จะสนองความต้องการที่จะบริโภค โดยเฉพาะผลผลิตเกษตรกรรม

ซึ่งมีปริมาณลดลงหรือเพิ่มขึ้นได้ไม่มากนักเนื่องจากการนำที่ดินและแรงงานไปใช้ในธุรกิจการ
ท่องเที่ยว (De Kadt. 1976 : 44, 84 ; Pearce. 1981 : 62)

จากประเด็นปัญหาและความสูญเสียทางเศรษฐกิจดังกล่าวได้สะท้อนถึงความจำเป็นและ
ความสำคัญของการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวทั้งในกรณีที่เป็น
ภาพรวมทั้งประเทศ และที่เป็นกรณีศึกษาเฉพาะในแต่ละแห่ง ทั้งนี้เพราะผลกระทบของ
รายจ่ายของนักท่องเที่ยวในระดับประเทศและระดับภูมิภาคย่อมมีความแตกต่างกัน จึงไม่สามารถ
นำผลกระทบในระดับประเทศไปใช้ในระดับภูมิภาคได้ (Var and Quayson. 1985 :
498 ; citing Krause, Jud and Hyman. 1973 : 16) การนำผลการวิเคราะห์
ไปใช้โดยไม่แบ่งแยกให้ชัดเจนอาจส่งผลให้มีการขยายการลงทุนมากเกินไปในการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก
ความสะดวกในการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการจัดสรรทรัพยากรที่มีจำกัดอย่างไม่ถูกต้อง (Var and
Quayson. 1985 : 498 - 499 ; citing Knetsch and Davis. 1966 : 127 -
128) และจะก่อให้เกิดความสูญเสียมากยิ่งขึ้น ถ้าแต่ละภูมิภาค หรือแต่ละท้องถิ่นต่างมุ่งจัดสรร
ทรัพยากรในท้องถิ่นเพื่อแข่งขันกันในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดยละเลยการพัฒนาในด้านอื่น

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว นอกจากจะ
ศึกษาผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจแล้ว ควรจะต้องศึกษาผลกระทบทางการศึกษาด้วย
เพราะระบบเศรษฐกิจและการศึกษาเกี่ยวข้องกัน ปัญหาด้านเศรษฐกิจโดยเฉพาะปัญหา
ปรากฏการณ์การจ้างแรงงานต่างถิ่นในสัดส่วนสูงกว่าแรงงานท้องถิ่นเป็นผลเนื่องจากคนใน
ท้องถิ่นขาดความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และทักษะที่เหมาะสมในการทำงานในธุรกิจ
ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว แนวทางในการศึกษาวิจัยจึงควรหาคำตอบว่าวิธีการจัดการศึกษาใน
ท้องถิ่นไม่ได้มีส่วนร่วม หรือมีส่วนร่วมน้อยในการเตรียมกำลังแรงงาน และในการให้ความรู้
แก่ประชาชนให้มีความพร้อมมากพอทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพที่จะรองรับการเปลี่ยนแปลงที่
เกิดขึ้นในท้องถิ่นโดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจใช่หรือไม่ อย่างไร และ
การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในอัตราที่มีอิทธิพล
มากพอที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการศึกษาทั้งในระดับชุมชน ระดับครัวเรือน
หรือไม่ ในทิศทางใด

ในกรณีของประเทศไทยได้มีการศึกษาวิจัยผลกระทบทางเศรษฐกิจเฉพาะในระดับ

ประเทศ (หน่วยวิจัยสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย. 2522 ; สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2528 และ 2532) ยังขาดการศึกษาวิจัยในลักษณะที่เป็นกรณีศึกษาเฉพาะแห่ง ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็น และมีประโยชน์โดยตรงต่อการพัฒนาท้องถิ่น และยังไม่มีการศึกษาวิจัยผลกระทบด้านการศึกษาในลักษณะที่เป็นกรณีศึกษา ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาผลกระทบของการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว โดยศึกษาเป็นกรณีศึกษาเฉพาะเกาะสมุย ซึ่งมีสภาพภูมิศาสตร์ สภาพทางเศรษฐกิจ และระดับการส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เหมาะสมต่อการวิจัยครั้งนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบของการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในด้านเศรษฐกิจ เรื่อง รายได้ การจ้างงาน และค่าใช้จ่าย และในด้านการศึกษาในเกาะสมุย ทั้งในระดับชุมชนและระดับครัวเรือน โดยมีคำถามวิจัย ดังนี้

1. การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวก่อให้เกิดผลทางตรงและผลทางอ้อมต่อการสร้างรายได้ และการสร้างงานในระบบเศรษฐกิจของเกาะสมุยเป็นปริมาณมากน้อยเพียงใด อย่างไร และมีความแตกต่างกันอย่างไร ระหว่างสภาพปี พ.ศ. 2530 กับปี พ.ศ. 2534
2. ครัวเรือนเกาะสมุยในพื้นที่ที่มีระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแตกต่างกันได้ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในรูปของรายได้และการจ้างงานอย่างเท่าเทียมกันหรือไม่ ต้องรับภาระค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร และมีความแตกต่างกันอย่างไรระหว่างสภาพปี พ.ศ. 2530 กับปี พ.ศ. 2534
3. การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะก่อให้เกิดความต้องการกำลังคนในหน่วยธุรกิจเอกชนในแต่ละระดับการศึกษา และการจัดการบริการการศึกษาในหน่วยงานจัดการศึกษาในแต่ละกลุ่มแตกต่างกันหรือไม่ และมีความแตกต่างกันอย่างไร ระหว่างสภาพปี พ.ศ. 2530 กับปี พ.ศ. 2534
4. ครัวเรือนเกาะสมุยในพื้นที่ที่มีระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแตกต่างกันมีความต้องการบริการการศึกษา และความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

ขอบเขตการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกรณี ผู้วิจัยเลือกศึกษาพื้นที่เกาะสมุย
อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีเหตุผลสำคัญ 3 ประการ

ประการที่ 1 เกาะสมุยมีสภาพพื้นฐานทางภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ และสังคม
ที่บ่งชี้ให้เห็นว่ามีโอกาสสูงในการที่จะเผชิญกับปัญหาและความสูญเสียที่เกิดขึ้นจากการพัฒนา
อุตสาหกรรมท่องเที่ยว เกาะสมุยมีสภาพพื้นที่ทางภูมิศาสตร์เป็นเกาะที่มีที่ดินเหมาะสมสำหรับการ
การปลูกพืชยืนต้น และมีแหล่งท่องเที่ยวอยู่เป็นจำนวนมาก พื้นฐานทางเศรษฐกิจขึ้นอยู่กับ
การผลิตทางสาขาเกษตรกรรมและการท่องเที่ยว ระบบเศรษฐกิจมีลักษณะพึ่งพาเศรษฐกิจ
ภายนอกสูง เนื่องจากฐานทรัพยากรมีอยู่จำกัด การขยายตัวในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้
ก่อให้เกิดความต้องการสินค้าจำนวนมาก แต่ระบบเศรษฐกิจของเกาะสมุยไม่สามารถ
ตอบสนองได้เต็มที่ การเกษตรที่เป็นอยู่ก็ไม่อาจปรับตัวให้เสริมกับการท่องเที่ยวโดยตรง
โครงสร้างการผลิตจากพืชยังเน้นการส่งออกมากกว่าการสนองความต้องการในชุมชน ในขณะที่
ที่ยังคงนำเข้าสินค้าเกษตรอื่น ๆ จากภายนอก (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่ง
ประเทศไทย. 2531 : พ 4 - 1 ถึง พ 4 - 4) สภาพพื้นฐานข้อนี้สะท้อนให้เห็นว่า
รายได้ที่เพิ่มขึ้นจากการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในเกาะสมุยจะมีส่วนรั่วไหลออกนอก
ระบบเศรษฐกิจของเกาะสมุยเพื่อการนำเข้าสินค้าและบริการจากต่างประเทศในอัตราสูง
นอกจากนี้รายได้จากผลผลิตการเกษตรซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพอากาศและรายได้จากการท่องเที่ยว
ซึ่งขึ้นอยู่กับฤดูกาลท่องเที่ยว ยังสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาความไม่มีเสถียรภาพทางรายได้ของ
ประชาชนชาวเกาะสมุยด้วย

ประการที่ 2 การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในเกาะสมุยได้กระทำโดยการ
เปิดโอกาสให้เอกชนสามารถดำเนินการธุรกิจได้อย่างเสรีโดยปราศจากการดูแลกำกับที่มี
ประสิทธิภาพของหน่วยงานของรัฐ ทิศทางการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในเกาะสมุย จึงขึ้น
อยู่กับแรงผลักดันภาคเอกชน (สมบัติ ธารังธวังศ์. 2533 : 8) และจากการศึกษาข้อมูล
เบื้องต้น พบว่า ผู้ลงทุนในธุรกิจขนาดใหญ่ เช่น บริษัทสายการบิน บริษัทเรือ บริษัทรถ
และธุรกิจโรงแรมขนาดใหญ่ ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในเกาะสมุย เป็นนักลงทุนจากภายนอก

ทั้งสิ้น แรงงานในระดับบริหารและระดับกลางในธุรกิจดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นแรงงานจากภายนอก ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ระดับรายได้ที่เพิ่มขึ้นจากการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในเกาะสมุยจะมีส่วนร่วมนอกนอกระบบเศรษฐกิจของเกาะสมุยในรูปของการโอนรายได้ และเงินปันผลรคยนักลงทุนและแรงงานจากภายนอกในอัตราสูง อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นว่า การศึกษาในเกาะสมุยยังไม่ได้มีการปรับเปลี่ยนเพื่อเตรียมกำลังคนให้มีปริมาณและคุณภาพเพียงพอ และสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยเฉพาะในแง่ของการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ซึ่งอยู่ในวิสัยที่ควรจะทำได้โดยง่ายในระดับท้องถิ่น

ประการที่ 3 เกาะสมุยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญของประเทศไทย ดังได้กำหนดไว้ในกรอบของการพัฒนาในแผนหลักการท่องเที่ยวว่าจะต้องพัฒนาเกาะสมุยให้เป็นกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัด และเป็นแหล่งท่องเที่ยวศูนย์กลางการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวในทะเลที่ได้มาตรฐานสากล (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. 2528 : 5 - 8) และเพื่อให้การดำเนินการสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการประเมินผลกระทบของการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในเกาะสมุยในด้านต่าง ๆ ประกอบกับการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในเกาะสมุยได้กระทำอย่างจริงจัง โดยกำหนดเป็นแผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยวในเกาะสมุยมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2528 (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. 2528) ซึ่งนับมาจนถึงปัจจุบันเป็นเวลานานมากพอที่จะวัดผลกระทบอย่างเป็นระบบเพื่อเป็นประโยชน์ในการใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนและปฏิบัติงานในอนาคตต่อไป

จากเหตุผล 3 ประการดังกล่าว ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการที่จะศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบทางเศรษฐกิจที่ตกแก่ระบบเศรษฐกิจในเกาะสมุย ลักษณะการกระจายผลกระทบทางเศรษฐกิจแก่บุคคลกลุ่มต่าง ๆ และการเปลี่ยนแปลงทางด้านการศึกษอันเกิดจากผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในเกาะสมุย

2. การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาผลกระทบของการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเฉพาะด้านเศรษฐกิจและการศึกษา ไม่ครอบคลุมผลกระทบต่อสภาพสังคม วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมด้วยเหตุผลต่อไปนี้

การเปลี่ยนแปลงและปัญหาในด้านสังคมและวัฒนธรรมโดยทั่วไปเกิดขึ้นพร้อม ๆ กับ การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ ดังปรากฏหลักฐานในรูปของบทความ งานพิมพ์ และผลงานวิจัย ทั้งงานและต่างประเทศ (De Kadt. 1979 : 50 - 78 ; Pearce. 1981 : 50 - 53 ; Mathieson and Wall. 1982 : 133 - 178 ; Erisman. 1983 : 337 - 361 ; Wood. 1984 : 353 - 374 ; Furnham. 1984 : 41 - 57 ; Milman and Pizam. 1988 : 191 ; Din. 1988 : 563 - 566 ; Cleverdon and Edwards. 1989 : 193 - 197 ; Coltman. 1989 : 249 - 263 ; Mill. 1990 : 168 - 171 ; สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2522 ; ธีรพร แสงประดับ. 2527 ; มหาวิทยาลัยมหิดล. 2529 และสามพร มณีไมตรีจิต 2532 : 25 - 33, 2533 : 78 - 87) แต่การเปลี่ยนแปลงและปัญหาด้านสังคมและวัฒนธรรม อาทิ ปัญหาด้านการ สูญหายของวัฒนธรรมดั้งเดิม ปัญหาอาชญากรรม ปัญหารัสนิยม ปัญหายาเสพติด และปัญหา การพนันฯ ล้วนแต่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นอยู่แล้ว จึงเป็นการยากที่จะแยกออกได้ว่าการเปลี่ยนแปลง ในด้านสังคมและวัฒนธรรมเกิดจากอิทธิพลของการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมากน้อยแค่ไหน นอกจากนี้ยังเป็นการยากที่จะสรุปว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นบาง อย่างเป็นสิ่งที่ดีหรือเลว นักสังคมวิทยา และนักมานุษยวิทยา จึงยอมรับเพียงว่าการท่องเที่ยว มีบทบาทชัดเจนในแง่ของการเป็นตัวเร่งให้การเปลี่ยนแปลงในด้านสังคมและวัฒนธรรมเกิดขึ้น ได้รวดเร็วยิ่งขึ้น และเกิดขึ้นในอัตราที่สูงกว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการได้รับข่าวสาร จากสื่อมวลชนเพียงอย่างเดียว เพราะการท่องเที่ยวได้นำเจ้าของวัฒนธรรมทั้ง 2 ฝ่าย มาเผชิญหน้ากันโดยตรง (Santos. 1982 : 215 ; Mill. 1990 : 168, 171) การศึกษาในครั้งนี้จึงไม่ได้ครอบคลุมในประเด็นนี้

ในขณะที่ระบบเศรษฐกิจกำลังเจริญเติบโตเนื่องจากการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ได้ก่อให้เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมตามมาด้วยเสมอ ดังผลงานวิจัยและแนวคิดของนักวิชาการ และหน่วยงานต่าง ๆ ดังปรากฏในงานพิมพ์ของ เมทีสันและวอลล์ (Mathieson and Wall. 1982 : 93 - 132 ; ลิน เชลดอน และวาร์ (Lin, Sheldon and Var. 1982 : 17 - 37) คาร์ทเนอร์ (Cartner. 1987 : 38 - 57) เคลเวอร์ดอนและเอ็ดวาร์ด (Cleverdon and Edwards. 1989 : 200 - 207) โคลท์แมน (Coltman. 1989 :

235 - 247) มิลส์ (Mill. 1990 : 172 - 174) สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2531) และกองบรรณาธิการ ธุรกิจท่องเที่ยว (2533 : 30 - 46) ผลงานข้างต้นนี้ส่วนใหญ่ได้สะท้อนปัญหาเกี่ยวกับความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ สภาพแวดล้อม และความเสื่อมโทรมของสินค้าสาธารณะ (public goods) แม้การศึกษาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมจะมีความสำคัญมากพอ ๆ กับการศึกษาผลกระทบด้านเศรษฐกิจ (Kottke. 1988 : 122 - 123) แต่เนื่องจากการศึกษาผลกระทบในด้านสิ่งแวดล้อมมีลักษณะที่สามารถให้คำตอบที่ชัดเจน และลึกซึ้งในระดับที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในการเสนอแนะเชิงนโยบาย และในการวางแผนปฏิบัติงานได้จริงนั้น จำต้องกระทำโดยอาศัยวิธีการรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้เทคนิคเฉพาะ ดังเช่นผลการศึกษาของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2531) ซึ่งต้องทำการศึกษาเป็นกรณีเฉพาะ จึงไม่ได้นำมาศึกษารวมในที่นี้

การศึกษาผลกระทบของการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่อการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจและการศึกษา ในครั้งนี้แบ่งออกเป็น 4 ประเด็น ดังนี้

1) ผลกระทบของการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่อประชาชนในเกาะสมุยในด้านเศรษฐกิจระดับชุมชน ในประเด็นนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบต่อชุมชนในเรื่อง การสร้างรายได้และการสร้างงาน โดยการวิเคราะห์จากข้อมูลค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในเกาะสมุยในเรื่อง การกระจายรายได้ โดยวิเคราะห์จากข้อมูลของครัวเรือน และการกระจายการจ้างงาน โดยการวิเคราะห์จากข้อมูลของหน่วยธุรกิจเอกชน

2) ผลกระทบของการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่อประชาชนในเกาะสมุยในด้านเศรษฐกิจระดับครัวเรือน ในประเด็นนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบต่อครัวเรือนในเรื่องระดับรายได้ การมีงานทำ และการใช้จ่ายเงิน โดยการวิเคราะห์จากข้อมูลของครัวเรือน

3) ผลกระทบของการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่อประชาชนในเกาะสมุยในด้านการศึกษาระดับชุมชน ในประเด็นนี้เป็นการศึกษาผลกระทบต่อชุมชนในเรื่อง การเข้าศึกษาและการศึกษาต่อในระดับมัธยมในระบบโรงเรียน ความต้องการบริการการศึกษาของหน่วยธุรกิจเอกชนในเรื่องระดับและสาขาวิชาที่ศึกษาและอบรม และการให้บริการการศึกษาของหน่วยงานจัดการศึกษาในและนอกระบบโรงเรียนในเรื่องงบประมาณ หลักสูตร/เนื้อหา/วิชาชีพเลือก

4) ผลกระทบของการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่อประชาชนในเกาะสมุยด้านการศึกษาระดับครัวเรือน ในประเด็นนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบต่อครัวเรือนในด้านความต้องการบริการศึกษาในเรื่องระดับและสาขาวิชาที่ศึกษาและอบรม และในด้านความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ

ความสำคัญของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบผลกระทบของการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจ และการศึกษา ว่ามีมากน้อยแค่ไหน อย่างไร ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานต่าง ๆ ดังนี้

- 1) เป็นข้อมูลสำคัญของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในเกาะสมุย ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับส่วนกลางในการวางแผนและปฏิบัติงานในลักษณะที่สามารถเสริมสร้างความเสมอภาคในการใช้ทรัพยากรเพื่อประโยชน์แก่ประชาชนในเกาะสมุย โดยก่อให้เกิดปัญหาและการสูญเสียทางเศรษฐกิจน้อยที่สุด
- 2) เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงานของหน่วยงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่นและส่วนกลาง และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในการนำผลการศึกษาไปใช้เป็นตัวอย่างหรือบทเรียนในการพิจารณาวางแผนและปฏิบัติงานในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอื่น
- 3) เป็นประโยชน์สำหรับหน่วยงานการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบการศึกษาให้มีการปรับเปลี่ยนให้เกิดความยืดหยุ่นในการจัดการศึกษารูปแบบและ เนื้อหาที่เหมาะสมแก่นักเรียนและประชาชนในเกาะสมุย เพื่อเป็นประโยชน์ในการรองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม

2. เป็นต้นแบบของการวิจัยที่ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ตารางปัจจัย-ผลผลิต ในระดับท้องถิ่น และในลักษณะของการศึกษาการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นแนวทางการวิจัยสำหรับกรณีศึกษาอื่น

3. เป็นประโยชน์ทางวิชาการ ในแง่ของการชี้ให้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ การศึกษา และการท่องเที่ยว ในกรณีศึกษาความเกี่ยวพันกันเชิงปริมาณ

นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

"การท่องเที่ยว" หมายถึง การเดินทางจากถิ่นที่อยู่เป็นการชั่วคราวในระยะเวลาหนึ่งที่มีค่าใช้จ่ายเพื่อประกอบอาชีพหรือเพื่อหารายได้ แต่อาจมีวัตถุประสงค์ด้านอื่น ๆ อาทิ เพื่อพักผ่อน ผจญภัย เยี่ยมญาติมิตร เปลี่ยนบรรยากาศการศึกษา หรือเพิ่มทุนประสบการณ์ และเพื่อการประชุมสัมมนา เป็นต้น ทั้งนี้โดยมีความหมายรวมถึงพฤติกรรมต่าง ๆ ของนักท่องเที่ยวในระหว่างการเดินทางด้วย

"นักท่องเที่ยว" หมายถึง บุคคลที่เดินทางจากถิ่นที่อยู่ปกติของตนไปยังถิ่นอื่นเป็นการชั่วคราวในระยะเวลาหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประกอบอาชีพหรือเพื่อหารายได้

"การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว" หมายถึง การดำเนินการทั้งของภาครัฐและเอกชนให้มีการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น โดยรวมถึงการสร้างเสริม การบำรุงรักษา และการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของทรัพยากรท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยว โครงสร้างพื้นฐานในท้องถิ่นที่มีแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนกิจกรรมและธุรกิจต่าง ๆ ที่ดำเนินการเกี่ยวโยงสัมพันธ์กับการท่องเที่ยว

"ระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว" หมายถึง ลำดับหรือความสูง-ต่ำ ของการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ซึ่งวัดจากดัชนีบ่งชี้ 3 กลุ่ม คือ ความดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว ความพร้อมด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว และความพร้อมด้านสภาพกายภาพและโครงสร้างพื้นฐานของหมู่บ้าน

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

สาระสำคัญทั้งที่เป็นแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่ใช้เป็นข้อมูลสำคัญในการกำหนดกรอบความคิดและแนวทางในการวิจัย การกำหนดสมมติฐานและวิธีการดำเนินการวิจัย ตลอดจนการนำไปใช้ประกอบการวิเคราะห์และตีความหมายผลการวิจัยในครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ตอนแรก เป็นแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยทางเศรษฐศาสตร์ เกี่ยวกับ 1) การท่องเที่ยว การสร้างรายได้ และตัวทวี 2) การท่องเที่ยว ส่วนร่วไหล การเชื่อมโยงและการสร้างรายได้ 3) การท่องเที่ยวและการจ้างงาน 4) การวิเคราะห์ปัจจัย-ผลผลิต และ 5) การวิเคราะห์การกระจายรายได้ ตอนที่สอง เป็นแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาและการท่องเที่ยว และตอนที่สาม เป็นกรอบความคิด และสมมติฐานในการวิจัย

ตอนที่ 1 แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยทางเศรษฐศาสตร์

แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยเกี่ยวกับการท่องเที่ยว การสร้างรายได้ และตัวทวี (multiplier)

การวิเคราะห์ผลกระทบของการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวต่อรายได้และการจ้างงานในระบบเศรษฐกิจ อาศัยแนวคิด ทฤษฎี เศรษฐศาสตร์ ของ เคนส์ (Keynes) ซึ่งมีความสำคัญว่า การใช้จ่ายที่เกิดขึ้นครั้งหนึ่งในระบบเศรษฐกิจ จะส่งผลกระทบให้มีการใช้จ่ายต่อ ๆ กันไปอีกหลายรอบ เพราะค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นครั้งแรก ย่อมตกเป็นรายได้ของบุคคลหรือของกิจกรรมอื่น บุคคลหรือกิจกรรมที่ได้รับรายได้ก็จะนำรายได้นั้นบางส่วนไปใช้จ่ายต่อไป และก่อให้เกิดรายได้แก่บุคคลหรือกิจกรรมอื่นอย่างนี้เรื่อย ๆ ไป เมื่อรวมค่าใช้จ่ายในรอบต่าง ๆ เข้าด้วยกัน พบว่า ก่อให้เกิดรายได้ที่มีมูลค่าสูงกว่าค่าใช้จ่ายในครั้งแรกหลายเท่า การเพิ่มขึ้นของรายได้เนื่องจากการดังกล่าวนี้คือ "ผลของตัวทวี" หรือ "ผลของตัวคูณ" (multiplier effect)

ตัวอย่างการทำงานของตัวทวี

รอบที่ 1 : นาย ก. ใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อสินค้าจาก นาย ข. เป็นเงิน 300 บาท
(กรณีนี้ นาย ข. มีรายได้เพิ่มขึ้น 300 บาท)

รอบที่ 2 : นาย ข. นำรายได้ที่ได้รับเพิ่มขึ้น ซื้อสินค้าจาก นาย ค. เป็นเงิน
225 บาท เหลือเก็บออมไว้ 75 บาท
(กรณีนี้ นาย ค. มีรายได้เพิ่มขึ้น 225 บาท)

รอบที่ 3 : นาย ค. นำรายได้ที่ได้รับเพิ่มขึ้น ซื้อสินค้าจาก นาย ง. เป็นเงิน
168.75 บาท เหลือเก็บออมไว้ 56.25 บาท
(กรณีนี้ นาย ง. มีรายได้เพิ่มขึ้น 168.75 บาท)

รายได้ที่เกิดจากการใช้จ่ายเงิน 3 รอบ รวมเป็นเงินเท่ากับ

รายได้ นาย ข. + รายได้ นาย ค. + รายได้ นาย ง.

= $300 + 225 + 168.75 = 693.75$ บาท

หาก นาย ง. นำรายได้ที่ได้รับเพิ่มขึ้นไปใช้จ่ายอีกต่อไป การใช้จ่ายเงิน
ซึ่งเริ่มต้นหมุนเวียนจาก นาย ก. ก็จะหยุดเพียงรอบที่ 3 และสรุปได้ว่า การใช้จ่ายเงิน
ของ นาย ก. 300 บาท ได้ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นในระบบเศรษฐกิจ รวมเป็นเงิน
693.75 บาท รายได้ที่เกิดขึ้นนี้ คือ รายได้ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการทำงานของตัวทวี

การใช้จ่ายเงินของบุคคลที่เกิดขึ้นในระบบเศรษฐกิจ จะมีมากน้อยแค่ไหนขึ้นอยู่กับ
อุปนิสัยในการใช้จ่ายเงินของแต่ละบุคคล ซึ่งนักทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ได้วัดอุปนิสัยในการ
ใช้จ่ายเงินของบุคคล จากพฤติกรรมการใช้จ่ายเงินเมื่อบุคคลมีรายได้เพิ่มขึ้น 1 หน่วย และ
เรียกกันว่า " แนวโน้มที่จะบริโภคเพิ่มขึ้น" (marginal propensity to consume :
MPC) ค่า MPC จึงเป็นค่าที่แสดงว่า เมื่อมีรายได้เพิ่มขึ้น 1 หน่วยในระบบเศรษฐกิจ จะมี

ค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นเท่าใด จากการวิเคราะห์ด้วยแนวคิดในตัวอย่างข้างต้นทางเศรษฐศาสตร์
สมมติให้ การใช้จ่ายเงินเกิดขึ้นเรื่อย ๆ ไป จนกระทั่งการใช้จ่ายเงินในรอบสุดท้ายมีค่า = 0
และสมมติให้ MPC ในระบบเศรษฐกิจมีค่าคงที่ จึงสามารถคำนวณค่า "ตัวทวี" หรือ
ค่า "ตัวคูณ" (multiplier) ได้จากสูตรข้างล่างนี้ (Dernburg and McDougall.
1968 : 87 ; Khera. 1969 : 349 ; Wonnacott and Wonnacott. 1982 :
158 - 159 ; McKenzie. 1986 : 242 - 247 ; Gwartney and Stroup.
1987 : 231 - 236)

$$\text{Multiplier} = \frac{1}{1 - \text{MPC}}$$

การคำนวณค่า "ตัวทวี" อาจคำนวณจากแนวโน้มที่จะออมเพิ่มขึ้น (marginal
propensity to save : MPS) ซึ่งหมายถึง อุบัติการณ์การออมเงินของบุคคล เมื่อบุคคล
มีรายได้เพิ่มขึ้น 1 หน่วย ค่า MPS จึงเป็นค่าที่แสดงว่า เมื่อมีรายได้เพิ่มขึ้น 1 หน่วย
ในระบบเศรษฐกิจ จะมีการออมเพิ่มขึ้นเท่าใด และเนื่องจาก $\text{MPC} + \text{MPS} = 1$
ดังนั้น $\text{MPS} = 1 - \text{MPC}$ จึงสามารถคำนวณค่า "ตัวทวี" ได้จาก

$$\text{Multiplier} = \frac{1}{\text{MPS}}$$

การคำนวณค่าตัวทวี โดยใช้สูตรดังกล่าว ท้าได้ในกรณีที่ไม่มี การนำเข้าสินค้าและ
บริการจากต่างประเทศ ในกรณีที่มีการนำเข้า การคำนวณค่าตัวทวีจะแตกต่างออกไป คือ
ต้องคำนึงถึง "แนวโน้มที่จะนำเข้า" (marginal propensity to import : MPI)
ด้วย ค่า MPI คือ ค่าที่แสดงว่าเมื่อระบบเศรษฐกิจมีรายได้เพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะมีการ

ใช้จ่ายเงินเพื่อนำเข้าสินค้าและบริการจากต่างประเทศเพิ่มขึ้นเท่าใด (Ellsworth. 1969 : 219 ; Polak and Boissonneault. 1977 : 71 ; Mathieson and Wall. 1982 : 60 ; Mill. 1990 : 158) หากสมมติให้ MPI มีค่าคงที่ ย่อมสามารถคำนวณค่า "ตัวทวี" ได้จากสูตรต่อไปนี้ (Ellsworth. 1969 : 291 - 292)

1

$$\text{Multiplier} = \frac{1}{\text{MPS} + \text{MPI}}$$

จากแนวคิดดังกล่าว สรุปการคำนวณรายได้ที่เพิ่มขึ้นได้ดังนี้
รายได้ที่เพิ่มขึ้นในระบบเศรษฐกิจ = ค่าตัวทวี x ค่าใช้จ่ายครั้งแรก

ตัวอย่างการคำนวณค่าตัวทวีและรายได้ที่เพิ่มขึ้น

สมมติ MPC = 4/5, MPS = 1/5, MPI = 0 (ไม่มีการนำเข้าสินค้าและบริการจากต่างประเทศ) ตัวทวี มีค่า = $1/(1/5 + 0) = 5$ แสดงว่า ค่าใช้จ่ายแต่ละหน่วย (เช่น 1 บาท หรือ 1 ล้านบาท) ของนักท่องเที่ยวที่เข้าสู่ระบบเศรษฐกิจ ได้ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นในระบบเศรษฐกิจ เป็นจำนวน 5 เท่า (เช่น 5 บาท หรือ 5 ล้านบาท)

ถ้าค่าใช้จ่ายครั้งแรกของนักท่องเที่ยว = 6 ล้านบาท ย่อมส่งผลให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นในระบบเศรษฐกิจรวมทั้งหมด = $5 \times 6 = 30$ ล้านบาท

สมมติ MPC = 1/5, MPS = 1/5, MPI = 3/5 (มีการนำเข้าสินค้าและบริการจากต่างประเทศ) ตัวทวี มีค่า = $1/(1/5 + 3/5) = 1.25$ แสดงว่าค่าใช้จ่ายแต่ละหน่วยของนักท่องเที่ยวที่เข้าสู่ระบบเศรษฐกิจ ได้ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นในระบบเศรษฐกิจ เป็นจำนวน 1.25 เท่า รายได้ที่เพิ่มขึ้นทั้งหมด มีค่าเพียง 7.5 ล้านบาท (คำนวณจาก 1.25×6 ล้านบาท) ซึ่งจะเห็นว่าคิดเป็นสัดส่วน และมูลค่าที่น้อยกว่าในกรณีที่ไม่มีการนำเข้าจากต่างประเทศ

จากตัวอย่างดังกล่าว สรุปได้ว่า การนำเข้า คือ "ส่วนรั่วไหล" (leakage) ของรายได้ในระบบเศรษฐกิจ และในกรณีที่มีการจัดเก็บภาษีเข้าสู่รัฐบาล ก็จะส่งผลในทางตรงกัน เพราะภาษีก็คือ "ส่วนรั่วไหล" ของรายได้ในระบบเศรษฐกิจ

ในกรณีที่ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในรอบแรก คือค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในโรงแรมแห่งหนึ่งในเกาะสมุย ก็จะก่อให้เกิดการสร้างรายได้ในเกาะสมุย ซึ่งตกแก่กลุ่มคนต่าง ๆ ทั้งที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการท่องเที่ยวโดยตรงและโดยอ้อม อาทิ เจ้าของโรงแรม พนักงานในโรงแรม ผู้จัดหาสินค้าประเภทอาหารและวัตถุดิบต่าง ๆ ให้แก่โรงแรม เจ้าของธุรกิจรถรับส่ง รถเช่า เจ้าของร้านค้าของที่ระลึก ฯลฯ ซึ่งในระยะเวลาหนึ่ง ๆ ย่อมประมาณรายได้ที่เกิดขึ้นในเกาะสมุยได้ในทางตรงกันกับแนวคิดและตัวอย่างข้างต้น

ในกรณีของการคำนวณค่าตัวทวี อันเกิดจากค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว สูตรที่นำมาใช้อาจถูกปรับให้แตกต่างไปบ้าง เพื่อให้ค่าที่คำนวณออกมาใกล้เคียงความเป็นจริง และตรงตามวัตถุประสงค์ที่ศึกษามากยิ่งขึ้น เช่น ตัวอย่างการศึกษาของ Mathieson and Wall (1982 : 66) ; Attanayake; Samaranyake and Ratnapala (1983 : 290) ; Lundberg (1985 : 150) ; Coltman (1989 : 225) ฯลฯ

ตัวทวีอันเกิดจากค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวในแต่ละประเทศแต่ละภูมิภาคจะมีค่าแตกต่างกัน และจะมีค่าน้อยแค่ไหนขึ้นอยู่กับรูปแบบและปริมาณการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในรอบแรก แนวโน้มของการใช้จ่าย และแนวโน้มของการออมของบุคคล ขนาดของฐานทางเศรษฐกิจของประเทศและของภูมิภาค และขอบเขตของความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจของกิจกรรมในประเทศและในภูมิภาค ประเทศและภูมิภาคใดมีฐานเศรษฐกิจกว้าง ความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจจะมีมาก ย่อมสามารถพึ่งพาตนเองได้มาก การนำเข้าสินค้าและบริการจากต่างประเทศและต่างภูมิภาคจะมีน้อย ตัวทวีจะมีค่าสูง ในทางตรงกันข้าม ประเทศและภูมิภาคใดมีฐานเศรษฐกิจแคบ ความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจจะมีน้อย และสามารถพึ่งตนเองได้น้อย จึงจำเป็นต้องนำเข้าสินค้าและบริการจากต่างประเทศและต่างภูมิภาคเป็นจำนวนมาก กรณีนี้ ตัวทวีจะมีค่าต่ำ (Mathieson and Wall. 1982 : 64 - 65 ; Var and Quayson. 1985 : 501 - 502 ; Coltman. 1989 : 223 - 225)

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า ตัวทวีนระดับประเทศจะมีค่าสูงกว่าตัวทวีนระดับท้องถิ่น (Mathieson and Wall. 1982 : 68) และตัวทวีนในแต่ละประเทศ หรือในแต่ละภูมิภาค จะแตกต่างกันไปตามลักษณะและฐานทางเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ และแต่ละภูมิภาค ดังเช่น ผลงานวิจัยของ Archer (1977 b) ซึ่งได้ศึกษาผลของตัวทวีนรายได้ในภูมิภาคต่าง ๆ ในแถบแคริบเบียน (Caribbean) โดยการวิเคราะห์ด้วยตารางปัจจัย - ผลผลิต แล้วพบว่า ตัวทวีนรายได้อันเกิดจากการใช้จ่ายเงิน 1 ดอลลาร์ของนักท่องเที่ยว มีค่าอยู่ในช่วง 0.58 - 1.195 (ตาราง 1)

ตาราง 1 ตัวทวีนรายได้ในประเทศต่าง ๆ ในแถบแคริบเบียน

ประเทศ	ค่าตัวทวีนรายได้
โตมินิกา	1.195
เบอร์มิวดา	1.099
แคริบเบียนตะวันออก	1.073
แอนติกา	0.880
บาฮามาส	0.782
หมู่เกาะคายแมน	0.650
หมู่เกาะเวอร์จิน	0.580

ที่มา : Cleverdon and Edwards. 1982 : 150.

ผลการศึกษาดังกล่าวได้ชี้ให้เห็นว่า ความสามารถของภูมิภาคในการผลิต หรือในการจัดหาสินค้าและบริการในท้องถิ่นเพื่อสนองความต้องการในสาขาการท่องเที่ยวได้อย่างเพียงพอ เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่ส่งผลให้ตัวทวีนมีค่าสูง เช่นใน โตมินิกา ตัวทวีนรายได้มีค่าสูงถึง 1.195 ในขณะที่ตัวทวีนรายได้ในหมู่เกาะเวอร์จิน มีค่าเพียง 0.58

และแม้ว่าส่วนใหญ่ ค่าตัวทวีในประเทศที่มีขนาดใหญ่ จะมีค่าสูง เนื่องจากมีฐานเศรษฐกิจที่ใหญ่ ดังตัวอย่างในตาราง 2 แต่ก็มิได้หมายความว่า ตัวทวีที่คำนวณได้จะมีค่าสูงกว่า ภูมิภาคขนาดเล็กที่สามารถพึ่งตนเองได้สูงมากนัก เช่น ตัวทวีรายได้ในประเทศแคนาดา และประเทศอังกฤษ ซึ่งมีค่า 1.7 และ 2.0 ตามลำดับ (Cleverdon and Edwards. 1982 : 147)

ตาราง 2 ตัวทวีรายได้ในประเทศ และเมืองขนาดใหญ่

ประเทศหรือพื้นที่ที่ศึกษา	ปีที่ศึกษา	ตัวทวีรายได้
สหรัฐอเมริกา	1980	2.96
นิวแฮมเชียร์	1978	1.7
ฮาวาย	1978	1.3
กรีซ	1980	1.4
ไอร์แลนด์	1977	1.9
	1980	2.7
แคนาดา	1978	1.7
	1980	2.43
โรกานากาน	1977	0.73
เครือจักรภพอังกฤษ	1977	1.78
	1978	2.0

ที่มา : Archer. 1977 b, 1978 ; Cleverdon and Edwards. 1982 ;
Lundberg. 1985 : 151 ; Var and Quayson. 1985 : 504.

จากผลการศึกษาค่าตัวทวิรายได้ในประเทศและเมืองขนาดใหญ่ในตาราง 4 และประเทศต่าง ๆ ในเอเชีย ดังแสดงในตาราง 3 พบว่า ตัวทวิของแต่ละประเทศมีค่าแตกต่างกันในแต่ละปี ทั้งนี้เป็นผลเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของขนาดฐานทางเศรษฐกิจ อันได้แก่ ปริมาณกิจกรรมเชิงเศรษฐกิจ และการเชื่อมโยงระหว่างกิจกรรมเชิงเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงของความสามารถในการผลิต ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบ และปริมาณค่าใช้จ่ายในครั้งแรกของนักท่องเที่ยวในแต่ละประเทศ นอกจากนี้ การมีส่วนแบ่งสูงในการนำเข้ารายได้ในรูปแบบเงินตราต่างประเทศของอุตสาหกรรมสาขาการท่องเที่ยวในปีที่ผ่าน ๆ มา ก็นับเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่กระตุ้นให้ตัวทวิมีค่าสูง ดังเช่นกรณีของประเทศฟิลิปปินส์ ศรีลังกา และไทย

ตาราง 3 ตัวทวิรายได้ในประเทศต่าง ๆ ในเอเชีย

ประเทศ	ปีที่ศึกษา	ตัวทวิรายได้	ประเทศ	ปีที่ศึกษา	ตัวทวิรายได้
ฮ่องกง	1962	0.9175	คีนยา	1967	0.658
	1973	0.8699		1971	0.753
ฟิลิปปินส์	1978	2.22		1976	0.641
ศรีลังกา	1979	1.59	ไทย	1983	2.06

ที่มา : Singapore University Press. 1983

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2528 : 50.

ตัวทวิ เป็นดัชนีสำคัญอย่างหนึ่งในการวางแผนพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศใดประเทศหนึ่ง หรือในภูมิภาคใดภูมิภาคหนึ่งได้ เพราะสามารถใช้ในการประมาณหรือคาดคะเนมูลค่ารายได้ที่จะเกิดขึ้นจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในประเทศนั้นได้ ประเทศใดประเทศหนึ่งที่กระตุ้นหรือชะลอการสร้างรายได้ก็กระทำได้โดยการควบคุม ดูแล

รูปแบบ และปริมาณการท่องเที่ยวเพื่อให้ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับที่ประสงค์

สิ่งที่ควรระวังในการนำตัวทวีมาใช้ คือ ไม่ควรนำตัวทวีในระดับประเทศไปใช้ในระดับท้องถิ่น หรือนำตัวทวีในท้องถิ่นหนึ่งไปใช้ในอีกท้องถิ่นหนึ่ง เพราะผลกระทบของรายจ่ายของนักท่องเที่ยวในระดับประเทศและระดับภูมิภาคย่อมแตกต่างกัน (Var and Quavson. 1985 : 498 ; citing Gray. 1970 : 134 and Krause ; Jud and Hyman. 1973 : 16) การนำตัวทวีในระดับประเทศไปใช้ในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับภูมิภาค จึงอาจนำไปสู่ปัญหาบางประการ เช่น มีการลงทุนที่มากเกินไปในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจนละเลยที่จะทำการส่งเสริมการลงทุนในการพัฒนาเศรษฐกิจในสาขาอื่น ซึ่งเน็ทซ์และเดวิส (Var and Quayson. 1985 : 498 - 499 ; citing Knetsch and Davis. 1966 : 125 - 142) ได้เรียกวิธีการนำค่าตัวทวีในระดับประเทศไปใช้ในระดับภูมิภาคว่า เป็นวิธีการที่นำไปสู่การจัดสรรทรัพยากรที่ผิดพลาด และความผิดพลาดดังกล่าวจะยิ่งเด่นชัดยิ่งขึ้นในกรณีที่มีการจัดสรรทรัพยากรเพื่อแข่งขันกันในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวระหว่างภูมิภาคต่าง ๆ

การทำงานของตัวทวีไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับรายได้ของบุคคลในระบบเศรษฐกิจเพียงประการเดียว แต่ยังมีความเกี่ยวข้องกับการขาย การแลกเปลี่ยน การเพิ่มผลผลิต และการเพิ่มการจ้างงานในระบบเศรษฐกิจด้วย การกล่าวถึงตัวทวีของการท่องเที่ยว (tourism multiplier) จึงหมายความว่ารวมถึง ตัวทวีการแลกเปลี่ยน (sale or transaction multiplier) ตัวทวีผลผลิต (output multiplier) ตัวทวีรายได้ (income multiplier) และตัวทวีการจ้างงาน (employment multiplier) (Khera. 1969 : 350 ; Archer. 1977 b ; Mathieson and Wall. 1982 : 65 ; Lin and Sung. 1984 : 240 - 243 ; Summary. 1987 : 533 - 537 ; Mill. 1990 : 155 - 156)

ตัวทวีแต่ละตัวมีความหมายในตนเองเดียวกันคือ หมายถึง การเพิ่มขึ้นในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการเพิ่มขึ้นของการแลกเปลี่ยน การเพิ่มขึ้นของผลผลิต การเพิ่มขึ้นของรายได้ หรือการเพิ่มขึ้นของการจ้างงาน อันเนื่องจากการเพิ่มขึ้น 1 หน่วย ของการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในระบบเศรษฐกิจ การคำนวณตัวทวีทั้งหมดอยู่บนแนวคิดพื้นฐานและหลักการเดียวกัน

จากแนวคิดในเรื่องการคำนวณรายได้ประชาชาติ มูลค่าของผลผลิตทั้งหมดในสังคมหนึ่งในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ก็คือ มูลค่ามวลรวมผลิตภัณฑ์ของสังคมนั้น เมื่อมีการปรับให้มีมูลค่า ราคาปัจจัยการผลิต จึงจะมีค่าเท่ากับมูลค่าของรายได้ประชาชาติในสังคมนั้น ตัวทวีผลผลิตและตัวทวีรายได้จึงถูกนำมาใช้ในกรณีที่แตกต่างกันคือ ในกรณีที่เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปผลกระทบต่อผลผลิตจะกระทำควบคู่กับตัวทวีผลผลิต และในกรณีที่เป็นการนำเสนอผลกระทบต่อรายได้ก็จะกระทำควบคู่กับตัวทวีรายได้ โดยที่การนำเสนอผลกระทบต่อผลผลิตและรายได้นักกระทำควบคู่กัน

ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในระบบเศรษฐกิจ ได้ส่งผลกระทบในระบบเศรษฐกิจหลายขั้นตอน (Mathieson and Wall. 1982 : 65 ; Airey. 1987 : 4 - 5 ; Mill. 1990 : 154) โดยแยกตามขั้นตอนของค่าใช้จ่ายดังนี้ คือ ผลทางตรง (direct effect) ผลทางอ้อม (indirect effect) และผลที่เกิดขึ้นโดยถูกจูงใจ (induced effect)

ผลทางตรง หมายถึง ผลทางรายได้หรือผลทางการจ้างงานที่เกิดขึ้นจากการใช้จ่ายเงินของนักท่องเที่ยวในครั้งแรก ซึ่งเรียกได้ว่าเป็นค่าใช้จ่ายโดยตรง ส่วนใหญ่เป็นค่าที่พัก ค่าอาหาร-เครื่องดื่ม ค่าพาหนะ ค่าใช้จ่ายเพื่อการบันเทิง ค่าซื้อสินค้าที่ระลึกฯ

ผลทางอ้อม หมายถึง ผลทางรายได้หรือการจ้างงานที่เกิดขึ้นจากการใช้จ่ายของผู้รับเงินจากรายจ่ายครั้งแรกของนักท่องเที่ยว ค่าใช้จ่ายส่วนนี้ ส่วนใหญ่เป็นรายจ่ายเพื่อนำไปซื้อสินค้าประเภทอาหาร - เครื่องดื่ม และสินค้าอื่น ๆ เพื่อนำมาจำหน่ายให้แก่นักท่องเที่ยว

ผลที่เกิดขึ้นโดยถูกจูงใจ หมายถึง ผลทางรายได้หรือการจ้างงานที่เกิดขึ้นเนื่องจากการใช้จ่ายที่เกิดขึ้นสืบเนื่องจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว เช่น รายจ่ายในการบริโภคอุปโภคที่เพิ่มขึ้นของผู้ผลิตและพนักงานในธุรกิจต่าง ๆ เนื่องจากได้รับรายได้และค่าจ้างเพิ่มขึ้นจากการขยายตัวของการผลิตสินค้าและบริการเพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว

การนำเสนอผลกระทบทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวต่อรายได้โดยใช้เทคนิควิเคราะห์ตารางปัจจัย - ผลผลิต ของผลงานวิจัยแต่ละเรื่องจะแตกต่างกันไปตาม

ความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ ในกรณีที่มีข้อมูลครบถ้วนการนำเสนอ ผลที่เกิดขึ้นจะเสนอไปพร้อม ๆ กับค่าตัวทวี และนิยมแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ ตัวทวีและผลที่เกิดขึ้นทางตรง ตัวทวีและผลที่เกิดขึ้นทางอ้อม และตัวทวีและผลที่เกิดขึ้นโดยอ้อม ดังผลงานวิจัยในเมืองกวีเน็ต และอะดินเบอร์ก (Mathieson and Wall. 1982 : 68 - 73 ; citing Archer, Shea and Vane. 1974 : 42, 48 ; and Vaughan. 1977 a : 21) และในประเทศฮ่องกง (Pye and Lin. 1983 : 37) ในกรณีที่ไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการบริโภคขั้นสุดท้ายของครัวเรือน การนำเสนอจะแยกพิจารณาเพียง 2 กลุ่ม คือ ตัวทวีและผลทางตรง กับตัวทวีและผลทางอ้อมดังผลงานวิจัยของประเทศฟิลิปปินส์ และประเทศศรีลังกา (Pye and Lin. 1983 : 220 - 221, 295) และอาจนำเสนอเป็นผลกระทบที่รวมทั้งผลทางตรงและผลทางอ้อม โดยแยกเป็นผลกระทบที่เกิดจากนักท่องเที่ยวภายในประเทศและนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ และพิจารณาผลกระทบแยกตามประเภทของรายจ่ายของนักท่องเที่ยว ดังผลงานวิจัยในประเทศไทย โดยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (2528 : 50,54) และ Chulalongkorn University (1990 : 60,62)

การนำเสนอผลกระทบทางเศรษฐกิจของการท่องเที่ยวต่อผลผลิตและรายได้จะบอกให้ทราบว่า ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวจำนวนหนึ่งจะส่งผลให้ผลผลิตและรายได้เพิ่มขึ้นเป็นมูลค่าเท่าไร ทั้งทางตรงและทางอ้อม เพราะค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในกิจกรรมการท่องเที่ยวไม่เพียงแต่ก่อให้เกิดการผลิตเพิ่มขึ้นในสาขาการผลิตสินค้าที่เป็นที่ต้องการของนักท่องเที่ยวเท่านั้น แต่ยังทำให้เกิดการผลิตเพิ่มขึ้นในสาขาการผลิตอื่น ๆ ด้วย เนื่องจากสาขาการผลิตที่มีการผลิตเพิ่มขึ้นสืบเนื่องจากการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว มีความจำเป็นต้องใช้ปัจจัยการผลิตจากสาขาการผลิตอื่น ๆ ทำให้สาขาการผลิตอื่นขยายตัวตามด้วย เช่น ผลการวิจัยของประเทศฟิลิปปินส์ โดย Santos, Jaime S. Delos and others. (Pye and Lin. 1983 : 219 - 221) พบว่า ในปี ค.ศ. 1978 ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวทั้งหมดมีค่า 2,553.2 ล้านดอลลาร์ ได้ส่งผลให้ผลผลิตมีมูลค่าเพิ่มขึ้นถึง 4,624.1 ล้านดอลลาร์ รายได้เพิ่มขึ้นถึง 5,668.1 ล้านดอลลาร์ และตัวทวีผลผลิตมีค่า 1.8683 ส่วนตัวทวีรายได้ มีค่า 2.22 จากผลงานวิจัยในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2525 และ 2526 (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2528 : 49 - 51) พบว่า ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวภายในประเทศ 1 ล้านบาท จะทำให้

เกิดรายได้ทั้งหมด 2,061,000 บาท เป็นรายได้ทางตรง 529,000 บาท รายได้ทางอ้อม 1,532,000 บาท และค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ 1 ล้านบาท จะทำให้เกิดรายได้ทั้งหมด 2,060,000 บาท เป็นรายได้ทางตรง 524,000 บาท รายได้ทางอ้อม 1,536,000 บาท การคำนวณค่าตัวทวิในงานวิจัยชิ้นนี้ได้ค่าค่อนข้างสูง เมื่อเปรียบเทียบกับผลงานวิจัยในประเทศไทย ในปี ค.ศ. 1990 (Chulalongkorn University. 1990 : 50 - 62) ซึ่งได้ค่าตัวทวิผลผลิตที่เกิดจากการใช้จ่ายเงินของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ มีค่าเท่ากับ 1.4613 และ 1.5035 ตัวทวิรายได้ที่เกิดจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ มีค่าเท่ากับ 0.7838 และ 0.8088 แต่เมื่อพิจารณาในภาพรวมพบว่า ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ จะส่งผลให้เกิดผลผลิตและรายได้เพิ่มขึ้นในลักษณะเดียวกัน คือ ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวไทย จะส่งผลให้เกิดผลผลิตและรายได้มากกว่าค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ส่วนรั่วไหล (leakage) การเชื่อมโยง (linkage) และการสร้างรายได้

การใช้จ่ายเงินในระบบเศรษฐกิจ จะทำให้รายได้เพิ่มขึ้นเล็กน้อยแต่เพิ่มขึ้นอยู่กับส่วนรั่วไหล และการเชื่อมโยงในระบบเศรษฐกิจด้วย เพราะปัจจัยทั้งสองมีความเกี่ยวข้องอย่างมากในการกำหนดขนาดหรือค่าตัวทวิ

1. การท่องเที่ยว ส่วนรั่วไหล และการสร้างรายได้

การคำนวณตัวทวิ โดยไม่คำนึงถึงส่วนรั่วไหล จะทำให้ค่าตัวทวิที่ได้สูงกว่าความจริง จากผลการศึกษาตัวทวิของการท่องเที่ยวในรายงานชื่อ The Zinder Report on the Future of Tourism in the Caribbean ซึ่งคำนวณได้ว่ามีค่าเท่ากับ 2.3 นั้น ได้ถูกวิจารณ์ว่ามีค่าสูงเกินไป เนื่องจากยังไม่ได้หักส่วนรั่วไหลออกไปจากการคำนวณ จากการคำนวณโดย ไบรเด็นและเฟเบอร์ (Mathieson and Wall. 1982 : 68 ; citing Bryden and Faber. 1971 : 69) ในพื้นที่เดียวกัน พบว่า ตัวทวิในเกาะ

แอนติกา (Antigua) มีค่าเพียง 0.6 - 0.76 และพบว่า ตัวทวินหมู่เกาะคาริบเบียน จะมีค่าไม่เกิน 1 ผลการศึกษาของ ไบรเด็น มีค่าใกล้เคียงกับผลศึกษาของ อาร์เชอร์ (Pearce. 1981 : 60 - 61 ; Mathieson and Wall. 1982 : 68 ; citing Archer. 1977 a) ซึ่งคำนวณได้ว่า ตัวทวินหมู่เกาะแอนติกา มีค่า = 0.88

ในการศึกษาวิเคราะห์งานเรื่องส่วนร่วไหลในระดับเบื้องต้นโดยทั่วไปมักพิจารณา ส่วนร่วไหล เฉพาะในประเทศเกี่ยวกับการออม ภาษี และการนำเข้า (Dernburg and McDougall. 1968 : 98 ; Khera. 1969 : 346 - 347 ; Wonnacott and Wonnacott. 1982 : 174 - 176 ; Bronfenbrenner, Sichel and Gardner. 1987 : 171 - 175) ทั้ง ๆ ที่จริงแล้ว ส่วนร่วไหลของรายได้จากระบบเศรษฐกิจทั้งหมด แบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน คือ ส่วนร่วไหลภายในประเทศ และ ส่วนร่วไหลออกนอกประเทศ (Ellsworth. 1969 : 292 ; Khera. 1969 : 347 ; Mathieson and Wall. 1982 : 64 ; Mill. 1990 : 154) ส่วนร่วไหลภายในประเทศปรากฏในรูปของ การออม การเสียภาษีและค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ส่วนร่วไหลออกนอกประเทศ ปรากฏในรูปของค่าใช้จ่ายในการนำเข้าสินค้าและบริการจากต่างประเทศ การโอนเงินในรูปเงินปันผล ดอกเบี้ย กู้ยืม และเงินต้นของนักลงทุนชาวต่างประเทศ ตลอดจนการโอนเงินเดือน หรือค่าจ้างของแรงงานต่างประเทศไปยังครอบครัวของตนในต่างประเทศ เมื่อรายได้ส่วนนี้ไหลออกนอกระบบเศรษฐกิจ ย่อมทำให้การใช้จ่ายในระบบเศรษฐกิจมีจำนวนลดลง ซึ่งส่งผลให้ตัวทวินมีค่าลดลงด้วย ดังนั้นระบบเศรษฐกิจที่มีส่วนร่วไหลออกนอกระบบเศรษฐกิจน้อย ตัวทวินจะมีค่าสูง ระบบเศรษฐกิจที่มีส่วนร่วไหลออกนอกระบบเศรษฐกิจมาก ตัวทวินจะมีค่าต่ำ

จากทัศนะและผลงานเกี่ยวกับส่วนร่วไหลอันเนื่องจากการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศต่าง ๆ (Cleverdon and Edwards. 1982 : 143 - 144 ; Santos. 1982 : 210 - 211 ; Attanayake, Samaranayake and Ratanapala. 1983 : 274 - 286 ; Wood. 1984 : 356 ; Pfaeffin. 1988 : 82 - 83 ; Coltman. 1989 : 225 และ Mill. 1990 : 156) ได้ให้ข้อสรุปในทางหนึ่งเดียวกันว่า ส่วนร่วไหล จะเกิดขึ้นผ่านรายการสำคัญ 4 กลุ่ม คือ 1) ค่าใช้จ่ายในการนำเข้าอาหาร เครื่องดื่ม

และสินค้าและบริการอื่น ๆ เพื่อนำมาให้บริการแก่นักท่องเที่ยว และประชาชนในท้องถิ่นที่มี
พฤติกรรมการบริโภคเปลี่ยนไปตามนักท่องเที่ยว 2) ค่าใช้จ่ายในการนำเข้าเครื่องจักรและ
อุปกรณ์ หรือสินค้าทุนต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวในด้านการคมนาคมขนส่ง
และด้านสินค้าพื้นฐานต่าง ๆ 3) ค่าใช้จ่ายที่เป็นค่าตอบแทนปัจจัยการผลิตต่างประเทศในรูป
ของดอกเบี้ย ค่าเช่า เงินปันผล กวาร์ จากทุนต่างประเทศที่ลงทุนในสาขาการท่องเที่ยว
ค่านายหน้าที่ย้ายแก่บริษัทท่องเที่ยวของต่างประเทศ รายจ่ายที่จ่ายแก่ผู้จัดการและผู้เชี่ยวชาญ
ต่างประเทศ และ 4) ค่าใช้จ่ายในงานให้บริการระหว่างประเทศ เช่น งานส่งเสริม
งานประชาสัมพันธ์และงานฝึกอบรมบุคลากร

เมทิสันและวอลล์ (Mathieson and Wall. 1982) และมิลล์ (Mill. 1990)
ได้สรุปปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อส่วนร่วไหลไว้ 3 ประการ คือ ความโน้มเอียงที่จะนำเข้า
(propensity to import) แรงงานจากต่างประเทศ (foreign labour) และ
การลงทุนในสินค้าทุน (capital investment)

ความโน้มเอียงที่จะนำเข้าของแต่ละประเทศจะถูกกำหนดโดยขนาด ระดับของ
การพัฒนา และนโยบายการนำเข้าของประเทศ กล่าวคือ ประเทศที่มีนโยบายกีดกัน
การนำเข้า ย่อมสามารถควบคุมการนำเข้าได้โดยการใช้ระบบภาษีศุลกากร ซึ่งในประเด็นนี้
เมทิสันและวอลล์ (Mathieson and Wall. 1982 : 61) กล่าวว่า ไม่สามารถกล่าวอ้าง
ได้ว่ามีประเทศใดได้ใช้ระบบภาษีศุลกากรเพื่อกีดกันการนำเข้าในสาขาการท่องเที่ยวเป็นการเฉพาะ
ในประเด็นของระดับของการพัฒนา เซดเลอร์และอาร์เชอร์ (Sadler and Archer.
(Mathieson and Wall. 1982 : 61 ; citing Sadler and Archer. 1975 : 5)
และมิลล์ (Mill. 1990 : 157) ได้มีทัศนะว่า ประเทศที่กำลังพัฒนาส่วนใหญ่พึ่งพาตนเอง
ได้น้อย จึงมักจะไม่สามารถจัดหาสินค้า บริการ เพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่าง
เพียงพอทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ ในขณะที่ประเทศที่พัฒนาแล้วจะมีความสามารถสูงกว่าใน
การสร้าง ตระเตรียมจัดหาและปฏิบัติการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว โดยสามารถจัดสรรได้จาก
ทรัพยากรที่มีภายในประเทศตน จึงมีแนวโน้มที่จะนำเข้าสินค้าเพื่อใช้ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวน้อยกว่า
เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่กำลังพัฒนา เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบในเรื่องความหลากหลายทาง
เศรษฐกิจพบว่า ระบบเศรษฐกิจที่พัฒนาแล้วจะมีความหลากหลายมากกว่า ซึ่งก่อให้เกิดผล

"การเชื่อมโยงไปข้างหลัง" (backward linkages) มากกว่า จึงสนับสนุนต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมากกว่าประเทศที่กำลังพัฒนาและที่มีขนาดเล็ก นอกจากนี้ยังพบว่าในประเทศขนาดเล็กที่กำลังพัฒนา สัดส่วน โดยเปรียบเทียบระหว่างรายรับสุทธิในรูปเงินตราต่างประเทศกับรายรับในรูปเงินตราต่างประเทศที่ยังไม่ได้หัก "ส่วนรั่วไหล" จะมีค่าน้อย เนื่องจากมีความจำเป็นในการนำเข้าผลิตภัณฑ์เพื่อการท่องเที่ยว (Mathieson and Wall. 1982 : 61)

แรงงานชาวต่างประเทศ หรือแรงงานจากภายนอกท้องถิ่นได้เพิ่มขึ้นอย่างมากในประเทศกำลังพัฒนาหรือประเทศขนาดเล็กที่กำลังพัฒนาการท่องเที่ยว การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดยอาศัยแรงงานจากภายนอกในสัดส่วนสูง ย่อมก่อให้เกิดการไหลออกของเงินตราต่างประเทศมีสัดส่วนสูงขึ้นด้วย จากการศึกษาของ ไบรเด้น (Bryden) พบว่า แรงงานในธุรกิจโรงแรมซึ่งเป็นชาวปอร์ตุเกส ได้ส่งเงินกลับบ้านเกิดของตนเป็นประจำทุกสัปดาห์ (Mill. 1990 : 158) และไบรเด้นได้เสนอแนะวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้ไว้ 2 ประการ คือ 1) ให้นำเงินมาใช้ในการย้ายถิ่นเข้าโดยรีบด่วน และ 2) ให้นำเงินช่วยเหลือเพิ่มเงินในการฝึกอบรมคนในท้องถิ่น ซึ่งคาดว่าจะช่วยลดการจ้างงานจากภายนอก และลดการไหลออกของเงินในระยะยาว

การลงทุนในสินค้านำเข้า ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดยส่วนใหญ่เป็นการลงทุนจากต่างประเทศ การที่ชาวต่างประเทศเป็นเจ้าของธุรกิจการท่องเที่ยวในประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งนับเป็นเรื่องปกติ (Mathieson and Wall. 1982 : 62 ; citing Jackson. 1973 ; Marsh. 1975 ; Young. 1973 ; Talbot. 1974 ; Turner. 1976) ที่ไม่น่าพึงพอใจ การที่ธุรกิจในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวส่วนใหญ่ถูกควบคุมโดยชาวต่างประเทศ เกิดจากเงื่อนไขสำคัญ 2 ประการ ประการแรก "การส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศในช่วงแรกของการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว" ซึ่งเกิดขึ้นจากการมีความต้องการสูงในการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน ทำให้ประเทศกำลังพัฒนาต้องการแหล่งเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ ประการที่สอง "การเกิดขึ้นของบริษัทข้ามชาติ" ทำให้เกิดการขยายตัวของธุรกิจโรงแรม บริษัทท่องเที่ยว และภัตตาคารระหว่างประเทศซึ่งมีความเกี่ยวข้องกัน เป็นธุรกิจทั้งในแนวตั้งและแนวนอน เช่น บริษัท คานาเดียน แปซิฟิก มีการดำเนินกิจการ

ครอบคลุมถึงกิจการประเภทสายการบิน รถไฟ โรงแรม และธุรกิจนันทนาการ และบริษัท
แพน อเมริกัน แอร์ไลน์ ก็คือเจ้าของธุรกิจโรงแรม อินเตอร์ - คอนติเนนตอล (Mathieson
and Wall. 1982 : 62) สภาพการณ์ดังกล่าว ได้ส่งผลอย่างมากต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ
ในประเทศกำลังพัฒนา เพราะรายได้และกำไรจากการประกอบธุรกิจจะถูกโอนกลับไปยัง
ประเทศแม่ และจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พบว่า สภาพการณ์ดังกล่าวกำลังเกิดขึ้นใน
เกษมสุข ซึ่งนักลงทุนรายใหญ่ คือ คนต่างถิ่น

เคลเวอร์ดอนและเอดเวิร์ด (Cleverdon and Edwards. 1982 : 145 -
146) ได้แสดงทัศนะว่าปริมาณของส่วนร่วไหล ขึ้นอยู่กับปัจจัย 5 ประการ คือ 1) รูปแบบ
ของความต้องการของนักท่องเที่ยว ซึ่งส่งผลต่อการนำเข้า 2) ความสามารถของประเทศ
ผู้ต้อนรับในการผลิตสินค้าทุน สินค้าขั้นกลาง และสินค้าบริโภค เพื่อสนองความต้องการของ
นักท่องเที่ยว 3) ลักษณะโครงสร้างของการเป็นเจ้าของและการควบคุมอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
ในประเทศผู้ต้อนรับ อาทิ การเป็นเจ้าของและการควบคุมโรงแรมโดยคนต่างชาติ และการบริหาร
ด้วยระบบลูกเรือ ซึ่งนอกจากจะส่งผลให้เกิดส่วนร่วไหลในรูปของการโอนดอกเบี้ย เงินปันผล
และกำไรกลับสู่ประเทศแม่แล้ว ยังก่อให้เกิดการนำเข้าอย่างมหาศาล เนื่องจากการบริหาร
งานในด้านการตกแต่ง ประดับประดาสถานที่ที่ถูกกำหนดให้มีมาตรฐานเดียวกับในประเทศแม่
โดยไม่มีนโยบายที่จะตกแต่งด้วยวัสดุหรือสินค้าที่สามารถจัดหาได้จากประเทศผู้ต้อนรับหรือจาก
ท้องถิ่น 4) การใช้จ่ายด้วยระบบสินเชื่อผ่านธนาคารต่างชาติ ในรูปของการใช้บัตรเครดิต
และการใช้เช็คเดินทาง (Coltman. 1989 : 225) และ 5) นโยบายของรัฐบาลในการ
ดึงดูดนักลงทุนโดยการอำนวยความสะดวกในรูปของการให้สิทธิพิเศษให้กับผู้คิดดอกเบี้ยในอัตรา
ต่ำ และการให้สิทธิพิเศษในการให้ใช้บริการสาธารณะในราคาต่ำ นอกจากนี้ เคลเวอร์ดอน
และเอดเวิร์ด (1982 : 145 - 146) ได้ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า ส่วนร่วไหล ไม่ได้เกิด
ขึ้นเฉพาะในส่วนของการซื้อสินค้าอย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น แต่ส่วนร่วไหลได้เกิดขึ้นเป็น
ขบวนการในช่วงเวลาหนึ่ง ซึ่งดำเนินการผ่านขบวนการสำคัญ 2 ประการ ประการแรก
เป็นผลที่เกิดขึ้นจากการเลียนแบบ (demonstration effect) ที่บุคคลในท้องถิ่นได้
มีพฤติกรรมในการบริโภคอุปโภคตามอย่างนักท่องเที่ยว ทำให้มีการนำเข้าสินค้าและบริการ
จากต่างประเทศมากขึ้น ประการที่สอง เป็นผลที่เกิดขึ้นเนื่องจากระบบเศรษฐกิจภายใน

ท้องถิ่น หรือภายในประเทศผู้ต้อนรับไม่สามารถทำการผลิต หรือไม่สามารถจัดหาสินค้าและบริการต่าง ๆ สนองความต้องการของคนในท้องถิ่นได้อย่างครบถ้วนจึงก่อให้เกิดการนำเข้าจากผลงานวิจัยเกี่ยวกับส่วนร่วไหลในประเทศไทย (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2528 : 75) พบว่า การใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศในปี พ.ศ. 2525 ทำให้ประเทศไทยต้องนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศเป็นมูลค่า 8,181.4 ล้านบาท นั่นคือ ทุก ๆ 100 บาท ที่ได้รับจากนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจะต้องเสียไปเพื่อการนำเข้า 34.26 บาท ทำให้เงินตราต่างประเทศสุทธิที่ได้รับจากการท่องเที่ยว ในปี พ.ศ. 2525 เหลือเพียง 15,697.6 ล้านบาท และสาขาที่มีการนำเข้ามากที่สุดคือ สาขาอุตสาหกรรม รองลงไปได้แก่สาขาบริการ ผลงานวิจัยได้ชี้ให้เห็นว่า รายได้จากการท่องเที่ยวระหว่างประเทศมีส่วนลดการขาดดุลการค้าของประเทศ ในปี พ.ศ. 2525 ได้ประมาณร้อยละ 40

เมื่อเปรียบเทียบส่วนร่วไหล อันเนื่องจากสาขาการท่องเที่ยวของประเทศไทย กับส่วนร่วไหลในประเทศอื่น พบว่า มีสัดส่วนไม่สูงมากนัก และอยู่ในกลุ่มเดียวกับประเทศฮ่องกง ดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 ส่วนร่วไหลจากสาขาการท่องเที่ยวในประเทศต่าง ๆ

ประเทศ	ส่วนร่วไหล (ร้อยละ)	ประเทศ	ส่วนร่วไหล (ร้อยละ)
ฟิลิปปินส์	60	อิสราเอล	24
หมู่เกาะเวอร์จิน	50	คินยา	22
ฮาวาย	45	เกาหลี	19.7
บาฮามาส	43	ตูนิเซียและตรินิแดด	
ไทย	34.26	และโตเบโก	15
ฮ่องกง	30	กรีซ	10
ศรีลังกา	24.5-26.6	ยูโกสลาเวีย	2

ที่มา : Cleverdon and Edwards. 1982 : 145 ; Attangayake, Samaranayake and Ratnapala. 1983 : 284 - 285 ; สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2528 : 57.

เคลเวอร์ดอนและเอ็ดเวิร์ด ได้แบ่งประเทศต่าง ๆ ในแถบคาริบเบียน แอฟริกา และเอเชีย ตามยอดเงินตราต่างประเทศสุทธิ ซึ่งเป็นรายรับในรูปเงินตราต่างประเทศที่หัก "ส่วนร่วไหล" แล้ว ออกเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ได้แก่ ประเทศที่มีการนำเข้าสินค้าทั้งหมด และเหลือรายได้สุทธิ 10% กลุ่มที่ 2 ได้แก่ ประเทศที่มีการนำเข้ามาก และเหลือรายได้สุทธิ 10 - 15% กลุ่มที่ 3 ได้แก่ ประเทศที่มีการนำเข้าสินค้าพุ่มเฟิอย และสินค้าจำเป็น และเหลือรายได้สุทธิ 50 - 70% ประเทศไทยจึงจัดอยู่ในกลุ่มนี้ด้วย และกลุ่มที่ 4 ได้แก่ ประเทศที่มีการนำเข้าเฉพาะสินค้าพุ่มเฟิอย และเหลือรายได้สุทธิ 70 - 90%

จากการศึกษาผลงานวิจัยเกี่ยวกับส่วนร่วไหล พบว่า วัตถุประสงค์ รูปแบบ และค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว นับเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อส่วนร่วไหล ดังตัวอย่างการศึกษาในประเทศฮ่องกง (Lin and Sung. 1983 : 36, 49 - 50) ซึ่งพบว่า ในขณะที่

สัดส่วนของรายจ่ายในการท่องเที่ยวในปี 1973 ต่อมูลค่า GDP จะลดลงจากปี 1962 แต่ยังสามารถส่งผลให้สัดส่วนของรายได้ทั้งหมดจากการท่องเที่ยว (คิดเป็นร้อยละของ GDP) มีค่าสูงขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากนักท่องเที่ยวต่างชาติซึ่งส่วนใหญ่เดินทางไปยังฮ่องกงเพื่อซื้อสินค้า (shopping) ได้มีการใช้จ่ายเพื่อซื้อสินค้าท้องถิ่นสัดส่วนที่สูงขึ้น ทำให้ส่วนร่วไหลในการนำเข้าลดลงจากร้อยละ 45 (ในปี 1962) มาเป็นร้อยละ 41 (ในปี 1973) ของมูลค่าการนำเข้าทั้งหมด และจากผลการศึกษาพบว่า ส่วนร่วไหลที่เกิดจากการนำเข้าปัจจัยผลิตของสาขาบริการนั้นมีสัดส่วนต่ำกว่า โดยเปรียบเทียบกับกรนำเข้าปัจจัยผลิตของอุตสาหกรรมอื่น ซึ่งมีผลทำให้การนำเข้าเพื่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีสัดส่วนต่ำกว่าการนำเข้าเพื่ออุตสาหกรรมอื่น

แม้ว่าส่วนร่วไหลจะเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้ในทุกกิจกรรมเชิงเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว แต่การไหลออกของรายได้ที่อยู่ในวิสัยที่จะทำการติดตามและได้รับข้อมูลที่จะเชื่อถือได้ คือ การไหลออกของรายได้ ผ่านระบบโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่เป็นทางการ และมีการบันทึกข้อมูลไว้ เช่น ธุรกิจโรงแรมและธุรกิจนันทนาการ การไหลออกนอกประเทศ (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2532) เป็นการไหลออกที่ยากต่อการติดตามเพื่อการศึกษา เพราะเกี่ยวข้องกับการประกอบกิจการที่เลื่องลือหมาย อาทิ การหลีกเลี่ยงการจดทะเบียนการค้า และการหลีกเลี่ยงกฎหมายภาษี ฯ) จึงไม่มีการบันทึกข้อมูลเป็นลายลักษณ์อักษร การไหลออกในลักษณะนี้ส่วนใหญ่เกิดขึ้นในธุรกิจนันทนาการโดยผ่านกิจการนันทนาการของบริษัทอันเป็นตัวแทนสาขาของบริษัทนันทนาการ ทำให้รายได้ที่ควรตกเป็นของมณฑลเทศาภิบาลในประเทศ ต้องสูญเสียและไหลออกนอกประเทศ

จากการศึกษาของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (2532) ในเรื่อง การกระจายและการไหลออกของรายได้จากการท่องเที่ยวในธุรกิจโรงแรมและธุรกิจนันทนาการในประเทศไทย ได้ชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลของการดำเนินธุรกิจด้วยระบบลูกเรือว่าเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่ส่งผลต่อส่วนร่วไหล ดังสรุปได้ว่า ธุรกิจโรงแรมระดับหนึ่งซึ่งมีอัตราค่าที่พักต่อคืนต่อห้อง คือ 2,500 บาทขึ้นไป และตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครเป็นส่วนใหญ่ มักจะมีการดำเนินงานในรูปแบบลักษณะของเครือโรงแรมข้ามชาติ อันนำไปสู่การไหลออกของเงินรายได้ ก๊าซ และอื่น ๆ กลับคืนสู่บริษัทแม่ในต่างประเทศมากกว่าธุรกิจโรงแรมระดับอื่น ส่วนบริษัทนันทนาการซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในกรุงเทพฯ และมีความสัมพันธ์กับเครือข่ายบริษัทนันทนาการต่างประเทศ จะเสนอบริการ

Package tour ที่ครอบคลุมแหล่งท่องเที่ยวทั่วประเทศไทย จะมีการไหลออกของเงินที่สูงกว่าบริษัทนำเที่ยวที่อยู่ในรูปท้องถิ่น และเมื่อทำการวิเคราะห์ด้วยเทคนิควิเคราะห์ตารางปัจจัย - ผลผลิต ปี 2523 พบว่า ในปี พ.ศ. 2530 การรั่วไหลออกเพื่อการนำเข้าปัจจัยการผลิตอันสืบเนื่องจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในที่พักระดับต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ นครราชสีมา ภูเก็ต สงขลา เชียงใหม่ พัทธยา และกาญจนบุรี รวมกันเป็นมูลค่า 28,625.69 ล้านบาท ตามราคาคงที่ ปี พ.ศ. 2523 เมื่อแยกพิจารณาตามสาขาการผลิตพบว่า มูลค่าการนำเข้าไม่เพียงแต่เกิดจากสาขาภัตตาคารและโรงแรมกับสาขาบริการเท่านั้น แต่ยังเกิดขึ้นมากในสาขาเกษตรกรรม เคมีภัณฑ์ ตลอดจนสาขาคมนาคมและสื่อสารด้วย เมื่อพิจารณาการไหลออกเพื่อการนำเข้าปัจจัยการผลิตอันเนื่องจากการใช้จ่ายเงินของนักท่องเที่ยวในธุรกิจนำเที่ยว พบว่า มีผลการนำเข้าประมาณร้อยละ 25 ของรายได้ที่ได้รับจากนักท่องเที่ยวหรือคิดเป็นมูลค่ารวมทั้งระบบเท่ากับ 251,000 ล้านบาท ตามราคาคงที่ ปี พ.ศ. 2523 ซึ่งนับว่าเป็นสัดส่วนที่ค่อนข้างต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับสาขาอุตสาหกรรมอื่น ๆ

2. การท่องเที่ยว การเชื่อมโยง และการสร้างรายได้

การเชื่อมโยง คือการที่ดำเนินการผลิตในสาขาหนึ่งมีผลกระทบทำให้เกิดการเพิ่มขึ้นในการผลิตสาขาอื่น ๆ (Santos. 1982 : 214) การเชื่อมโยงระหว่างกิจกรรมทางเศรษฐกิจโดยทั่วไปจะเกิดขึ้น 2 ลักษณะ คือ การเชื่อมโยงไปข้างหน้า (forward linkage) และการเชื่อมโยงไปข้างหลัง (backward linkage) การเชื่อมโยงไปข้างหน้า เป็นสภาพการณ์ที่การดำเนินการผลิตของกิจกรรมหนึ่งก่อให้เกิดการขยายตัวในกิจกรรมอื่น ๆ ในลักษณะที่ผลผลิตที่ผลิตได้จากกิจกรรมแรกถูกใช้เป็นวัตถุดิบ หรือเป็นปัจจัยชั้นกลางในกิจกรรมอื่นที่เกิดขึ้นในช่วงหลัง การเชื่อมโยงไปข้างหลังเป็นสภาพการณ์ที่การดำเนินการผลิตของกิจกรรมหนึ่งก่อให้เกิดการขยายตัวในกิจกรรมอื่น ๆ ในลักษณะที่ผลผลิตที่ผลิตได้จากกิจกรรมแรกจำเป็นต้องใช้ผลผลิตที่ผลิตได้จากกิจกรรมที่เกิดขึ้นในช่วงหลังเป็นวัตถุดิบหรือเป็นปัจจัยชั้นกลาง

อัตราความเชื่อมโยงระหว่างกิจกรรมการผลิตในระบบเศรษฐกิจเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการกำหนดตัวทวีรายได้ ตัวทวีผลผลิต และตัวทวีการจ้างงานที่เกิดขึ้นเนื่องจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว หากการดำเนินการผลิตของกิจกรรมแรกก่อให้เกิดการขยายตัว

ในกิจกรรมอื่นเกี่ยวโยงกันต่อ ๆ ไปหลายกิจกรรม แสดงว่ากิจกรรมแรกก่อให้เกิดการเชื่อมโยงในระบบเศรษฐกิจสูง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อตัวทวิที่มีค่าสูงด้วย ในกรณีที่การดำเนินการผลิตของกิจกรรมแรกที่มีการเกี่ยวโยงกับกิจกรรมอื่นน้อย ตัวทวิก็จะมีค่าน้อยลงด้วย การเชื่อมโยงระหว่างกิจกรรมทางเศรษฐกิจจะมีผลกระทบต่อตัวทวิมากน้อยแค่ไหน ขึ้นอยู่กับลักษณะของการเชื่อมโยงด้วย หากการเชื่อมโยงที่เกิดขึ้นได้เป็นไปอย่างแพร่หลายภายในประเทศ ตัวทวิจะมีค่าสูง หากการเชื่อมโยงที่เกิดขึ้น ก่อให้เกิดการขยายตัวในกิจกรรมที่จำเป็นต้องใช้วัตถุดิบจากต่างประเทศ ซึ่งก่อให้เกิดการรั่วไหลของรายได้ในรูปของการนำเข้า ย่อมทำให้ตัวทวิมีค่าต่ำ

จากแนวคิดพื้นฐานในการคำนวณรายได้ประชาชาติในระบบเศรษฐกิจหนึ่งในระยะเวลาหนึ่ง พบว่า มูลค่ารายได้ประชาชาติมีค่าเท่ากับมูลค่าของผลผลิตขั้นสุดท้ายในระบบเศรษฐกิจนั้น ทำให้ตัวทวิรายได้และตัวทวิผลผลิต มีความหมายใกล้เคียงกันมาก จนอาจกล่าวได้ว่าเป็นสิ่งเดียวกัน อย่างไรก็ตาม การกล่าวถึงตัวทวิผลผลิตนิยมกระทำกันในขณะที่ประสงค์จะแสดงการเชื่อมโยงระหว่างกิจกรรมสาขาต่าง ๆ ในระบบเศรษฐกิจ (Lin and Sung. 1984 : 240 ; Summary. 1987 : 533)

เมื่อพิจารณาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในฐานะของสาขาการผลิต โดยการวิเคราะห์ด้วยตารางปัจจัย - ผลผลิต อุตสาหกรรมท่องเที่ยวย่อมมีความสัมพันธ์หรือมีการเชื่อมโยงทั้งทางตรงและทางอ้อมกับสาขาอื่น ๆ ในระบบเศรษฐกิจ ทั้งในลักษณะที่มีความจำเป็นต้องใช้ปัจจัยการผลิตขั้นกลางจากสาขาอื่น และในลักษณะที่เป็นผู้จัดหาปัจจัยขั้นกลางให้แก่สาขาอื่น

ผลงานวิจัยส่วนใหญ่ได้ให้ข้อสรุปในทางตรงกันว่า สาขาการท่องเที่ยวมีผลเชื่อมโยงไปข้างหลังสูง และมีผลเชื่อมโยงไปข้างหน้าต่ำ เพราะอุตสาหกรรมท่องเที่ยว มีลักษณะเป็นการผลิตสาขาบริการ จึงมีฐานะเป็นสินค้าขั้นสุดท้ายที่ใช้สนองความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยตรงมากกว่าที่จะนำไปเป็นปัจจัยขั้นกลางในการผลิตในสาขาอื่น เช่น ในการวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบทางเศรษฐกิจอันเนื่องจากการท่องเที่ยวในแถบเอเชีย (Santos. 1982 : 214) พบว่า เมื่อพิจารณาโดยเปรียบเทียบกับอุตสาหกรรมอื่น การท่องเที่ยวนับเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญอย่างมากในระบบเศรษฐกิจในฐานะของผู้ใช้ขั้นกลางที่เป็นผลผลิตจากอุตสาหกรรมอื่น ๆ แต่เมื่อพิจารณาเฉพาะสาขา พบว่า ความเชื่อมโยงทั้งหมดของสาขาการท่องเที่ยว

มีค่าต่ำ โดยเฉพาะผลการศึกษาในประเทศฮ่องกง ฟิลิปปีนส์ และเกาหลี ซึ่งพิจารณาได้จากตัวทวีผลผลิตในสาขาการท่องเที่ยว พบว่า มีค่าน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของทุกสาขาในประเทศ

การที่อุตสาหกรรมท่องเที่ยวในฮ่องกง มีการเชื่อมโยงการค้าเปรียบเทียบกับ การเชื่อมโยงของอุตสาหกรรมทั้งหมด รวม 73 สาขา นั้นเกิดจากสาเหตุสำคัญ 2 ประการ คือ

- 1) ส่วนหนึ่งของรายจ่ายของนักท่องเที่ยวเป็นรายจ่ายเพื่อซื้อสินค้าและบริการนำเข้า ทำให้เกิดการเชื่อมโยงต่ำ และ
- 2) รายจ่ายของนักท่องเที่ยวเป็นรายจ่ายที่เกิดขึ้นในสาขาบริการ ซึ่งเป็นสาขาที่ต้องการปัจจัยชั้นกลางจากสาขาอื่น ๆ ไม่มากเท่ากับสาขาอุตสาหกรรมในโรงงานอื่น ๆ ทำให้ตัวทวีผลผลิตมีค่าน้อย (Lin and Sung. 1983 : 36) กล่าวคือ มีค่า 0.7089 และ 0.9759 ในปี ค.ศ. 1962 และปี ค.ศ. 1973 ตามลำดับ (Lin and Sung. 1984 : 240) อย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบตัวทวีผลผลิตในปีดังกล่าว พอสรุปได้ว่า อุตสาหกรรมท่องเที่ยวก่อให้เกิดการเชื่อมโยงในปี ค.ศ. 1973 สูงกว่าในปี ค.ศ. 1962 เนื่องจากการรั่วไหลที่เกิดจากการใช้จ่ายของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีค่าลดลง เพราะนักท่องเที่ยวซื้อสินค้าที่ผลิตภายในท้องถิ่นมากขึ้น (Lin and Sung. 1984 : 243)

จากผลงานวิจัยในประเทศฟิลิปปินส์ (Santos and others. 1983 : 213) พบว่า อุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีความต้องการปัจจัยชั้นกลางจากอุตสาหกรรมอื่นในอัตราสูง เช่น โรงแรมและภัตตาคาร มีความต้องการปัจจัยผลิตต่าง ๆ มาใช้ในการดำเนินงานเป็นจำนวนมาก ปัจจัยที่ต้องการใช้มากที่สุดก็คือผลผลิตจากการผลิตอาหารและการผลิตงานบริการ ตกแต่ง ซึ่งงานครัวและงานตกแต่งย่อมต้องการวัตถุดิบ หรือปัจจัยผลิตจากอุตสาหกรรมอื่น ๆ อีกต่อหนึ่ง ในขณะที่เดียวกัน ผลงานวิจัยได้ชี้ให้เห็นว่า การเชื่อมโยงไปข้างหลังที่มีค่าสูง ดังกล่าวนั้นเป็นการเปรียบเทียบกับ การเชื่อมโยงในสาขากสิกรรม ประมง และป่าไม้ ซึ่งเป็นสาขาที่มีการเชื่อมโยงต่ำ ทั้งนี้เพราะเป็นสาขาที่ต้องการแรงงานขั้นต้นสูง และต้องการปัจจัยชั้นกลางจากสาขาอื่นต่ำ แต่เมื่อพิจารณาการเชื่อมโยงทั้งหมดแล้ว พบว่า การเชื่อมโยงอันเกิดจากสาขาการท่องเที่ยวมีค่าต่ำ

ผลงานวิจัยในประเทศเกาหลี ในปี 1978 (Song and Ahn. 1983 : 152 - 154) ให้ผลในทางตรงกัน คือ การเชื่อมโยงของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีค่าไม่สูงนัก แม้ว่าจะสูงกว่าสาขาการค้า การเกษตร และการย่อยหิน แต่โดยภาพรวม พบว่า

การเชื่อมโยงทั้งหมดที่เกิดจากสาขาการท่องเที่ยวมีค่าต่ำกว่า การเชื่อมโยงทั้งหมดที่เกิดขึ้นจากอุตสาหกรรมอื่น โดยเฉพาะอุตสาหกรรมเคมี ซึ่งมีการเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมอื่นสูงมาก ผลงานวิจัยในประเทศเกาหลี ให้ผลที่แตกต่างจากประเทศอื่นตรงที่ว่า สาขาการท่องเที่ยวได้ก่อให้เกิดความเชื่อมโยงไปข้างหน้าเท่ากับร้อยละ 27.4 น้อยกว่าการเชื่อมโยงไปข้างหน้าเท่ากับร้อยละ 36.0 และในกรณีที่พิจารณาว่า การเชื่อมโยงไปข้างหลังคือ การเชื่อมโยงทางตรง ก็ให้ข้อสรุปได้ว่า อุตสาหกรรมท่องเที่ยวก่อให้เกิดการเชื่อมโยงทางตรงน้อยกว่าการเชื่อมโยงทางอ้อม ถึง 5 เท่า ดังพิจารณาจากสัดส่วนผลทางตรง : ผลทางอ้อม ซึ่งมีค่าเท่ากับ 1 : 4.9 (หรือ 27.4 : 133.9)

จากการศึกษาในประเทศศรีลังกา (Attanayake, Samaranayake and Ratnapala. 1983 : 296 - 297, 309) พบว่า จากสาขาการผลิตรวมทั้งหมด 46 สาขา มีเพียง 18 สาขา ที่มีการเชื่อมโยงกันรวมทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 85 ของการเชื่อมโยงทั้งหมด สาขาที่ก่อให้เกิดการเชื่อมโยงไปข้างหน้าสูง คือ สาขาที่พัก ภัตตาคาร ในขณะที่การผลิตสาขาที่ก่อให้เกิดการเชื่อมโยงไปข้างหน้าสูง คือ สาขาเกษตรและร้านค้า ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาในประเทศอินเดีย (Summary. 1987 : 358) ซึ่งพบว่า สาขาที่มีการเชื่อมโยงไปข้างหน้าสูง คือ อุตสาหกรรมอาหาร เบเกอรี่ โรงแรม และภัตตาคาร และสาขาที่มีการเชื่อมโยงไปข้างหน้าสูง คือ สาขาเกษตร กระดาษ ปิโตรเลียม โลหะ การค้า การขนส่ง และบริการอื่น ๆ ผลงานวิจัยนี้ได้ชี้ให้เห็นว่า นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1968 จนถึงปีที่ศึกษา (ค.ศ. 1976) อุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศอินเดีย มีการเชื่อมโยงกับสาขาอื่นสูงขึ้นมาตลอด กล่าวคือ การเพิ่มขึ้นร้อยละ 70 ของรายจ่ายเพื่อการท่องเที่ยวในระหว่างปี ค.ศ. 1971 - 1976 ทำให้ผลผลิตสาขาเกษตรกรรมเพิ่มขึ้นร้อยละ 262 อุตสาหกรรมเตรียมอาหารเพิ่มขึ้นร้อยละ 720 อุตสาหกรรมปิโตรเลียมและอุตสาหกรรมเคมีเพิ่มขึ้นร้อยละ 448 หรือกล่าวได้ว่า ค่าตัวทวี อันเนื่องจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในปี 1967, 1971 และ 1976 มีค่าเท่ากับ 1.57, 1.58 และ 1.81 ตามลำดับ

ในกรณีของประเทศไทย (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2528) พบว่า การใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวภายในประเทศ ทำให้เกิดมวลรวมผลิตภัณฑ์ภายในประเทศใน

สาขาบริการมากที่สุดถึงร้อยละ 65.69 ภาคอุตสาหกรรมรองลงมา คิดเป็นร้อยละ 17.38 ส่วนภาคเกษตรและเหมืองแร่ได้รับผลกระทบน้อยมาก คิดเป็นร้อยละ 9.11 และ 7.82 ตามลำดับ การใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ มีผลกระทบต่อสาขาการผลิตคล้ายคลึงกับการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวภายในประเทศ กล่าวคือ ก่อให้เกิดมวลรวมผลิตภัณฑ์ภายในประเทศในสาขาบริการร้อยละ 62.70 ในภาคอุตสาหกรรมร้อยละ 21.81 ในภาคเกษตรร้อยละ 9.90 และในภาคเหมืองแร่ร้อยละ 5.88 ผลการวิจัยได้ชี้ให้เห็นว่า แม้นักท่องเที่ยวไม่มีรายจ่ายในภาคเกษตรกรรมและเหมืองแร่เลย แต่การใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวก็สามารถส่งผลให้เกิดผลทางอ้อมต่อสาขาดังกล่าวได้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการเชื่อมโยงที่เกิดขึ้นนี้มีทั้งทางตรงและทางอ้อม และผลที่เกิดขึ้นทางอ้อมมีมากกว่าผลที่เกิดขึ้นโดยตรง ประมาณ 3 เท่า กล่าวคือ สัดส่วนผลทางตรง : ผลทางอ้อม มีค่าเท่ากับ 1 : 2.9 ทั้งในกรณีของการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวภายในประเทศและระหว่างประเทศ

จากการศึกษาของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (2532) พบว่า สำหรับในกรุงเทพมหานคร การใช้จ่ายเงินของนักท่องเที่ยว ผ่านโรงแรมระดับ 1 จะส่งผลกระทบเชื่อมโยงกระจายไปยังสาขาการผลิตอื่น ๆ ยกเว้นสาขาภัตตาคารและโรงแรมสูงกว่าการใช้จ่ายเงิน ผ่านโรงแรมระดับอื่น และจากผลการศึกษาโดยใช้ตารางปัจจัย - ผลผลิต พบว่า รายได้ที่เกิดขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อมไม่ได้ตกอยู่กับโรงแรมหรือบริษัทนำเที่ยวเท่านั้น แต่กระจายไปยังสาขาต่าง ๆ รวมทั้งสาขาด้านเกษตรกรรม ปศุสัตว์ ประมง เหมืองแร่ ซึ่งอยู่ในภาคชนบทด้วย และผลทางอ้อมที่เกิดขึ้นก็มีมากกว่าผลทางตรงที่เกิดขึ้นในรอบแรกในทุกสาขาการผลิต

แม้การศึกษานี้จะทำการศึกษาเกี่ยวกับการกระจายและการไหลออกของรายได้ เฉพาะส่วนที่กระทำผ่านธุรกิจโรงแรม และธุรกิจนำเที่ยว แต่ผลการศึกษาก็นับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในแง่ของการนำไปเป็นข้อมูลในการพิจารณาวางแผน และปฏิบัติงานเกี่ยวกับการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ทั้งนี้เพราะธุรกิจดังกล่าวเป็นธุรกิจที่มีความสำคัญในสาขาการท่องเที่ยว โดยเฉพาะธุรกิจโรงแรม เพราะเป็นสาขาที่สามารถดูดซับรายจ่ายในการท่องเที่ยวในสัดส่วนที่สูง (Mathieson and Wall. 1982 : 82 ; citing

Lundgren. 1973) เช่น สัดส่วนค่าใช้จ่ายในหมวดที่พักต่อค่าใช้จ่ายทั้งหมดของการท่องเที่ยวในแถบคาริบเบียน มีค่าสูงถึงร้อยละ 35 ในปี 1973 ในฮาวาย มีค่าสูงถึงร้อยละ 32.3 (Lundberg. 1985 : 151) ในประเทศอังกฤษ มีค่าสูงถึงร้อยละ 32 ในปี 1978 (Burkart and Medlik. 1985 : 144) และในประเทศไทยในเกาะสมุย มีค่าสูงถึงร้อยละ 44.2 ในปี พ.ศ. 2530 (สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. 2531 : พ 2 - 11) และยังเป็นสาขาที่ก่อให้เกิดการเชื่อมโยงไปข้างหน้าสูง โดยเฉพาะในแง่ของการซื้อปัจจัยชั้นกลางเป็นจำนวนมากจากสาขาอื่น ๆ (เช่น สาขาอาหาร และสาขาการตกแต่ง)

จากผลงานวิจัยของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (Chulalongkorn University. 1990 : 79 - 87) ในส่วนที่เกี่ยวกับผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อความเชื่อมโยงทั้งที่เป็นความเชื่อมโยงในแง่ผลผลิตและความเชื่อมโยงในแง่การจ้างงาน พบว่า ให้ผลในทางอ้อมเดียวกันผลงานวิจัยชิ้นอื่น กล่าวคือ ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในสาขาการท่องเที่ยว 1 หน่วย จะก่อให้เกิดการเชื่อมโยงไปข้างหน้าน้อยกว่าการเชื่อมโยงไปข้างหลัง เช่นการใช้จ่ายสาขาโรงแรมและสาขาภัตตาคารก่อให้เกิดการเชื่อมโยงไปข้างหน้า เพียง 0.563117 และ 0.587599 ในขณะที่ก่อให้เกิดการเชื่อมโยงไปข้างหลัง สูงถึง 1.096353 และ 0.929173 ตามลำดับ

จากแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยในส่วนนี้ สรุปได้ว่า การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับที่สูงขึ้น จะกระตุ้นให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างสาขาการผลิตในระบบเศรษฐกิจมากขึ้น และส่งผลให้เกิดการเพิ่มขึ้นในรายได้และการจ้างงาน เนื่องจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวจะเพิ่มขึ้นในขณะที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว จึงกล่าวได้ว่า ผลกระทบทางรายได้และการจ้างงานที่เกิดขึ้นเนื่องจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในเกาะสมุย ในปี พ.ศ. 2534 น่าจะมีสัดส่วนสูงกว่าผลกระทบทางรายได้และการจ้างงานที่เกิดขึ้นเนื่องจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในเกาะสมุยในปี พ.ศ. 2530

3. การท่องเที่ยว และการจ้างงาน

การท่องเที่ยวได้ก่อให้เกิดการจ้างงานเป็นจำนวนมาก (Santos and others. 1983 : 222 ; Coltman. 1989 : 226) ทั้งงานที่เป็นงานภายในโรงแรมที่พักและงานที่เกิดขึ้น เนื่องจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวภายนอกโรงแรม เช่น งานขับรถแท็กซี่ งานในร้านค้าจำหน่ายสินค้าที่ระลึก งานภัตตาคาร งานตัวแทนนำเที่ยว ตลอดจนงานในธุรกิจบันเทิงและพักผ่อน นอกจากนี้การก่อสร้างโรงแรม และการปรับปรุงระบบการขนส่ง ระบบสุขอนามัย และระบบน้ำดื่ม น้ำใช้ ได้ก่อให้เกิดการจ้างงานเพิ่มขึ้นอย่างมากในสาขาการก่อสร้าง และความต้องการอาหารของนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นก็จะส่งผลให้เกิดการเพิ่มขึ้นของการจ้างงานในสาขาเกษตรกรรม

จากสภาพการณ์ดังกล่าว จึงกล่าวกันว่า อุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีลักษณะเป็นกิจกรรมที่มีการจ้างแรงงานสูง (labour intensive) และเป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับสภาพการณ์ของประเทศกำลังพัฒนา (Culpan. 1987 : 549 ; citing Mings. 1969 ; Pearce. 1981 : 58) ลักษณะการจ้างงานที่เกิดขึ้นแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม เช่นเดียวกับในเรื่องรายได้ (Mathieson and Wall. 1982 : 77 ; citing Goffe. 1975 : 26 ; Lin and Sung. 1983 : 37) คือ การจ้างงานโดยตรง (direct employment) การจ้างงานโดยอ้อม (indirect employment) และการจ้างงานโดยถูกจูงใจ (induced employment) ซึ่งแต่ละประเภทมีความหมายในตัวเองเกี่ยวกับเรื่องรายได้ ดังสรุปได้ดังนี้ (Mathieson and Wall. 1982 : 77 ; Cleverdon and Edwards. 1982 : 153)

การจ้างงานโดยตรง คือ การจ้างงานที่เกิดขึ้นจากการใช้จ่ายเงินของนักท่องเที่ยวในธุรกิจการท่องเที่ยวโดยตรง เช่น การจ้างงานที่เกิดขึ้นในธุรกิจประเภทที่พัก ร้านอาหาร ภัตตาคาร บาร์ ไนท์คลับ การขนส่ง ฯ

การจ้างงานโดยอ้อม คือ การจ้างงานที่เกิดขึ้นในธุรกิจการท่องเที่ยว แต่ไม่ใช่ว่าผลที่เกิดโดยตรงจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่เป็นงานในธุรกิจที่จัดหาสินค้าและบริการต่าง ๆ ให้ธุรกิจการท่องเที่ยว เช่น งานในธุรกิจการก่อสร้าง การเกษตร และอุตสาหกรรมโรงงานอื่น ๆ

การจ้างงานโดยถูกงูใจ คือ การจ้างงานที่เกิดขึ้นจากผลของตัวทวีการท่องเที่ยว เมื่อประชาชนในท้องถิ่นได้ใช้จ่ายเงินที่หามาได้จากการใช้จ่ายเงินของนักท่องเที่ยว หรือ จากการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ

จากการศึกษาผลงานวิจัยในเรื่องนี้ พบว่า ส่วนใหญ่นำเสนอเฉพาะผลกระทบในรูปของผลโดยตรงและผลโดยอ้อม ผลงานวิจัยบางเรื่องได้รวมผลการจ้างงานโดยถูกงูใจไว้ในส่วนของการจ้างงานโดยอ้อม และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบสัดส่วนระหว่างกัน พบว่าผลกระทบโดยอ้อมจะมีสัดส่วนสูงกว่าผลกระทบโดยตรง ทั้งนี้เพราะผลการจ้างงานโดยอ้อมขึ้นอยู่กับอัตราของการเชื่อมโยงระหว่างความต้องการขั้นสุดท้ายกับผู้ผลิต (Cleverdon and Edwards. 1982 : 153) ซึ่ง วาร์เลย์ (Cleverdon and Edwards. 1982 : 153 ; citing Varley. 1978 : 52) ได้ให้ข้อสังเกตว่า ในระบบเศรษฐกิจที่มีกิจกรรมเศรษฐกิจหลาย ๆ ประเภท และมีความเชื่อมโยงกันสูง จะส่งผลให้เกิดการจ้างงานโดยอ้อมสูงกว่าในระบบเศรษฐกิจที่มีลักษณะตรงกันข้าม โดยเฉพาะในประเทศด้อยพัฒนาดังตัวอย่างในประเทศเบอร์มิวด้า (Cleverdon and Edwards. 1982 : 153 ; citing Archer. 1978 2d) พบว่า ในปี ค.ศ. 1975 การท่องเที่ยวได้ก่อให้เกิดการจ้างงานโดยตรงในงานประเภทต่าง ๆ รวม 7,000 ตำแหน่ง และการทำงานของตัวทวีการจ้างงานได้ทำให้เกิดการจ้างงานโดยอ้อมเพิ่มขึ้น 14,000 ตำแหน่ง จากการศึกษาของ Attanayake, Sawaranayake and Ratnapala (1983 : 309) ในประเทศศรีลังกา ก็พบว่า การจ้างงานโดยอ้อม มีสัดส่วนสูงกว่าการจ้างงานโดยตรงในทุกสาขาการท่องเที่ยวที่สำคัญ ๆ เช่น สัดส่วนการจ้างงานโดยตรง : การจ้างงานโดยอ้อม ในสาขาที่พักและภัตตาคาร มีค่าเท่ากับ 1 : 1.27 ในสาขาริษัทยาเที่ยวและขนส่ง มีค่าเท่ากับ 1 : 1.26 และในสาขาร้านค้าที่จำหน่ายสินค้าให้แก่นักท่องเที่ยว มีค่าเท่ากับ 1 : 2.27

ผลงานวิจัยเกี่ยวกับการจ้างงานดังกล่าว แบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มแรก เป็นการวิจัยที่มุ่งศึกษาผลรวมของการจ้างงานที่เกิดขึ้นทั้งหมดโดยไม่แบ่งออกเป็นผลที่เกิดขึ้นโดยตรง และผลที่เกิดขึ้นโดยอ้อม และไม่ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างรายจ่ายของนักท่องเที่ยวกับการจ้างงาน เช่น ผลการศึกษาใน อริสธนา (Mathieson and Wall. 1982 ; citing Bond and Ladman. 1975) ซึ่งสรุปได้ว่าการจ้างงาน

ทั้งหมดที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว ในปี ค.ศ. 1972 เท่ากับ 90,000 ตำแหน่ง และจากการศึกษาของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (2531 : 68, พ - 61) พบว่า การจ้างงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวทั้งหมดในประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2530 มีจำนวน 458,825 คน หรือร้อยละ 95.6 ของแรงงานทั้งหมด

กลุ่มที่ 2 เป็นการศึกษาวิจัยที่สนใจเฉพาะผลทางด้านการจ้างงานโดยตรง โดยแยกพิจารณาถึงจำนวนการจ้างงานในอาชีพต่าง ๆ และจำนวนการจ้างแรงงานต่างกัน เช่น การศึกษาในประเทศคินยา (Mathieson and Wall. 1982 : 77 ; citing Ouma. 1970 : 103) พบว่า การท่องเที่ยวในคินยาได้ก่อให้เกิดการสร้างงานโดยตรงในโรงแรมที่พัก 7,500 ตำแหน่ง ในธุรกิจท่องเที่ยวและรถเช่า 1,300 ตำแหน่ง ในธุรกิจเครื่องใช้ในการเดินทาง 500 ตำแหน่ง ในธุรกิจสายการบิน 200 ตำแหน่ง ในร้านค้าจำหน่ายสินค้าและของที่ระลึก 1,500 ตำแหน่ง และในสวนสาธารณะของรัฐ 1,600 ตำแหน่ง จากการศึกษาของ เอลคาน (Mathieson and Wall. 1982 : 77; citing Elkan. 1975) พบว่า การท่องเที่ยวในคินยา และแทนซาเนีย ในปี ค.ศ. 1972 ได้ก่อให้เกิดการจ้างงานเพิ่มขึ้น 11,000 คน จากการศึกษาของ วอลล์และอลิ (Wall and Ali. 1977 : 45) ในประเทศตรินิแดดและโตเบโก พบว่า การสร้างห้องนอนในโรงแรม จำนวน 2 ห้อง จะก่อให้เกิดการจ้างงาน 3 คน และพบว่า โรงแรมฮิลตันแห่งใหม่ในบริเวณท่าเรือของสเปน ได้ก่อให้เกิดการจ้างงานเพิ่มขึ้นถึง 400 ตำแหน่ง และจากการศึกษาในเนปาล (Gurung. 1982 : 252) พบว่า การท่องเที่ยวได้ก่อให้เกิดผลต่อการจ้างงานโดยตรงในโรงแรม ในปี ค.ศ. 1976 และปี ค.ศ. 1979 เป็นจำนวน 2,193 คน และ 2,900 คน ตามลำดับ จากผลการศึกษาในแกมเบีย ในปี ค.ศ. 1980 (Farver. 1984) พบว่า ทุก ๆ 1,000 เติง ในธุรกิจโรงแรมจะก่อให้เกิดการจ้างงาน 5,000 ตำแหน่ง และจากผลการศึกษาในสวนสาธารณะดิรอนเคค ซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวในภาคเหนือของรัฐนิวยอร์ก (Brown and Connelly. 1986 : 485) ในปี ค.ศ. 1981 พบว่า การท่องเที่ยวได้ก่อให้เกิดการจ้างงานโดยตรงคิดเฉลี่ยรายเดือนเท่ากับร้อยละ 18.7 ของการจ้างแรงงานทั้งหมดในภาคเหนือของนิวยอร์ก

จากผลงานวิจัยเรื่อง การสร้างงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดย ประชุม สุวัถลี

(สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2523 : 364) เมื่อปี พ.ศ. 2523 พบว่า การจ้างงานที่เกิดขึ้นโดยตรงในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวส่วนใหญ่อยู่ในธุรกิจภัตตาคารและสถานเริงรมย์ คิดเป็นร้อยละ 32.8 รองลงมาคือ ธุรกิจโรงแรม บริษัทนาเที่ยว และบริษัทขนส่ง ซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 22.6 ร้อยละ 17.7 และร้อยละ 15.3 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาจำนวนแรงงานโดยเฉลี่ยต่อธุรกิจ 1 แห่ง พบว่า มีการจ้างงานมากที่สุดในธุรกิจโรงแรม คือมีการจ้างงานเฉลี่ย 147.77 คน ในขณะที่มีการจ้างงานเฉลี่ยต่อร้านจำหน่ายของที่ระลึก 1 แห่ง ต่ำสุดเพียง 8.22 คน

จากการศึกษาในเรื่องเดียวกันนี้ โดย นริวรรณ จินตกานนท์ (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2531 : พ - 61) ในปี พ.ศ. 2531 พบว่า ให้ผลสอดคล้องกัน คือ จากจำนวนการจ้างงานที่เกิดขึ้นโดยตรงทั้งหมดในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวรวม 438,825 คน เป็นแรงงานในภัตตาคารสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 32.1 รองลงมาเป็นแรงงานในธุรกิจที่พักแรม คิดเป็นร้อยละ 30.4 และเมื่อพิจารณาเฉพาะในกรณีของภาคใต้ พบว่า มีการจ้างงานรวมทั้งหมด 86,325 คน เป็นการจ้างงานในธุรกิจที่พักแรมสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 42.0 รองลงมาเป็นกิจการจ้างงานในธุรกิจภัตตาคาร คิดเป็นร้อยละ 36.2

กลุ่มที่ 3 เป็นการศึกษาวิจัยที่ครอบคลุมทั้งผลการจ้างงานโดยตรงและผลการจ้างงานโดยอ้อม ส่วนใหญ่นิยามการศึกษาวิเคราะห์โดยใช้ตัวแบบตัวทรี และตารางปัจจัย - ผลผลิต ซึ่งต้องใช้ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวเป็นข้อมูลสำคัญในการวิเคราะห์ ผลการวิเคราะห์จะแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างการใช้จ่ายในการท่องเที่ยวเกี่ยวกับการจ้างงาน ผลงานวิจัยในกลุ่มนี้มีจำนวนมาก ดังตัวอย่างผลงานวิจัยของประเทศต่าง ๆ ดังนี้

ผลการศึกษาในประเทศเม็กซิโก (Culpan. 1987 : 549 ; citing Bond and Ladman. 1972 : 46) ในปี ค.ศ. 1972 พบว่า การลงทุนในธุรกิจอุตสาหกรรมท่องเที่ยวทุก ๆ 80,000 ดอลลาร์ จะก่อให้เกิดการสร้างงานในระบบเศรษฐกิจ 41 งาน ซึ่งเป็นสัดส่วนที่สูงกว่าการสร้างงานที่เกิดขึ้นเนื่องจากการลงทุนจำนวนเท่ากัน ในอุตสาหกรรมปิโตรเลียม และอุตสาหกรรมโลหะ

จากการศึกษาในเกาะแองเกิลี (Mathieson and Wall. 1982 : 18 ; citing Archer. 1973 : 7, 76) อาร์เชอร์ (Archer) พบว่า ค่าใช้จ่ายในการ

ในการท่องเที่ยวทุก ๆ 20,000 ปอนด์ (ราคาในปี 1970) จะก่อให้เกิดการสร้างงานโดยตรง 9 ตำแหน่ง และจะส่งผลให้งานเพิ่มขึ้นอีก 1 ตำแหน่ง อีกทั้งยังพบว่าการจ้างงานที่เกิดขึ้น เนื่องจากการใช้จ่ายในการท่องเที่ยว จะมีค่าเป็น 2 เท่าของการจ้างงานที่เกิดขึ้น เนื่องจากการใช้จ่ายในอุตสาหกรรมอื่น ๆ กล่าวคือ รายจ่ายในอุตสาหกรรมทั่ว ๆ ไป ทุก ๆ 10,000 ปอนด์ จะก่อให้เกิดการจ้างงาน = 2.39 ตำแหน่ง ในขณะที่รายจ่ายจำนวนเดียวกันในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะก่อให้เกิดการจ้างงานสูงถึง 4.83 ตำแหน่ง และจากการศึกษาของ วอแกน (Vaughan) ในแองเกลซ (Mathieson and Wall. 1982 : 79 ; citing Vaughan. 1977 : 10) โดยการแบ่งผลกระทบต่อการจ้างงานออกเป็น การจ้างงานโดยตรง การจ้างงานโดยอ้อม และการจ้างงานโดยถูกจูงใจ ได้ให้ผลในทางเดียวกัน คือ ตัวทวีการจ้างงานของการท่องเที่ยวโดยภาพรวม มีค่า 3.31 ซึ่งหมายความว่าค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว ทุก ๆ 10,000 ปอนด์ ก่อให้เกิดการจ้างงานเพิ่มขึ้น 3.31 ตำแหน่ง โดยผลตัวทวีการจ้างงานที่เกิดขึ้นโดยตรงจะมีค่าสูงที่สุด ในขณะที่ผลตัวทวีการจ้างงานที่เกิดจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในที่พักในโรงแรม มีค่า 0.187 ซึ่งสูงกว่าตัวทวีการจ้างงานที่เกิดจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวที่อยู่ในรูปของการรวน ซึ่งมีค่าเพียง 0.113

จากการศึกษาในประเทศคีนยา (Summary. 1987 : 537 - 538) การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไม่มีประสิทธิภาพสูงมากพอที่จะก่อให้เกิดการจ้างงานในระดับสูง ผลการศึกษาพบว่า ตัวทวีการจ้างงาน มีค่าลดลงจาก 0.0014 ในปี ค.ศ. 1971 ไปเป็น 0.0007 ในปี ค.ศ. 1976 ในขณะที่ในช่วงปีดังกล่าวรายจ่ายในการท่องเที่ยวมีค่าสูงขึ้น ทั้งนี้เพราะมีการลดลงของค่าสัมประสิทธิ์การจ้างงานในสาขาสำคัญ ๆ อาทิ สาขาภัตตาคาร โรงแรม และสาขาการค้า ซึ่งผู้วิจัยได้กล่าวสรุปว่า แม้ว่าอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในคีนยาจะก่อให้เกิดการเชื่อมโยงสูงขึ้นในกิจกรรมเศรษฐกิจสาขาสำคัญ ๆ แต่อุตสาหกรรมท่องเที่ยวในคีนยาไม่ใช่วุรกิจที่มีจ้างงานสูง (labour intensive) ตามที่คาดหมาย

ผลการศึกษาในประเทศฮ่องกง (Lin and Sung. 1983 : 38) ได้ให้ข้อสรุปที่คล้ายคลึงกับประเทศคีนยา ในแง่ที่ว่า ผลกระทบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่อการจ้างงานมีค่าต่ำ ทั้งนี้เพราะสาขาค้าปลีกและบริการซึ่งเป็นสาขาสำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว นั้น มีลักษณะเป็นธุรกิจที่ใช้แรงงานมาก (labour intensive) โดยเปรียบเทียบเท่านั้น

และที่สำคัญคือ สินค้าที่จำหน่ายให้แก่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นสินค้านำเข้าจากประเทศอื่น จึงไม่ก่อให้เกิดความเชื่อมโยงของการสร้างงานในประเทศ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาผลกระทบต่อการจ้างงานจากสัดส่วนต่อการจ้างงานทั้งหมด ในปี ค.ศ. 1962 - 1979 พอสรุปได้ว่า อุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้ส่งผลกระทบต่อการจ้างงานในปี ค.ศ. 1979 สูงขึ้น จากปี ค.ศ. 1962 ดังพิจารณาได้จากส่วนแบ่งในการจ้างงานของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ซึ่งเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 3.09 ในปี ค.ศ. 1962 ไปเป็นร้อยละ 3.31 และร้อยละ 4.44 ในปี ค.ศ. 1973 และ 1979 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาเฉพาะส่วนแบ่งในการจ้างงานโดยตรง ก็ให้ผลในทางตรงกันคือเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 2.68 ในปี ค.ศ. 1962 เป็นร้อยละ 2.70 และร้อยละ 3.6 ในปี ค.ศ. 1973 และ 1979 ตามลำดับ (Lin and Sung. 1984 : 249)

จากการศึกษาในประเทศฟิลิปปินส์ (santos and others. 1983 : 222) พบว่า ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว 1 ล้านดอลลาร์ก่อให้เกิดการจ้างงานทางตรง 203.2 คน การจ้างงานทางอ้อม 207 คน และจากการวิเคราะห์ในปี ค.ศ. 1978 พบว่าการท่องเที่ยวได้ก่อให้เกิดการจ้างงานโดยตรงและการจ้างงานโดยอ้อม คิดเป็นสัดส่วนเท่ากับ 1 : 1.77 (55,970 คน : 99,130 คน)

ผลการศึกษาในประเทศศรีลังกา (Attanayake, Samaranayak and Ratnapala. 1983 : 301, 304, 308, 331, 334) ในปี ค.ศ. 1979 พบว่า แตกต่างจากที่อื่น ๆ กล่าวคือ การสร้างงานผ่านธุรกิจประเภทภัตตาคาร สาขานันทนาการ มีการจ้างงานสูงกว่าสาขาธุรกิจที่พักและบริษัทนำเที่ยว และมีค่าเพียงร้อยละ 4 และร้อยละ 2 ตามลำดับ ในขณะที่การจ้างงานในธุรกิจที่พักและบริษัทนำเที่ยว จะมีสัดส่วนสูงในประเทศอื่น และการที่การจ้างงานในประเทศศรีลังกาในธุรกิจภัตตาคารและบันเทิง มีค่าน้อย เนื่องจากเป็นธุรกิจที่ยังไม่ได้รับการพัฒนามากเท่าที่ควร อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาจากสัดส่วนของผลกระทบต่อการจ้างงานโดยตรง : การจ้างงานโดยอ้อม พบว่ามีสัดส่วนเช่นเดียวกับประเทศอื่น ๆ คือ มีสัดส่วนของผลโดยอ้อมสูงกว่าผลโดยตรง กล่าวคือ มีสัดส่วนเท่ากับ 1 : 1.41 (19,260 คน : 27,072 คน) หรือคิดเป็นร้อยละ 35.8 และร้อยละ 50.3 ของการจ้างงานทั้งหมดตามลำดับ

จากการศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นประเทศขนาดใหญ่โดยใช้อ้างอิงข้อมูลปี 1980 (Lundberg. 1985 : 151) พบว่า "ค่าตัวทวีการจ้างงาน" อันเกิดจากการใช้จ่ายของการท่องเที่ยวมีค่าค่อนข้างสูงเท่ากับ 2.23 เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศและรัฐขนาดเล็ก ซึ่งการท่องเที่ยวได้ส่งผลกระทบต่อการทำงานโดยตรงมากกว่าการจ้างงานทางอ้อม ดังเช่น ผลการศึกษาในร็อกานากาน ประเทศเกาหลี และรัฐไมอามี

จากการศึกษาในร็อกานากาน (Var and Quayson. 1985 : 505 - 508) โดยการวิเคราะห์ตารางปัจจัย - ผลผลิต ขนาด 29 x 29 สาขาการผลิต พบว่า ทุก ๆ 10,000 ดอลลาร์ ของรายจ่ายของนักท่องเที่ยวก่อให้เกิดการจ้างงานทั้งหมด เท่ากับ 0.91 ตำแหน่ง ตัวทวีการจ้างงานมีค่าเพียง .091 โดยแยกเป็นการจ้างงานโดยตรง 0.41 ตำแหน่ง การจ้างงานโดยอ้อม 0.11 ตำแหน่ง และการจ้างงานโดยถูกใจ 0.39 ตำแหน่ง ตัวทวีการจ้างงานโดยตรง โดยอ้อม และโดยถูกใจ มีค่าเท่ากับ .041, .011 และ .039 ตามลำดับ ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าธุรกิจที่พหุมีบทบาทสำคัญในการก่อให้เกิดการจ้างงานโดยตรง กล่าวคือ การจ้างงานโดยตรงที่เกิดขึ้นในธุรกิจโรงแรมที่พักมีค่าสูงถึงร้อยละ 36 ของการจ้างงานโดยตรงทั้งหมดที่เกิดจากการท่องเที่ยว

ผลการวิจัยในประเทศเกาหลี (Song and Ahn. 1983 : 154 - 156) พบว่า ให้ผลตอบแทนเดียวกับในร็อกานากาน คือ การใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในเกาหลีในปี 1978 ได้ก่อให้เกิดการจ้างงานโดยตรงและโดยอ้อม 84,707 ตำแหน่ง และ 22,871 ตำแหน่ง ตามลำดับ คิดเป็นสัดส่วน 3.7 : 1 และตัวทวีการจ้างงาน อันเนื่องจากการใช้จ่ายของการท่องเที่ยว มีค่า 1.27 ในกรณีของการท่องเที่ยวทั้งหมด และมีค่า 1.41 ในกรณีที่เป็นการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ สิ่งที่น่าสนใจเกิดจากผลการศึกษาในประเทศเกาหลี และในร็อกานากาน คือ ผลการจ้างงานโดยตรงมีสัดส่วนสูงกว่าผลการจ้างงานทางอ้อม ซึ่งแตกต่างจากผลงานวิจัยในประเทศอื่น ๆ ทั้งนี้เนื่องจากกิจกรรมเชิงเศรษฐกิจในประเทศเกาหลีมีความเชื่อมโยงน้อยกว่าความเชื่อมโยงทางอ้อมถึง 5 เท่า ดังกล่าวมาแล้ว (Song and Ahn. 1983 : 154)

จากผลการศึกษาของ Mescon and Vozikis (1985 : 525 - 527) ซึ่งได้วิเคราะห์ผลกระทบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวทางเรือต่อระบบเศรษฐกิจในไมอามี โดยอ้าง

ข้อมูล ปี ค.ศ. 1982 ก็ให้ผลเช่นเดียวกับโรคานากาน และประเทศเกาหลี กล่าวคือ การใช้จ่ายในการท่องเที่ยวก่อให้เกิดผลการจ้างงานโดยตรงน้อยกว่าผลการจ้างงานโดยอ้อม โดยมีสัดส่วนผลการจ้างงานโดยตรง : ผลการจ้างงานโดยอ้อม เท่ากับ 12,800 ตำแหน่ง : 8,900 ตำแหน่ง หรือ 1.44 : 1

ในกรณีของประเทศไทย ผลงานวิจัยในปี พ.ศ. 2520 โดยหน่วยวิจัยสังคมศาสตร์ แห่งประเทศไทย (2520 : 258) สรุปได้ว่า การใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวก่อให้เกิดการจ้างงาน คิดเป็นสัดส่วน การจ้างงานโดยตรง : การจ้างงานโดยอ้อม เท่ากับ 1 : 5 รายการที่มีผลกระทบต่อการทำงานโดยอ้อมมากที่สุด ได้แก่ ค่าใช้จ่ายเพื่อของที่ระลึก กล่าวคือ มีผลกระทบให้การจ้างงานทางอ้อมเพิ่มขึ้นประมาณ 14 เท่าของการจ้างงานทางตรง และจากผลงานวิจัยของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (2528 : 47 - 49, 55 - 56, 74) ในปี พ.ศ. 2528 ได้ผลสรุปว่า การใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในประเทศไทยทุก ๆ 82,566 บาท จะก่อให้เกิดการจ้างงาน 1 คน และการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศทุก ๆ 73,144 บาท จะสร้างงานเพิ่มขึ้น 1 คน ในปี พ.ศ. 2526 การใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวภายในประเทศก่อให้เกิดการจ้างงานทั้งสิ้น 309,303 คน คิดเป็นร้อยละ 1.19 ของการจ้างงานทั้งหมด โดยเกิดในสาขาบริการสูงสุดถึงร้อยละ 35.84 ในสาขาอุตสาหกรรม และสาขาคมนาคมขนส่ง ร้อยละ 27.45 และร้อยละ 17.70 ตามลำดับ ส่วนการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศได้ผลในทางตรงเดียวกัน คือ ก่อให้เกิดการจ้างงาน ในปี พ.ศ. 2525 รวมทั้งสิ้น 243,917 คน คิดเป็นร้อยละ 0.99 ของการจ้างงานทั้งหมด เกิดขึ้นในสาขาบริการร้อยละ 42.67 สาขาอุตสาหกรรมร้อยละ 32.37 และสาขาคมนาคมขนส่งร้อยละ 7.19 เมื่อพิจารณาโดยเปรียบเทียบ พบว่า การใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในประเทศไทย ก่อให้เกิดผลการจ้างงานรวมมากกว่าผลกระทบการจ้างงานที่เกิดจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

จากผลการศึกษาในประเทศไทย โดยหน่วยงานเดิม (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2532 : 5 - 13, 5 - 15) ซึ่งศึกษาผลการจ้างงานที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2530 อันเนื่องจากการใช้จ่ายเงินของนักท่องเที่ยวผ่านธุรกิจที่พัก พบว่า การจ้างงานที่เกิดขึ้นไม่ได้กระจุกอยู่แต่เฉพาะสาขาภัตตาคารและโรงแรมหรือสาขาบริการเท่านั้น แต่ยังได้กระจายไปยังสาขา

การผลิตอื่น ๆ ด้วย โดยเฉพาะสาขาการค้าสารอุปโภค เช่น ไฟฟ้า ประปา สาขาอุตสาหกรรมอาหาร สาขาเครื่องคั้น แม้แต่สาขากสิกรรม ซึ่งเป็นแหล่งรองรับแรงงานในภาคเกษตรก็ได้รับผลกระทบจากการจ้างงานสูงด้วย

จากผลงานวิจัยในประเทศไทย ในปี ค.ศ. 1990 (Chulalongkorn University. 1990 : 75 - 77) พบว่า แม้ว่าตัวทวีการจ้างงานที่เกิดขึ้นเนื่องจากการใช้จ่ายเงินของนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวต่างประเทศจะมีค่าใกล้เคียงกัน คือ เท่ากับ 0.0137 และ 0.134 แต่เมื่อพิจารณาโดยเปรียบเทียบ พบว่า การใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวไทยก่อให้เกิดผลการจ้างงานรวมมากกว่าผลกระทบการจ้างงานที่เกิดขึ้นจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวต่างประเทศอย่างเห็นได้ชัดคือ มีจำนวนเท่ากับ 342,967 คน และ 251,509 คน ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (2528 : 47 - 74)

แม้ว่าผลงานวิจัยดังกล่าวทั้ง 3 กลุ่ม จะมีความแตกต่างกันทั้งในด้านของการให้คำนิยามศัพท์เฉพาะ การแบ่งกลุ่มและวิธีการศึกษา ทำให้ไม่สามารถที่จะนำมาเปรียบเทียบกันได้ (Mathieson and Wall. 1982 : 79) แต่ผลงานวิจัยดังกล่าวได้สะท้อนถึงสาระสำคัญ ที่คล้ายคลึงกัน ดังสรุปได้ 7 ประเด็นดังต่อไปนี้

ประเด็นแรก ผลการจ้างงานและผลทางรายได้ มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด (Mathieson and Wall. 1982 : 79 ; Mill. 1990 : 160) แม้จะไม่ใช่สิ่งเดียวกันในการพิจารณาผลกระทบทั้งสองกรณี ต่างก็แบ่งออกเป็นผลกระทบโดยตรงและผลกระทบโดยอ้อมโดยยึดหลักการเดียวกัน และผลการวิจัยส่วนใหญ่ชี้ให้เห็นว่า ผลกระทบโดยอ้อมจะมีสัดส่วนสูงกว่าผลกระทบโดยตรงทั้งในกรณีของการสร้างรายได้และการสร้างงาน และผลกระทบทั้งในสองกรณีต่างก็ถูกกำหนดโดยรูปแบบและอัตราความเชื่อมโยงระหว่างกิจกรรมต่าง ๆ ในระบบเศรษฐกิจการรั่วไหล ตลอดจนฐานทางเศรษฐกิจ (Cleverdon and Edwards. 1982 : 153) และในกรณีของประเทศไทย พบว่า ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวไทยจะก่อให้เกิดผลผลิตรายได้และการจ้างงานมากกว่าค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

ประเด็นที่สอง ธุรกิจอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีลักษณะที่ต้องการใช้แรงงานมาก (labour intensive) โดยเฉพาะธุรกิจประเภทโรงแรม ที่พัก ภัตตาคาร และสถานบันเทิงต่าง ๆ ซึ่งเป็นธุรกิจประเภทที่ก่อให้เกิดการจ้างงานสูงกว่าธุรกิจอื่น ๆ (Mathieson and

Wall. 1982 : 79 ; Santos and others. 1983 : 222 ; Lin and Sung. 1983 : 38 ; Attanayake, Samaranayake and Ratnapala. 1983 : 301, 334 ; Var and Quayson. 1985 : 508 ; สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2531 และ 2532 : 5 - 15) เช่น จากผลงานวิจัยของ บราวน์และคอนเนลลี (Brown and Connelly. 1986 : 485) ในปี ค.ศ. 1981 พบว่า การท่องเที่ยวในสวนสาธารณะ อติรอนเดค ส่งมาให้เกิดการจ้างงานโดยตรงคิดเป็นมูลค่าเฉลี่ยรายเดือนสูงสุดในสาขาที่พัก คิดเป็นร้อยละ 57.2 รองลงมาเป็นสาขาส่งของสด คิดเป็นร้อยละ 35.5 และสาขาค้าปลีก คิดเป็นร้อยละ 20 จากการวิจัยเชิงสำรวจงานในประเทศไทย (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2531 : พ - 61) ในปี พ.ศ. 2530 พบว่า จากจำนวนแรงงานทั้งหมดในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นแรงงานในสาขาร้านอาหารสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 30.6 รองลงมาคือ สาขาที่พักแรม คิดเป็นร้อยละ 29.0 แต่ในขณะที่ธุรกิจนันทนาการท่องเที่ยวเหล่านี้ก็มีลักษณะที่ต้องใช้ทุนสูง (capital intensive) ด้วย (Mathieson and Wall. 1982 : 80 ; Mill. 1990 : 160) เช่น จากผลการศึกษาในเม็กซิโก ในปี ค.ศ. 1960 (Mathieson and Wall. 1982 : 80 ; citing Jud. 1974 : 33) พบว่า โรงแรมแต่ละแห่งต้องใช้ทุนมากกว่า 3,590 ดอลลาร์ ในขณะที่อุตสาหกรรมโรงงานอื่น ๆ แต่ละแห่งต้องใช้ทุนเพียง 2,780 ดอลลาร์

ประเด็นที่สาม ประเภทของแรงงานที่มีทักษะที่หาได้ในท้องถิ่นจะส่งผลต่อการจ้างงาน กล่าวคือ ธุรกิจต่าง ๆ ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดยทั่วไปต้องการจ้างแรงงานจำนวนมาก และเป็นแรงงานที่ไม่จำเป็นต้องมีทักษะสูง (Santos. 1982 : 212) ในขณะที่งานในตำแหน่งบริหารมีน้อย เช่น จากการศึกษาของภาควิชาการท่องเที่ยวของนิวบรันสวิก (Mathieson and Wall. 1982 : 80 ; citing New Brunswick. 1972) ได้สรุปว่า ร้อยละ 80 ของโรงแรมในธุรกิจการท่องเที่ยวอยู่ในสาขาด้านที่พักและบริการด้านอาหาร มีเพียงร้อยละ 4 เท่านั้น ที่เป็นงานบริหาร และจากข้อมูลในประเทศฟิลิปปินส์ (Santos and others. 1983 : 239) พบว่า มีเพียงร้อยละ 14 ของงานในธุรกิจการท่องเที่ยวทั้งหมดที่เป็นแรงงานในระดับสูง และมีเพียงร้อยละ 32 ของแรงงานในธุรกิจการท่องเที่ยวทั้งหมดที่เป็นงานที่ต้องใช้แรงงานฝีมือ ที่เหลือร้อยละ 54 เป็นแรงงานกึ่งฝีมือ และแรงงานไร้ฝีมือ

ประเด็นที่สี่ แม้ว่าอุตสาหกรรมท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต้องการที่จะใช้เพียงแรงงานกึ่งฝีมือ (semi - skilled labor) และแรงงานไร้ฝีมือ (unskilled labor) (Pearce. 1981 : 58) แต่การใช้แรงงานชาวต่างประเทศ หรือแรงงานต่างถิ่น ได้ปรากฏอย่างแพร่หลายในประเทศกำลังพัฒนาและประเทศขนาดเล็กที่กำลังพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ทั้งนี้เพราะแรงงานในท้องถิ่นส่วนหนึ่งไม่ประสงค์จะทำงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว อีกส่วนหนึ่งไม่มีความรู้ความสามารถ และทักษะเพียงพอที่จะทำงานดังกล่าว แรงงานจากภายนอกท้องถิ่นส่วนใหญ่จะทำงานอาชีพต่าง ๆ ในระดับบริหารและการจัดการ (Pearce. 1981 : 43 ; Mathieson and Wall. 1982 : 80 ; Farver. 1984 : 254 ; Mill. 1990 : 160) ในขณะที่คนท้องถิ่นส่วนใหญ่ทำงานในระดับกลางและระดับต่ำกว่า เช่น ทำงานในตำแหน่ง คนขับรถแท็กซี่ พนักงานต้อนรับในโรงแรม คนผสมเหล้า คนครัว คนทำความสะอาด ตลอดจนพนักงานซ่อมแซมและภารโรงฯ ดังผลการศึกษาในแอมคาริเบียน เกาะตาฮีตี และเกาะฟิจิ (Mathieson and Wall. 1982 : 62 - 63 ; citing Young. 1973 ; Robineau. 1975 ; Sany. 1975) ในสเปนและในบาห์ลี (De Kadt. 1976 : 43) และในแถบเปีย (Faver. 1984)

ผลงานวิจัยของ ไบรเด็น (Mathieson and Wall. 1982 : 61 ; citing Bryden. 1973 : 130) ในหมู่เกาะคาริเบียน สรุปได้ว่า ในปี ค.ศ. 1970 แรงงานที่ทำงานเกี่ยวกับธุรกิจท่องเที่ยวในหมู่เกาะเวอร์จิน บาฮามาส และเกาะคายแมน ส่วนใหญ่เป็นแรงงานจากต่างประเทศ และเมื่อพิจารณาเฉพาะในระดับผู้จัดการและผู้บริหาร พบว่าเป็นแรงงานต่างถิ่นถึงร้อยละ 65 และพบว่า แรงงานที่ทำงานในโรงแรมและเรือนรับรอง (guest - house) ในเกาะบริติชเวอร์จิน เป็นแรงงานจากต่างถิ่นร้อยละ 48.5 งานวิจัยชิ้นนี้ให้ผลสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยังก์ (Mathieson and Wall. 1982 : 81 ; citing Young. 1983 : 166) ที่พบว่า จำนวนแรงงาน 200 คน ในโรงแรมฮอเลิเคย์อินน์ ในแถบคาริเบียนเป็นแรงงานท้องถิ่นเพียง 60 คน (ร้อยละ 30)

ในกรณีของประเทศไทย (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2531 : 71) พบว่าโดยภาพรวมแรงงานในธุรกิจอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นแรงงานในท้องถิ่นมากกว่าแรงงานต่างถิ่น โดยมีสัดส่วนไม่แตกต่างกันมากนัก (56.4 : 43.3) และเมื่อพิจารณาแยกประเภท

ธุรกิจ พบว่า มีเพียงธุรกิจร้านขายอาหารซึ่งแรงงานท้องถิ่นมีส่วนน้อยกว่าแรงงานต่างถิ่น (45.1 : 54.4) ทั้งนี้อาจจะเป็นผลเนื่องจากธุรกิจในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศไทย ส่วนใหญ่เป็นธุรกิจขนาดเล็ก เจ้าของธุรกิจและแรงงานในแต่ละธุรกิจจึงเป็นคนท้องถิ่น นอกจากนี้หากทำการศึกษเปรียบเทียบโดยแยกตามระดับความชำนาญ และแยกตามประเภท และขนาดของธุรกิจ คาดว่าสัดส่วนการจ้างงานต่างถิ่นน่าจะสูงกว่านี้

ประเด็นที่ห้า แรงงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวทั้งที่เป็นเพศชายและเพศหญิง มีสัดส่วนไม่แตกต่างกันมากนัก และส่วนใหญ่มักจะเป็นแรงงานในวัยหนุ่มสาว แม้ว่างานที่เกิดขึ้นโดยตรงในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะมีลักษณะเป็นงานบริการและงานต้อนรับ เช่น งานทำความสะอาด งานครัว งานเสิร์ฟอาหาร งานต้อนรับหน้าร้าน และงานมัคคุเทศก์ ฯ ซึ่งส่วนใหญ่ต้องการใช้แรงงานผู้ใหญ่และคนหนุ่มสาว (De Kadt. 1979 : 43 - 44 ; Cleverdon and Edwards., 1982 : 192 - 193 ; Mathieson and Wall. 1982 : 80 ; Mill. 1990 : 164 - 165) แต่เมื่อพิจารณาถึงงานที่เกิดขึ้นทั้งหมดในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว พบว่างานที่เกิดขึ้นทั้งหมด มีความต้องการใช้แรงงานชายและหญิงแตกต่างกันตามลักษณะงาน ดังตัวอย่างผลงานวิจัยในเกาะมาร์การิตา (Margarita) ซึ่งเป็นเกาะในประเทศเวเนซุเอลา (Monk and Alexander. 1986 : 409) พบว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวในเกาะนี้ได้ส่งผลให้ประชาชนในชนบททั้งชายและหญิง มีส่วนร่วมหรือมีบทบาทในการทำงานในภาคเกษตรกรรมลดลง โดยเพศชายจากชุมชนชนบทมีโอกาสดำรงตำแหน่งที่เกิดขึ้นใหม่ ๆ มากขึ้นเฉพาะในงานขนส่ง และงานก่อสร้าง ส่วนเพศหญิงไม่ได้มีส่วนร่วมในการทำงานในโรงแรมและร้านค้าในส่วนที่สูงมากเท่าที่คาดหวัง ผลงานวิจัยได้ชี้ให้เห็นว่าเพศหญิงมีการว่างงานมากกว่าเพศชาย และการที่เพศหญิงมีส่วนร่วมในการทำงานใหม่ ๆ น้อยกว่าเพศชาย เนื่องจากเพศหญิงได้รับค่าจ้างต่ำ ในขณะที่ต้องเผชิญกับปัญหาการเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ค่าอาหารกลางวัน และค่าเสื้อผ้าในกรณีที่มีการทำงานใหม่ ๆ เช่น ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปทำงาน ณ สถานที่ใหม่ มีค่าสูงถึงร้อยละ 35 ของค่าจ้างที่จะได้รับการทำงานนั้น

ในกรณีของประเทศไทย มีงานวิจัยหลายชิ้น (สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2521 ; ธีรพร แสงประดับ. 2527 ; มหาวิทยาลัยมหิดล. 2529 ; มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2531) ได้ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้ส่งผล

กระทบให้มีการจ้างแรงงานหญิงเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับ การจ้างแรงงานชายในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว พบว่า โดยภาพรวมแรงงานทั้งสองกลุ่มมีส่วนไม่แตกต่างกันมากนัก เช่น ผลงานวิจัยของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (2531 : 71) พบว่า แรงงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2530 โดยภาพรวมมีส่วนของเพศชายร้อยละ 51.1 มากกว่าสัดส่วนของเพศหญิงซึ่งมีค่าร้อยละ 48.9 เล็กน้อย เมื่อพิจารณาแยกตามประเภทธุรกิจ พบว่า จากธุรกิจรวม 7 ประเภท มีเพียง 3 ธุรกิจ ที่เพศหญิงมีส่วนการทำงานสูงกว่าเพศชาย คือ ธุรกิจประเภทที่พักแรม ธุรกิจร้านอาหารของที่ระลึก และธุรกิจบันเทิงและพักผ่อน และสัดส่วนดังกล่าวส่วนใหญ่มักจะแตกต่างกันเพียงเล็กน้อย ยกเว้นในกรณีของธุรกิจร้านอาหารของที่ระลึก ซึ่งสัดส่วนของแรงงานเพศหญิงสูงคือ ร้อยละ 64.9 ในขณะที่แรงงานเพศชายมีส่วนเพียงร้อยละ 35.1 และในกรณีของธุรกิจขนส่งเอกชน พบว่า ผลงานวิจัยให้ผลสอดคล้องกับผลงานวิจัยในเกาะมาร์การิตา กล่าวคือ สัดส่วนของแรงงานเพศชายสูงถึงร้อยละ 65.8 ในขณะที่แรงงานเพศหญิงมีส่วนเพียงร้อยละ 34.2

ในประเด็นเกี่ยวกับอายุหรือวัยของแรงงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว พบว่า ผลสรุปจากงานวิจัยในประเทศไทยให้ผลสอดคล้องกับผลงานในต่างประเทศ กล่าวคือ คนทำงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นคนหนุ่มสาว จากผลงานวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อประชาชนในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดชลบุรี ในปี พ.ศ. 2523 (ผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรนักวิจัยทางสังคมศาสตร์ รุ่นที่ 17 : 64) ได้สรุปว่า คนที่มีอายุน้อย (18 - 33 ปี) มีโอกาสในการทำงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวสูงกว่าคนที่อายุ 34 - 48 ปี และอายุ 49 ปีขึ้นไป และสัดส่วนในการทำงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวมาก มีค่าสูงกว่าในแหล่งอื่นโดยเปรียบเทียบ

แม้ผลงานวิจัยของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (2531 : 71) โดยแบ่งกลุ่มอายุของผู้ทำงานในธุรกิจการท่องเที่ยวออกเป็น 6 กลุ่ม คือ 11 - 19 ปี, 20 - 29 ปี, 30 - 39 ปี, 40 - 49 ปี, 50 - 59 ปี และมากกว่า 59 ปี จะแตกต่างจากผลงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (2523) แต่ผลสรุปที่ได้รับมีความสอดคล้องกัน กล่าวคือ กลุ่มที่มีงานทำในธุรกิจการท่องเที่ยวมากที่สุด ร้อยละ 41.2 คือ คนหนุ่มสาว ซึ่งมีช่วงอายุ 20 - 29 ปี รองลงมาร้อยละ 20.7 คือ คนกลุ่มที่มีอายุระหว่าง 30 - 39 ปี ธุรกิจที่มี

สัดส่วนแรงงานหนุ่มสาววัย 20 - 29 ปี สูงสุดร้อยละ 59.7 คือธุรกิจบันเทิงและพักผ่อน
รองลงมาคือ ธุรกิจที่พักแรม ร้อยละ 52.3 และธุรกิจนาเที่ยว ร้อยละ 50.0 ตามลำดับ
สิ่งที่น่าสังเกต คือ คนหนุ่มสาววัย 20 - 29 ปี มีสัดส่วนในการทำงานสูงกว่าคนวัยอื่น ๆ
ในธุรกิจทุกประเภท ยกเว้นเฉพาะธุรกิจประเภทร้านอาหารเท่านั้นที่คนหนุ่มสาววัย 20 -
29 ปี มีสัดส่วนการทำงานร้อยละ 16.6 รองลงมาจากคนวัย 59 ปีขึ้นไป ซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ
36.3

ประเด็นที่หก ผลต่อการจ้างงานของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวส่วนหนึ่งเป็นการจ้างงาน
แบบแฝง กล่าวคือ การขยายตัวในธุรกิจอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้ดึงดูดคนมาจากสาขา
อื่น ๆ ในระบบเศรษฐกิจ จากประชาชนชาวชนบท และจากกลุ่มซึ่งโดยปกติไม่ได้ถูกนับเป็น
แรงงาน อาทิ แม่บ้าน ผู้เกษียณอายุ นอกจากนี้งานที่เกิดขึ้นส่วนหนึ่งมีลักษณะเป็นงาน
ที่ต้องทำในบางเวลา ทำให้คนกลุ่มหนึ่งนิยมทำงานท่องเที่ยวเป็นงานรอง งานในธุรกิจการ
ท่องเที่ยวจึงเป็นงานที่จูงใจและให้ประโยชน์แก่คนที่ทำงานแล้วมากกว่าผู้ว่างงาน (Mathieson
and Wall. 1983 : 81) จึงก่อให้เกิดปัญหาว่า ในขณะที่การท่องเที่ยวก่อให้เกิดการจ้าง
งานเพิ่มขึ้นในธุรกิจอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแล้ว ได้ก่อให้เกิดการลดลงในการจ้างงานในธุรกิจ
ในเศรษฐกิจสาขาอื่นไปพร้อม ๆ กันหรือไม่ (Pfaefflin. 1988 : 80) โดยเฉพาะ
สาขาเกษตรกรรม และการจ้างงานที่เกิดขึ้นใหม่ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแล้ว เป็นการจ้างงาน
ที่เพิ่มขึ้นจริง ๆ หรือมีลักษณะเป็นเพียงการเปลี่ยนงานเท่านั้น (Mathieson and Wall.
1983 : 81)

ประเด็นที่เจ็ด การท่องเที่ยวมีลักษณะขึ้นอยู่กับฤดูกาลสูง จึงส่งผลให้เกิดความผันผวน
หรือความไม่มั่นคงในการทำงานในธุรกิจอุตสาหกรรมท่องเที่ยว (Pearce. 1981 : 58 ;
Mathieson and Wall. 1983 : 80 - 81 ; Pfaefflin. 1988 : 80 ; Coltman.
1989 : 227) ซึ่งอาจจะเรียกได้ว่าเป็นปัญหาการว่างงานตามฤดูกาล (Santos and
others. 1982 : 213 ; Mill. 1990 : 162 - 163) เช่นในแองโกลีชี (Archer.
1973 : 9) พบว่า คนงานที่เพิ่มขึ้น 800 คน นั้นส่วนใหญ่เป็นการเพิ่มในฤดูร้อน เมื่อหมดช่วง
ฤดูท่องเที่ยว ผู้ทำงานในธุรกิจอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจำนวนหนึ่งจะว่างงาน จากการศึกษา
ในแอมเบีย (Farver. 1984 : 254) พบว่า เมื่อหมดช่วงฤดูท่องเที่ยว ผู้ทำงานโรงแรม

จะถูกปลดออกอย่างน้อยครึ่งหนึ่ง ในขณะที่ผู้ที่ทำงานเป็นรายวันจะได้รับค่าจ้างน้อยลง และจะถูกเลิกจ้างทันที เมื่อทางโรงงานไม่ต้องการ และเนื่องจากฤดูกาลเกษตร และฤดูกาลท่องเที่ยวอยู่ในช่วงเวลาเดียวกัน ทำให้แรงงานต้องตัดสินใจที่จะเลือกทำงานเพียงอย่างใดอย่างหนึ่ง มีเพียงบางประเทศ เช่น ประเทศเนปาล เดอร์บี มอโรคโค และยูโกสลาเวีย (Cleverdon and Edwards. 1989 : 192) ที่ฤดูกาลเกษตรอยู่ในช่วงเวลาที่ไม่ตรงกัน ทำให้แรงงานมีโอกาสทำงานได้ตลอดปีทั้งในฐานะของเกษตรกร และแรงงานในธุรกิจอื่น อุตสาหกรรมท่องเที่ยว เช่น อาชีพมัคคุเทศก์ คนขับแท็กซี่ ฯ (Santos. 1982 : 213) งานที่เพิ่มขึ้นในบางฤดูกาลนี้ไม่ได้ดึงดูดใจเฉพาะแรงงานกลุ่มที่เป็นนักเรียน แม่บ้าน และผู้ทำงานไม่เต็มเวลา ซึ่งประสงค์จะทำงานในธุรกิจการท่องเที่ยวเป็นงานเสริมในบางเวลาเท่านั้น แต่จะก่อให้เกิดการดึงดูดแรงงานที่ทำงานเต็มเวลาจากอุตสาหกรรมอื่น ๆ ซึ่งนักวิจัยเชื่อว่า (Mathieson and Wall. 1982 : 81 ; citing D'Amore. 1976 : 33) ปรากฏการณ์ดังกล่าวจะก่อให้เกิดการท้อแท้ใจและการลดลงของประสิทธิภาพในการทำงานของอุตสาหกรรม และกิจกรรมที่ไม่ใช่การท่องเที่ยวที่อยู่ในท้องถิ่น

แม้ว่าผลงานวิจัยในเรื่องผลกระทบทางเศรษฐกิจทั้งในด้านรายได้ ค่าตัวทวี การรั่วไหล การเชื่อมโยง และการจ้างงาน จะมีจำนวนมาก แต่เนื่องจากเป็นการศึกษารายกรณี จึงไม่สามารถนำผลการศึกษารูปตัวเลขที่คำนวณได้ในท้องถิ่นแห่งหนึ่งไปใช้ในท้องถิ่นอื่นได้ เพราะผลกระทบที่แท้จริงในรูปตัวเลขย่อมมีค่าแตกต่างกันไปในแต่ละแห่งตามลักษณะของโครงสร้าง การจ้างงาน และรูปแบบของกิจกรรมการท่องเที่ยว การนำผลงานวิจัยดังกล่าวไปใช้ในท้องถิ่นอื่น ๆ กระทำได้ในรูปของการใช้ประโยชน์จากแนวคิด ทิศทาง และวิธีการศึกษา มากกว่าการใช้ประโยชน์จากความมากมายของตัวเลข ซึ่งสามารถนำไปอ้างอิงและคาดคะเนผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างน่าเชื่อถือเฉพาะในกรณีที่เป็นการศึกษาและการวิเคราะห์คือท้องถิ่นเดียวกัน

4. การวิเคราะห์ปัจจัย - ผลผลิต

วิธีการทั่ว ๆ ไปที่สามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์ผลกระทบในด้านเศรษฐกิจในระดับชุมชนมีหลายวิธี คือ วิธีวิเคราะห์สัดส่วนของมูลค่าสินค้าคงเหลือต่องบประมาณ

(inventory / budget method) การวิเคราะห์ปัจจัย - ผลผลิต (input - output analysis) การวิเคราะห์ฐานทางเศรษฐกิจ (economic base analysis) การวิเคราะห์ผลประโยชน์ - ต้นทุน (benefit - cost analysis) และการวิเคราะห์ด้วยวิธีโปรแกรมเส้นตรง (linear programming approach) (Kottke. 1988 : 122 - 123)

การวิเคราะห์ผลกระทบในด้านเศรษฐกิจงานที่นี้ได้เลือกใช้วิธีวิเคราะห์ปัจจัย - ผลผลิต ซึ่งเป็นวิธีที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในประเทศต่าง ๆ เพราะสามารถอธิบายผลกระทบได้ชัดเจนมากกว่าวิธีการอื่น ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ก็สามารถจัดเก็บได้ง่ายและน่าเชื่อถือกว่าวิธีการอื่น โดยเฉพาะวิธีวิเคราะห์ผลประโยชน์ - ต้นทุน ซึ่งเป็นวิธีที่เหมาะสมในการวิเคราะห์โครงการที่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้า เช่น โครงการของธุรกิจเอกชน แต่การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลประโยชน์และต้นทุนจากภาคเอกชนเป็นสิ่งที่กระทำได้ยาก เพราะธุรกิจเอกชนส่วนใหญ่มักจะไม่เปิดเผยในเรื่องนี้ ในขณะที่โครงการของรัฐบาลส่วนใหญ่ไม่ได้มีการวางแผนไว้ล่วงหน้า การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลประโยชน์และต้นทุนจึงกระทำได้ยาก (Lin and Sung. 1983 : 24)

วิธีวิเคราะห์ปัจจัย - ผลผลิต เป็นเทคนิคที่ถูกนำเสนอในครั้งแรก โดย เควซเน่ (Francois Quesnay) แต่ได้ถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายหลังจากมีการปรับปรุงโดย ลีออนทีฟ (Wassily Leontief) (Chiang. 1984 : 115 - 123 ; Herrick and Kindleberger. 1988 : 84 ; Judge. 1990 : 168 - 182 ; Parikh and Bailey. 1990 : 167 - 194)

การวิเคราะห์ด้วยวิธีนี้กระทำโดยการจัดรวบรวมกิจกรรมทางเศรษฐกิจ (economic activities) ของประเทศให้เป็นระบบโดยการแบ่งออกเป็นหมวดหมู่ตามประเภทสาขาการผลิต (sector of industry) เช่น สาขาการผลิตภาคเกษตรกรรม เหมืองแร่ อุตสาหกรรม ฯลฯ โดยมีข้อสมมติเบื้องต้นว่า สาขาการผลิตจะผลิตสินค้าประเภทเดียว และมีกระบวนการผลิตอย่างเดียว

จากแนวคิดดังกล่าวสามารถนำไปสร้างตารางแสดงความสัมพันธ์ของการผลิต และการแจกแจงผลผลิตของสินค้าและบริการในระบบเศรษฐกิจของประเทศในช่วงเวลาหนึ่งได้ อย่างเป็นระบบ กล่าวคือตารางดังกล่าวจะบอกให้ทราบว่าในการผลิตสินค้าของอุตสาหกรรม

หนึ่ง ๆ จะต้องใช้ผลผลิตของอุตสาหกรรมใดมาใช้เป็นปัจจัยการผลิต (input) เป็นจำนวนเท่าใด และต้องจ่ายเป็นค่าปัจจัยเบื้องต้น (primary input) ในรูปของค่าตอบแทนบริการของแรงงานและทุน ซึ่งเรียกกันว่า "มูลค่าเพิ่ม" (value added) เป็นจำนวนเท่าใด ในขณะที่เดียวกันก็จะบอกให้ทราบว่า ผลผลิต (output) ของอุตสาหกรรมหนึ่ง ๆ ได้ถูกจำหน่ายเพื่อนำไปใช้ในการผลิต (intermediate demand) ในอุตสาหกรรมใดบ้างเป็นจำนวนเท่าใด จำหน่ายให้แก่ผู้บริโภคสุดท้าย (final demand) ทั้งที่เป็นกลุ่มครัวเรือน รัฐบาล ธุรกิจส่งออก และเพื่อเป็นสินค้าคงเหลือ ซึ่งปรากฏในรูปของการบริโภค (C) การลงทุน (I) การใช้จ่ายของรัฐบาล (G) และมูลค่าส่งออกสุทธิ ($X - M$) เป็นจำนวนเท่าใด ดังแสดงด้วยตาราง 5 และภาพประกอบ 1

ตาราง 5 แสดงตารางปัจจัย - ผลผลิต

	PURCHASING SECTOR			Final	Total	
	Intermediate demand			demand	demand	
				C+ I + G	Final +	
	Agriculture	Industry	Services	+ X - M	Intermediate	
PRODUCING SECTOR	Agriculture	25	20	10	85	140
	Industry	17	45	13	75	150
	Services	15	18	12	50	95
	labor and capital services (Value added)	83	67	60	120	
	Total output	140	150	95		385

ที่มา : Herrick, Bruce and Charles P. Kindleberger. 1988 : 85.

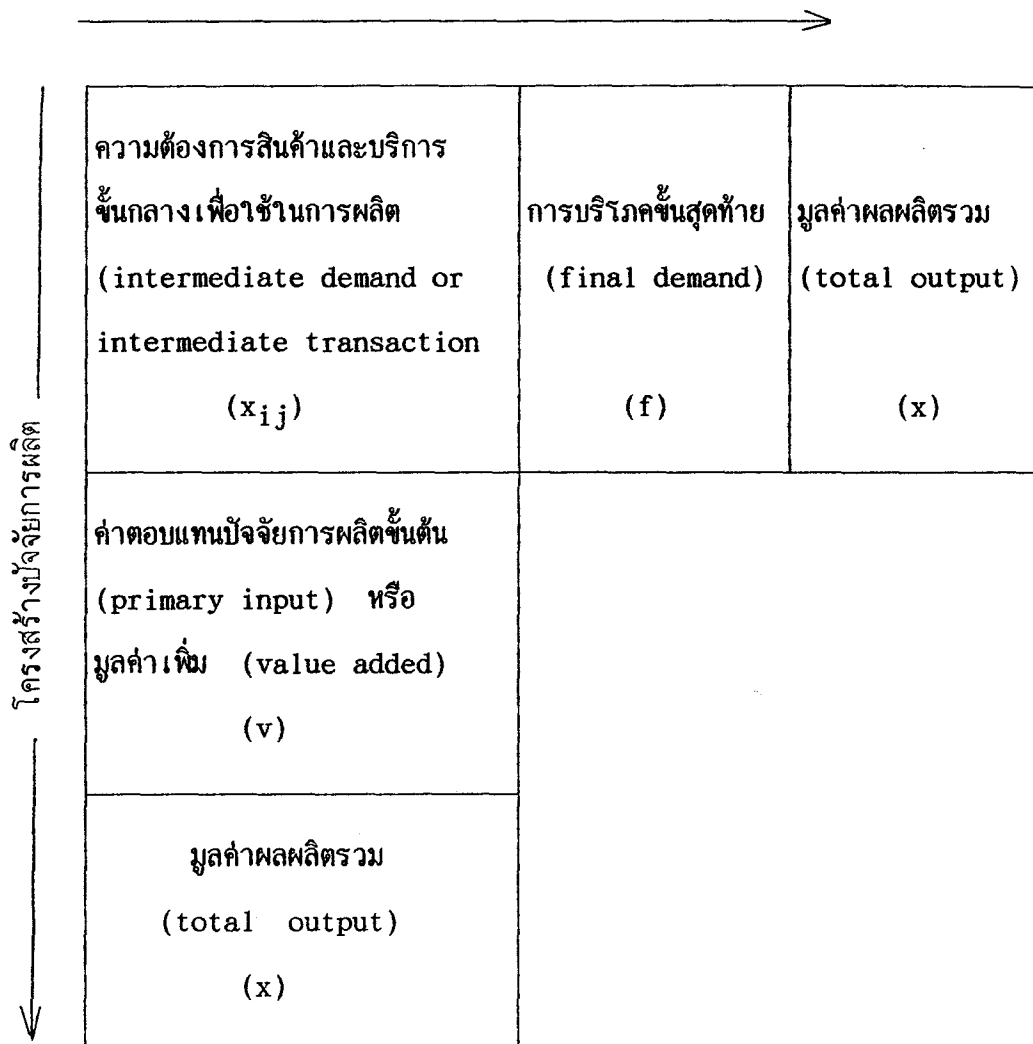
จากตาราง 5 สมมติว่าในระบบเศรษฐกิจมีกาผลิตเพียง 3 สาขา คือ สาขาเกษตรกรรม สาขาอุตสาหกรรม และสาขาบริการ เมื่อพิจารณาตามแนวนอน (row) สามารถอธิบายได้ว่า ผลผลิตสาขาเกษตรกรรม 140 หน่วย จำหน่ายให้แก่สาขาเกษตรกรรมด้วยกันเอง 25 หน่วย สาขาอุตสาหกรรม 20 หน่วย สาขาบริการ 10 หน่วย และจำหน่ายเพื่อการบริโภคขั้นสุดท้าย 85 หน่วย

เมื่อพิจารณาตามแนวตั้ง (column) สามารถอธิบายได้ว่าการผลิตสินค้าเกษตรกรรม 140 หน่วย ต้องใช้ผลผลิตของภาคเกษตรกรรมเอง 25 หน่วย สาขาอุตสาหกรรม 17 หน่วย สาขาบริการ 15 หน่วย และต้องใช้แรงงานทุน 83 หน่วย เมื่อพิจารณากิจกรรมการผลิตสาขาอุตสาหกรรม และสาขาบริการก็กระทำได้ในตนเองเดียว

จากความสัมพันธ์ระหว่างอุตสาหกรรมในลักษณะดังกล่าวในตัวอย่างจำลองปัจจัย - ผลผลิต ทำให้สามารถคำนวณปริมาณรายได้ การจ้างงาน และผลผลิตที่เกิดจากความต้องการขั้นสุดท้ายต่อกิจกรรมท่องเที่ยวในขณะหนึ่ง ๆ ได้ ทั้งที่เป็นผลทางตรง ผลทางอ้อม ตัวทวี การรั่วไหล และความเชื่อมโยงของกิจกรรมต่าง ๆ ในระบบเศรษฐกิจ

จากตาราง 7 สามารถเขียนสรุปเป็นโครงสร้างของตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตได้ดังแสดงในภาพประกอบ 1

การกระจายผลผลิต

ภาพประกอบ 1 โครงสร้างของตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2528.

จากภาพประกอบ 1 แนวนอน (row) แสดงการกระจายผลผลิตของแต่ละสาขาการผลิตไปยังสาขาการผลิตอื่น ๆ เพื่อใช้เป็นปัจจัยการผลิตชั้นกลางซึ่งแสดงในส่วนของการ "ความต้องการสินค้าและบริการชั้นกลางเพื่อใช้ในการผลิต" (intermediate demand) และกระจายให้กับส่วนของ "การบริโภคขั้นสุดท้าย" (final demand) ซึ่งประกอบด้วย การอุปโภคบริโภคของครัวเรือน (private or household consumption expenditure) การซื้อสินค้าและบริการของรัฐบาล (government consumption expenditure) การสะสมทุน (gross fixed capital formation) ส่วนเปลี่ยนแปลงสินค้าคงเหลือ (increase in stock) และการส่งออก (export)

สำหรับทางด้านแนวตั้งหรือด้านสดมภ์ (column) แสดงโครงสร้างการผลิตของแต่ละสาขาการผลิตว่าต้องการใช้ปัจจัยในการผลิตอะไรบ้าง ซึ่งได้แก่ วัตถุดิบต่าง ๆ ที่อยู่ในส่วนของความต้องการสินค้าและบริการชั้นกลางเพื่อใช้ในการผลิต และค่าตอบแทนปัจจัยการผลิตขั้นต้น (primary input) ซึ่งประกอบด้วยค่าจ้างแรงงาน (wage and salaries) ส่วนเกินของการประกอบการอันได้แก่ กำไร ค่าเช่าที่ดิน และดอกเบี้ย ค่าเสื่อมราคา (depreciation) ภาษีทางอ้อมสุทธิ (net indirect taxes)

การกระจายผลผลิตในด้านแถว สามารถเขียนสรุปในรูปสมการทางพีชคณิตได้ ดังนี้

n

$$\sum_{j=1}^n x_{ij} + f_i = x_i \quad (i = 1, 2, \dots, n)$$

$j=1$

x_{ij} = การหมุนเวียนของสินค้าสาขาการผลิต i เพื่อการผลิตสินค้าของสาขาการผลิต j (หรือหมายถึง มูลค่าของผลผลิตรวมของอุตสาหกรรม i ที่ถูกขายให้แก่อุตสาหกรรม j ในฐานะของสินค้าชั้นกลาง)

f_i = อุปสงค์ขั้นสุดท้ายที่มีต่อสินค้าสาขาการผลิต i (หรือหมายถึง มูลค่าของผลผลิตรวมของอุตสาหกรรม i ที่ถูกขายเพื่อความต้องการขั้นสุดท้าย)

x_i = มูลค่าผลผลิตรวมทั้งหมดของสาขาการผลิต i

ตารางในด้านสมรรถ แสดงถึงโครงสร้างปัจจัยการผลิตหรือโครงสร้างค่าใช้จ่าย (หรือต้นทุน) การผลิต ซึ่งสามารถเขียนสรุปในรูปสมการทางพีชคณิตได้ดังนี้

$$\sum_{i=1}^n x_{ij} + v_i = x_j \quad (i = 1, 2, \dots, n)$$

$$v_i = \text{มูลค่าเพิ่มของสาขาการผลิต } j$$

$$x_j = \text{มูลค่าผลผลิตรวมทั้งหมดของสาขาการผลิต } j$$

ในการวิเคราะห์ สมมติให้การใช้ปัจจัยการผลิต (input) เป็นสัดส่วนโดยตรง กับมูลค่าผลผลิต (output) จึงสรุปได้ว่า

$$x_{ij} = a_{ij} x_j$$

หรือ $a_{ij} = x_{ij}/x_j$

$$a_{ij} = \text{ค่าสัมประสิทธิ์ปัจจัยการผลิตชั้นกลางที่ใช้ในการผลิตสินค้าสาขาการผลิต } j \text{ (หรือ หมายถึง มูลค่าของปัจจัยการผลิตจากอุตสาหกรรม } i \text{ ที่ถูกใช้ในการผลิตสินค้าอุตสาหกรรม } j \text{ ทุก ๆ 1 หน่วย)}$$

เนื่องจากอุตสาหกรรมในระบบเศรษฐกิจมีมากมายหลายสาขา และแต่ละอุตสาหกรรมต่างก็มีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกันทั้งในลักษณะที่ต้องถูกใช้ เป็นปัจจัยการผลิตของอุตสาหกรรมอื่น และในลักษณะที่ต้องใช้ผลผลิตจากอุตสาหกรรมอื่นเป็นปัจจัยการผลิต ในกรณีที่อุตสาหกรรมทั้งหมดมีจำนวน n สาขา หรือ n ประเภท สามารถเขียนสรุปการกระจายผลผลิตตามแนวนอน ในรูปสมการทางพีชคณิตได้ดังนี้

$$x_1 = a_{11}x_1 + a_{12}x_2 + \dots + a_{1n}x_n + f_1$$

$$x_2 = a_{21}x_1 + a_{22}x_2 + \dots + a_{2n}x_n + f_2$$

.

.

$$x_n = a_{n1}x_1 + a_{n2}x_2 + \dots + a_{nn}x_n + f_n$$

สมการทั้ง n สมการนี้ สามารถเขียนในรูปพีชคณิตเมทริกซ์ (matrix algebra) ได้ดังนี้

$$X = AX + F$$

หรือเขียนได้ดังนี้ $X - AX = F$

$$(I-A)X = F$$

$$X = (I-A)^{-1} F$$

ทั้งนี้โดยกำหนดให้

X คือ เซต (set) ของผลผลิตที่อยู่ในรูป column vector

หมายถึง ผลผลิตรวมของอุตสาหกรรมต่าง ๆ

A คือ เซต (set) ของค่าสัมประสิทธิ์ปัจจัย - ผลผลิต

(input - output coefficient) ที่อยู่ในรูปของเมทริกซ์

หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์การผลิตต่าง ๆ

F คือ เซต (set) ของความต้องการขั้นสุดท้ายในรูปของ

column vector หมายถึง ความต้องการขั้นสุดท้าย

หรืออุปสงค์สุดท้าย (final demand) ของสินค้าจาก

อุตสาหกรรมต่าง ๆ ซึ่งการท่องเที่ยวจะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิด

เกิดอุปสงค์สุดท้าย

I คือ identity matrix

ในกรณีนี้นิยมเรียก $(I-A)$ ว่า Leontief matrix และเรียก $(I-A)^{-1}$ ว่า Leontief inverse matrix

สมการ $X = (I-A)^{-1} F$ เป็นสมการหลักที่ใช้วิเคราะห์ในการศึกษาผลกระทบของการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวด้านเศรษฐกิจต่อรายได้และการจ้างงาน โดยต้องเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับอุปสงค์สุดท้ายก่อน เมื่อได้อุปสงค์สุดท้ายตามรายอุตสาหกรรมต่าง ๆ ที่เกิดจากการท่องเที่ยวแล้วก็สามารถคำนวณผลกระทบของค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวต่อรายได้จากสมการนี้

$$X = (I-A)^{-1} f$$

f คือ column vector ที่แสดงรายจ่ายเพื่อซื้อสินค้าและบริการประเภทประเภทต่าง ๆ ของนักท่องเที่ยว ซึ่งหมายถึงอุปสงค์สุดท้ายที่เกิดจากการท่องเที่ยว

การวิเคราะห์ผลกระทบของค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวต่อการจ้างงาน กระทำได้ในทางหนึ่งเดียวกับการวิเคราะห์ผลกระทบต่อรายได้ โดยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แรงงาน (l_j) เพิ่มเติม แล้วทำการวิเคราะห์จากสมการต่อไปนี้

$$\lambda = l' (I-A)^{-1}$$

$$l_t = \lambda f$$

$$l_t = l' (I-A)^{-1} f$$

โดยกำหนดให้ λ คือ row vector แสดงจำนวนการจ้างงานทั้งหมดอันเกิดจากการเพิ่มผลผลิตขึ้น 1 หน่วย ในภาคอุตสาหกรรมต่าง ๆ

l' คือ row vector แสดงปริมาณการจ้างงานโดยตรงอันเกิดจากการเพิ่มผลผลิตขึ้น 1 หน่วย ในภาคอุตสาหกรรมต่าง ๆ ซึ่งหมายถึง vector ของค่าสัมประสิทธิ์แรงงาน (l_j) (ค่า l_j คำนวณจาก $l_j = L_j/x_j$, L_j = จำนวนคนงานในภาคอุตสาหกรรม, x_j = มูลค่าผลผลิตในอุตสาหกรรม, กำหนดให้ j มีค่าตั้งแต่ 1 ถึง n)

l_t คือ จำนวนการจ้างงานทั้งหมดอันเกิดจากการใช้จ่ายเพื่อซื้อสินค้าและบริการประเภทต่าง ๆ ของนักท่องเที่ยว

การวิเคราะห์ผลกระทบของค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวต่อการสร้างรายได้ในกรณีที่มีการนำเข้าและการส่งออก กระบวนการหนึ่งเดียวกับการวิเคราะห์ผลกระทบต่อการสร้างรายได้ดังกล่าวข้างต้น ซึ่งอุปสงค์สุดท้ายที่ใช้ในการคำนวณจะต้องหักอุปสงค์เพื่อการส่งออกและรวมอุปสงค์สุดท้ายต่อสินค้านำเข้าจากต่างประเทศด้วย เนื่องจากสินค้านำเข้าแบ่งออกเป็น 2 ส่วน (Parikh and Bailey. 1990 : 179 - 182) ส่วนที่ 1 เป็นสินค้านำเข้าเพื่อบริโภคอุปโภคโดยตรงในฐานะอุปสงค์หรือความต้องการขั้นสุดท้าย เรียกกันว่า การนำเข้าเพื่อการแข่งขัน (competitive imports : M) กับสินค้าภายในประเทศ ส่วนที่ 2 เป็นสินค้านำเข้าเพื่อใช้เป็นปัจจัยการผลิตในการผลิตสินค้าอื่น มีฐานะเป็นความต้องการขั้นกลาง เรียกกันว่า การนำเข้าที่ไม่มีลักษณะแข่งขัน (non-competitive imports : M_{nc}) ดังนั้นอุปสงค์สุดท้ายต่อสินค้านำเข้าที่ใช้ในการคำนวณจึงหมายถึงอุปสงค์สุดท้ายต่อสินค้านำเข้าส่วนที่ 1 และเขียนสรุปเป็นสมการในการคำนวณได้ดังนี้

$$X = (I-A)^{-1} [F + e E - c M]$$

F คือ อุปสงค์สุดท้ายที่ไม่ได้รวมมูลค่าการส่งออก

$$\text{ดังนั้น } X = (I-A)^{-1} [f + e E - c M]$$

f คือ อุปสงค์สุดท้ายที่เกิดจากการท่องเที่ยวที่ไม่ได้รวมมูลค่าการส่งออก

E คือ มูลค่าส่งออกทั้งหมด

M คือ มูลค่าการนำเข้าเพื่อเป็นอุปสงค์สุดท้าย

e คือ vector ของ e_j (e_j คำนวณได้จาก สูตร

$$e_j = \text{มูลค่าของการส่งออกสินค้า } j / \text{มูลค่าการส่งออกสินค้าทั้งหมด})$$

c คือ vector ของ c_j (c_j คำนวณได้จาก สูตร

$$c_j = \text{มูลค่าการนำเข้าสินค้า } j \text{ เพื่ออุปสงค์สุดท้าย} / \text{มูลค่าการนำเข้าเพื่ออุปสงค์สุดท้ายทั้งหมด})$$

ผลที่คำนวณได้ในกรณีนี้จะมีค่าแตกต่างจากผลการคำนวณที่ไม่พิจารณาการนำเข้าและการส่งออก และโดยส่วนใหญ่ผลที่คำนวณได้ในกรณีนี้จะมีค่าน้อยกว่า

การศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจโดยการวิเคราะห์ปัจจัย - ผลผลิต ในประเทศต่าง ๆ ที่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่อย่างแพร่หลาย และได้ถูกนำมาอ้างอิงอยู่เสมอ คือ ผลงานวิจัยในเม็กซิโก (Bond and Ladman. 1972) ผลงานวิจัยในหมู่เกาะคาริเบียน (Bryden. 1973) ผลงานวิจัยในบาฮามาสและเบอร์มิวดา (Archer. 1977 a) ผลงานวิจัยในโรกานากาน ในปี ค.ศ. 1977 (Var and Quayson. 1985) ผลงานวิจัยในคินยา ในปี ค.ศ. 1960 และ 1980 (Summary. 1987) ผลงานในทวีปเอเชียที่ถูกอ้างอิงอยู่เสมอคือ ผลงานวิจัยในประเทศฮ่องกง (Lin and Sung. 1983 : 1 - 100) ผลงานวิจัยในประเทศเกาหลี (Song and Ahn. 1983 : 101 - 172) ผลงานวิจัยในประเทศฟิลิปปินส์ (Santos and others. 1983 : 173 - 240) และผลงานวิจัยในประเทศศรีลังกา (Attanayake, Samaranayake and Ratnapala. 1983 : 241 - 351) ซึ่งผลงานวิจัยของประเทศทั้งสี่นี้ได้ถูกตีพิมพ์เผยแพร่รวมกันในหนังสือเรื่อง Tourism in Asia : The Economic Impact บรรณาธิการ โดย พายและลิน (Pye and Lin. 1983) และบางเรื่องได้ถูกตีพิมพ์ขึ้นในหนังสือ เรื่อง Social and Economic Impact of Tourism บรรณาธิการ โดย ฮอกกินส์ (Hawkins. 1982)

ในกรณีของประเทศไทย ได้มีการศึกษาวิจัยผลกระทบทางเศรษฐกิจโดยใช้วิธีการวิเคราะห์ปัจจัย - ผลผลิต ในระดับประเทศไว้แล้วรวม 4 ครั้ง ครั้งแรก เป็นผลการศึกษาวิจัยของธีรพงศ์ วิกิจเศรษฐ และคณะ (หน่วยวิจัยสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย. 2520) เรื่อง "บทบาทของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในการพัฒนาเศรษฐกิจประเทศไทย" เพื่อเสนอต่อองค์การ

ส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย โดยใช้อัตราปี พ.ศ. 2517 - 2518 แม้ว่าผลการวิจัยในครั้งนั้นจะมีความครอบคลุมในประเด็นสำคัญ ๆ อาทิ ผลต่อความเจริญเติบโตของเศรษฐกิจโดยรวม ผลค่าตัวทวีรายได้ ผลต่อการสร้างงาน ตลอดจนผลต่อการชำระหนี้ระหว่างประเทศ แต่เนื่องจากข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาวิจัยยังมีข้อจำกัดหลายประการที่สำคัญ คือ การวิเคราะห์ได้กระทำโดยใช้อัตราปี - ผลผลิต ของประเทศในปี 2518 ซึ่งในขณะนั้นยังมีข้อจำกัดด้านข้อมูลอยู่เป็นอันมาก ดังนั้นผลงานวิจัยฉบับแรกนี้จึงไม่ได้ถูกนำไปอ้างอิงมากเท่าที่ควร

การศึกษาวิจัยครั้งที่ 2 เป็นผลงานของ วุฒิเทพ อินทปัญญา และจำลอง อติกุล (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2528) ซึ่งได้ทำการศึกษา "ผลทางด้านเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศไทย" เพื่อเสนอต่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย โดยใช้อัตราปี พ.ศ. 2526 และ พ.ศ. 2527 และใช้อัตราปี - ผลผลิต ขนาด 58 x 58 สาขาการผลิต ปี 2523 ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ผลงานวิจัยในครั้งที่สองนี้มีความครอบคลุมในประเด็นสำคัญ ๆ เช่นเดียวกับผลการวิจัยครั้งแรก และเนื่องจากเป็นผลงานวิจัยเพียงชิ้นเดียวของประเทศไทย ในขณะนั้นจนถึงปี พ.ศ. 2532 ที่ได้นำเสนอผลกระทบด้านเศรษฐกิจ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์อัตราปี - ผลผลิต ผลงานวิจัยฉบับนี้จึงถูกนำไปอ้างอิงอยู่เสมอ

การศึกษาวิจัยครั้งที่ 3 เป็นผลงานของ วุฒิเทพ อินทปัญญา สุจิตรา ชานวิทย์กรณ์ และสมพร ศิลป์สุวรรณ (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2532) ซึ่งได้ทำการศึกษาผลกระทบด้านเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศไทย โดยมุ่งศึกษาเฉพาะ "การกระจายและการไหลออกของรายได้จากการท่องเที่ยวในธุรกิจโรงแรม และธุรกิจนำเที่ยว" เพื่อเสนอต่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย โดยใช้อัตราปีในระหว่างเดือนเมษายน - มิถุนายน 2532 โดยกำหนดพื้นที่ศึกษาเฉพาะในเขตกรุงเทพฯ นครราชสีมา พัทยา กาญจนบุรี สงขลา ภูเก็ต และเชียงใหม่ และใช้อัตราปี - ผลผลิต ขนาด 26 x 26 สาขาการผลิต ปี 2523 ซึ่งจัดทำโดย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แม้ว่าการวิจัยในครั้งนี้ได้กระทำโดยใช้อัตราปี - ผลผลิต ปี 2523 ซึ่งต่ำกว่าอัตราปี - ผลผลิต ปี 2528 แต่เนื่องจากเป็นผลงานชิ้นแรกที่ยังศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจเฉพาะในส่วนที่ผ่าน

ธุรกิจโรงแรมและธุรกิจนาเที่ยว ซึ่งเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์กันว่าเป็นธุรกิจที่ก่อให้เกิดการรั่วไหลของเงินตราต่างประเทศในรูปแบบต่าง ๆ ในระดับสูง และคาดว่าผลที่จะได้รับจากการศึกษาวิจัยโดย ราชิตารางปัจจัย - ผลผลิต ปี 2528 คงไม่แตกต่างกันมากนักเมื่อเปรียบเทียบกับผลการวิจัยโดย ราชิตารางปัจจัย - ผลผลิต ปี 2523 ผลการวิจัยฉบับดังกล่าวนี้จึงนับเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำไปพิจารณาวางแผนและปฏิบัติงานการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในส่วนนี้ให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

การวิจัยครั้งที่ 4 เป็นผลงานของคณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (Chulalongkorn University. 1990) ซึ่งได้ศึกษาผลกระทบของผลกระทบทางเศรษฐกิจของการท่องเที่ยวในประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2532 โดย ราชิตารางปัจจัย - ผลผลิต ขนาด 180 x 180 สาขาการผลิต ปี พ.ศ. 2528 มาจัดกลุ่มให้เหลือขนาด 31 x 31 สาขาการผลิต ผลงานวิจัยชิ้นนี้ได้วิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจ 4 ด้าน คือ ผลกระทบต่อผลผลิต ส่วนรั่วไหล การจ้างงาน และความเชื่อมโยงของกิจกรรมเศรษฐกิจ ผลงานวิจัยชิ้นนี้นับเป็นผลงานชิ้นหลังสุดในประเทศไทยที่ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ปัจจัย - ผลผลิต

5. การวิเคราะห์การกระจายรายได้

วิธีการที่สามารถนำมาใช้ในการวัดความไม่เสมอภาคของรายได้ สามารถกระทำได้หลายวิธี คือ วิธีการวัดขีดจำกัดขั้นต่ำสุดของสังคม (social minimum) โดยการกำหนด "เส้นวัดความยากจน" (poverty line) วิธีการวัดความรู้สึกร่วมของการมีส่วนร่วม (sense of participation) ในกระแสนของการพัฒนาเศรษฐกิจ วิธีการวัดระดับรายได้ขั้นสูง (ceiling incomes) วิธีการวัดส่วนแบ่งรายได้ของครัวเรือนกลุ่มต่าง ๆ (income share) วิธีการวัดความเท่าเทียมกันในการจ่ายเงินให้แก่การทำงานที่เท่าเทียมกัน (equal pay for equal work) วิธีการวัดความแตกต่างระหว่างอาชีพ (interoccupation differentials) วิธีการวัดความเสมอภาคของแต่ละกลุ่มอายุ (life cycle equalizations) วิธีการวัดความเสมอภาคของบุคคลแต่ละรุ่น (intergenerational equality) และการเปรียบเทียบระหว่างประเทศ (international comparisons) (Herrick and Kindleberger. 1988 : 135 - 142)

การวิเคราะห์การกระจายรายได้ หรือความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ที่นิยมกันโดยทั่วไปมี 2 วิธี คือ การวิเคราะห์การกระจายรายได้โดยเปรียบเทียบระดับรายได้ของแต่ละครัวเรือนกับระดับความยากจน ซึ่งนิยมเรียกกันว่า การวิเคราะห์การกระจายรายได้สัมบูรณ์ (absolute distribution) และการวิเคราะห์การกระจายรายได้โดยเปรียบเทียบระดับรายได้ระหว่างกลุ่มครัวเรือนซึ่งนิยมเรียกกันว่า การวิเคราะห์การกระจายรายได้สัมพัทธ์ (relative distribution) (เมธี ครองแก้ว. 2531 : 13 : Leftwich and Sharp. 1982 : 239 - 245 ; Herrick and Kindleberger. 1988 : 138 - 139)

เนื่องจากการวิเคราะห์การกระจายรายได้สัมบูรณ์ และการกระจายรายได้สัมพัทธ์เป็นวิธีที่ถูกนำมาใช้ควบคู่กันเสมอ ดังตัวอย่างผลการวิจัยของ ฉลองภพ สุสังกรณกาญจน์ (2532 : 8 - 13) และ ฮุตาสะเรณี (Hutaserani. 1990 : 14 - 19) ดังนั้นเพื่อป้องกันความสับสน นักเศรษฐศาสตร์ส่วนใหญ่จึงเรียกลักษณะการกระจายรายได้สัมบูรณ์ว่า "สภาพความยากจนของประชาชน" และเรียกลักษณะการกระจายรายได้สัมพัทธ์ว่า "ความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้" (เมธี ครองแก้ว. 2531 : 14) หรือ "ความไม่เท่าเทียมกันของการกระจายรายได้" หรือ "ความไม่เสมอภาคกันของการกระจายรายได้" ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ก็จะปฏิบัติเช่นเดียวกัน

การวิเคราะห์สภาพความยากจนของประชาชน กระทำโดยกำหนดรายได้ขั้นต่ำระดับหนึ่งเรียกว่า "เส้นวัดความยากจน" (poverty line) แล้วนับดูว่ามีประชาชนจำนวนเท่าใดที่มีรายได้ต่ำกว่า และสูงกว่า เส้นระดับความยากจน สัดส่วนของประชากรที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นระดับความยากจน ต่อจำนวนประชากรทั้งหมด คือ ดัชนีที่ใช้วัดการกระจายรายได้ ในทางเศรษฐศาสตร์เรียกดัชนีตัวนี้ว่า ภาวะของความยากจน (poverty incidence) (เมธี ครองแก้ว. 2531 : 13 ; ฉลองภพ สุสังกรณกาญจน์. 2532 : 9 ; Peterson. 1983 : 287 - 288 ; Hutaserani. 1990 : 15)

"เส้นวัดความยากจน" ตามแนวคิดนี้ หมายถึง ค่ามาตรฐานค่าหนึ่ง ซึ่งถูกกำหนดจากความต้องการขั้นพื้นฐานขั้นต่ำสำหรับเครื่องบริโภค อุปโภคที่จำเป็นในการครองชีพของคน 1 ปี ค่ามาตรฐานนี้อาจแตกต่างกันไปในเขตชนบทและเมือง ดังเช่น การกำหนดเส้นวัดความยากจนที่ถูกคำนวณและกำหนดโดยธนาคารโลก (โรจจิต บันเปี่ยมรัษฎ์ และ

วินา พันธรัตน์. 2526 : 154 ; Herrick and Kindleberger. 1988 : 135)
 สำหรับเส้นวัดความยากจนที่กำหนดขึ้นในประเทศไทย ได้มีผู้คำนวณไว้หลายท่าน ดังตัวอย่าง
 ซึ่งสรุปไว้ในบทความเรื่อง "ความยากจนในชนบทอีสาน : สาเหตุแห่งความหนาแน่นของปัญหา"
 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการและสังคมแห่งชาติ. 2523) ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการคำนวณ
 โดยการใช้ข้อมูลจากการสำรวจ รายได้ - รายจ่าย ในปี 2518 - 2519 ของสำนักงาน
 สถิติแห่งชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อชี้ให้เห็นปัญหาความยากจนในระดับภูมิภาค เช่น เส้นวัด
 ความยากจนสำหรับประชาชนในชนบทในปี พ.ศ. 2518 / 2519 คือระดับ 1,981 บาทต่อคน
 ต่อปี และสำหรับประชาชนในเมืองในปีเดียวกันคือ ระดับ 2,961 บาทต่อคนต่อปี จากความ
 ยากจนระดับมาตรฐานที่คำนวณได้ในปี 2518 / 2519 นี้ นักวิจัยสามารถปรับขึ้นหรือปรับลง
 เพื่อนำไปศึกษาสภาพความยากจนในปีต่อมา หรือความยากจนในอดีตได้ (เมธี ครองแก้ว.
 2531 : 14) อาทิ ระดับความยากจนของปี 2524 ของคนในชนบทคือ 3,454 บาทต่อคน
 ต่อปี และของคนในเมือง คือ 5,151 บาทต่อคนต่อปี และได้ปรับไว้ ในปี 2529 เป็น
 3,823 บาท และ 5,834 บาทต่อคนต่อปี และใน 2532 เป็น 4,141 บาท และ 6,324
 บาทต่อคนต่อปี ตามลำดับ (ฉลองภพ สุสังกรณกาญจน์. 2532 : 9 ; Hutaserani.
 1990 : 16) ดังแสดงด้วยตาราง 6

การวัดความยากจนด้วยวิธีนี้ แม้จะมีประโยชน์ในแง่ของการช่วยสะท้อนถึงสภาพที่แท้จริง
 ของความรุนแรงของปัญหาความยากจนในแต่ละภูมิภาคได้ดังตัวอย่างของ ฉลองภพ สุสังกรณกาญจน์
 (2532 : 9) และ สุกัญญา หุตะเสรีณี (Hutaserani. 1990 : 16 - 18)
 แต่การวิเคราะห์ด้วยวิธีการนี้ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในแง่ของการเปรียบเทียบความแตกต่าง
 ระหว่างระดับรายได้ของแต่ละครัวเรือนในแต่ละปี หรือในแต่ละภูมิภาคได้ และไม่สามารถระบุ
 พื้นที่ที่ยากจนได้ จึงไม่มีประโยชน์ในการกำหนดแนวนโยบายในทางปฏิบัติ โดยเฉพาะในกรณีของ
 ประเทศไทย ซึ่งประสบปัญหาการขาดข้อมูลพื้นฐานที่จะนำมาใช้ในการคำนวณโดยเฉพาะในพื้นที่ชนบท
 และข้อมูลที่จะนำมาใช้ส่วนใหญ่ยังไม่น่าเชื่อถือมากพอ เนื่องจากมีการใช้ข้อมูลในปีใดปีหนึ่งเพียงปีเดียว
 ทั้ง ๆ ที่รายได้ของชาวชนบทมักจะเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพดินฟ้าอากาศ นอกจากนี้การวัด
 ความยากจนโดยการพิจารณาจากระดับรายได้ ไม่ได้ช่วยให้ทราบและเข้าใจสาเหตุของความยากจน
 มากเท่าที่ควร (โรจยิต บันเปี่ยมรัษฎ์ และวินา พันธรัตน์. 2526 : 153 - 154 ;

ตาราง 8 ภาวะความยากจน (poverty incidence) แยกตามภาคและเขตต่าง ๆ ของประเทศไทย

	ร้อยละของประชากรที่อาศัยได้เส้นแบ่งความยากจน			
	2518/2519	2523/2524	2528/2529	2531/2532
ทั่วประเทศ	30.02	23.04	29.51	23.67
ภาคเหนือ	33.20	21.50	25.54	23.23
เขตหมู่บ้าน	36.37	23.32	27.74	25.13
เขตสุขาภิบาล	19.23	16.16	20.19	18.74
เขตเมือง	17.84	8.03	6.87	11.31
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	44.92	35.93	48.17	37.45
เขตหมู่บ้าน	48.54	37.92	50.49	39.87
เขตสุขาภิบาล	24.66	20.81	33.25	20.12
เขตเมือง	20.90	17.99	18.67	18.97
ภาคกลาง	12.99	13.55	15.63	15.97
เขตหมู่บ้าน	14.26	14.16	17.37	18.97
เขตสุขาภิบาล	7.99	11.62	11.36	6.41
เขตเมือง	11.45	11.74	8.87	8.36
ภาคใต้	30.71	20.37	27.17	21.49
เขตหมู่บ้าน	33.84	22.16	31.17	23.99
เขตสุขาภิบาล	18.14	6.75	8.07	11.46
เขตเมือง	21.69	15.20	8.61	11.80
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	7.75	3.89	3.54	3.81
มหานครส่วนกลาง	6.90	3.70	3.11	3.26
มหานครส่วนนอก	6.00	2.60	2.50	1.60
เขตชานเมือง	12.00	9.20	8.80	6.30
เขตหมู่บ้านทั่วประเทศ	36.16	27.34	35.75	29.43
เขตสุขาภิบาลทั่วประเทศ	14.76	13.47	18.55	13.18
เขตเมืองทั่วประเทศ	12.53	7.51	5.90	6.74
เส้นแบ่งความยากจน : (บาทต่อคนต่อปี)				
	เขตชนบท		เขตเมือง	
2518/2519	1,981		2,961	
2523/2524	3,454		5,151	
2528/2529	3,823		5,834	
2531/2532	4,141		6,324	

หมายเหตุ : ใช้เส้นแบ่งความยากจนเขตชนบทสำหรับพื้นที่ในเขตสุขาภิบาล

ที่มา : ฉลองภพ. 2532 : 9. และ Hutaserani. 1990 : 16.

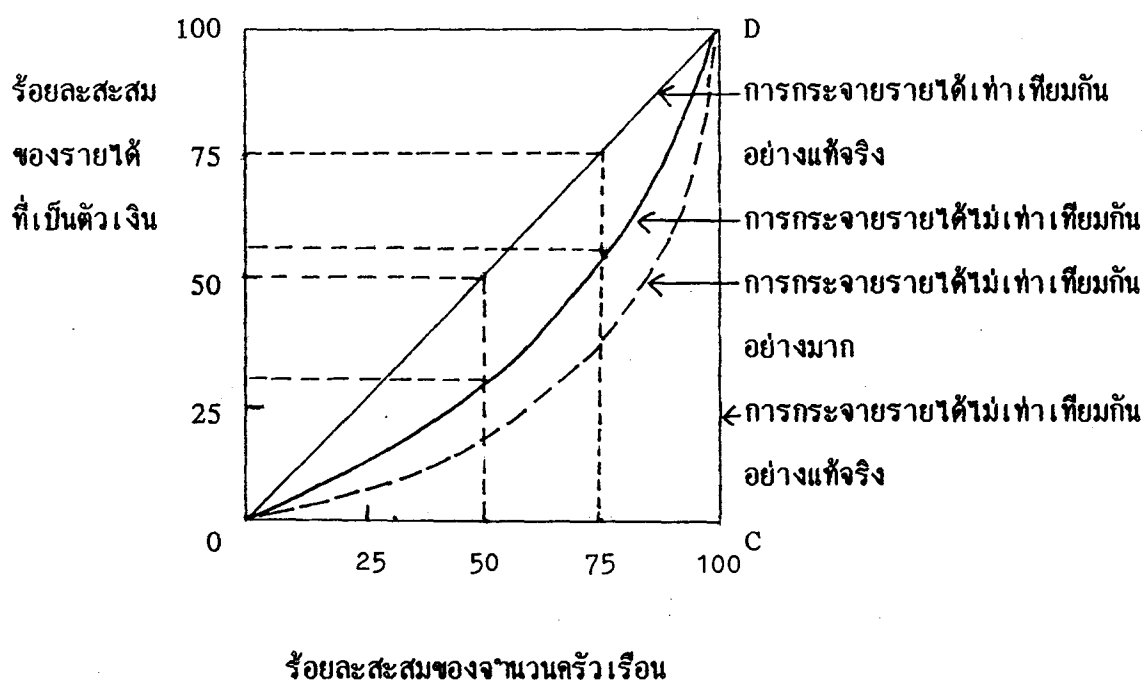
ฉลองภพ สุสังกรณกาญจน์. 2532 : 9)

"การวิเคราะห์ความเหลื่อมล้ำระหว่างการกระจายรายได้" เป็นการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างฐานะทางรายได้ของประชาชนแต่ละคนในแต่ละประเทศหรือในสังคม โดยการเปรียบเทียบการมีส่วนแบ่งในรายได้ (income share) ของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ถ้าประชาชนในสังคมมีการกระจายรายได้ที่แตกต่างกันมาก คือมีทั้งคนรวยมาก ๆ คนจนมาก ๆ การกระจายรายได้ก็就会有ความเหลื่อมล้ำหรือความไม่เท่าเทียมกัน (inequality) สูง แต่ถ้าประชาชนในสังคมมีฐานะทางรายได้เท่า ๆ กันเป็นส่วนใหญ่ ไม่มีคนรวยมาก ๆ และไม่มีคนจนมาก ๆ การกระจายรายได้ก็就会有ความเหลื่อมล้ำกันน้อย และในกรณีที่ทุกคนในสังคมมีรายได้เท่ากันหมด การกระจายรายได้จะเท่าเทียมกัน หรือไม่มี ความเหลื่อมล้ำกันเลย

ลักษณะการกระจายรายได้วิธีนี้ อธิบายได้โดยการใส่ "เส้นลอเรนซ์" (lorenze curve) และค่าสัมประสิทธิ์จีนิ (gini coefficient) (เมธี ครองแก้ว. 2513 : 15 ; Weiss. 1955 : 186 - 187 ; Leftwich and Sharp. 1982 : 243 - 245 ; Herrick and Kindleberger. 1988 : 139 - 141)

"เส้นลอเรนซ์" (lorenze curve) เป็นกราฟแสดงสัดส่วนของรายได้ที่เป็นตัวเงินทั้งหมดโดยแบ่งตามสัดส่วนต่าง ๆ ของครัวเรือนทั้งหมด ดังตัวอย่างที่แสดงในภาพประกอบ 2 ตามภาพประกอบ แกนนอนแสดงถึงร้อยละของครัวเรือนซึ่งสะสมจากระดับต่ำสุด (0%) จนถึงระดับสูงสุด (100%) (accumulated percentage of families) โดยมีจุดเริ่มต้นจากจุด 0 และสะสมเพิ่มขึ้นไปทางขวาของแกนนอน แกนตั้ง แสดงถึงร้อยละของรายได้เป็นตัวเงินซึ่งสะสมจากระดับต่ำสุด (0%) ไปจนถึงระดับสูงสุด (100%) (accumulated percentage of money income) โดยมีจุดเริ่มต้นจากจุด 0 และสะสมเพิ่มสูงขึ้นไปตาม แกนตั้ง เส้น 45° จะแสดงถึงลักษณะการกระจายรายได้ที่มีความเท่าเทียมกัน หรือมีความเสมอภาคกันอย่างแท้จริง (perfect equality) กล่าวคือ ร้อยละ 25 ของครัวเรือนจะมีรายได้ร้อยละ 25 ของรายได้ทั้งหมด ร้อยละ 50 ของครัวเรือน จะมีรายได้ร้อยละ 50 ของรายได้ทั้งหมด ร้อยละ 75 ของครัวเรือนจะมีรายได้ ร้อยละ 100 ของรายได้ทั้งหมด หรือกล่าวได้ว่า สัดส่วนร้อยละของครัวเรือนในทุกระดับจะมีค่าเท่ากับสัดส่วนร้อยละของรายได้ทุกระดับ

ในสภาพความเป็นจริง การกระจายรายได้ไม่มีลักษณะที่เสมอภาคกันอย่างสมบูรณ์ ครวเรือนต่าง ๆ มีรายได้ที่ไม่เท่าเทียมกัน เช่น ร้อยละ 50 ของครวเรือน มีรายได้ น้อยกว่าร้อยละ 50 ของรายได้ตัวเงินทั้งหมด หรือร้อยละ 75 ของครวเรือน มีรายได้ น้อยกว่าร้อยละ 75 ของรายได้ตัวเงินทั้งหมด ดังนั้นเส้นลอเรนซ์ที่เกิดขึ้นจริงจึงไม่มีลักษณะ เป็นเส้น 45° แต่มีลักษณะเป็นเส้นโค้ง ดังแสดงในภาพประกอบ 2 และเส้นโค้งนี้จะแสดงถึง ลักษณะการกระจายรายได้ที่แท้จริง (actual money income distribution)

ภาพประกอบ 2 เส้นลอเรนซ์ (lorenze curve)

ที่มา : Miller. 1988 : 447.

ในกรณีที่การกระจายรายได้ของครัวเรือนมีความแตกต่างกัน เส้นลอเรนซ์ ที่ลากได้จะอยู่ทางขวามือของเส้น 45° "เส้นลอเรนซ์" ยิ่งอยู่ห่างไปทางขวามือของเส้น 45° มากเท่าไร (ดังแสดงตัวอย่างด้วยเส้นโค้งประนาภาพประกอบ) การกระจายรายได้ยิ่งมีความไม่เท่าเทียมกัน (เหลื่อมล้ำกัน) มากขึ้น และในกรณีที่มิเพียงร้อยละ 1 ของครัวเรือนที่มีรายได้และมีรายได้ร้อยละ 100 ของรายได้ทั้งหมด อีกร้อยละ 99 ของครัวเรือนมีรายได้เท่ากับ 0 (หรือไม่มีรายได้เลย) การกระจายได้จะมีลักษณะที่ไม่เท่าเทียมกันอย่างแท้จริง (perfect inequality) และเส้นลอเรนซ์จะมีลักษณะเป็นเส้นมุมฉาก OCD ดังปรากฏในภาพประกอบ (เมธี ครองแก้ว. 2523 : 138 ; Samuelson. 1964 : 114 - 118 ; Weiss. 1975 : 186 - 187 ; Leftwich and Sharp. 1982 : 243 - 245 ; Peterson. 1983 : 285 - 286 ; McConnell. 1987 : 767 - 772 ; Herrick and Kindleberger. 1958 : 141 ; Miller. 1988 : 446 - 448)

ในการศึกษาวิเคราะห์ลักษณะการกระจายรายได้ของสังคมใดสังคมหนึ่งในขณะหนึ่ง ๆ ด้วยการใช้นิยามเส้นลอเรนซ์ อาจจะมีการนำเสนอข้อมูลรายได้โดยการแบ่งรายได้ออกเป็นระดับชั้นต่าง ๆ เรียงตามความมากน้อย ดังแสดงในตาราง 7 แต่ในกรณีที่ประสงค์จะเปรียบเทียบรายได้ระหว่างปี หรือระหว่างภูมิภาค หรือระหว่างประเทศ นิยมนำเสนอข้อมูลรายได้ในรูปแบบของตาราง 8 ซึ่งเป็นการนำเสนอโดยแบ่งกลุ่มครัวเรือนออกเป็นกลุ่ม ๆ เรียงตามความมากน้อยของรายได้ และดูว่าแต่ละกลุ่มมีรายได้ทั้งหมด (มีส่วนแบ่งของรายได้) เป็นกี่เปอร์เซ็นต์ของรายได้ทั้งประเทศ ถ้ากลุ่มครัวเรือนรายได้น้อยมีส่วนแบ่งรายได้เพิ่มขึ้น และกลุ่มครัวเรือนรายได้น้อยมีส่วนแบ่งรายได้ลดลง แสดงว่าสภาพการกระจายรายได้ดีขึ้น (การกระจายรายได้มีความเท่าเทียมกันมากขึ้น) และสภาพการกระจายรายได้จะเลวลงในสภาพการณ์ที่ตรงกันข้าม จากการศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยต่าง ๆ พบว่า นักวิจัยนิยมแบ่งกลุ่มครัวเรือนออกเป็น 5 กลุ่มเท่า ๆ กัน (quintile) ดังตัวอย่างในตาราง 8 (เมธี ครองแก้ว. 2523 : 140 - 142 ; Leftwich and Sharp. 1982 : 243 - 245 ; Peterson. 1983 : 284 - 285 ; Miller. 1988 : 449 - 450)

ตาราง 7 การกระจายรายได้ที่เป็นตัวเงินแบ่งตามระดับชั้นของรายได้ของประเทศไทย
ในปี พ.ศ. 2506, 2512 และ 2515

ชั้นของรายได้ (บาท)	2506		2512		2515	
	ร้อยละ ครอบครั้ว	ร้อยละ รายได้	ร้อยละ ครอบครั้ว	ร้อยละ รายได้	ร้อยละ ครอบครั้ว	ร้อยละ รายได้
ต่ำกว่า 3,000	48.1	13.0	24.1	3.7	27.4	3.8
3,000 - 5,999	20.8	14.0	23.8	9.3	23.1	8.3
6,000 - 8,999	19.5	26.4	16.0	10.6	13.7	8.3
9,000 - 11,999			9.9	9.2	9.1	7.9
12,000 - 14,999	5.8	13.1	6.8	8.1	6.5	7.2
15,000 - 17,999			4.6	6.6	3.6	5.0
18,000 - 29,999	5.8	33.5	14.8	52.3	9.7	18.5
30,000 ขึ้นไป					6.9	41.0
รวมทุกชั้น	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา : เมธี ครองแก้ว. 2523 : 141.

ตาราง 8 ส่วนแบ่งรายได้ของกลุ่มครัวเรือนแบ่งตามกลุ่ม 5 กลุ่มเท่า ๆ กัน ของประเทศไทย
ในปี พ.ศ. 2518/2519, 2523/2524, 2528/2529, และ 2531/2532

กลุ่มหัวกลุ่ม	ส่วนแบ่งของรายได้เป็นตัวเงินทั้งหมด (ร้อยละ)			
	2518/2519	2523/2524	2528/2529	2531/2532
20% ที่สูงสุด	49.26	51.47	55.63	54.98
10% สูงสุดอันดับ 1	33.40	35.44	39.15	37.85
10% สูงสุดอันดับ 2	15.86	16.04	16.48	17.12
20% ที่สอง	20.96	20.64	19.86	20.30
20% ที่สาม	14.00	13.38	12.09	12.20
20% ที่สี่	9.73	9.10	7.87	7.98
20% ที่ต่ำสุด	6.05	5.41	4.55	4.51
10% ต่ำสุดอันดับ 1	3.62	3.28	2.75	2.74
10% ต่ำสุดอันดับ 2	2.43	2.13	1.80	1.76
ส่วนแบ่งทั้งหมด	100.0	100.0	100.0	100.0
ค่าสัมประสิทธิ์จินี	0.426	0.4532	0.500	0.478

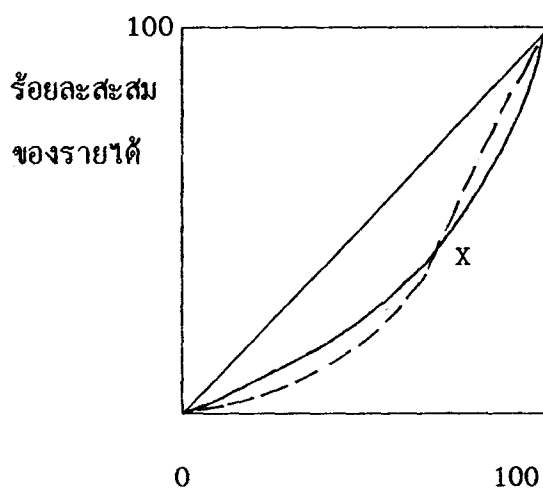
ที่มา : Hutaserani. 1990 : 15.

จากตัวเลขในตาราง 8 ไม่ว่าจะพิจารณาจากส่วนแบ่งของรายได้ในแต่ละกลุ่มครัวเรือน หรือพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์จีนี้ สามารถสรุปได้ว่า ลักษณะการกระจายรายได้ของครัวเรือนในประเทศไทย มีสภาพที่ไม่เท่าเทียมกันมากขึ้น กล่าวคือ ครัวเรือนกลุ่มมีรายได้สูงสุด มีส่วนแบ่งรายได้เพิ่มขึ้นจากปี 2518/2519 ในขณะที่ครัวเรือนกลุ่มมีรายได้ต่ำสุด มีส่วนแบ่งรายได้ลดลงจากปี 2518/2519 และค่าสัมประสิทธิ์จีนี้ที่คำนวณได้ ก็มีค่าสูงกว่า 0.40 และมีค่าเพิ่มขึ้นทุกปี

การวิเคราะห์การกระจายรายได้ด้วยการใช้เส้นลอเรนซ์ ยังมีข้อบกพร่องบางประการที่สำคัญคือ (Miller. 1988 : 448) การวิเคราะห์ส่วนใหญเป็นการวิเคราะห์การกระจายรายได้เฉพาะ "รายได้ที่เป็นตัวเงิน" (money income) โดยไม่รวม "รายได้ที่ไม่ใช่ตัวเงิน" (income in kind) ซึ่งอยู่ในรูปของความช่วยเหลือจากรัฐบาล หรือสินค้าและบริการที่สมาชิกในครัวเรือนผลิตขึ้นใช้บริโภคภายในครัวเรือน หรือภายในไร่นาของตน การวิเคราะห์ด้วยการใช้เส้นลอเรนซ์ ไม่ได้พิจารณาถึงความแตกต่างในเรื่อง ขนาดครัวเรือน (จำนวนผู้ทำงานหารรายได้ในแต่ละครัวเรือน) อายุของบุคคลในครัวเรือน ตลอดจนสภาพแวดล้อมด้านอื่น ๆ ของบุคคลในครัวเรือน ทั้ง ๆ ที่ความแตกต่างในเรื่องเหล่านี้มีอิทธิพลอย่างมากในการที่จะส่งผลให้เกิดความแตกต่างกันในระดับรายได้ของแต่ละบุคคล นอกจากนี้การวิเคราะห์ด้วยวิธีนี้ส่วนใหญ่ใช้ข้อมูลของรายได้ก่อนเสียภาษี ในขณะที่ความแตกต่างของภาษีทั้งในรูปของประเภท อัตรา และวิธีการจัดเก็บได้ก่อให้เกิดการภาษีที่ตกแก่บุคคลต่าง ๆ แตกต่างกัน ซึ่งทำให้ลักษณะการกระจายรายได้หลังเสียภาษีแตกต่างจากลักษณะการกระจายรายได้ก่อนเสียภาษี ตัวอย่างเช่น การศึกษาวิจัยในประเทศไทย (เมธี ครองแก้ว. 2523) การศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกา (Kuznets. 1955, 1963) และการศึกษาในประเทศฟิลิปปินส์ (Rosenberg. 1970) ซึ่งในกรณี 2 ประเทศหลัง สามารถสรุปได้ว่าการเสียภาษี ส่งผลให้ความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ลดลง (Yotopoulos and Nugent. 1976 : 249 - 250) ดังนั้นผลการวิเคราะห์การกระจายรายได้ด้วยวิธีนี้จึงมีความคลาดเคลื่อนจากสภาพความเป็นจริงบ้าง และไม่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงความเสมอภาคในช่วงชีวิตของบุคคลได้ทั้งหมด เพราะเป็นการศึกษาวิเคราะห์จากข้อมูลในช่วงเวลาหนึ่งเท่านั้น

ในทางปฏิบัตินักเศรษฐศาสตร์จึงนำวิธีการวิเคราะห์ด้วยเส้นลอเรนซ์ มาใช้โดยพยายาม จัดข้อบกพร่องดังกล่าวเท่าที่สามารถจะกระทำได้ เช่น การวิเคราะห์การกระจายรายได้ทั้ง ในรูปที่เป็นรายได้ที่เป็นตัวเงิน รายได้ที่ไม่ใช่ตัวเงิน รายได้ก่อนเสียภาษี และรายได้หลัง เสียภาษี อีกทั้งยังใช้วิธีการวิเคราะห์ความมั่งคั่ง (wealth distribution) ซึ่งมีความหมาย รวมทั้งการมีรายได้และการมีทรัพย์สินมีค่าต่าง ๆ เช่น บ้าน ที่ดิน รถยนต์ หุ่น ๆ ของ ครอบครัว เพื่อช่วยสะท้อนถึงความเสมอภาคหรือไม่เสมอภาคทางเศรษฐกิจของครัวเรือนได้ ชัดเจนและตรงกับสภาพความเป็นจริงมากขึ้น (โกรยทช ชีรตยาสินนท์. 2521 : 137 - 139 ; เมธี ครอบแก้ว. 2523 ; Musgrave. 1959 : 223 - 227 ; Kerdpribule. 1975 : 279 : 316 ; Weiss. 1975 : 188 - 191 ; Miller. 1988 : 450 - 452)

ในบางสถานการณ์ การวิเคราะห์การกระจายรายได้ด้วยเส้นลอเรนซ์ไม่สามารถ อธิบายได้ว่า การกระจายรายได้ในสังคมหนึ่งดีขึ้นหรือเลวลง หรือการกระจายรายได้ในสังคม 2 แห่ง แตกต่างกันอย่างไรร ดังนั้นจึงได้มีการนำวิธีที่เส้นลอเรนซ์ในแต่ละปี หรือในแต่ละประเทศ ลากตัดกัน ดังแสดงในภาพประกอบ 3 การวิเคราะห์โดยเปรียบเทียบลักษณะการกระจาย รายได้จากเส้นลอเรนซ์ทั้งสอง ย่อมสรุปได้ว่า การกระจายรายได้มีทั้งดีขึ้นและเลวลง หรือ มีทั้งดีกว่าและเลวกว่า (Yotopoulos and Nugent. 1976 : 244 - 246 ; Hogendorn. 1987 : 21 - 24)

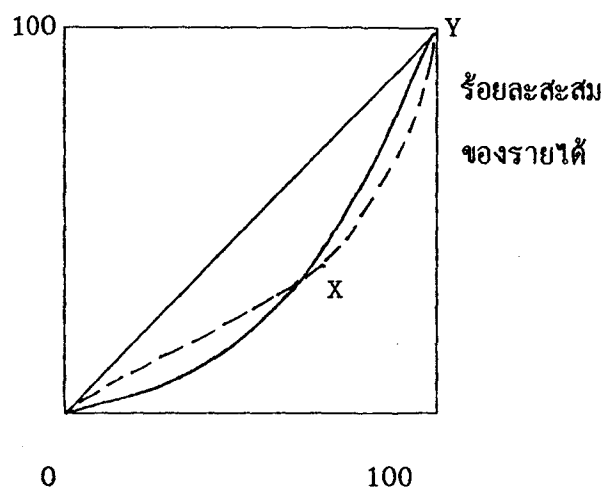
ร้อยละของจำนวนครัวเรือน

ช่วง $0 \rightarrow X$

เส้นลอเรนซ์แสดงการกระจาย
รายได้ที่ต่ำกว่าเส้นลอเรนซ์ที่

ช่วง $X \rightarrow Y$

เส้นลอเรนซ์แสดงการกระจาย
รายได้ที่ดีกว่าเส้นลอเรนซ์ที่

ร้อยละของจำนวนครัวเรือน

ช่วง $0 \rightarrow X$

เส้นลอเรนซ์แสดงการกระจาย
รายได้ที่ดีกว่าเส้นลอเรนซ์ที่

ช่วง $X \rightarrow Y$

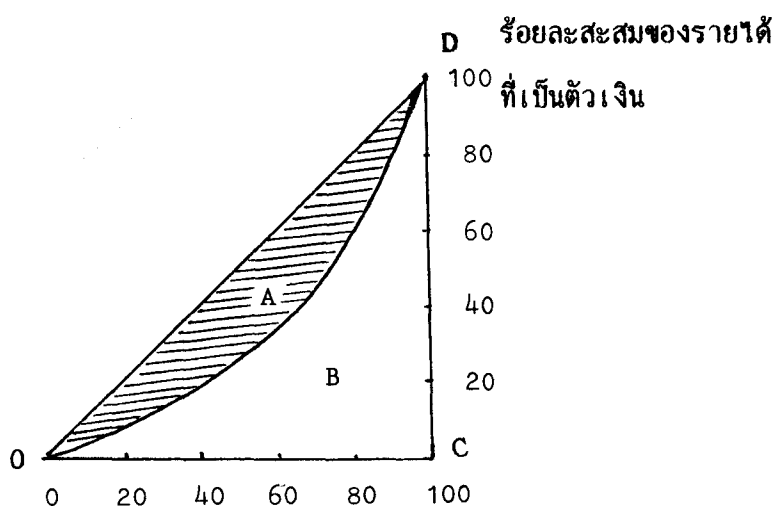
เส้นลอเรนซ์แสดงการกระจาย
รายได้ที่ต่ำกว่าเส้นลอเรนซ์ที่

ภาพประกอบ 3 เส้นลอเรนซ์

เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว การแสดงลักษณะการกระจายรายได้โดยการอธิบายด้วย "เส้นลอเรนซ์" จึงนิยมกระทำควบคู่ไปกับการใช้ "ค่าสัมประสิทธิ์จินี" (gini coefficient : G) ซึ่งหมายถึงดัชนีที่จะบอกว่าการกระจายรายได้ลักษณะหนึ่งในช่วงเวลาหนึ่งมีความเท่าเทียมกันหรือมีความเหลื่อมล้ำกันเพียงใด หากพิจารณาจากภาพประกอบ 4 การคำนวณค่าสัมประสิทธิ์จินีกระทำโดยใช้สูตรดังนี้

$$\text{ค่าสัมประสิทธิ์จินี} = \frac{\text{พื้นที่ระหว่างเส้นทแยงมุม 45 กับเส้นลอเรนซ์}}{\text{พื้นที่ภายใต้เส้นทแยงมุมทั้งหมด}}$$

$$G = \frac{\text{พื้นที่ A}}{\text{พื้นที่ A} + \text{พื้นที่ B}}$$

ภาพประกอบ 4 เส้นลอเรนซ์และพื้นที่ที่ใช้ในการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์จินี

ที่มา : Yotopoulos and Nugent. 1976 : 242 ; Herrick and Kindleberger. 1988 : 141.

ค่าสัมประสิทธิ์จี้ จะมีความตั้งแต่ 0 จนถึง 1 ในขณะที่ค่าสัมประสิทธิ์จี้ = 0 แสดงว่าการกระจายรายได้มีความเท่าเทียมกันอย่างแท้จริง คือ ไม่มีความเหลื่อมล้ำกันเลย กรณีนี้เส้นลอเรนซ์ คือ เส้น 45° ในกรณีที่ค่าสัมประสิทธิ์จี้ มีค่า = 1 แสดงว่าการกระจายรายได้ไม่มีความเท่าเทียมกันเลย กรณีเส้นลอเรนซ์ คือ เส้น OCD (เมธี ครองแก้ว, 2523 : 139 ; Leftwich and Sharp, 1982 : 244 ; Peterson, 1983 286 - 287 ; Hogendern, 1987 : 24 - 26 ; Herrick and Kindleberger, 1988 : 141 ; Miller, 1988 : 448 - 449)

แม้ดัชนีที่ได้รับจากการวิเคราะห์ความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้จะสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างรายได้ของครัวเรือนกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการวางแผน และปฏิบัติงานการพัฒนาประเทศ แต่การนำผลการวิเคราะห์ไปใช้ประโยชน์ จะต้องตระหนักว่า ครัวเรือนที่อยู่ในกลุ่มที่มีรายได้ต่ำในการวิเคราะห์ด้วยวิธีนี้ อาจไม่ใช่ครัวเรือนที่มีฐานะยากจนจริง ๆ แต่เป็นเพียงครัวเรือนที่มีฐานะยากจนโดยเปรียบเทียบกับครัวเรือนอื่น (Herrick and Kindleberger, 1988 : 143 ; Miller, 1988 : 462)

การยึดหลักการหรือมาตรฐานใดมาตรฐานหนึ่งในการวิเคราะห์การกระจายรายได้ จะมีทั้งข้อดีและข้อบกพร่องแตกต่างกันไป (Miller, 1988 : 459 - 460) เช่น การวิเคราะห์โดยยึดหลักความจำเป็น มีข้อดีในแง่ที่การกระจายรายได้สามารถเข้าถึงบุคคลต่าง ๆ ได้อย่างทั่วถึง แต่มีข้อบกพร่องในแง่ที่เป็นการยากที่จะตัดสินได้ว่า ความจำเป็นของบุคคลควรจะอยู่ที่ระดับใด เพราะความจำเป็นของบุคคลแต่ละคนแตกต่างกัน การวิเคราะห์โดยยึดหลักความเสมอภาค มีข้อดีในแง่ที่ทุกคนในสังคมจะมีความเท่าเทียมกัน แต่มีข้อบกพร่องในแง่ที่ว่า การมีความเสมอภาคทางรายได้จะไม่ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการผลิต หรือการจัดสรรทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพสูงสุดเท่าที่ควรจะเป็น ส่วนการวิเคราะห์โดยยึดหลักการผลิตภาพ มีข้อดีในแง่ที่จูงใจให้คนในสังคมมีความกระตือรือร้นที่จะทำงานให้ดีที่สุด เพราะบุคคลจะได้รับรายได้ตามความสามารถของการทำงาน การจัดสรรทรัพยากรก็จะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูง แต่มีข้อบกพร่องในแง่ที่ไม่เป็นธรรมสำหรับบุคคลกลุ่มซึ่งมีปัจจัยพื้นฐานที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการมีความสามารถในการมีผลิตภาพสูง เพราะการที่บุคคลจะมีผลิตภาพในการทำงานสูงหรือต่ำขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐานดังกล่าว

แม้ว่าการวิเคราะห์การกระจายรายได้ที่ผ่านมาส่วใหญ่นิยมกระทำโดยยึดหลักการ "ความเป็น" เช่น การวิเคราะห์สภาพความยากจนของครัวเรือนด้วยเส้นวัดความยากจน และยึดหลักการ "ความเสมอภาค" เช่น การวิเคราะห์ความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ของครัวเรือนด้วยเส้นลอเรนซ์และค่าสัมประสิทธิ์จีนี้ แต่การนำผลการวิเคราะห์ไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนปฏิบัติงานจริง ๆ ผู้เกี่ยวข้องจะต้องคำนึงถึงหลักการ "ด้านผลิตภาพ" ควบคู่กันไปด้วยเสมอ เพราะหลักการด้านผลิตภาพนอกจากจะมีความสำคัญในฐานะที่ถูกนำมาใช้เป็นมาตรฐานในการวิเคราะห์การกระจายรายได้แล้ว ยังมีความสำคัญในฐานะของวัตถุประสงค์และเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาประเทศอีกด้วย และภายใต้สภาพการณ์ที่ทรัพยากรในสังคมหนึ่ง ๆ มีจำนวนจำกัด ความต้องการของประชาชนในสังคมจะได้รับการตอบสนองอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกันได้มากที่สุดก็ต่อเมื่อการจัดสรรทรัพยากรจะต้องเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูง

โอคุน (Okun. 1975 : 775) ; มิลเลอร์ (Miller. 1988 : 468) ; เกริกเกียร์ตี พิพัฒน์เสรีธรรม (2529 : 76 - 77) และนักเศรษฐศาสตร์ท่านอื่น ๆ ส่วนใหญ่ได้ยอมรับกันว่า "ความเสมอภาคของรายได้" (income equality) และ "ประสิทธิภาพในการผลิต" (productivity efficiency) คือเป้าหมายในการพัฒนาประเทศที่มีความขัดแย้งกัน ความไม่เสมอภาคของรายได้ระหว่างบุคคลหรือครัวเรือนที่เกิดขึ้นในระบบเศรษฐกิจเป็นสิ่งสำคัญที่สามารถจูงใจหรือกระตุ้นให้เกิดการขยายตัวของผลผลิตและรายได้ ดังนั้นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการวางแผนและพัฒนาเศรษฐกิจ จึงจำเป็นต้องพิจารณาเปรียบเทียบเพื่อตัดสินใจเลือก (trade off) เพียงเป้าหมายใดเป้าหมายหนึ่ง ซึ่งประเทศจะเลือกพัฒนาเป้าหมายใดก่อนหลัง ย่อมแตกต่างกันไปตามระดับของการพัฒนาและสภาพการณ์ของแต่ละประเทศ คุซเน็ตส์ (Kuznets. 1955 : 1 - 28) นักเศรษฐศาสตร์ผู้มีชื่อเสียงท่านหนึ่งของโลก ซึ่งเป็นผู้สร้างทฤษฎีการกระจายรายได้ ได้เสนอแนวคิดและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ไว้ว่า ในระยะแรกของการพัฒนาประเทศ ความเจริญทางเศรษฐกิจซึ่งวัดจากการเพิ่มของรายได้ประชาชาติจะอยู่ในระดับสูง แต่การกระจายรายได้ของบุคคลและครัวเรือนจะเลวลงเมื่อพัฒนาไปถึงจุดหนึ่งแล้วการกระจายรายได้ก็จะเริ่มดีขึ้นโดยลำดับ จากการศึกษาทดสอบความสัมพันธ์ดังกล่าว พบว่า ผลการศึกษาทั้งในต่างประเทศและในประเทศไทยส่วนใหญ่สนับสนุนความคิดของ Kuznets อาทิ ผลการศึกษาของ คราวิส (Kravis. 1960 : 408 - 416)

โอะชิม่า (Oshima. 1962 : 439 - 445) และสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย (2532)

การกระจายรายได้ของครัวเรือนไม่ได้ขึ้นอยู่กับระดับการพัฒนาประเทศ ตามแนวคิดของ Kuznets เท่านั้น แต่ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นด้วย โดยเฉพาะปัจจัยพื้นฐานของบุคคลที่มีอิทธิพลและเอื้ออำนวยต่อการมีและการพัฒนาผลิตภาพในการทำงาน อันส่งผลให้บุคคลได้รับรายได้แตกต่างกัน ปัจจัยดังกล่าวประกอบด้วย (Weiss. 1975 : 186 - 189 ; Leftwich and Sharp. 1982 : 245 - 249 ; McKenzie. 1986 : 650 - 652 ; Bronfenbrenner, Sichel and Gardner. 1987 : 688 - 689 ; Miller. 1988 : 772 - 773) ปัจจัยด้านสมองและรูปร่างหน้าตาซึ่งบุคคลมีติดตัวมาตั้งแต่เกิดปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (อาทิ การอาศัยอยู่ในครัวเรือนที่พ่อแม่หรือสมาชิกในครัวเรือนประกอบอาชีพเป็นนักธุรกิจ ข้าราชการ นักการเมือง นักแสดง เกษตรกร หรือกรรมกร ฯ และมีการตั้งบ้านเรือนอยู่ในตัวเมือง ในชุมชนแออัด หรืออยู่ในชนบท ฯ) และปัจจัยด้านการมีโรคตกทอด ซึ่งปัจจัยทั้งสามนี้จะมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อบุคคลในการเลือก และการมีโรคาสที่จะประกอบอาชีพที่ทำรายได้ในระดับที่แตกต่างกัน เช่น บุคคลที่มีหน้าตาสวยงามย่อมมีโรคาสที่จะทำงานบางประเภทได้มากกว่าบุคคลที่มีหน้าตาธรรมดา บุคคลที่มาจากครอบครัวที่พ่อแม่เป็นนักธุรกิจย่อมมีโรคาสในการประกอบอาชีพในด้านธุรกิจ มากกว่าบุคคลที่มาจากครอบครัวเกษตรกร ในขณะที่บุคคลที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีหรือมีโรคตกทอดจํานวนมากก็มีโรคาสที่จะประกอบอาชีพส่วนตัว และประกอบธุรกิจที่มีขนาดใหญ่ มากกว่าบุคคลที่มาจากครอบครัวที่ยากจน และไม่มีโรคตกทอด

ปัจจัยพื้นฐาน 3 ประการดังกล่าว ยังมีอิทธิพลอย่างมากต่อบุคคลในการที่จะเลือกศึกษา และการมีโรคาสที่จะศึกษานานสาขาวิชาที่สามารถนำไปประกอบอาชีพที่ทำรายได้ในระดับที่แตกต่างกัน อาทิ บุคคลที่มีสมองดี มีฐานะทางเศรษฐกิจดี และได้รับความแนะนำและการสนับสนุนที่ดีจากพ่อแม่และสมาชิกในครัวเรือน ย่อมมีโรคาสที่จะเข้าศึกษานานระดับอุดมศึกษานานสาขาวิชาที่สามารถออกไปประกอบอาชีพที่มีเกียรติและมีรายได้สูง (อาทิ สาขาศาสตร์ แพทย์ศาสตร์ ทันตแพทย์ศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ ฯ) เพราะการศึกษาและการฝึกอบรมนับเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งที่จะถ่ายทอด จัดเก็บ และฝึกฝนบุคคลให้มีความรู้ ความสามารถ และมีทักษะในการทำงานที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ความแตกต่างในเรื่อง เพศ วัย ศาสนา ภาษา และการมี

พฤติกรรมเสี่ยงของแต่ละบุคคลก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคคลมีโรคภัยและมีความเหมาะสมในการทำงานที่แตกต่างกัน ซึ่งส่งผลให้บุคคลมีรายได้แตกต่างกันด้วย

ในการพิจารณาปัจจัยที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อลักษณะการกระจายรายได้โดยภาพรวม จึงอาจแบ่งออกเป็นกลุ่ม ๆ เพื่อความสะดวกในการศึกษาวิเคราะห์ เช่น ปัจจัยเกี่ยวกับชนบทรอบเมืองที่แตกต่างกันในแต่ละครัวเรือน ระบบภาษีอากร ระดับการศึกษา โครงสร้างทางเศรษฐกิจ และแรงผลักดันทางสังคมและการเมือง ฯลฯ และเมื่อทำการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบอิทธิพลของปัจจัยหรือตัวแปรดังกล่าว ผลที่ได้รับอาจเหมือนกันหรือแตกต่างกันในแต่ละประเทศ ดังตัวอย่างผลการศึกษาในประเทศบราซิล เม็กซิโก สหรัฐอเมริกา และฟิลิปปินส์ (Yotopoulos and Nugent. 1976 : 249 - 250)

จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบ 45 ประเทศทั่วโลก ด้วยวิธีการทดสอบตัวแปรต่าง ๆ ซึ่งคาดว่าจะมีส่วนกระทบการกระจายรายได้ โดยสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย (2532 : 9 - 13) ได้พบว่า นอกจากระดับของการพัฒนาตามทฤษฎีของ Kuznets แล้ว ยังมีตัวแปร 3 ตัว ที่มีผลมากที่สุดต่อการกระจายรายได้ ตัวแปรดังกล่าวคือ "อัตราการเกิดหรืออัตราการขยายตัวของประชากร" "อัตราส่วนของแรงงานซึ่งมีอาชีพหลักในภาคเกษตรกรรม" และ "อัตราการเรียนต่อจากระดับประถมศึกษา"

ประเทศที่ประชากรมี "อัตราการเกิด" สูง จะเผชิญกับสภาพการกระจายรายได้ที่เลวร้ายกว่าประเทศที่ประชากรมีอัตราการเกิดต่ำ ทั้งนี้เพราะกลุ่มที่มีอัตราการเกิดสูง มักจะเป็นกลุ่มที่มีรายได้ต่ำ และการบริหาร การคุมกำเนิดยังกระจายไม่ทั่วถึง ซึ่งจะมีผลให้ผู้มีรายได้ต่ำยกระดับรายได้ต่อหัวของตนได้ยาก จึงเกิดปัญหาในด้านการกระจายรายได้ ในกรณีของประเทศไทย พบว่า การขยายตัวของประชากรที่ลดลงในอัตราที่น่าพอใจ ได้ช่วยให้การกระจายรายได้ดีกว่าภาพที่จะเกิดขึ้น ถ้าหากว่าประเทศไทยไม่ประสบผลสำเร็จในการลดอัตราการขยายตัวของประชากร

ในกรณีที่สองประเทศมีระดับรายได้ใกล้เคียงกัน ประเทศซึ่งมี "อัตราส่วนของแรงงานซึ่งมีอาชีพหลักในภาคเกษตร" มากกว่า จะมีแนวโน้มที่จะมีการกระจายรายได้ที่เลวกว่า ทั้งนี้เพราะตัวแปรทางด้านอัตราส่วนของแรงงานในภาคเกษตร ซึ่งให้เห็นความสำคัญของการโยกย้ายแรงงานจากแหล่งงานหรือที่อยู่ซึ่งมีรายได้ต่ำสู่แหล่งงานหรือที่อยู่ซึ่งมีรายได้

ดีกว่าในการช่วยบรรเทาปัญหาการกระจายรายได้ในกรณีของประเทศไทย พบว่า อัตราส่วนของภาคเกษตรในผลผลิตรวมของประเทศได้ลดลงอย่างรวดเร็ว แต่อัตราส่วนของแรงงานซึ่งอยู่ในภาคเกษตรไม่ได้ลดลงในอัตราที่สมดุลกัน ดังนั้นความแตกต่างระหว่างรายได้ต่อหัวในภาคเกษตรและนอกภาคเกษตรจึงมีมากขึ้น และทำให้การกระจายรายได้เลวลงมาก

ประเทศไทยมี "อัตราการเรียนต่อจากระดับประถมศึกษา" ต่ำ ก็จะมีแนวโน้มที่จะมีการกระจายรายได้ที่เลว ทั้งนี้เพราะแรงงานที่มีการศึกษาต่ำนี้จะถูกดันเข้าไปอยู่ในแหล่งงานซึ่งมีรายได้ต่ำและความก้าวหน้าต่ำ อัตราส่วนของแรงงานระดับประถมศึกษาและต่ำกว่าประถมศึกษาในสาขาอุตสาหกรรมและบริการ ได้ลดลงอย่างรวดเร็ว ในขณะที่อัตราส่วนของแรงงานเหล่านี้ในภาคเกษตรลดลงน้อย โอกาสที่คนส่วนใหญ่ในประเทศจะได้รับประโยชน์อย่างทั่วถึงจากการที่เศรษฐกิจไทยได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว (เนื่องจากแรงผลักดันของการขยายตัวของอุตสาหกรรมส่งออกและการบริการ) จึงยังมีน้อย นับวันช่องว่างระหว่างผู้ที่มีการศึกษาเพียงชั้นประถมศึกษากับผู้มีการศึกษาสูงกว่าก็ยิ่งห่างขึ้น ทำให้ภาพของการกระจายรายได้ในประเทศเลวลง

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะศึกษาผลกระทบของการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่อลักษณะการกระจายรายได้ของครัวเรือนในเกาะสมุย โดยเปรียบเทียบลักษณะการกระจายรายได้ของกลุ่มครัวเรือนที่อยู่ในพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับที่แตกต่างกัน และเปรียบเทียบลักษณะของการกระจายรายได้ของกลุ่มครัวเรือนในปัจจุบัน (ภายหลังจากการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว) กับในอดีต (ก่อนมีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว) ทั้งนี้โดยทำการวิเคราะห์ด้วยเส้นวัดระดับความยากจนและค่าสัมประสิทธิ์จีนิ และเพื่อให้ผลการวิเคราะห์มีความชัดเจนและใกล้เคียงกับสภาพความเป็นจริงมากขึ้น ในช่วงของการวิเคราะห์ข้อมูลจะกระทำโดยการพิจารณาถึงปัจจัยอื่นที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อลักษณะการกระจายรายได้ด้วย คือ อัตราการเกิดหรืออัตราการขยายตัวของประชากร อัตราส่วนของแรงงานที่มีอาชีพหลักในภาคเกษตรกรรม และอัตราการเรียนต่อจากระดับประถมศึกษาของประชากรในเกาะสมุย

ตอนที่ 2 : แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ เศรษฐกิจ การศึกษา และ การท่องเที่ยว

การเปลี่ยนแปลงในด้านใดด้านหนึ่งที่เกิดขึ้นในสังคมหนึ่ง ๆ จะส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงในด้านอื่น ๆ ในสังคมนั้นเสมอ ทั้งนี้เพราะการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้น ไม่ได้เปลี่ยนแปลงเฉพาะเรื่องนั้น ๆ โดยลำพัง แต่การเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้นในลักษณะ เกี่ยวเนื่องกันไปเหมือนลูกโซ่ (Moore. 1965 : 2) หรือเกิดขึ้นร่วมกัน และเนื่องจาก "การพัฒนา" เป็นวิวัฒนาการของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง (Smelser. 1968 : 138) หรือเป็นการปรับเปลี่ยนหรือการแปลงรูปในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ซึ่งมีความ สัมพันธ์เกี่ยวโยงระหว่างกันเกิดขึ้นพร้อม ๆ กัน และอาจจะมีความขัดแย้งกันจนก่อให้เกิด ปัญหาในสังคมได้ (Portes. 1976 : 25 - 27) การพัฒนาเศรษฐกิจจึงเป็นเพียง ส่วนหนึ่งของการพัฒนาสังคมส่วนรวม (Meier. 1970 : 5) และการเปลี่ยนแปลง ทางเศรษฐกิจเป็นตัวกำหนดหรือปัจจัยเบื้องต้นปัจจัยหนึ่งที่สามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โครงสร้างทางสังคมตามแนวคิดของ มาร์ก (Marx. 1967 : 14 - 15) ซึ่งมีใจความว่า รูปแบบของการผลิตหรือวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการผลิตเป็นตัวกำหนดวิถีชีวิตของมนุษย์ในด้าน การเมือง สังคม สติปัญญา และความนึกคิดโดยทั่วไป ดังนั้นเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงในพื้นฐาน ทางเศรษฐกิจแล้ว การดำเนินชีวิตของคนในสังคมย่อมเปลี่ยนแปลงไปด้วย และในขณะเดียวกัน เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงในด้านการดำเนินชีวิตและการเปลี่ยนแปลงในสังคม ก็จะส่งผลให้เกิด การเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจด้วย

การเสนอแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยในตอนนี้เป็นการเสนอความสัมพันธ์ระหว่าง การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การศึกษาและการท่องเที่ยว โดยแบ่งการเสนอออกเป็น 2 หัวข้อ คือ ผลกระทบของการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่อความต้องการและการให้บริการ การศึกษา และความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ และความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับ การพัฒนาเศรษฐกิจ

1. ผลกระทบของการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่อความต้องการและการให้บริการทางการศึกษา และความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ

บุคคลสามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้จากการท่องเที่ยว "การท่องเที่ยว" จึงมีฐานะเป็นกระบวนการศึกษารูปแบบหนึ่งด้วย ซึ่ง Pfaefflin (1988 : 77 - 78) ได้เรียกการท่องเที่ยวว่าเป็น "พัฒนศึกษาศาสตร์" (development education) เพราะมีลักษณะเป็นกระบวนการศึกษาในระยะยาวที่มีขอบข่ายของเนื้อหาครอบคลุมถึงความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศต่าง ๆ ดังนั้นการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจึงเป็นการพัฒนากระบวนการศึกษาในความหมายของ pfaefflin โดยตรง และที่สำคัญคือยังมีผลกระทบต่อพัฒนาระบบการศึกษาของสังคม ดังแยกได้เป็น 3 หัวข้อ คือ 1) ผลกระทบต่อความต้องการบริการการศึกษา 2) ผลกระทบต่อการให้บริการการศึกษา และผลกระทบต่อความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ

1) การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและความต้องการบริการการศึกษาของธุรกิจเอกชนและของครัวเรือน

ผลกระทบที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่อประชาชนในท้องถิ่น คือ ผลกระทบต่อ "งาน" (Greenwood. 1976) และแม้ว่าแรงงานที่ถูกนำมาใช้ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวส่วนใหญ่มิใช่แรงงานที่มีฝีมือ หรือมีทักษะสูง เมื่อเปรียบเทียบกับอุตสาหกรรมอื่น ๆ (Santos. 1982 : 209 ; Mahieson and Wall. 1982 : 80 ; Mill. 1990 : 160) แต่งานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวย่อมต้องการกำลังคนที่มีความรู้ ความสามารถ และทักษะแตกต่างกันไปจากงานในภาคเกษตรกรรมซึ่งส่วนใหญ่คืองานเดิมของประชาชนในท้องถิ่น เช่น การมีความรู้ ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศอื่น ๆ การมีความชำนาญในการบริหารธุรกิจโรงแรมหรือธุรกิจนันทนาการเป็นคุณสมบัติสำคัญในการทำงานในธุรกิจอุตสาหกรรมท่องเที่ยว แต่มีความสำคัญน้อยในการทำงานในไร่นา หรืออุตสาหกรรมอื่น ๆ ประกอบกับธุรกิจแต่ละประเภทในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีความต้องการใช้แรงงานที่มีความรู้ ความชำนาญที่แตกต่างกัน จึงทำให้ประเทศต่าง ๆ เกิดความต้องการที่ฝึกอบรมบุคลากรในด้านต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก มีการจัดตั้ง

หน่วยงานหรือสถาบันการศึกษาเพื่อให้ความรู้และให้การอบรมในด้านการท่องเที่ยวทั้งในระดับทั่วไป และในระดับปฏิบัติการกันอย่างแพร่หลาย

จากการศึกษาในประเทศสเปน โดย กาวิเรีย (Gaviria) (De Kadt. 1979 : 46) พบว่า งานที่เกิดขึ้นในธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว คือ งานที่อาศัยความรู้และความสามารถเชิงเทคนิคเพียงเล็กน้อย การผลิตหรือการให้การศึกษากับบุคลากรเพื่อให้มีความรู้และทักษะต่าง ๆ จึงกระทำได้ง่าย โดย กาวิเรีย (Gaviria) ได้ชี้ให้เห็นว่า ร้อยละ 98 ของแรงงานในธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในสเปน ได้เรียนรู้และฝึกฝนทักษะต่าง ๆ โดยวิธีการเลียนแบบ ในทางตรงกันข้าม กรีน (Green) มีความเห็นว่า แรงงานกึ่งฝีมือ ผู้จัดการ และมีอาชีพในธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีส่วนสูงกว่าสาขาอื่น ๆ รวมทั้งสาขาอุตสาหกรรมโรงงานพร้อมทั้งชี้ให้เห็นว่า สภาพการณ์การจ้างงานในธุรกิจโรงแรมที่ประกอบด้วย ผู้จัดการที่มีงานส่วนมือ พนักงานต้อนรับและคนรับใช้ที่ไม่มีทักษะเป็นปรากฏการณ์ที่ผิดพลาดและควรได้รับการแก้ไข โดยการให้การฝึกฝนอบรม เพื่อมุ่งจูนักท่องเที่ยวให้กลับมาเยือนท้องถิ่นนั้นอีกครั้งหนึ่ง

จากการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ ในประเทศตูนิเซีย (Smaoui. 1979 : 107) เกี่ยวกับพื้นฐานทางการศึกษาของผู้มีงานทำในธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ในปี ค.ศ. 1974 พบว่า ผู้มีงานทำส่วนใหญ่ยังมีการศึกษาระดับต่ำ กล่าวคือ ร้อยละ 21 เป็นผู้ที่ไม่เคยได้รับการศึกษาระบบโรงเรียน ร้อยละ 45 เป็นผู้ที่มีการศึกษาระดับประถม มีเพียงร้อยละ 32 และร้อยละ 2 ที่มีการศึกษาระดับมัธยมและระดับมหาวิทยาลัยตามลำดับ ผลการวิจัยได้ชี้ให้เห็นว่า การได้รับการศึกษาและการฝึกอบรมเพิ่มเติมเป็นสิ่งจำเป็นเพราะจะทำให้มีโอกาสได้ทำงานในระดับที่สูงขึ้น

จากสถิติข้อมูลในผลงานวิจัยของผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรนักวิจัยทางสังคมศาสตร์ รุ่นที่ 17 สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (2523 : 65) เรื่อง "ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อประชาชน" โดยการวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดชลบุรี ในปี พ.ศ. 2323 พบว่า สัดส่วนของผู้ที่มีการศึกษาระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 58.3 มีงานทำเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในแหล่งที่มีนักท่องเที่ยวมาก น้อยกว่าสัดส่วนของการมีงานทำเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในแหล่งที่มีนักท่องเที่ยวน้อย คิดเป็นร้อยละ 75.0

และน้อยกว่าสัดส่วนการมีงานทำในอาชีพที่ไม่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 69.7 - 71.7 ในขณะที่สัดส่วนของผู้มีการศึกษาระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 33.3 และสัดส่วนของผู้มีการศึกษาระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 8.4 ในการทำงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในแหล่งที่มีนักท่องเที่ยวมาก มีค่าสูงกว่าสัดส่วนในการทำงานในแหล่งอื่น ๆ ผลงานวิจัยดังกล่าว มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2524 : 54) เรื่องผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อประชาชนท้องถิ่น จังหวัดภูเก็ต ซึ่งสรุปไว้ว่า โดยทั่วไป หัวหน้าครัวเรือนในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวจะมีการศึกษาสูงกว่าหัวหน้าครัวเรือนนอกเขตพัฒนาการท่องเที่ยว เมื่อเทียบตามสัดส่วนของแต่ละเขต จะเห็นได้ว่าในเขตพัฒนาการท่องเที่ยว มีผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 2.06 ในขณะที่ในท้องถิ่นนอกเขตพัฒนาการท่องเที่ยว มีเพียงร้อยละ 1.65

จากผลการศึกษาของ ประชุม สุวดี (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2523) พบว่า ธุรกิจนอตุสาหกรรมท่องเที่ยวแต่ละประเภทต้องการแรงงานที่มีความรู้ ความชำนาญ แตกต่างกัน และระดับรายได้ที่ได้รับก็แตกต่างกันตามประเภทของธุรกิจ เช่น ธุรกิจการเงิน ต้องการจ้างแรงงานที่มีความรู้ ความชำนาญสูง ซึ่งส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูงสุด 8,250 บาท เมื่อเปรียบเทียบกับธุรกิจประเภทอื่น ธุรกิจนันทนาการมีพนักงานส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือปริญญาตรี มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 3,087.57 บาท ธุรกิจโรงแรมเป็นธุรกิจที่มีการจ้างงานสูงสุด โดยเฉพาะแรงงานในระดับต่ำ พนักงานส่วนใหญ่มีการศึกษาไม่สูงนัก มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 2,415 บาท ส่วนธุรกิจภัตตาคารและสถานเริงรมย์ พบว่า ส่วนใหญ่มีการศึกษาเพียงชั้นมัธยมปีที่ 4 และมากกว่าร้อยละ 50 มีได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 1,000 บาท

จากผลงานวิจัยเชิงสำรวจของ นริวรรณ จิตตานนท์ (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2531 : 72 - 73) เกี่ยวกับการสร้างงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ปี 2530 ก็ให้ผลในทางองเดียวกันกับผลการศึกษาของ ประชุม สุวดี กล่าวคือ ธุรกิจที่ใช้แรงงานที่มีความรู้ในระดับสูง ได้แก่ บริษัทนันทนาการและขนส่งเอกชน ซึ่งมีการจ้างงานในระดับปริญญาตรีขึ้นไป ร้อยละ 32.2 และร้อยละ 25.1 ของแรงงานทั้งหมด ตามลำดับ และการจ้างงานในระดับอนุปริญญา ร้อยละ 23.2 และร้อยละ 25.7 ของแรงงานทั้งหมด ตามลำดับ ในขณะที่ธุรกิจ

ประเภทร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก และธุรกิจบันเทิงพักผ่อนส่วนใหญ่ต้องการจ้างแรงงานที่มีระดับการศึกษาเพียงระดับประถม และจำนวนแรงงานในกลุ่มนี้มีค่าสูงถึงร้อยละ 30.7 - 34.1 ในกรณีที่แบ่งระดับการศึกษาออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับประถมและต่ำกว่าประถม ระดับมัธยมและระดับสูงกว่ามัธยม แม้จะพบว่าแรงงานกลุ่มที่มีงานส่วนใหญ่ร้อยละ 46.2 คือ แรงงานที่มีการศึกษาในระดับมัธยม แต่ผู้มีการศึกษาในระดับประถมและต่ำกว่าประถม ก็มีสัดส่วนในการทำงานสูง คิดเป็นร้อยละ 31.3 เช่นกัน ดังแสดงในตาราง 9

จากผลงานวิจัยชิ้นเดียวกันนี้ พบว่า ธุรกิจส่วนใหญ่ต้องการใช้แรงงานที่มีระดับความชำนาญไม่สูง กล่าวคือ ใช้แรงงานในระดับที่ไม่ใช้เทคนิค หรือระดับปฏิบัติการสูงถึงร้อยละ 82.9 - 93.3 ดังแสดงในตาราง 10 ธุรกิจส่วนใหญ่ ไม่มีการจ้างแรงงานในระดับที่ใช้เทคนิคระดับกลางและระดับเหนือเทคนิค มีเพียงธุรกิจที่พักแรมและบริษัทฯ ที่เกี่ยวข้องที่จ้างแรงงานในระดับดังกล่าว และธุรกิจสองประเภทหลังนี้มีการจ้างแรงงานระดับปฏิบัติการน้อยกว่าธุรกิจประเภทอื่น โดยเฉพาะบริษัทฯ ที่เกี่ยวข้อง พบว่า ใช้แรงงานระดับปฏิบัติการเพียงร้อยละ 15.2 ในขณะที่ใช้แรงงานระดับที่ใช้เทคนิคระดับกลาง สูงถึงร้อยละ 63.4 ลักษณะการจ้างแรงงานในปี พ.ศ. 2530 นี้ มีความสอดคล้องกับผลที่ได้รับจากการสอบถามความต้องการจำนวนพนักงานที่ต้องการเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2531 ซึ่งพบว่า ธุรกิจบริษัทฯ ที่เกี่ยวข้องมีความต้องการพนักงานระดับปฏิบัติงานต่ำสุดร้อยละ 12.2 และต้องการแรงงานที่ใช้เทคนิคระดับกลางสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 79.3 ในขณะที่ธุรกิจที่พักแรมต้องการแรงงานในระดับปฏิบัติการในสัดส่วนสูงกว่าเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ 37.4 และต้องการแรงงานในระดับเทคนิคระดับกลางในสัดส่วนต่ำกว่าเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ 46.1 ส่วนธุรกิจประเภทอื่น ๆ ส่วนใหญ่ต้องการใช้แรงงานระดับปฏิบัติการสูงถึงร้อยละ 77.0 - 96.0 และไม่ต้องการใช้แรงงานที่ใช้เทคนิคระดับกลางเลย (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2531 : พ - 76 ถึง พ - 91)

ตาราง 9 ร้อยละของจำนวนพนักงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศไทย แยกตาม
ระดับการศึกษา ในปี พ.ศ. 2530

ประเภทธุรกิจ	ระดับการศึกษา						รวม
	ต่ำกว่า ประถม	ประถม	มัธยม ต้น	มัธยม ปลาย	อนุปริญญา /เทียบเท่า	ปริญญาตรี ขึ้นไป	
ที่พักแรม	1.4	21.0	19.2	22.8	21.9	13.7	100
บริษัทนำเที่ยว	6.3	6.3	8.9	23.2	23.2	32.2	100
ร้านขายอาหาร	2.8	30.6	28.5	22.3	10.4	5.4	100
ร้านขายของที่ระลึก	9.2	34.1	18.4	20.9	13.2	4.2	100
ขนส่งเอกชน	2.8	18.0	16.5	12.2	25.7	25.1	100
บันเทิงและพักผ่อน	1.4	30.7	30.7	19.8	23.4	3.9	100
อื่น ๆ	3.5	37.5	36.9	12.5	6.6	3.1	100
รวม	2.5	28.8	25.8	20.4	14.9	8.6	100
	31.3		46.2		23.5		

ที่มา : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2531 : 72.

ตาราง 10 ร้อยละของจำนวนพนักงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศไทย แยกตามระดับความชำนาญ ในปี พ.ศ. 2530

ประเภทธุรกิจ	ระดับความชำนาญ				รวม
	ระดับที่ไม่ใช้เทคนิค หรือระดับปฏิบัติการ	ระดับที่ใช้เทคนิค ระดับกลาง	ระดับเหนือ กว่าเทคนิค	ระดับผู้บริหาร	
ที่พักแรม	69.1	18.9	6.1	5.9	100
บริษัทนำเที่ยว	15.2	63.4	12.5	8.9	100
ร้านขายอาหาร	91.7	-	-	8.3	100
ร้านขายของที่ระลึก	82.9	-	-	17.1	100
ขนส่งเอกชน	93.1	-	-	6.9	100
บันเทิงและพักผ่อน	93.3	-	-	6.7	100
อื่น ๆ	87.2	-	-	12.8	100
รวม	83.3	6.5	2.0	8.2	100

ที่มา : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2531 : 73.

แม้ว่าการประกอบอาชีพด้านการท่องเที่ยวมีมากมายหลายประเภทหลายระดับ ตั้งแต่พนักงานขายบัตรโดยสารเครื่องบิน เรือ รถไฟ พนักงานโรงแรม พนักงานภัตตาคาร พนักงานขายของที่ระลึก แต่เมื่อพูดถึงอาชีพด้านการท่องเที่ยวแล้ว คนทั่วไปจะนึกถึงอาชีพมัคคุเทศก์ก่อนอื่น (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2531 : 6) และในทางหนึ่งเดียวกัน เมื่อพูดถึงการศึกษาและการฝึกอบรมทักษะที่จะนำมาใช้ประโยชน์ในธุรกิจอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ก็มักจะให้ความสำคัญในเรื่องของ "การติดต่อ" (Mill. 1990 : 244) เป็นอันดับแรก

ดังเช่นผลงานวิจัยของ เชลดอนและกี (Sheldon and Gee. 1987 : 173 - 182)

เกี่ยวกับความต้องการฝึกอบรมในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในรัฐฮาวาย ในเมืองต่าง ๆ

โดยการสำรวจความต้องการของกลุ่มนายจ้างและลูกจ้างในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว 7 สาขา

(สาขาที่พัก การขนส่ง ร้านอาหาร/ภัตตาคาร บริษัทตัวแทนท่องเที่ยว บริษัทท่องเที่ยว

ธุรกิจประชาชนสัมพันธ์การท่องเที่ยว และธุรกิจบันเทิงพักผ่อน) พบว่า บุคลากรทั้ง 2 กลุ่ม

มีความต้องการสอดคล้องกัน ทั้งในกรณีของความต้องการ 3 อันดับแรก และ 2 อันดับหลัง

กล่าวคือ ทั้ง 2 กลุ่ม ต้องการที่จะมีความรู้ ความชำนาญในการสร้างความมีมนุษยสัมพันธ์

ระหว่างบุคคล การติดต่อ และการแสดงมารยาทในการต้อนรับ ในขณะที่มีความต้องการน้อย

ในการที่จะได้รับความรู้เกี่ยวกับความเป็นมาและสภาพทั่วไปของท้องถิ่นตนและความรู้เกี่ยวกับ

คอมพิวเตอร์ ซึ่งผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า ความสอดคล้องของความต้องการของบุคลากรทั้ง

2 กลุ่มนี้ เป็นประเด็นที่แตกต่างไปจากสภาพโดยทั่ว ๆ ไป ซึ่งปกติมักจะคาดกันว่า กลุ่มนายจ้าง

และกลุ่มลูกจ้างน่าจะมีความต้องการที่แตกต่างกัน ดังตัวอย่างผลการวิจัยในมุลกาเรีย

(Rakadjiyska. 1990 : 151) เรื่อง ความต้องการให้มีการจัดการศึกษาและการจัด

ฝึกอบรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของบุคคลกลุ่มต่าง ๆ โดยเฉพาะกลุ่มนายจ้าง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

และกลุ่มแรงงาน (ลูกจ้าง) พบว่า มีความต้องการไม่ตรงกัน

ผลงานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า แม้ว่า มุลกาเรีย จะมีทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีลักษณะแตกต่างกัน

เป็นจำนวนมากพอที่จะใช้ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว แต่ส่วนของธุรกิจที่พักและธุรกิจนาเที่ยวอื่น ๆ

ไม่มีโอกาสที่จะมีมาตรฐานในระดับที่จะสามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้เลย ถ้าปราศจากซึ่ง

บุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับงาน ทั้งนี้โดยระบุว่าคุณสมบัติพื้นฐานของบุคคลในธุรกิจเกี่ยวกับ

การท่องเที่ยว คือ การมีความรู้ภาษาต่างประเทศ และการมีความชำนาญเฉพาะด้านของอาชีพ

ต่าง ๆ

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาและการพัฒนาเศรษฐกิจบางเรื่องในช่วงปี ค.ศ. 1950

และ 1960 ได้ชี้ให้เห็นว่า ระบบการศึกษาในประเทศกำลังพัฒนา ส่งผลให้การกระจาย

รายได้มีความเหลื่อมล้ำกันมากขึ้น (Todaro. 1981 : 311 - 312) เนื่องจากระบบ

การจัดการศึกษาในประเทศกำลังพัฒนา มีลักษณะที่เอื้ออำนวยให้เด็กที่มาจากครอบครัว

ยากจน มีโอกาสเข้าสู่ระบบการศึกษาตั้งแต่ต้นจนจบระดับอุดมศึกษาน้อยกว่าเด็กที่มาจาก

ครอบครัวร่ำรวย ซึ่ง Todaro ได้ชี้ให้เห็นว่า เกิดจากเหตุผลพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่สำคัญ 2 ประการ ประการแรก คือ การเข้าศึกษาในระบบโรงเรียนในระดับประถมศึกษา จะก่อให้เกิดค่าเสียโอกาส (opportunity cost) ของเด็กที่มาจากครอบครัวยากจน สูงกว่าค่าเสียโอกาสของเด็กที่มาจากครอบครัวร่ำรวย ประการที่สอง ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ (expected benefits) จากการศึกษากลับขึ้นประจักษ์ของเด็กที่มาจากครอบครัวยากจน มีมูลค่าน้อยกว่าผลประโยชน์ที่คาดว่าจะเกิดแก่เด็กที่มาจากครอบครัวร่ำรวย หรือกล่าวสรุปได้ว่า อัตราผลตอบแทน (rate of return) จากการลงทุนในการศึกษาของเด็กที่มาจากครอบครัวยากจนมีอัตราต่ำกว่า ผลตอบแทนที่ตกแก่เด็กที่มาจากครอบครัวร่ำรวย (Todaro. 1981 : 312) จอห์น ซิมมอนส์ (Todaro. 1981 : 312 ; citing Simmons) เป็นนักเศรษฐศาสตร์การศึกษาท่านหนึ่งที่ได้แสดงทัศนะในเรื่องนี้ไว้ว่า เด็กที่มาจากครอบครัวยากจนส่วนใหญ่มีความจำเป็นต้องทำงาน ทำให้ว่างนอนในชั้นเรียน และไม่มีความพร้อมที่จะเรียนวิชาบางรายวิชา อาทิ วิชาภาษาฝรั่งเศส ภาษาอังกฤษได้ดีเท่ากับเด็กที่มาจากครอบครัวร่ำรวย จึงส่งผลให้เด็กที่มาจากครอบครัวยากจนมีผลการเรียนไม่ดี และมักจะลาออกจากระบบโรงเรียนกลางคัน

จากแนวคิดดังกล่าว และจากผลงานวิจัยหลายชิ้นในประเทศไทย (อภิชัย พันธเสน. 2518 : 327 - 330 ; รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์. 2519 : 269 - 286 ; ยุพา วีระวาทยะ และคณะ. 2532 : 35 - 38 ; จลองภพ สุสังกรณ์กาญจน์. 2532 : 11 - 12 ; พนม พงษ์ไพบูลย์. 2533 : 26 ฯ) ทำให้สรุปได้ว่า ฐานะอาชีพทางเศรษฐกิจของครัวเรือน คือปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการมีโอกาสและการตัดสินใจที่จะศึกษาต่อในระดับโรงเรียนในทุกกระชั้นของการศึกษา โดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษา พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่ร่ำรวย เช่น จากข้อมูลสถิติของ ทบวงมหาวิทยาลัย (2523 - 2531) พบว่า ผู้สมัครสอบเข้ามหาวิทยาลัยของรัฐ ประเภทจำกัดรับในปีการศึกษา 2531 ส่วนใหญ่มีบิดาหรือมารดาประกอบอาชีพส่วนตัวหรือค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 48.3 รองลงมาเป็นผู้ที่มีบิดาหรือมารดาประกอบอาชีพรับราชการหรือรับบำนาญและทำงานรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 29.1 ส่วนผู้ที่มีบิดาหรือมารดาประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ กสิกรรม เลี้ยงสัตว์ ประมง ป่าไม้ มีเพียงร้อยละ 8.7

จากข้อมูลและผลงานวิจัยเกี่ยวกับสาเหตุของการไม่เรียนต่อในระดับมัธยมทั้งที่เป็น ผลงานของกองแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2527 - 2528) กองแผนงาน กรมสามัญศึกษา (2528) กองแผนงานและวิจัย กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2529) กองศึกษาและเผยแพร่การพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2531) และ ผลงานวิจัยของ จลองภพ สุสังกรณกาญจน์ (2532 : 11 - 12) ฯ ให้ผลสรุปที่ สอดคล้องกันว่า ปัญหาด้านเศรษฐกิจโดยเฉพาะปัญหาความยากจนของผู้ปกครอง นับเป็นสาเหตุ สำคัญที่ทำให้เกิดการเรียนต่อชั้นมัธยมค่อนข้างต่ำ กล่าวคือ ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่มีรายได้ มากพอที่จะเสียค่าใช้จ่ายในการเรียนต่อในระดับมัธยมของบุตรหลาน การส่งบุตรหลานเข้า เรียนในระบบโรงเรียนในระดับมัธยมในวัยที่บุตรหลานสามารถทำงานหารายได้ให้กับครัวเรือน ได้ย่อมก่อให้เกิดการสูญเสียโอกาส (opportunity cost) ที่จะได้รับรายได้ส่วนนั้น นอกจากนี้ หลักสูตรการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาส่วนใหญ่มีเนื้อหาไม่สอดคล้องกับ ความเป็นอยู่ของคนในชนบท เพราะมุ่งที่จะผลิตนักเรียนเพื่อสอบเข้ามหาวิทยาลัย ความรู้ ความสามารถที่นักเรียนได้รับจากการเรียนในระดับมัธยมจึงมีประโยชน์น้อย หรือแทบจะไม่มี ประโยชน์สำหรับการทำมาหากินในชีวิตประจำวัน

จากตัวอย่างผลงานวิจัยในจังหวัดจันทบุรี และจังหวัดนครสวรรค์ (สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2531) พบว่า ร้อยละ 61.1 และร้อยละ 66.7 ของผู้ปกครองในจังหวัดดังกล่าวไม่ส่งบุตรหลานเรียนต่อเพราะยากจนหรือมีปัญหาด้านการเงิน ร้อยละ 11.5 และร้อยละ 5.7 ไม่ส่งบุตรหลานเรียนต่อเพราะต้องการให้บุตรหลานออก มาช่วยทำงาน ร้อยละ 6.2 และร้อยละ 8.6 ไม่ส่งบุตรหลานเรียนต่อเพราะเกรงว่า เรียนจบแล้วจะหางานทำไม่ได้

จากการศึกษารายงานผลการศึกษาสภาพเบื้องต้นเกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียน โครงการนร่องขยายการศึกษาภาคบังคับต่อจากระดับประถมศึกษาปีที่ 6 อีก 3 ปี (สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2534) พบว่า เด็กนักเรียนที่เข้าเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษา ตอนต้นในโครงการนร่อง ฯ ในทุกภาคมีความคาดหวังว่า จะมีความรู้มากขึ้น ซึ่งจะ เป็นพื้นฐาน ในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพที่ดีกว่าบิดา - มารดา แม้ว่าเด็กนักเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้ตั้ง เป้าหมายไว้อย่างชัดเจนว่า ตนเองต้องการเรียนอะไร เมื่อจบชั้น ม.3 แล้วจะทำอะไร

เป็นที่น่าสังเกตว่า นักเรียนบางส่วนได้ตัดสินใจเรียนต่อ เพราะได้รับอิทธิพลจากการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เช่นนักเรียนบางส่วนในโรงเรียนกลางพระนางสร้าง จังหวัดภูเก็ต คาดหวังว่าเมื่อจบชั้นมัธยมปีที่ 3 แล้ว จะได้ทำงานโรงแรมตามที่ทางโรงเรียนได้ประชาสัมพันธ์ไว้ว่าเมื่อจบแล้วจะได้ทำงานทุกคน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2534 : 50) ในขณะที่เดียวกันผู้ปกครองบางคนให้ลูกเข้าเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเนื่องจากต้องการให้ลูกมีอาชีพใหม่ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว เช่น ที่โรงเรียนแม่เลียบบง จังหวัดเชียงราย และโรงเรียนหนองอาบช้าง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ปกครองบางส่วนคาดหวังว่าการส่งเด็กเข้าเรียนต่อมัธยมต้น จะทำให้เด็กมีวุฒิการศึกษาที่จะไปสมัครงานได้ง่ายขึ้น และบางส่วนอยากให้ลูกมีความรู้ภาษาอังกฤษเพื่อไปประกอบอาชีพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2534 : 13) และที่โรงเรียนเกาะหมากน้อย จังหวัดพังงา ผู้ปกครองเห็นว่า อาชีพประมงจะหารายได้ลดลง จึงต้องการให้ลูกเรียนต่อ เพื่อสามารถประกอบอาชีพอื่นได้ อาทิ ผลผลิตของที่ระลึก หรือขายอาหารแก่นักท่องเที่ยว เพื่อการมีรายได้ที่ดีขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2534 : 51)

จากข้อมูลในส่วนนี้ สรุปได้ว่า การมีรายได้และการมีงานทำเพิ่มขึ้นของครัวเรือนหรือการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจของครัวเรือน อันเนื่องจากการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว มีอิทธิพลในการกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษาของครัวเรือนได้ 2 กลุ่ม กลุ่มหนึ่งประสงค์ให้ตนเองและสมาชิกในครัวเรือนศึกษาต่อจากชั้นประถม หรือได้รับการอบรมในสาขาวิชาชีพที่จะเป็นประโยชน์ต่อการทำงานในธุรกิจอุตสาหกรรมท่องเที่ยว อีกกลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มที่มีรายได้ต่ำหรือมีโอกาสนำหารายได้สูง จะเกิดความลังเลใจที่จะให้ตนเองหรือสมาชิกในครัวเรือนศึกษาต่อจากชั้นประถม หรือได้ตัดสินใจที่จะไม่ศึกษาต่อจากระดับประถม เพราะการมีโอกาสดำเนินงานในธุรกิจบางประเภทในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวทั้ง ๆ ที่มีการศึกษาในระดับประถม ได้ก่อให้เกิด "ค่าเสียโอกาส" (opportunity cost) ในการหารายได้ ถ้าศึกษาต่อในระดับสูงกว่าชั้นประถม ซึ่งทำให้บุคคลกลุ่มที่ไม่อยากสูญเสียรายได้ส่วนที่ควรจะได้รับ (จากการทำงานในธุรกิจอุตสาหกรรมท่องเที่ยว) ตัดสินใจไม่ศึกษาต่อในระดับมัธยม

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ความต้องการบริการการศึกษาทั้งของธุรกิจเอกชนและของครัวเรือน มีลักษณะเป็นความต้องการหรืออุปสงค์สืบเนื่อง (derived

demand) ซึ่งหมายถึงความต้องการบริโภคอุปโภคสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นสืบเนื่องมาจากความต้องการสิ่งอื่น ในกรณีนี้พบว่า ธุรกิจเอกชนมีความต้องการใช้ประโยชน์จากบริการการศึกษาสืบเนื่องมาจากมีความต้องการที่จะให้การค้าในธุรกิจของตนมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ส่วนครัวเรือนมีความต้องการบริการการศึกษาสืบเนื่องมาจากมีความต้องการที่จะมีงานทำ หรือต้องการที่จะมีโอกาสสูงขึ้นในการเข้าสู่ตลาดแรงงาน ในการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลในการกำหนดความต้องการบริการการศึกษา จึงต้องครอบคลุมปัจจัยที่มีอิทธิพลในการกำหนดความต้องการสิ่งอื่นที่ส่งผลต่อความต้องการบริการการศึกษาด้วย และเนื่องจากปัจจัยดังกล่าวมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของบุคคลและชุมชนในแต่ละแห่ง การศึกษาการเปลี่ยนแปลงความต้องการบริการการศึกษาจึงควรต้องศึกษาอิทธิพลเกี่ยวกับ สภาพเศรษฐกิจ สังคม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมของบุคคลและชุมชนควบคู่ไปกับอิทธิพล เนื่องจากระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมท้องถิ่นด้วย แต่ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาเฉพาะอิทธิพลจากพัฒนาอุตสาหกรรมท้องถิ่นเป็นสำคัญ ประกอบกับพื้นที่ที่เลือกศึกษาในการวิจัยคือเกาะสมุย เป็นพื้นที่ขนาดเล็ก มีความคล้ายคลึงในลักษณะสภาพสังคม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมพอที่จะกำหนดเป็นข้อตกลงเบื้องต้นได้ว่า อิทธิพลจากสภาพสังคม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมมีความคล้ายคลึงกัน ความแตกต่างของความต้องการบริการการศึกษาจึงอาจสรุปได้ว่าเป็นผลเนื่องมาจากสภาพเศรษฐกิจและระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมท้องถิ่น

2) การพัฒนาอุตสาหกรรมท้องถิ่น และการให้บริการการศึกษา

ผลงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น นอกจากจะสะท้อนถึงความสำคัญของบุคลากรที่มีความรู้ ความชำนาญในด้านต่าง ๆ ในการทำงานในธุรกิจอุตสาหกรรมท้องถิ่นแล้ว ยังสะท้อนถึงความสำคัญของการจัดการให้บริการการศึกษา ทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน การขยายตัวของอุตสาหกรรมท้องถิ่น ก่อให้เกิดการขยายตัวในด้าน การให้บริการการศึกษาเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ดังตัวอย่างในประเทศตุนิเซีย (De Kedt . 1979 : 108) ซึ่งพบว่า ก่อนปี ค.ศ. 1970 การฝึกอบรมพนักงานโรงแรมต่าง ๆ กระทำกันภายใต้หลักสูตรระยะสั้น ๆ ภายในประเทศมีเพียงคณะกรรมการผู้บริหารงานระดับสูงเท่านั้นที่

ได้รับการฝึกอบรมในต่างประเทศ ภายหลังที่ได้ตระหนักถึงความสำคัญว่า "บริการ" คือ ปัจจัยสำคัญพื้นฐานของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว รัฐบาลตุรกีจึงได้เร่งเปิดสอนและฝึกอบรมในด้านอาชีพการโรงแรมในระดับโรงเรียนและสถาบันศึกษารูปแบบต่าง ๆ เพิ่มขึ้นทันทีเป็นจำนวน 6 แห่ง ในกรณีของประเทศเลบานอน กรีน (Green) (De Kadt. 1979 : 49) ได้ชี้ให้เห็นว่าการขยายตัวของการท่องเที่ยวได้ส่งผลให้การจัดหาให้มีการฝึกอบรมบุคลากรเพื่อทำงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้เกิดขึ้นอย่างแพร่หลายโดยได้รับความช่วยเหลือจาก Unesco และ International Labour Organization ในประเทศอังกฤษ (Burkurt and Medlik. 1985 : 311) ก็พบว่า การพัฒนาการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวซึ่งได้เกิดขึ้นอย่างแพร่หลายในช่วงปี ค.ศ. 1980 ได้ปรากฏ ทั้งในรูปของการศึกษาวิจัย เพื่อสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ และในรูปของการเปิดสอนและการฝึกอบรม ส่วนในประเทศบุลกาเรีย (Rakadjiyska. 1990 : 150 - 151) ก็พบว่า การให้บริการการศึกษอบรมของสถาบันศึกษาต่าง ๆ ทั้งที่เป็นหลักสูตรระยะสั้นและระยะยาวได้เกิดขึ้นเป็นจำนวนมากเพื่อสนองความต้องการของธุรกิจนอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศไทยได้ส่งผลกระทบให้เกิดความต้องการการศึกษาเพิ่มขึ้นมากมายเช่นเดียวกับในประเทศอื่น ๆ กล่าวคือ ได้มี "การจัดอบรมหลักสูตรมัคคุเทศก์ รุ่นที่ 1" ซึ่งถือได้ว่าเป็นการพัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยวเป็นครั้งแรก (โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้จัดร่วมกับคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) ในปี พ.ศ. 2504 และได้จัดอบรมต่อเนื่องเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันโดยได้รับความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยศิลปากรในการจัดอบรมหลักสูตรเดียวกันนี้ด้วย ปัจจุบันได้มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการจัดหลักสูตรและจัดอบรมเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยว และการประกอบอาชีพด้านการท่องเที่ยว ทั้งที่เป็นองค์กรของรัฐ และของเอกชน ทั้งที่เป็นหลักสูตรการอบรมระยะสั้น และหลักสูตรระดับปริญญาตรี หลายหน่วยงาน อาทิ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพ วิทยาลัยอาชีวศึกษาบางแห่ง วิทยาเขตเอี่ยมละออ วิทยาลัยครูบางแห่ง อาทิ วิทยาลัยครูสวนดุสิต วิทยาลัยครูเชียงใหม่ วิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี ตลอดจนมหาวิทยาลัยของรัฐและของเอกชนบางแห่ง (อาทิ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์) การพัฒนาบุคลากรใน

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ผ่านมาของไทย ส่วนใหญ่นับเรื่องของหลักสูตรมัธยมศึกษา หลักสูตรวิชาการโรงแรม และหลักสูตรการผลิตสินค้าของที่ระลึก (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2531 : 5 - 11)

เนื่องจากความรู้ ความชำนาญด้านการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่สามารถเรียนรู้ได้จากการฝึกปฏิบัติหรือการเลียนแบบ (Gavisia ใน De Kadt. 1979 : 46) ดังตัวอย่างผลงานวิจัยของฟาร์เวอร์ (Farver. 1984 : 254) ซึ่งพบว่ามีชาวแกมเบีย (Gambia) เพียงส่วนน้อยที่มีการศึกษาระดับสูง ชาวแกมเบียที่ทำงานในธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทุกคนเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากงานและประสบการณ์ของตนเอง ด้วยเหตุผลดังกล่าว การจัดการศึกษาเกี่ยวกับวิชาการโรงแรม หรือธุรกิจท่องเที่ยวของสถาบันศึกษาต่าง ๆ จึงจัดการเรียนการสอนโดยมีการฝึกปฏิบัติจริงในธุรกิจโรงแรมในบริษัทท่องเที่ยว และธุรกิจอื่น ๆ ในลักษณะที่เรียกกันว่า on - the - job training ดังตัวอย่างในประเทศเลบานอน (De Kadt. 1979 : 49) ในประเทศอินโดนีเซีย (Junaedi. 1982 : 32 - 33) และในประเทศไทย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2533 : 48 - 49)

การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาที่เกิดขึ้นเนื่องจากการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในด้านของ "ผู้ผลิต" หรือผู้จัดการศึกษา (supply side) ซึ่งอาจเป็นทั้งหน่วยงานของรัฐ และ / หรือ หน่วยงานเอกชน การเปลี่ยนแปลงในส่วนนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงในเรื่องนโยบาย หลักสูตร รูปแบบ และปริมาณของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษา และการเปลี่ยนแปลงในด้านของ "ผู้ต้องการ" ขอบริการการศึกษา (demand side) ซึ่งหมายถึง ผู้เรียน การเปลี่ยนแปลงในส่วนนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงของความต้องการของบุคคลในครัวเรือน ทั้งในด้านระดับและสาขาของการศึกษา เนื่องจากหน่วยงานหรือผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว คือผู้ได้รับประโยชน์จากการที่แรงงานหรือบุคลากรในหน่วยงานตนมีความรู้ และทักษะเพิ่มขึ้น จึงเป็นบุคคลกลุ่มหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดและในการจัดการให้บริการการศึกษาในสาขาที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน การแสดงบทบาทของ "กลุ่มผู้ใช้ประโยชน์" ในการจัดการศึกษากระทำโดยการให้ความสนับสนุนแก่ฝ่ายผู้ผลิตหรือผู้มีหน้าที่ประจำในการให้บริการการศึกษาเป็นครั้งคราว และในบางครั้งก็ได้แสดงบทบาทโดยตรงโดยการจัดการอบรมแก่พนักงานในหน่วยงานของตนและ

ประชาชนทั่วไปที่ประสงค์จะทำงานในธุรกิจท่องเที่ยว ดังตัวอย่างในประเทศอินโดนีเซีย (Junaedi. 1982 : 32 - 33) ประเทศมัลกาเรีย (Rakadiyska. 1990 : 151) และในประเทศอื่น ๆ รวมทั้งในประเทศไทย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2531 : 7 - 9 ; 2533 : 48 - 49) ซึ่งหน่วยงานผู้ให้บริการจากบุคลากรที่ได้รับการศึกษาและการอบรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และฝึกอบรมทั้งโดยตรงและโดยอ้อมให้การสนับสนุน การจัดการศึกษาโดยตรงส่วนใหญ่กระทำกันในนามของสมาคมต่าง ๆ อาทิ สมาคมมัคคุเทศก์อาชีพ สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยว และในกรณีของการให้การสนับสนุนแก่หน่วยงานของรัฐ กระทำโดยการให้ความช่วยเหลือในรูปแบบเงินทุน วิทยากร ผู้เชี่ยวชาญ และสถานที่ในการสาธิต และในการฝึกปฏิบัติ

เดอ เค็คท์ (De Kadt. 1979 : 46) ได้แสดงทัศนะในเรื่องการจัดการศึกษาโดยมีใจความสำคัญว่า การก่อตั้งสถาบันการศึกษาและสถาบันฝึกอบรมเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดยเฉพาะธุรกิจโรงแรมนั้นมีผลกระทบน้อยมากต่อการจัดการศึกษาโดยทั่วไป แต่เมื่อพิจารณาแง่ของการได้มาซึ่งทรัพยากรที่เพิ่มขึ้น อันเนื่องจากการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ก็พบว่า ความต้องการโรงเรียนที่มีคุณภาพดีขึ้นสำหรับเด็กจะมีมากขึ้น และจะมีระดับสูงขึ้น ดังตัวอย่างใน พูเออร์โต วอลลาร์ตา (Puerto Vallarta) และในซิสเซลีส (Syschelles) แม้จะไม่สามารถแยกให้เห็นโดยชัดเจนในส่วนที่แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวแต่เพียงประการเดียวก็ตาม

แม้ว่าแนวคิดและผลงานวิจัยดังกล่าวจะมีความสอดคล้องกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ซึ่งพบว่า การเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนในพื้นที่ต่าง ๆ ส่วนใหญ่ มุ่งที่จะปรับปรุงคุณภาพ และเตรียมการขยายปริมาณเพื่อรองรับการขยายตัวของประชากรมากกว่าที่จะพยายามตอบสนองความต้องการด้านแรงงาน หรือด้านพัฒนาประเทศ (ชูเกียรติ ลีสุวรรณ. 2529 : 65 ; Walter. 1981 : 100) แต่จากแนวความคิดจากรายงานประจำปีของธนาคารเพื่อพัฒนาเอเชีย ที่ว่า การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ซึ่งหมายถึง การจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาจนถึงมัธยมศึกษา) ที่มีมาตรฐานที่ดีเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศ เพราะการพัฒนาประเทศใดประเทศหนึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถของประเทศนั้นในการที่จะรับและใช้ความรู้และเทคโนโลยี และความสามารถดังกล่าวนี้จะเกิด

จีนได้ต่อเมื่อประชาชนในประเทศนั้นมีการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ดี และการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ดีจะมีความสัมพันธ์อย่างมากกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ผู้มีการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับกว้างขวางย่อมมีแนวโน้มที่จะทำงานที่มีรายได้สูง และมีสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ดี (ADB. Annual Report. 1990 : 31) ก็ยังเป็นแนวความคิดที่น่าเชื่อถือ เพราะมีความสอดคล้องกับผลงานวิจัยดังกล่าวเบื้องต้น การศึกษาวิจัยในครั้งนี้จึงยังคงกระทำโดยครอบคลุมเรื่องการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน

แม้ว่าการกำหนดหลักสูตรในการจัดการเรียนการสอนในระบบโรงเรียนของไทยจะถูกกำหนดมาจากหน่วยงานจัดการศึกษาส่วนกลาง แต่โดยลักษณะของโครงสร้างหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ฉบับปี พ.ศ. 2520 พบว่า มีรายวิชาเลือกที่เอื้อให้หน่วยงานจัดการศึกษานในแต่ละท้องถิ่น สามารถดำเนินการเปิดสอนรายวิชาเลือกที่มีเนื้อหาเหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมแต่ละท้องถิ่นได้ การศึกษาวิจัยในส่วนที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในด้านการจัดบริการการศึกษาในระบบโรงเรียนครั้งนี้ จึงมุ่งศึกษาเฉพาะประเด็นของการเปิดสอน และการปรับเปลี่ยนรายวิชาที่เลือก เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดการศึกษาในส่วนนี้ก็น่าจะหาผลสรุปที่เพียงพอที่จะสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงของการให้บริการการศึกษา และจะเห็นการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนมากขึ้นเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับการจัดการเรียนการสอนที่ใช้หลักสูตรใหม่ ฉบับปี พ.ศ. 2530

ภายใต้สภาพการณ์ที่ยอมรับกันว่า สถาบันการศึกษาที่มีความสำคัญและมีบทบาทในการจัดเตรียมกำลังคนเพื่อรองรับการขยายตัวของตลาดแรงงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในเกาะสมุยเป็นสิ่งที่จำเป็น แต่จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น พบว่า ยังไม่มีสถาบันศึกษาในระบบโรงเรียนที่ทำหน้าที่ดังกล่าวโดยตรงในเกาะสมุย จะมีก็เฉพาะในบริเวณใกล้เคียง เช่น วิทยาลัยครูในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ในจังหวัดสงขลา จึงกล่าวได้ว่าการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนดังกล่าว ส่วนใหญ่ยังเข้าถึงเฉพาะกลุ่มเยาวชนที่ยังไม่มีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นโดยตรง เพราะนักเรียนเหล่านั้น เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วมีเพียงจำนวนน้อยที่จะไปทำงานในธุรกิจอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในเกาะสมุย ในขณะที่แรงงานท้องถิ่นและแรงงานต่างถิ่นในเกาะสมุยที่ประกอบอาชีพและตั้งใจจะประกอบอาชีพในธุรกิจนี้จริง ๆ กลับไม่มีโอกาสเข้าเรียนในสถาบันศึกษาเหล่านั้น ประกอบกับข้อมูลในส่วนที่

ผ่านมาได้ชี้ให้เห็นว่า ความรู้ ความสามารถ และทักษะบางอย่างในการทำงานในธุรกิจประเภทนี้ เป็นสิ่งที่สามารถเรียนรู้ได้จากประสบการณ์ในการทำงาน ดังนั้นการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนในรูปของการจัดอบรม การฝึกงาน ตลอดจนการให้ความรู้ด้วยวิธีการอื่น ๆ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการท่องเที่ยว อาทิ ความรู้ด้านการใช้ภาษาต่างประเทศ ในการติดต่อกับนักท่องเที่ยว ความรู้และมารยาทในการให้การต้อนรับนักท่องเที่ยว ความรู้และทักษะในการบริหารงานในธุรกิจที่พักและภูมูทางในประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการท่องเที่ยว ๆ ความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว อาทิ การผลิตพืชผลทางการเกษตรและการผลิตสินค้าที่ระลึกจากผลิตภัณฑ์พื้นเมือง ๆ และความรู้เกี่ยวกับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวทั้งในแง่บวก - ลบ จึงเป็นแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนา และในการปฏิบัติตนเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นเนื่องจากการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และเป็นแนวทางที่เหมาะสมมากกว่าการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน การเปลี่ยนแปลงในส่วนของการจัดบริการการศึกษาในเกาะสมุย จึงจะเกิดขึ้นในส่วนของการจัดบริการการศึกษานอกระบบโรงเรียนมากกว่าในระบบโรงเรียน

3) การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ

เนื่องจากการมีประสบการณ์จริง คือกลยุทธ์สำคัญประการหนึ่งในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพสูงขึ้น (Schultz. 1979 : 36 - 43) หรืออาจกล่าวได้ว่าการมีประสบการณ์จริงคือหลักสูตรแอบแฝง หรือหลักสูตรซ่อนเร้นที่มีอิทธิพลในการครอบงำบุคคลมากยิ่งขึ้นกว่าหลักสูตรที่ถูกกำหนดในระบบการศึกษา (โรวาท สุทธนารักษ์. 2530 : 49) ดังนั้นการมีประสบการณ์ในการทำงานในธุรกิจบางประเภทในธุรกิจอุตสาหกรรมท่องเที่ยว อาทิ การทำงานเป็นพนักงานต้อนรับในโรงแรม การทำงานเป็นมัคคุเทศก์ในบริษัทนำเที่ยว การทำงานเป็นพนักงานจำหน่ายตั๋วเครื่องบิน ๆ จึงมีส่วนทำให้แรงงานที่ทำงานดังกล่าวสามารถพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความสามารถและทักษะในด้านต่าง ๆ เพิ่มขึ้นได้ โดยเฉพาะในเรื่องทักษะในการติดต่อธุรกิจ และทักษะในการใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสาร

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ พบว่า มีผลงานวิจัยในต่างประเทศเพียง 2 ชิ้น ที่ได้กล่าวถึงผลกระทบของการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่อการใช้ภาษาอย่างเป็นระบบ

คือ ผลงานวิจัยของไวท์ (White) และผลงานวิจัยของบัทเลอร์ (Butler) นอกนั้นเป็น ผลงานวิจัยที่ได้กล่าวพาดพิงถึงการใช้ภาษาเพียงเล็กน้อย (Mathieson and Wall. 1982 : 154 - 156 ; citing White. 1974 and Butler. 1978 ; Cohen and Cooper. 1986 : 534 - 535) โดย White ได้อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างการขยายตัวของการท่องเที่ยว การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงการใช้ภาษา พร้อมทั้งสรุปไว้ว่า การขยายตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ ภาษาได้ 3 ทาง ทางแรก คือ "การเปลี่ยนแปลงผ่านทางด้านเศรษฐกิจ" เนื่องจากการพัฒนา อุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ขยายมากขึ้นได้ก่อให้เกิดงานใหม่ ๆ อันส่งผลให้เกิดการจ้างผู้บริหารงาน และแรงงานจากต่างถิ่น และการที่คนต่างถิ่นกลุ่มนี้พูดภาษาท้องถิ่นไม่ได้ คนท้องถิ่นจึงได้ปรับตัว ไปใช้ภาษาต่างถิ่นกับคนกลุ่มนี้ ทางที่ 2 คือ "การเปลี่ยนแปลงผ่านทางด้านการเลียนแบบ" กล่าวคือ พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ ได้กระตุ้นให้คนท้องถิ่นเลียนแบบ โดยรวมถึง การเลียนแบบการใช้ภาษาของนักท่องเที่ยวด้วย และทางที่ 3 คือ "การเปลี่ยนแปลงผ่าน การติดต่อกันโดยตรง" แม้การติดต่อกันระหว่างคนท้องถิ่นกับนักท่องเที่ยวจะมีหลายรูปแบบ แต่การติดต่อกันในการจำหน่ายสินค้าและบริการต่าง ๆ ให้นักท่องเที่ยว นับเป็นการติดต่อ ที่มีอิทธิพลมากที่สุดที่ทำให้ชาวท้องถิ่นต้องพูดภาษาของนักท่องเที่ยว

จากผลการวิจัยของไวท์ ซึ่งได้ศึกษาข้อมูลในชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงใต้ของ ประเทศสวิส รวม 28 แห่ง พบว่า การใช้ภาษาโรมานซ์ (Romansh) ซึ่งเป็นภาษาท้องถิ่น ในพื้นที่ที่มีกิจกรรมท่องเที่ยวมาก ๆ ได้ลดลงจากร้อยละ 66 ในปี ค.ศ. 1888 เป็นร้อยละ 29 ในปี ค.ศ. 1970 ในขณะที่ในพื้นที่ที่มีกิจกรรมท่องเที่ยวน้อย การใช้ภาษาท้องถิ่นลดลงเพียง เล็กน้อย คือลดลงจากที่เคยใช้เดิมร้อยละ 86 เป็นร้อยละ 80 ในปีดังกล่าว และจาก ผลการศึกษาของบัทเลอร์ในตำบลสลิท ได้พบว่า มีความสอดคล้องกับผลงานวิจัยของไวท์ เพียงแต่มีความเด่นชัดน้อยกว่า

ผลงานวิจัยทั้งสองให้ผลสรุปที่สอดคล้องกันในเรื่องสำคัญว่า การลดลงของการใช้ ภาษาเดิม ได้รับอิทธิพลอย่างมากจากการพัฒนาการท่องเที่ยว และสอดคล้องกับแนวคิดของ โคเฮนและคูเปอร์ (Cohen and Cooper. 1986 : 539, 544) ซึ่งมีความว่า การที่ กิจกรรมในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นการต้อนรับในเชิงพาณิชย์ จึงจำเป็นต้อง

มีการพูดภาษาต่างประเทศ และภาษาต่างประเทศที่ชาวท้องถิ่นที่อยู่ในธุรกิจการท่องเที่ยวประสงค์ จะใช้กันโดยส่วนใหญ่ คือ ภาษาอังกฤษ ทั้งนี้เพราะภาษาอังกฤษคือภาษาต่างประเทศที่ใช้กัน แพร่หลายทั่วโลกในกรณีติดต่อกับทางเศรษฐกิจ

ในกรณีของประเทศไทย แม้จะไม่มีผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้โดยตรง แต่งาน วิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่เป็นผลจากการพัฒนาการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่ก็มักจะครอบคลุมถึงการปรับตัวในการใช้ภาษาอยู่ด้วย ดังตัวอย่างผลงานวิจัยของ ปรีชา อุบัยธิน และสุรียา วีรวงศ์ (สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2520 - 2522 : 31) เกี่ยวกับผลกระทบของการท่องเที่ยวทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ในประเทศไทย ในส่วนของตลาดน้ำตาเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี พบว่า การเติบโตของ ธุรกิจร้านค้าของที่ระลึก ทำให้แรงงานที่ทำงานในร้านค้ามีการฝึกฝนการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อ ใช้ต่อรองและเสนอราคา ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สันทัต เสริมศรี และคณะ (มหาวิทยาลัยมหิดล. 2529 : 144) เรื่อง ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อสังคมและ วัฒนธรรม กรณีศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งพบว่า จากการสัมภาษณ์ระดับลึกมีชาวเมืองหลายคน พยายามพูดภาษาต่างประเทศ และบางคนลงจากต๋อยไปเรียนภาษาอังกฤษในเมืองเพื่อจะ ได้ค้าขายกับนักท่องเที่ยว และทำหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์พานักท่องเที่ยวไปขึ้นดอยอินทนนท์ได้ และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (2523 : 111 - 113) เรื่องผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อประชาชนในจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดชลบุรี ในปี พ.ศ. 2523 ซึ่งได้สรุปไว้ว่าการท่องเที่ยวจะมีผลกระทบต่อการใช้ภาษาต่างประเทศมากขึ้น ในกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในแหล่งที่มีนักท่องเที่ยวมาก เพราะมีการใช้ ภาษาต่างประเทศเป็นสื่อกลางในการติดต่อของประชาชนกับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของโคเฮิน (Cohen. 1986 : 544) ซึ่งสรุปได้จากข้อมูล ในกรุงเทพฯ โดยชี้ให้เห็นว่า ความสามารถในการพูดได้ตอบเป็นภาษาอังกฤษเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากในการที่จะทำงานได้ประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะการประกอบอาชีพในธุรกิจ ประเภทให้บริการด้านการบันเทิงและการพักผ่อนแก่นักท่องเที่ยว เช่น อาชีพพนักงานต้อนรับ และพนักงานเสิร์ฟานบาร์

จากการศึกษาของ ณัฐพร แสงประดับ (2527 : 174 - 183) เรื่อง

"การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่เป็นผลจากการพัฒนาการท่องเที่ยว : ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านสร้าง อาเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่" เฉพาะในส่วนของการปรับตัวด้านภาษาต่างประเทศ สรุปได้ว่า แม้ว่าชาวบ้านบ่อสร้างส่วนใหญ่จะมีการศึกษาเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แต่คนเหล่านี้สามารถฟังและพูดภาษาต่างประเทศได้เข้าใจพอสมควร ทั้งนี้เนื่องจากได้เกิดการเรียนรู้โดยอาศัยการฟังจากชาวต่างประเทศที่เข้ามาท่องเที่ยวในหมู่บ้านมาเป็นเวลานาน และได้พยายามปรับตัวเพื่อประโยชน์ในการประกอบอาชีพของตน จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ พบว่า กลุ่มที่มีบ้านเรือนริมถนนอันเป็นเส้นทางท่องเที่ยวจะมีการปรับตัวในด้านภาษามากกว่ากลุ่มที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ในซอย โดยเฉพาะผู้ที่มีอาชีพเกี่ยวกับหัตถกรรม จะปรับตัวได้มากกว่าและผู้ที่มิมีระยะเวลาที่ประกอบอาชีพนี้ในระยะเวลาอันนานจะสามารถปรับตัวได้มากกว่าผู้ที่เริ่มประกอบอาชีพนี้ เป็นที่น่าสังเกตว่า กลุ่มที่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่เป็นหมู่บ้านมาแต่เดิมจะมีการปรับตัวด้านภาษามากกว่ากลุ่มที่ย้ายมาจากที่อื่น แต่เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระอื่น ๆ และตัวแปรผันร่วมแล้ว พบว่า ผลไม่เหมือนเดิม คือกลับพบว่า กลุ่มที่มีภูมิลำเนาจากที่อื่นนั้นมีการปรับตัวด้านภาษาสูงกว่าที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มที่ย้ายมาจากที่อื่นมีระดับการศึกษาที่สูงกว่าหรือเป็นพวกที่เคยอยู่ในท้องถิ่นที่มีการใช้ภาษาต่างประเทศมาก่อน อีกประการหนึ่ง กลุ่มที่ย้ายมาจากท้องถิ่นอื่น อาจมีการปรับตัวและพยายามเรียนรู้ภาษาต่างประเทศเป็นพิเศษ เพื่อให้การค้าหัตถกรรมของตนประสบความสำเร็จในการติดต่อกับลูกค้าชาวต่างประเทศ

จากผลงานวิจัยในส่วนนี้ สามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีอิทธิพลมากพอในการกระตุ้นให้เกิดการปรับตัวในการใช้ภาษาในลักษณะที่ทำให้ชาวท้องถิ่น มีความสามารถสูงขึ้นในการใช้ภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะการใช้ภาษาอังกฤษ

จากผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจ การศึกษา และการท่องเที่ยวดังกล่าวทั้งหมด สามารถสรุปได้ว่า แม้ว่าแรงงานที่ถูกนำมาใช้ในธุรกิจอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไม่ใช่แรงงานฝีมือหรือมีทักษะสูง เมื่อเปรียบเทียบกับอุตสาหกรรมอื่น ๆ แต่การที่มีผู้มีการศึกษาระดับมัธยมขึ้นไปมีโอกาสในการทำงานในธุรกิจบางประเภทในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวสูงกว่าผู้มีการศึกษาระดับประถมและผู้ไม่มีการศึกษา การย้ายเข้าของแรงงานต่างถิ่น และลักษณะเฉพาะของการท่องเที่ยวในฐานะของกระบวนการศึกษา ซึ่งได้ส่งผลให้บุคคลมีความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศสูงขึ้น

ย่อมสะท้อนให้เห็นว่าสภาพการณ์ดังกล่าวน่าจะกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความต้องการศึกษา
ทั้งในธุรกิจเอกชนและในระดับครัวเรือน ในขณะที่เดียวกันการเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจใน
ด้านรายได้และการจ้างงาน อันเกิดขึ้นจากการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว น่าจะส่งผลให้เกิด
การปรับเปลี่ยนในการจัดการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบให้มุ่งผลิตกำลังคน เพื่อรองรับ
การขยายตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสมมากขึ้น

2. ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาและการพัฒนาเศรษฐกิจ

การศึกษามีบทบาทสำคัญอย่างมากในการพัฒนาเศรษฐกิจในแต่ละประเทศ
ดังแนวคิดของ Adam Smith (ศุภชัย พานิชภักดิ์. 2515 : 78 ; อ้างอิงมาจาก
Adam Smith. 1930) ได้เปรียบเทียบคนที่ได้รับการศึกษาว่าเหมือนกับเครื่องจักรที่มีค่า
เพราะคนที่ได้รับการศึกษาหรือได้รับการฝึกอบรมก็คือทุนมนุษย์ (human capital) ที่จะ
สามารถช่วยเพิ่มผลผลิตและกำไรให้ได้เช่นเดียวกับเครื่องจักรซึ่งเป็นทุนกายภาพ (physical
capital) และผลงานวิจัยของเดนิสัน (Denison. 1969 : 202 - 260) ซึ่งสรุปได้ว่า
การเพิ่มผลผลิตของประเทศเฉลี่ยต่อปีไม่ใช้เป็นผลของการเพิ่มปัจจัยการผลิตอย่างธรรมดา
แต่เป็นผลส่วนใหญ่จากความก้าวหน้าทางวิชาการ ความชำนาญที่ได้จากระดับการศึกษาที่
สูงขึ้น การฝึกอบรม และจำนวนผู้ได้รับการศึกษามากขึ้น

จากแนวความคิดและผลงานวิจัยของนักวิชาการท่านอื่น ๆ ให้ผลสรุปในทำนอง
เดียวกัน และแม้แต่แนวคิดของ "ทฤษฎีความทันสมัย" (modernization theory) และ
แนวคิดของ "ทฤษฎีการพึ่งพา" (dependency theory) ซึ่งมีความขัดแย้งกันในประเด็น
ต่าง ๆ ก็ยังมีแนวคิดในประเด็นพื้นฐานที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาและการพัฒนาใน
ทำนองเดียวกัน คือ การศึกษาจะจัดหาให้ได้มาซึ่ง ทักษะ (skill) ความกระตือรือร้น
(motivation) ที่จะกระทำการใด ๆ และคุณสมบัติส่วนบุคคล (personality traits)
ที่เป็นที่ต้องการของสังคมอุตสาหกรรม (Walters. 1981 : 96) แนวคิดในประเด็นพื้นฐาน
ดังกล่าว มีความสอดคล้องกับการแสดงบทบาทหน้าที่ของการศึกษา ซึ่งเป็นที่ยอมรับและปรากฏทั่วไป
รวม 4 ประการ (โรอาท สุทธนารักษ์. 2530 : 43 ; Walters. 1981 : 86 ;
McCormick. 1988 : Asian Development Bank Annual Report. 1990 : 31)

คือ การทำหน้าที่ถ่ายทอดวัฒนธรรมจากรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง การทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้และ จัดเกล้าผู้เรียนให้มีค่านิยม ทักษะและบุคลิกที่สามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงคุณภาพของชีวิต การทำหน้าที่ผลิตกำลังคนให้มีความรู้และทักษะตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน และ การทำหน้าที่ในการกำหนดบทบาทและตำแหน่งทางสังคมให้แก่บุคคล

จากรายงานของธนาคารเพื่อพัฒนาเอเชีย (ADB. annual report. 1990 :

31) ได้สรุปไว้ว่า การศึกษา และความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและประสิทธิภาพของแรงงาน มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ซึ่งผลการวิจัยในเกือบทุกประเทศทั่วโลกได้ชี้ให้เห็นว่า การเพิ่มขึ้น ของระดับการเรียนในระดับโรงเรียนโดยเฉลี่ยจะนำไปสู่การเพิ่มขึ้นใน GDP และผลกระทบนี้จะ ปรากฏชัดในประเทศในเอเชียตะวันออก เช่น จากผลงานวิจัยในประเทศอินโดนีเซีย พบว่า ผู้มีการศึกษาเพิ่มขึ้น 4 ปี จะสามารถทำการผลิตในด้านการเกษตรเพิ่มขึ้น 9%

จากตัวอย่างผลงานวิจัยในประเทศไทย (Blaug. 1970 : 16 - 22) ในปี พ.ศ. 2513 พบว่า คนไทยที่ได้รับการศึกษาเพิ่มขึ้นอีก 1 ปี จะมีรายได้เพิ่มขึ้น 3% และ จากผลงานวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบของการศึกษาต่อการประกอบอาชีพของเกษตรกร (สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2525 : 102 - 103) ในปี พ.ศ. 2524 ได้สรุปผลไว้ ว่า หัวหน้าครอบครัวที่มีระดับการศึกษา ป.5 - ป.7 จะมีรายได้รวมของครอบครัวมากกว่า หัวหน้าครอบครัวที่ได้รับการศึกษาในระดับต่ำกว่า และจากการศึกษาผลกระทบของการศึกษานอก ระบบในพื้นที่เดียวกัน ก็สรุปได้ในทำนองเดียวกัน คือ การได้รับการอบรมด้านเกษตรจากกระทรวง เกษตรและสหกรณ์ และกรมการศึกษานอกโรงเรียน จะมีผลต่อการเพิ่มผลผลิตข้างและการเพิ่ม รายได้รวมของครัวเรือน นอกจากนี้การได้รับความรู้ด้านการเกษตรจากวิทยุ โทรทัศน์ และ หนังสือพิมพ์ ก็มีผลต่อการเพิ่มรายได้รวมของครัวเรือนเช่นกัน

การที่คนที่มีการศึกษามีความรู้ ความสามารถ และทักษะมาใช้ในการปรับปรุงพัฒนา งานให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น นอกจากจะก่อให้เกิดการขยายการผลิต และการเพิ่มขึ้นของ รายได้แล้วยังก่อให้เกิดการขยายตัวของงานประเภทต่าง ๆ มากขึ้น ซึ่งส่งผลให้เกิดความ ต้องการแรงงานในสาขาต่าง ๆ เพิ่มขึ้นด้วย ในอดีตที่ผ่านมาการวางแผนการศึกษาของไทย จึงได้กระทำโดยยึดหลักการการคาดคะเนความต้องการกำลังคน (manpower requirement approach) เพื่อให้หน่วยงานจัดการศึกษาสามารถผลิตกำลังคนแต่ละสาขาในปริมาณที่สอดคล้อง

กับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยมีแนวคิดที่ว่าหากปล่อยให้กำลังแรงงานขยายเพิ่มขึ้นโดยตัวเอง อาจทำให้กระบวนการพัฒนาประเทศช้ากว่าที่ควรจะเป็นเนื่องจากขาดแคลนกำลังคนบางสาขา ประกอบกับมีงานวิจัยหลายชิ้นที่ชี้ให้เห็นว่าในขณะที่ไทยขาดแคลนกำลังคนในบางสาขา (รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์. 2519 : 126 - 130) การวางแผนการศึกษาฉบับต่าง ๆ นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 ซึ่งเป็นปีที่มีการปฏิรูปการศึกษาครั้งใหญ่เป็นต้นมา (Tunsiri. 1988 : 56 - 57) ได้กระทำโดยคำนึงถึงหลักการคะแนนกำลังคนเพื่อสนองความต้องการของตลาดแรงงานมากขึ้น จนกระทั่งกล่าวกันว่า การจัดการศึกษาในประเทศไทยเท่าที่ผ่านมาได้ให้ความสำคัญในการหาหน้าทีผลิตกำลังคนเพื่อสนองความต้องการของตลาดแรงงานในภาคราชการและภาคธุรกิจเอกชน (เสนห์ จามริก. 2529 : 74) มากกว่าการหาหน้าทีอย่างอื่น ซึ่งทำให้การจัดการศึกษาของไทยมีลักษณะปรับเปลี่ยนไปตามการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยี (อุทัย ดุลยเกษม. 2530 : 21 - 23 ; จีระ หงส์ลดารมภ์. 2532 : 118)

แม้ว่าผลงานวิจัยของบลังก์ (Blug. 1971) ซึ่งเสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ในปี พ.ศ. 2514 จะให้ข้อสรุปว่าผลประโยชน์ที่สังคมได้รับจากการศึกษาของประชาชนจะมีมากที่สุดในระดับการศึกษาต่ำสุด และจะมีน้อยลงในระดับการศึกษาชั้นสูงขึ้น แต่การวางแผนการศึกษาก็ยังไม่ปรับเปลี่ยนมากนัก จนกระทั่งปัจจุบันซึ่งพบว่า สภาพแวดล้อมทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม ได้มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่สามารถสะท้อนถึงความต้องการที่แท้จริงของครัวเรือนในด้านต่าง ๆ มากขึ้น ซึ่งรวมถึงความต้องการบริการการศึกษาด้วย การตัดสินใจในการศึกษามักกระทำกันโดยใช้หลักเหตุผลทางเศรษฐศาสตร์ (economic rationality) มากขึ้น กล่าวคือ พ่อแม่จะเปรียบเทียบค่าใช้จ่าย และความสูญเสียกับผลที่คาดว่าจะพึงได้รับประกอบการตัดสินใจให้บุตรเข้ารับการศึกษา (เทียนฉาย กิระนันท์. 2534 : 20) ประกอบกับการยอมรับในข้อบกพร่องของการวางแผนการศึกษาโดยใช้หลักความต้องการกำลังคน (รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์. 2519 : 129 - 131 ; วิจิตร ศรีสะอ้าน. 2532 : 41 - 44) ทำให้แนวความคิดในการจัดการศึกษาในแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ มีนโยบายและมาตรการที่คำนึงถึงเหตุผลทางเศรษฐกิจมากขึ้น (เทียนฉาย กิระนันท์. 2534 : 29 - 30) กล่าวคือ การวางแผนการศึกษาจะกระทำ

โดยอาศัยหลักการวิเคราะห์เปรียบเทียบประโยชน์ที่สังคมได้รับกับต้นทุนที่สังคมต้องเสีย (cost - benefit analysis) ตามวิธีนี้การศึกษาประเภทใดหรือระดับใดที่ทำให้ประโยชน์สุทธิแก่สังคมสูง ถือเป็นประเภทและระดับของการศึกษาที่มีความสำคัญลำดับสูงในการพิจารณาจัดสรรงบประมาณ ส่วนการศึกษาประเภทใดหรือระดับใดที่ทำให้ประโยชน์สุทธิน้อย ถือเป็นประเภทและระดับของการศึกษาที่มีความสำคัญลำดับต่ำ (รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์, 2519 : 127) แม้ว่าการวางแผนการศึกษาทั้งสองวิธีนี้มีหลักการแตกต่างกัน แต่ได้เน้นความสำคัญในเรื่องเดียวกัน คือ ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาและการพัฒนาเศรษฐกิจ

ข้อมูลในส่วนนี้ได้สะท้อนถึงความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาและ เศรษฐกิจในลักษณะที่เป็นความสัมพันธ์กันสองทาง คือ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา และการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาก็จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และปรากฏการณ์เช่นนี้ก็จะเกิดขึ้นเมื่อมีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในเกาะสมุย กล่าวคือ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษา และการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษาที่เกิดจากการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวก็จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางเศรษฐกิจด้วย ดังสรุปในภาพประกอบ 5

ตอนที่ 3 : กรอบความคิดและสมมติฐานในการวิจัย

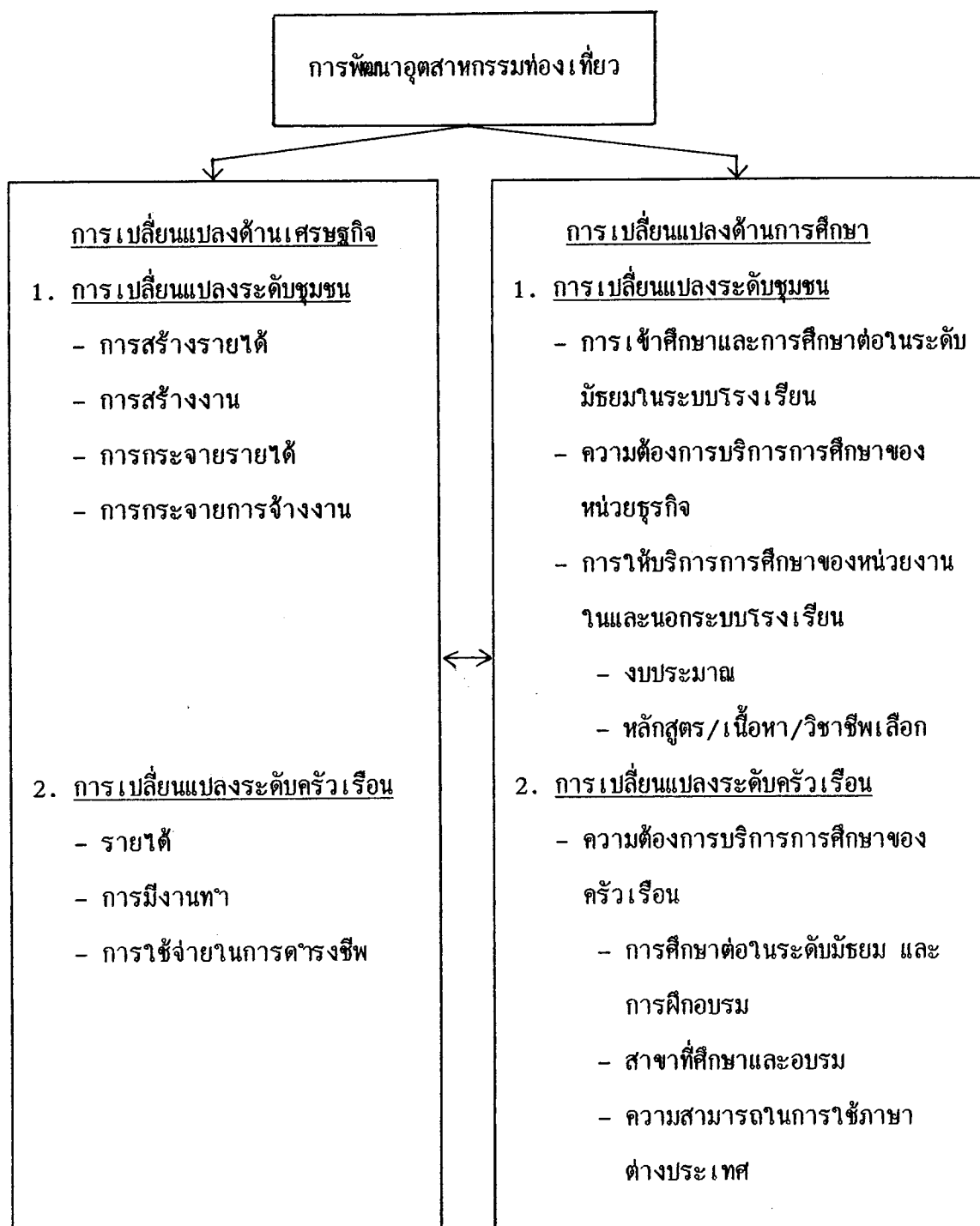
กรอบความคิดในการวิจัย

จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของเกาะสมุย และแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในตอนต้นที่ 1 - 3 ของบทที่ 2 ให้ข้อสรุปได้ว่า การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจและการศึกษาตามลักษณะที่แสดงในแผนภาพ 5

แผนภาพ 5 แสดงให้เห็นว่า เมื่อมีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเกิดขึ้นในเกาะสมุย จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านเศรษฐกิจและการศึกษา โดยที่การเปลี่ยนแปลงทั้งสองด้านต่างก็มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน กล่าวคือ การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจซึ่งเกิดขึ้นโดยตรงจากการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในรูปของการมีรายได้ การจ้างงาน และค่าใช้จ่ายในการ

ครองชีพสูงขึ้น จะส่งผลกระทบให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านการศึกษา ในลักษณะที่ช่วยกระตุ้นให้หน่วยธุรกิจเอกชนและครัวเรือน ต้องการได้รับการศึกษาและการฝึกอบรมในระดับและสาขาวิชาชีพที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานในธุรกิจการท่องเที่ยวมากขึ้น ช่วยกระตุ้นให้หน่วยงานจัดการศึกษาในและนอกโรงเรียน ปรับปรุงและปรับเปลี่ยนการจัดสรรงบประมาณ การจัดหลักสูตร เนื้อหาและวิชาชีพเลือกให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับการขยายตัวของตลาดแรงงานในระบบเศรษฐกิจ อีกทั้งยังช่วยกระตุ้นให้สมาชิกในครัวเรือนมีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการประกอบธุรกิจท่องเที่ยวมากขึ้น และเนื่องจากการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต้องมีการสร้างและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน ทั้งที่เป็นโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพ ได้แก่ ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ ระบบระบายน้ำ และระบบกำจัดของเสีย และโครงสร้างพื้นฐานทางสังคม ได้แก่ สถานีตำรวจ สถานพยาบาล และโรงเรียน เพื่อรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และการขยายตัวในด้านประชากร อันเนื่องจากการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและการอพยพเข้าของคนต่างถิ่น จึงส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยตรงในด้านการศึกษานำมาซึ่งการมีความสะดวกและความสะดวกสบายที่จะให้บริการการศึกษาทั้งในและนอกโรงเรียนแก่ประชาชนในชุมชนได้ในระดับที่สูงขึ้น การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวยังส่งผลโดยตรงต่อบุคคลที่ทำงานในธุรกิจการท่องเที่ยวให้มีความสามารถสูงขึ้นในการใช้ภาษาต่างประเทศ และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยตรงนี้จะส่งผลกระทบให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจด้วย คือ ทำให้บุคคลมีรายได้และมีงานทำมากขึ้น ระดับรายได้และการจ้างงานโดยรวมในชุมชนก็จะเพิ่มขึ้นด้วย

หากการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้กำหนดนโยบายและวิธิตำเนินงานอย่างถูกต้องและเหมาะสม การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งสองด้านจะมีความสอดคล้องกัน และก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนทั้งในระดับชุมชนและในระดับครัวเรือนในลักษณะที่เหมาะสมและเป็นธรรมชาติ หากการวิจัยให้ผลสรุปว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในด้านเศรษฐกิจแก่ประชาชนเพียงบางกลุ่ม ในขณะที่ทุกครัวเรือนต้องรับภาระค่าใช้จ่ายในการครองชีพที่สูงขึ้นอย่างเท่าเทียมกัน ย่อมสรุปได้ว่า การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวตามนโยบายและแนวปฏิบัติที่ผ่านมา ไม่สอดคล้องที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจ รัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องพิจารณาหาทางปรับปรุงแก้ไข

ภาพประกอบ 5 แสดงผลกระทบของการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจและการศึกษาในเกาะสมุย

สมมติฐานในการวิจัย

จากวัตถุประสงค์และคำถามวิจัย นำมาตั้งสมมติฐานการวิจัยได้ดังนี้

1. การใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวจะก่อให้เกิดผลทางตรงต่อรายได้ และการจ้างงานน้อยกว่าผลทางอ้อม
2. การใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวที่ประกอบด้วยการใช้จ่ายเพื่อบริโภคอุปโภคสินค้านำเข้าจากต่างประเทศ จะส่งผลให้รายได้ที่เกิดขึ้นตกแก่ประชาชนในเกาะสมุยน้อยกว่าในกรณีที่ไม่มีการบริโภคอุปโภคสินค้านำเข้า
3. ผลกระทบทางรายได้และการจ้างงานที่เกิดขึ้นเนื่องจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2534 จะมีสัดส่วนสูงกว่าผลกระทบของรายได้และการจ้างงานที่เกิดขึ้นเนื่องจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2530
4. การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะส่งผลให้กลุ่มครัวเรือนในพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับสูง มีสัดส่วนของรายได้และการมีงานทำ มีลักษณะการกระจายรายได้ที่มีความเท่าเทียมกัน และมีสัดส่วนของการจ้างแรงงานท้องถิ่นและต่างถิ่น มากกว่ากลุ่มครัวเรือนในพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับต่ำ ในขณะที่กลุ่มครัวเรือนทั้ง 2 ระดับ มีค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพสูงขึ้นในสัดส่วนเดียวกัน
5. การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว มีผลทำให้ครัวเรือน มีรายได้ มีงานทำ และมีลักษณะการกระจายรายได้ที่มีความเท่าเทียมกัน ในปี พ.ศ. 2534 มากกว่าในปี พ.ศ. 2530
6. การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะส่งผลให้หน่วยธุรกิจเอกชนกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง มีสัดส่วนการจ้างงานแรงงานท้องถิ่นน้อยกว่าหน่วยธุรกิจเอกชนกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง และน้อยกว่าสัดส่วนการจ้างแรงงานต่างถิ่น
7. การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะส่งผลให้หน่วยธุรกิจเอกชนในกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรงและในพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับสูง ต้องการกำลังคนที่มีระดับการศึกษา ความหลากหลายของสาขาวิชาที่ศึกษา และปริมาณกำลังคน มากกว่าหน่วยธุรกิจเอกชนที่อยู่ในกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรงและในพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับต่ำ

8. การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะส่งผลให้กลุ่มครัวเรือนในพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับสูง มีความต้องการให้สมาชิกในครัวเรือนได้รับการบริการการศึกษาในสาขาวิชาชีพแตกต่างกัน และมีความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศมากกว่ากลุ่มครัวเรือนที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับต่ำ
9. การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะส่งผลให้มีการเพิ่มขึ้นในเรื่องงบประมาณ และการให้บริการการศึกษาในสาขาวิชาชีพในหน่วยงานจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนมากกว่าในระบบโรงเรียนมัธยม
10. การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะมีผลทำให้ความต้องการและการได้รับการบริการการศึกษาในปี พ.ศ. 2534 มีปริมาณ ความหลากหลายของสาขาวิชาที่ศึกษาและระดับการศึกษา มากกว่าในปี พ.ศ. 2530

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจและเปรียบเทียบ (survey and comparative approach) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบของการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในด้านเศรษฐกิจ เรื่องรายได้ การจ้างงานและค่าใช้จ่าย และในด้านการศึกษานานาชาติ ทั้งในระดับชุมชนและระดับครัวเรือน มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

แหล่งข้อมูล ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลสำหรับการวิจัยนี้ได้จาก เอกสาร บุคคล ซึ่งประกอบด้วย นักท่องเที่ยวและหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนในเกาะสมุย และสถานประกอบการซึ่งประกอบด้วยหน่วยธุรกิจเอกชน และหน่วยงานจัดการศึกษานานาชาติ รายละเอียดมีดังต่อไปนี้

1. แหล่งข้อมูลประเภทเอกสาร

- 1) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- 2) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานใหญ่ และสาขาสุราษฎร์ธานี
- 3) ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานใหญ่และสาขาภาคใต้
- 4) สำนักงานสถิติแห่งชาติ
- 5) สำนักงานเกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานี
- 6) สำนักงานประมงจังหวัดสุราษฎร์ธานี
- 7) สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสุราษฎร์ธานี
- 8) สำนักงานเกษตรอำเภอเกาะสมุย
- 9) สำนักงานประมงอำเภอเกาะสมุย
- 10) สำนักงานศึกษาธิการอำเภอเกาะสมุย
- 11) สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเกาะสมุย

- 12) ที่ว่าการอำเภอเกาะสมุย
- 13) ห้องสมุดของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ

2. แหล่งข้อมูลประเภทบุคคล

1) นักท่องเที่ยว ประชากร คือ นักท่องเที่ยวทั้งหมดในเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 300 คน เลือกโดยใช้การกำหนดโควตา (quota sampling) จากนักท่องเที่ยวที่กำลังเดินทางออกจากเกาะสมุย ที่ท่าเรือสงเสริม ท่าเรือเฟอร์รี่ และสนามบิน แห่งละ 100 คน มีสัดส่วนของนักท่องเที่ยวชาวไทย และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศหนึ่งต่อหนึ่ง รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวไทย 150 คน นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ 150 คน

2) หัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทน ประชากรคือ หัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนทั้งหมดในเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย หัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทน 300 คน เลือกโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) ดังนี้

ขั้นที่ 1 : แบ่งพื้นที่ในเกาะสมุย ซึ่งมี 7 ตำบล ออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่ม A หมายถึง ตำบลที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับสูง

กลุ่ม B หมายถึง ตำบลที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับต่ำ

การแบ่งกลุ่ม พิจารณาจากดัชนี 3 ประการ คือ ความดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว ความพร้อมด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว และความพร้อมด้านสภาพกายภาพและโครงสร้างพื้นฐานของหมู่บ้าน (Pearce. 1981 : 53 - 55 ; Bhatia. 1982 : 35 - 43 ; Mill. 1990 : 23 - 29) ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานจากหมู่บ้านในเกาะสมุย และคำนวณดัชนีระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ได้ผลของการคำนวณดัชนีแต่ละหมู่บ้านดังตาราง ในภาคผนวก ข

ขั้นที่ 2 : สุ่มเลือกตำบลจากกลุ่ม A และ B กลุ่มละ 1 ตำบล ด้วยวิธีสุ่มแบบง่าย ได้ 2 ตำบล

ขั้นที่ 3 : สุ่มเลือกหมู่บ้านจาก 2 ตำบล ที่ได้ในขั้นที่ 2 ตำบลละ

1 หมู่บ้าน ด้วยวิธีสุ่มแบบง่ายได้ 2 หมู่บ้าน

ขั้นที่ 4 : สุ่มเลือกครัวเรือนจาก 2 หมู่บ้านที่ได้ในขั้นที่ 3 หมู่บ้านละ 150 ครัวเรือน ด้วยวิธีการสุ่มอย่างเป็นระบบ (systematic sampling) ได้ 300 ครัวเรือน

3) ผู้บริหารหรือตัวแทนหน่วยธุรกิจเอกชน ประชากรคือ ผู้บริหารหรือตัวแทนหน่วยธุรกิจเอกชนที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี รวม 7 ประเภท คือ ที่พักแรม ธุรกิจนันทนาการ ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึกและสินค้าทั่วไป ขนส่งเอกชน บันเทิงและพักผ่อน และอื่น ๆ การเลือกผู้บริหารหรือตัวแทนหน่วยธุรกิจ ใช้วิธีการสุ่มเลือกหน่วยธุรกิจเอกชนร้อยละ 25 โดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายจากหมู่บ้านที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

4) ผู้บริหารหรือตัวแทนหน่วยงานจัดบริการการศึกษา ประชากร คือผู้บริหารหรือตัวแทนหน่วยงานจัดการศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียนทั้งหมดในเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี เนื่องจากหน่วยงานจัดการศึกษาประกอบด้วยโรงเรียนมัธยม 3 แห่ง หน่วยงานการจัดการศึกษานอกระบบ และกรมพัฒนาชุมชน การศึกษาวิจัยครั้งนี้ จึงใช้ผู้บริหารหรือตัวแทนหน่วยงานทั้งหมด เป็นหน่วยตัวอย่างในการวิจัย

ข้อมูลและตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ข้อมูลสำหรับการแบ่งพื้นที่ในเกาะสมุยตามระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

ข้อมูลชุดนี้ ส่วนหนึ่งได้มาจากการประเมินโดยผู้รู้และบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับธุรกิจการท่องเที่ยว อีกส่วนหนึ่งได้มาจากข้อมูลพื้นฐานของเกาะสมุย ซึ่งสามารถให้รายละเอียดในเรื่องที่ผู้ประเมินไม่สามารถประเมินได้หรือประเมินได้ไม่ชัดเจน ข้อมูลชุดนี้ประกอบด้วยตัวแปรที่ใช้ประเมินความดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว ความพร้อมด้านสิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยว และความพร้อมด้านสภาพกายภาพและโครงสร้างพื้นฐานของหมู่บ้าน ตัวแปรที่ใช้ประเมินในส่วนนี้ ประกอบด้วย จำนวนแหล่งท่องเที่ยว ลักษณะเด่นของทรัพยากรท่องเที่ยว ความเหมาะสมของการใช้ที่ดินและสิ่งแวดล้อม ความสามารถในการเข้าถึงทรัพยากรท่องเที่ยว จำนวนนักท่องเที่ยว จำนวนที่พัก ร้านอาหาร-เครื่องดื่ม

ร้านค้าของที่ระลึก และร้านค้าทั่วไป เนื้อที่ของหมู่บ้าน ระยะทางจากหมู่บ้านถึงแหล่งท่องเที่ยว ถนนสายหลัก ท่าเรือ ท่ารถ และสนามบิน และการให้บริการไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ การรักษาพยาบาล การรักษาความปลอดภัย และบริการของสถาบันการเงิน

2. ข้อมูลพื้นฐานสำหรับการวิเคราะห์ปัจจัย - ผลผลิต

1) สัมประสิทธิ์ปัจจัย - ผลผลิต จากตารางปัจจัย - ผลผลิต ปี พ.ศ. 2528 ขนาด 180 x 180 สาขาการผลิต และปี พ.ศ. 2532 ขนาด 27 x 27 สาขาการผลิต ซึ่งเป็นฉบับล่าสุดที่สร้างโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

2) ข้อมูลเกี่ยวกับมูลค่าการนำเข้าและการส่งออก ปริมาณการจ้างงานและมูลค่าผลผลิตในแต่ละสาขาการผลิต จากธนาคารแห่งประเทศไทย และสำนักงานสถิติแห่งชาติ

3. สภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทน ประกอบด้วย ตัวแปร เพศ อายุ อาชีพหลัก อาชีพรอง ระดับการศึกษา ประสบการณ์งานท่องเที่ยว การฝึกอบรม การได้รับข่าวสาร การเดินทางไปยังถิ่น ภูมิลำเนาของหัวหน้าครัวเรือน ระยะเวลาที่ทำงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยว และจำนวนแรงงานวัยทำงานในครัวเรือน

4. สภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษาของแรงงานในหน่วยธุรกิจเอกชน ประกอบด้วย ตัวแปร เพศ อายุ ภูมิลำเนา การศึกษา ระดับงานหรือตำแหน่งงาน ระยะเวลาที่ทำงานในธุรกิจ และเงินเดือน

5. ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

1) ระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับสูงและระดับต่ำ

2) รูปแบบการท่องเที่ยว ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว จำนวนผู้ร่วมเดินทาง และระยะเวลาที่ค้างคืน

3) ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย ตัวแปร ค่าที่พัก ค่าอาหาร - เครื่องดื่ม ค่าพาหนะบนเกาะ ค่าของที่ระลึก ค่าบันเทิงและพักผ่อน และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ

6. ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ข้อมูลในส่วนนี้จัดแยกเป็น 2 ระดับ

1) ผลกระทบด้านเศรษฐกิจระดับชุมชน ประกอบด้วยตัวแปร รายได้ และ

การจ้างงาน

2) ผลกระทบด้านเศรษฐกิจระดับครัวเรือน ประกอบด้วยตัวแปร รายได้ การจ้างงาน และค่าใช้จ่ายในการครองชีพ

7. ผลกระทบด้านการศึกษา

- 1) ด้านความต้องการบริการการศึกษา ข้อมูลในส่วนนี้แยกเป็น 2 ระดับ
 - (1) ความต้องการบริการการศึกษาของหน่วยธุรกิจเอกชน ประกอบด้วย ปริมาณสาขาวิชาชีพ ระดับการศึกษา ระดับการฝึกอบรม อายุ เพศ ของกำลังคนที่ต้องการ
 - (2) ความต้องการบริการการศึกษาของครัวเรือน ประกอบด้วย ตัวแปรความต้องการศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษา ระดับการศึกษา และประเภทของสาขาวิชาชีพที่ต้องการศึกษา
- 2) การให้บริการการศึกษา ประกอบด้วย จำนวนเงินงบประมาณในการจัดการศึกษา ประเภทของหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร สาขาวิชาชีพ และจำนวนผู้เรียน ที่รับได้ของหน่วยงานจัดการศึกษาในและนอกระบบโรงเรียน
- 3) ความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศของสมาชิกในครัวเรือน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การบันทึกข้อมูลจากเอกสาร ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลพื้นฐานของเกาะสมุยในส่วนที่เกี่ยวกับความตั้งใจของแหล่งท่องเที่ยว ความพร้อมด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว และความพร้อมด้านสภาพกายภาพและโครงสร้างพื้นฐานในหมู่บ้าน โดยใช้การถ่ายเอกสารและการบันทึกข้อมูลลงในแบบประเมิน ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่ ธันวาคม พ.ศ. 2534 - มกราคม พ.ศ. 2535 และได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสัมประสิทธิ์ปัจจัย - ผลผลิต มูลค่าการนำเข้าและการส่งออก ปริมาณการจ้างงานและมูลค่าผลผลิตในแต่ละสาขาการผลิต โดยใช้การถ่ายเอกสารและการบันทึกข้อมูลลงในแบบฟอร์ม ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่มีนาคม - เมษายน พ.ศ. 2535
2. การรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความ

ดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว ความพร้อมด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว และความพร้อมด้านสภาพกายภาพ และโครงสร้างพื้นฐานในหมู่บ้าน จากการประเมินโดย ผู้นำและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว โดยใช้แบบประเมิน 3 ชุด ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่ ธันวาคม พ.ศ. 2534 - มกราคม พ.ศ. 2535 และได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทางเศรษฐกิจ สังคมและการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทน ระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว รูปแบบการท่องเที่ยว ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว ผลกระทบด้านเศรษฐกิจในระดับชุมชนและระดับครัวเรือนในเรื่องรายได้ การจ้างงานและ ค่าใช้จ่าย ผลกระทบด้านการศึกษาในด้านความต้องการบริการการศึกษา การให้บริการ การศึกษาและความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศของสมาชิกในครัวเรือน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ และผู้สัมภาษณ์เป็นผู้กรอกข้อมูล ในระยะเวลาตั้งแต่มีนาคม - พฤษภาคม พ.ศ. 2535 โดยมีขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลดังนี้

- 1) ติดต่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองของอำเภอเกาะสมุย เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล
- 2) ฝึกอบรมผู้ช่วยผู้วิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูล ให้มีความเข้าใจในการใช้แบบสัมภาษณ์และทดลองสัมภาษณ์ เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ใช้เวลาในการฝึกอบรม รวม 2 สัปดาห์
- 3) ออกปฏิบัติการรวบรวมข้อมูลภาคสนามในหมู่บ้านที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง หลังจากการเก็บข้อมูลในแต่ละวันได้มีการประชุมร่วมกันเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล พร้อมทั้งพิจารณาปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติงานภาคสนามร่วมกัน เพื่อสรุปหาแนวทางแก้ไขที่ยึดปฏิบัติเป็นแนวเดียวกันในวันต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย แบบประเมินระดับการพัฒนา แบบฟอร์มบันทึกข้อมูล และแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง มีรายละเอียดและขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

แบบประเมินระดับการพัฒนาเป็นแบบประเมินที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเพื่อวัดระดับการพัฒนา
อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของแต่ละหมู่บ้านและแต่ละตำบล มีจำนวนรวมทั้งหมด 3 ชุด ดังรายละเอียด
ในภาคผนวก จ

แบบฟอร์มบันทึกข้อมูล เป็นแบบฟอร์มบันทึกข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ปัจจัย - ผลผลิต
ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีจำนวน 1 ชุด

แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัยนี้มี 4 ชุด เป็นแบบสัมภาษณ์สำหรับนักท่องเที่ยว หัวหน้า
ครัวเรือนหรือตัวแทน ผู้บริหารหรือตัวแทนหน่วยธุรกิจเอกชน และผู้บริหารหรือตัวแทนหน่วยงาน
จัดการศึกษา การสร้างแบบสอบถามทั้ง 4 ชุด มีขั้นตอนและวิธีการดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโครงการวิจัยนี้ทั้งในส่วนที่เป็น
แนวคิด ทฤษฎี ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและการศึกษา ตลอดจนโครงสร้างเกี่ยวกับการ
ท่องเที่ยว และแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเกาะสมุย และศึกษาสภาพพื้นฐานทั่วไปในเกาะสมุย
โดยการสำรวจในภาคสนาม ในวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2534 - วันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2535
และรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นกำหนดเป็นกรอบข้อมูลที่ใช้สำหรับการวิจัย
2. สร้างแบบสัมภาษณ์ โดยยึดวัตถุประสงค์การวิจัย และกรอบข้อมูลที่กำหนดไว้ตาม
ข้อ 1 โดยใช้คำถามแบบปลายเปิด และแบบเลือกตอบ
3. ปรับปรุงข้อคำถาม และรูปแบบคำถามในแบบสัมภาษณ์ โดยจัดเรียงลำดับข้อคำถาม
ให้มีความสัมพันธ์และต่อเนื่องกัน เพื่อความสะดวกในการสัมภาษณ์ และการวิเคราะห์ข้อมูล
4. นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับประชากรในเกาะสมุยที่ไม่ใช่
กลุ่มตัวอย่างที่จะใช้ศึกษาจริง โดยทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 4 กลุ่ม ได้แก่ นักท่องเที่ยว
หัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทน ผู้บริหารหรือตัวแทนหน่วยธุรกิจเอกชน และหน่วยงานจัดการศึกษา
เพื่อรวบรวมปัญหาและข้อบกพร่องของแบบสัมภาษณ์มาแก้ไขปรับปรุงให้มีความเหมาะสม
ความชัดเจนรัดกุมในการใช้ภาษามากยิ่งขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ผลกระทบของค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจในระดับชุมชน เพื่อตอบคำถามวิจัยข้อ 1 และตรวจสอบสมมติฐานการวิจัยข้อ 1, 2, 3

การวิเคราะห์ในส่วนนี้กระทำโดยใช้เทคนิควิเคราะห์ปัจจัย - ผลผลิต (input-output analysis) ใช้ตารางปัจจัย - ผลผลิต ปี 2532 และข้อมูลเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว จำนวนแรงงาน มูลค่าผลผลิตในอุตสาหกรรมต่าง ๆ มูลค่าการส่งออก และมูลค่าการนำเข้า โดยใช้สูตรดังนี้

1) สูตรที่ใช้ในการวิเคราะห์ผลกระทบของค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวต่อผลผลิต และรายได้

$$X = (I-A)^{-1} f$$

X คือ เซ็ต (set) ของผลผลิตที่อยู่ในรูป column vector
หมายถึง ผลผลิตรวมของอุตสาหกรรมต่าง ๆ

A คือ เซ็ต (set) ของค่าสัมประสิทธิ์ปัจจัย - ผลผลิต (input - output coefficient) ที่อยู่ในรูปของเมทริกซ์
หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์การผลิตต่าง ๆ

I คือ identity matrix

$(I-A)^{-1}$ คือ Leontief inverse matrix

f คือ column vector ที่แสดงรายจ่ายเพื่อซื้อสินค้าและบริการประเภทต่าง ๆ ของนักท่องเที่ยว หรือหมายถึง อุปสงค์สุดท้ายที่เกิดจากการท่องเที่ยว

2) สูตรที่ใช้ในการวิเคราะห์ผลกระทบของค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวต่อ
การจ้างงาน

$$l_t = l' (I-A)^{-1} f$$

l_t คือ จำนวนการจ้างงานทั้งหมดอันเกิดจากการใช้จ่ายเพื่อซื้อสินค้า
และบริการประเภทต่าง ๆ ของนักท่องเที่ยว

l' คือ row vector แสดงปริมาณการจ้างงานโดยตรงอันเกิดจาก
การเพิ่มผลผลิต 1 หน่วย ในภาคอุตสาหกรรมต่าง ๆ หรือ
หมายถึง vector ของค่าสัมประสิทธิ์แรงงาน (l_j)
(ค่า l_j คำนวณจากสูตร $l_j = L_j/x_j$
 L_j = จำนวนแรงงานในอุตสาหกรรม j
 x_j = มูลค่าผลผลิตในอุตสาหกรรม j
กำหนดให้ j มีค่าตั้งแต่ 1 ถึง n)

3) สูตรที่ใช้ในการวิเคราะห์ผลกระทบของค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวต่อผลผลิต
และรายได้ กรณีที่มีการรั่วไหลในรูปแบบของการนำเข้า

$$X = (I-A)^{-1} [f + e E - c M]$$

และ
$$m = c(I-A)^{-1} f$$

f คือ อุปสงค์สุดท้ายที่เกิดจากการท่องเที่ยวที่ไม่ได้รวมมูลค่าส่งออก

E คือ มูลค่าการส่งออกทั้งหมด

M คือ มูลค่าสินค้านำเข้าเพื่อการบริโภคอุปโภคโดยตรงในฐานะอุปสงค์
หรือความต้องการขั้นสุดท้าย

m คือ มูลค่าของการนำเข้าทั้งหมดอันเกิดจากการใช้จ่ายเพื่อซื้อสินค้า
และบริการประเภทต่าง ๆ ของนักท่องเที่ยว

e คือ vector ของค่าสัมประสิทธิ์การส่งออก (e_j)

ค่า e_j คำนวณจากสูตร

$$e_j = \text{มูลค่าของการส่งออกสินค้า } j / \text{มูลค่าการส่งออกทั้งหมด}$$

c คือ vector ของค่าสัมประสิทธิ์การนำเข้า (c_j)

ค่า c_j คำนวณจากสูตร

$$c_j = \text{มูลค่าของการนำเข้าสินค้า } j \text{ เพื่ออุปสงค์สุดท้าย} / \text{มูลค่าการนำเข้าเพื่อการบริโภคอุปโภคในฐานะอุปสงค์สุดท้ายทั้งหมด}$$

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางผลกระทบทางตรงและทางอ้อมต่อการสร้างรายได้และการจ้างงาน เปรียบเทียบระหว่างปี พ.ศ.2530 และปี พ.ศ.2534

2. การวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของกลุ่มครัวเรือนในพื้นที่ที่มีระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวสูงและต่ำ ในเรื่องการกระจายรายได้ การกระจายการจ้างงาน ความต้องการบริการการศึกษา การให้บริการการศึกษา และความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ เพื่อตอบคำถามวิจัยข้อ 2, 3, 4 และตรวจสอบสมมติฐานการวิจัยข้อ 4 - 10 การวิเคราะห์ในส่วนนี้ใช้ข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับ สภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษาของครัวเรือน สภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษาของแรงงานในหน่วยธุรกิจเอกชน ระดับการพัฒนาอุตสาหกรรม จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระดับรายได้และการมีงานทำของครัวเรือน ความต้องการบริการการศึกษาของหน่วยธุรกิจเอกชนและของครัวเรือน การให้บริการการศึกษาของหน่วยงานในและนอกกระบวนโรงเรียนและความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศของสมาชิกในครัวเรือน โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1) การวัดลักษณะการกระจายรายได้ ใช้สัมประสิทธิ์จีนี้ ตามสูตรดังต่อไปนี้

$$G = 1 - \sum_{i=1}^n (Z_i P_i)$$

$$Z_i = y_i + y_i - 1$$

G = ค่าสัมประสิทธิ์จินี (Gini - coefficient)

P_i = ความถี่หรือสัดส่วนของครอบครัวที่มีรายได้ระดับ i

y_i = ความถี่สะสมของรายได้ทั้งหมดของครอบครัว ซึ่งมีรายได้ที่ระดับ i

$i = 1, 2, \dots, n$ = จำนวนชั้นของรายได้ที่ทราบ โดย n เป็นจุดสุดท้ายของเส้น Lorenz

2) การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มครัวเรือนทั้งในส่วนที่เป็นเรื่องรายได้ การมีงานทำ ความต้องการบริการการศึกษา และความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ ใช้ z - test โดยมีครัวเรือนเป็นหน่วยการวิเคราะห์

3) การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างหน่วยธุรกิจเอกชน ในส่วนที่เป็นเรื่องของการกระจายการจ้างงาน และความต้องการบริการการศึกษา ใช้ z - test โดยมีหน่วยธุรกิจเป็นหน่วยการวิเคราะห์

บทที่ 4

การวิเคราะห์ผลกระทบในด้านเศรษฐกิจ

การวิเคราะห์ผลกระทบของการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจในเกาะสมุย แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับชุมชนและระดับครัวเรือน การนำเสนอผลการวิเคราะห์ วนบทนี้จึงแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 : ผลกระทบต่อเศรษฐกิจในระดับชุมชน ประกอบด้วยผลกระทบต่อการสร้างรายได้ ผลกระทบต่อการสร้างงาน ผลกระทบต่อการกระจายรายได้ และผลกระทบต่อการกระจายการจ้างงาน และตอนที่ 2 : ผลกระทบต่อเศรษฐกิจในระดับครัวเรือน ประกอบด้วยผลกระทบต่อดัชนีรายได้และค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพ และผลกระทบต่อดัชนีการมีงานทำ

ตอนที่ 1 : ผลกระทบต่อเศรษฐกิจในระดับชุมชน

ผลกระทบต่อการสร้างรายได้

การศึกษาและวิเคราะห์ในส่วนนี้กระทำการโดยอาศัยข้อมูลเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในเกาะสมุยในปี พ.ศ. 2534 จากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวในภาคสนาม ข้อมูลเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในเกาะสมุยในปี พ.ศ. 2530 และสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวในเกาะสมุยในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534 จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ข้อมูลเกี่ยวกับสถิติรายได้ประชาชาติในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534 และตารางบัญชี-ผลผลิต ขนาด 180 x 180 ของปี พ.ศ. 2528 ขนาด 27 x 27 ของปี พ.ศ. 2532 จากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และข้อมูลเกี่ยวกับการนำเข้าปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534 จากธนาคารแห่งประเทศไทย (ดูภาคผนวก ง)

การวิเคราะห์ข้อมูลกระทำการโดยใช้เทคนิควิเคราะห์บัญชี-ผลผลิต (input-output analysis) โดยนำสูตรในการคำนวณมูลค่าผลิตภัณฑ์ประชาชาติที่เกิดขึ้นเนื่องจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว ได้ผลสรุปดังนี้

1. ผลกระทบต่อการสร้างรายได้ทั้งหมด

1.1 ผลกระทบต่อรายได้ทั้งหมด กรณีไม่หักการนำเข้า

จากการคำนวณมูลค่าผลิตภัณฑ์ประชาชาติหรือรายได้ที่เกิดขึ้นจากค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว จากผลคูณระหว่าง $(I-A)^{-1}$ หรือ Leontief inverse matrix กับอุปสงค์สุดท้ายที่เกิดจากการท่องเที่ยว พบว่า ในปี พ.ศ. 2530 การใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในเกาะสมุยได้ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อมในประเทศ 1,096.77 ล้านบาท เกิดจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวไทย 401.4 ล้านบาท เกิดจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ 695.73 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2534 การใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในเกาะสมุยได้ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อมในประเทศ 8,928.90 ล้านบาท เป็นรายได้จากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวไทย 2,417.54 ล้านบาท และจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ 6,511.36 ล้านบาท (ตาราง 11)

ตัวเลขในตาราง 11 แสดงให้เห็นว่า การใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวจะก่อให้เกิดผลทางตรงต่อรายได้น้อยกว่าผลทางอ้อมทั้งในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ว่า "การใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวจะก่อให้เกิดผลทางตรงต่อรายได้น้อยกว่าผลทางอ้อม"

ผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้เป็นไปตามแนวคิดและทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ในเรื่องการทำงานของตัวทวี (multiplier) ซึ่งจะส่งผลให้รายได้ที่เพิ่มขึ้นอันเนื่องจากการใช้จ่ายจำนวนหนึ่งมีค่ามากกว่าการใช้จ่ายในครั้งแรกเสมอ

ตาราง 11 รายได้ทางตรงและรายได้ทางอ้อมที่เกิดขึ้นทั้งหมดเนื่องจากการใช้จ่ายของ
นักท่องเที่ยวในเกาะสมุย ในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534

ปี พ.ศ. ประเภทของรายได้	รายได้(ล้านบาท)					
	2530			2534		
	รายได้ ทางตรง	รายได้ ทางอ้อม	รายได้ รวม	รายได้ ทางตรง	รายได้ ทางอ้อม	รายได้ รวม
<u>กรณีไม่หักการนำเข้า</u>						
นักท่องเที่ยวชาวไทย	186.10	214.94	401.04	1,182.50	1,235.04	2,417.54
นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ	323.79	371.94	695.73	3,292.96	3,218.39	6,511.36
รวม	509.89	586.88	1,096.77	4,475.46	4,453.43	8,928.90
<u>กรณีหักการนำเข้า</u>						
นักท่องเที่ยวชาวไทย	186.10	203.78	389.88	1,182.50	1,133.71	2,316.21
นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ	323.79	356.94	680.73	3,292.96	2,968.54	6,261.50
รวม	509.89	560.72	1,070.61	4,475.46	4,102.25	8,577.71

1.2 ผลกระทบต่อรายได้ทั้งหมด กรณีหักการนำเข้า

การคำนวณมูลค่าผลิตภัณฑ์ประชาชาติหรือรายได้ที่เกิดขึ้นจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในส่วนนี้กระทำโดยใช้ข้อมูลและเทคนิควิธีวิเคราะห์เช่นเดียวกับการกรณีที่ไม่มีการนำเข้า และคำนวณค่าการนำเข้าที่เกิดขึ้นจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวมาหักออก ซึ่งให้ผลจากการคำนวณดังแสดงในตาราง 11 ตัวเลขดังกล่าวยังคงแสดงให้เห็นว่า รายได้ที่เกิดขึ้นทางตรงน้อยกว่ารายได้ที่เกิดขึ้นทางอ้อม รายได้ที่เกิดขึ้นรวมทั้งหมดในประเทศมีค่า 1,070.61 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2530 และมีค่า 8,577.71 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2534 ซึ่งเป็นมูลค่าที่น้อยกว่าในกรณีไม่หักการนำเข้า

การรู้ค่าของรายได้ในรูปการนำเข้าต่อรายได้ที่เกิดขึ้นในประเทศทั้งหมด มีสัดส่วนเพียงร้อยละ 2.38 และร้อยละ 3.93 ในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534 ตามลำดับ แต่สะท้อนให้เห็นว่า เมื่อมีการพัฒนาอุตสาหกรรมมากขึ้นก็จะก่อให้เกิดการรู้ค่าในรูปการนำเข้ามากขึ้น

2. ผลกระทบต่อรายได้ในเกาะสมุย

2.1 ผลกระทบต่อรายได้ในเกาะสมุย กรณีไม่หักการนำเข้า

การประมาณผลของรายได้ที่เกิดขึ้นในเกาะสมุย กระทำโดยประมาณการจากรายได้ที่เกิดขึ้นในประเทศเนื่องจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในเกาะสมุย โดยกำหนดให้สัดส่วนรายได้ทางตรงที่เกิดขึ้นในเกาะสมุยมีสัดส่วนเดียวกับค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในเกาะสมุย และกำหนดให้รายได้ทางอ้อมที่เกิดขึ้นในเกาะสมุยมีสัดส่วนเท่ากับสัดส่วนรายได้ที่เกิดขึ้นในประเทศเนื่องจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในเกาะสมุยต่อรายได้ที่เกิดขึ้นในประเทศเนื่องจากการท่องเที่ยวทั้งหมด ในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534 ซึ่งมีค่าร้อยละ 2.19 และร้อยละ 8.93 ตามลำดับ ในกรณีของรายได้ที่ตกแก่ประชาชนชาวเกาะสมุยได้ประมาณการจากรายได้ส่วนที่เกิดขึ้นในเกาะสมุย โดยกำหนดให้มีสัดส่วนเท่ากับสัดส่วนของการจ้างแรงงานท้องถิ่นในกลุ่มหน่วยธุรกิจเอกชนที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง ซึ่งมีค่าเท่ากับร้อยละ 43.79 และร้อยละ 52.66 ตามลำดับ (ดูภาคผนวก ค)

ผลการประมาณการในตาราง 12 แสดงให้เห็นว่าในกรณีไม่หักการนำเข้า การใช้จ่าย

ของนักท่องเที่ยวในเกาะสมุยได้ก่อให้เกิดรายได้ในเกาะสมุยรวม 552.78 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2530 และ 4,873.15 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2534 ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 50.40 และร้อยละ 54.58 ของรายได้ที่เกิดขึ้นทั้งหมดภายในประเทศ รายได้ส่วนที่ตกแก่ประชาชนชาวเกาะสมุยมีเพียง 230.05 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2530 และ 2,169.23 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2534 ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 20.98 และร้อยละ 24.29 ของรายได้ที่เกิดขึ้นทั้งหมด และคิดเป็นร้อยละ 41.62 และร้อยละ 44.51 ของรายได้ที่เกิดขึ้นในเกาะสมุย ตามลำดับ

ตัวเลขในตาราง 12 แสดงให้เห็นว่า รายได้ที่เกิดขึ้นทางตรงในเกาะสมุยมีสัดส่วนสูงกว่ารายได้ที่เกิดทางอ้อม เนื่องจากเกาะสมุยเป็นเกาะที่มีฐานทางเศรษฐกิจแคบ กิจกรรมทางเศรษฐกิจมีน้อยประเภท ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่ต้องพึ่งพาระบบเศรษฐกิจภายนอก สินค้าเกือบทุกประเภทต้องนำเข้าจากต่างถิ่น สินค้าที่ผลิตได้เองภายในเกาะสมุยมีเพียงผักผลไม้ และปศุสัตว์บางชนิด ซึ่งมีปริมาณไม่เพียงพอที่จะสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น การเชื่อมโยงที่ก่อให้เกิดการเพิ่มขึ้นของรายได้ภายในเกาะสมุยเองจึงมีน้อย

2.2 ผลกระทบต่อรายได้ในเกาะสมุย กรณีหักการนำเข้า

การประมาณมูลค่ารายได้ที่ตกแก่ประชาชนในเกาะสมุยกระทำโดยยึดแนวคิดในทางองเดียวกับการกรณีที่ไม่นับหักการนำเข้า ผลการประมาณการสรุปได้ว่า รายได้ที่เกิดในเกาะสมุยในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534 กรณีมีการหักการนำเข้า มีมูลค่าน้อยกว่าในกรณีที่ไม่นับหักการนำเข้า ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ว่า "การใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวที่ประกอบด้วยการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคอุปโภคสินค้านำเข้าจากต่างประเทศ จะส่งผลให้รายได้ที่เกิดขึ้นตกแก่ประชาชนในเกาะสมุยน้อยกว่าในกรณีไม่มีการบริโภคอุปโภคสินค้านำเข้า"

ผลการประมาณการในตาราง 12 แสดงให้เห็นว่าในกรณีหักการนำเข้า การใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในเกาะสมุยได้ก่อให้เกิดรายได้ในเกาะสมุยรวม 522.17 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2530 และ 4,873.15 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2534 ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 48.77 และร้อยละ 56.81 ของรายได้ทั้งหมดที่เกิดขึ้นในประเทศเนื่องจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในเกาะสมุย รายได้ส่วนที่ตกแก่ประชาชนชาวเกาะสมุยมีเพียง 229.75 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2530 และ 2,169.23 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2534 ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 21.46 และร้อยละ 25.29 ของรายได้ที่เกิดขึ้นทั้งหมด และคิดเป็นร้อยละ 40.00 และร้อยละ 44.51 ของรายได้ที่เกิดขึ้นใน

เกาะสมุย ตามลำดับ

รายได้ทางอ้อมที่เกิดขึ้นในเกาะสมุยมีสัดส่วนน้อยกว่ารายได้ทางตรงด้วยเหตุผลเดียวกับการนิมิตหักการนำเข้า และมีสัดส่วนน้อยกว่าการนิมิตหักการนำเข้าเพียงเล็กน้อย เนื่องจากสินค้าที่นำเข้า เกาะสมุยส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่ผลิตได้เองภายในประเทศ การรั่วไหลที่เกิดขึ้นจึงยังคงตกอยู่ภายในประเทศ

ตาราง 12 รายได้ทางตรงและรายได้ทางอ้อมที่เกิดขึ้นในเกาะสมุยและที่ตกแก่ชาวเกาะสมุย เนื่องจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในเกาะสมุย ในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534

ปี พ.ศ.	รายได้(ล้านบาท)					
	2530			2534		
	รายได้ ทางตรง	รายได้ ทางอ้อม	รายได้ รวม	รายได้ ทางตรง	รายได้ ทางอ้อม	รายได้ รวม
<u>กรณีไม่หักการนำเข้า</u>						
<u>รายได้ที่เกิดขึ้นในเกาะสมุย</u>						
นักท่องเที่ยวชาวไทย	186.10	4.71	190.81	1,182.50	110.29	1,292.79
นักท่องเที่ยวชาว						
ต่างประเทศ	323.79	8.14	331.93	3,292.96	287.40	3,580.36
รวม	509.89	12.85	552.74	4,475.46	397.69	4,873.15
<u>รายได้ที่ตกแก่ชาวเกาะสมุย</u>						
นักท่องเที่ยวชาวไทย	81.49	2.48	83.97	517.82	58.08	575.90
นักท่องเที่ยวชาว						
ต่างประเทศ	141.79	4.29	146.08	1,441.99	151.34	1,593.33
รวม	228.28	6.77	230.05	1,959.81	209.42	2,169.23

ตาราง 12 (ต่อ)

ปี พ.ศ.	รายได้(ล้านบาท)					
	2530			2534		
	รายได้ ทางตรง	รายได้ ทางอ้อม	รายได้ รวม	รายได้ ทางตรง	รายได้ ทางอ้อม	รายได้ รวม
<u>กรณีหักการนำเข้า</u>						
<u>รายได้ที่เกิดขึ้นในเกาะสมุย</u>						
นักท่องเที่ยวชาวไทย	186.10	4.46	190.56	1,182.50	110.29	1,292.79
นักท่องเที่ยวชาว						
ต่างประเทศ	323.79	7.82	331.61	3,292.96	287.40	3,580.36
รวม	509.89	12.28	522.17	4,475.46	397.69	4,873.15
<u>รายได้ที่ตกแก่ชาวเกาะสมุย</u>						
นักท่องเที่ยวชาวไทย	81.49	2.35	83.84	517.82	58.08	575.90
นักท่องเที่ยวชาว						
ต่างประเทศ	141.79	4.12	145.91	1,441.99	151.34	1,593.33
รวม	223.28	6.47	229.75	1,959.81	209.42	2,169.23

3. การเปรียบเทียบผลกระทบต่อรายได้ระหว่างปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534

การวิเคราะห์เปรียบเทียบในส่วนนี้ได้ผลสรุปว่า รายได้ที่เกิดขึ้นเนื่องจากค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในเกาะสมุยในปี พ.ศ. 2534 มีสัดส่วนมากกว่าในปี พ.ศ. 2530 ทั้งในกรณีของรายได้ทางตรงและรายได้ทางอ้อม และทั้งในกรณีที่มีการหักและไม่มีการหักการนำเข้า ซึ่งเป็นตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ว่า "ผลกระทบต่อรายได้ที่เกิดขึ้นเนื่องจาก

การใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวนปี พ.ศ. 2534 จะมีสัดส่วนสูงกว่าผลกระทบต่อรายได้ที่เกิดขึ้น
เนื่องจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวนปี พ.ศ. 2530"

ผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้ มีความสอดคล้องกับข้อมูลจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สาขาสุราษฎร์ธานี ซึ่งปรากฏว่า จำนวนนักท่องเที่ยวในเกาะสมุยในปี พ.ศ. 2534 มีสัดส่วนเพิ่มจากปี พ.ศ. 2530 ถึงร้อยละ 119.20 โดยมีสัดส่วนของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ต่อนักท่องเที่ยวในเกาะสมุยทั้งหมด เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 29.99 ในปี พ.ศ. 2530 ไปเป็นร้อยละ 40.35 ประกอบกับข้อมูลจากภาคสนาม ซึ่งสรุปได้ว่า ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534 ของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ มีสัดส่วนสูงกว่าค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวชาวไทย ถึงร้อยละ 329.61 (ดูภาคผนวก ค) และที่สำคัญคือ นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ มีรายได้สูงกว่านักท่องเที่ยวชาวไทย จึงมีอำนาจซื้อสูงกว่า และสามารถสร้างรายได้ได้มากกว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยจึงส่งผลให้สามารถสร้างรายได้ในปี พ.ศ. 2534 ได้มากกว่าในปี พ.ศ. 2530 ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดทางเศรษฐศาสตร์ในส่วนของการทำงานของตัวทวี

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้เพิ่มเติมโดยเปรียบเทียบสัดส่วนผลของรายได้ที่เกิดขึ้น กรณีไม่หักการนำเข้าต่อค่าใช้จ่าย 1 ล้านบาท ของนักท่องเที่ยว (ตาราง 13) พบว่า มีข้อสังเกตที่สำคัญคือ รายได้ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2534 มีสัดส่วนต่อค่าใช้จ่ายของ นักท่องเที่ยว 1 ล้านบาทน้อยกว่าสัดส่วนในปี พ.ศ. 2530 ทั้งในกรณีที่มีการหักและไม่หักมูลค่า การนำเข้า ตัวเลขจากตารางนี้แสดงให้เห็นว่า ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวไทยหรือ ชาวต่างประเทศ 1 ล้านบาท จะส่งผลให้เกิดรายได้ในประเทศ 2.1550 ล้านบาท และ 2.1487 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2530 และเท่ากับ 2.0444 ล้านบาท และ 1.9773 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2534 ตามลำดับ สัดส่วนผลกระทบต่อการสร้างรายได้ที่คำนวณได้ในการวิเคราะห์ ในที่มีค่าสูงกว่าสัดส่วนที่คำนวณได้ในผลงานวิจัยของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (Chulalongkorn University. 1990) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 1.4613 ในกรณีของนักท่องเที่ยวชาวไทยและมีค่า เท่ากับ 1.5035 ในกรณีของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ และมีสัดส่วนใกล้เคียงกับสัดส่วนที่ คำนวณได้ในผลงานวิจัยของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2528) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 2.0610 และ 2.0600 ตามลำดับ

ตาราง 13 สัดส่วนผลทางตรงและผลทางอ้อมของรายได้ที่เกิดขึ้นทั้งหมดและเกิดขึ้นในเกาะสมุย
เนื่องจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในเกาะสมุย ในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534
(สัดส่วนต่อค่าใช้จ่าย 1 ล้านบาท)

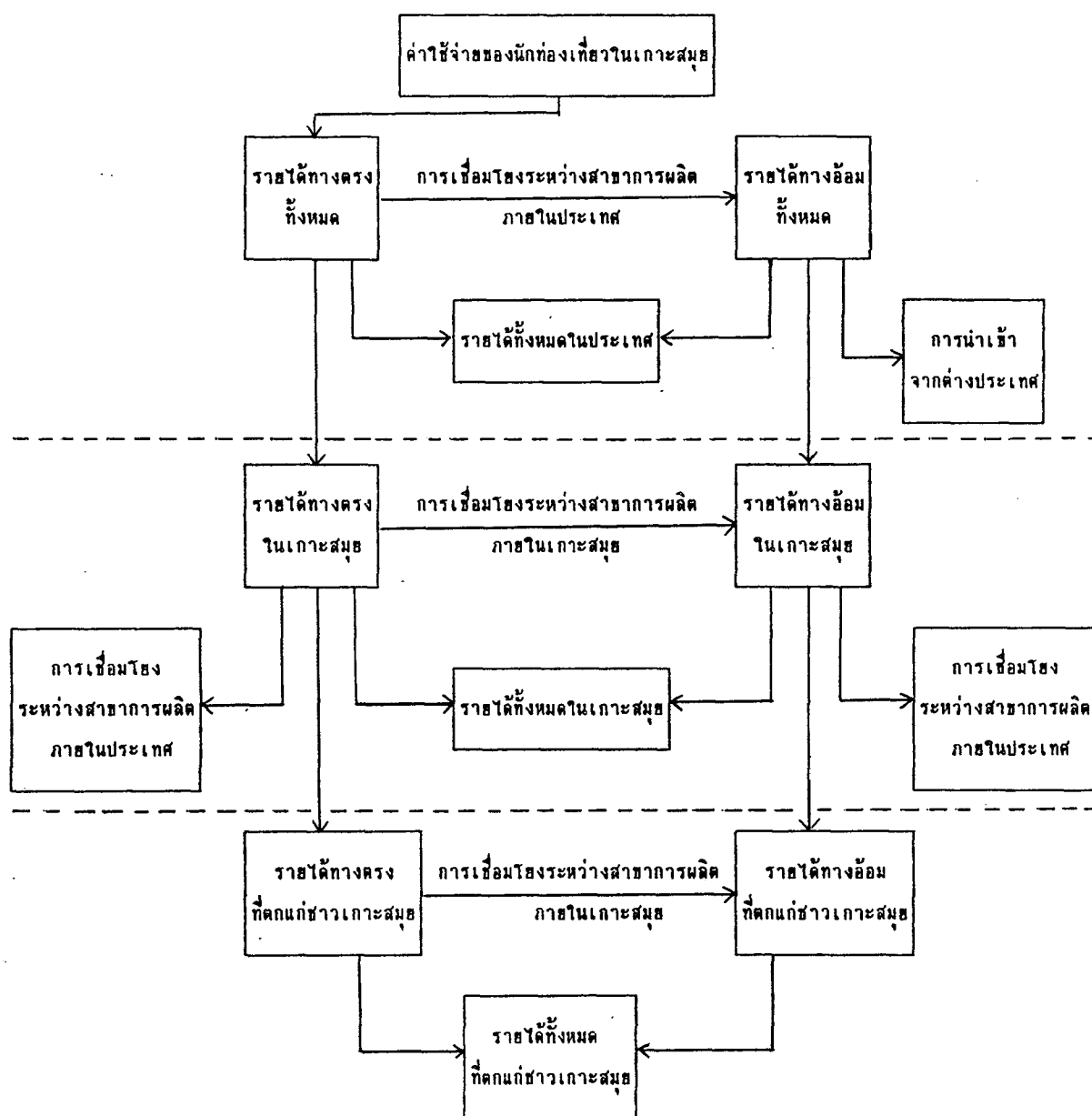
สัดส่วนรายได้ต่อค่าใช้จ่าย 1 ล้านบาท						
ระดับที่เกิดรายได้	รายได้		รายได้ใน		รายได้ที่ตกแก่	
	ทั้งหมด		เกาะสมุย		ชาวเกาะสมุย	
ปี พ.ศ.	2530	2534	2530	2534	2530	2534
กรณีไม่หักการนำเข้า						
รายได้ที่เกิดขึ้นในเกาะสมุย						
นักท่องเที่ยวชาวไทย	2.1550	2.0444	1.0253	1.0933	.4512	.4870
นักท่องเที่ยวชาว						
ต่างประเทศ	2.1487	1.9773	1.0252	1.0873	.4511	.4839
กรณีหักการนำเข้า						
นักท่องเที่ยวชาวไทย	2.0950	1.9587	1.0240	1.0933	.4505	.4870
นักท่องเที่ยวชาว						
ต่างประเทศ	2.1024	1.9015	1.0241	1.0873	.4506	.4839

ตัวเลขจากตารางนี้ยังแสดงให้เห็นว่ากรณีไม่หักการนำเข้า การใช้จ่ายของ
นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นในประเทศน้อยกว่าการใช้จ่ายของ
นักท่องเที่ยวชาวไทยเล็กน้อย ซึ่งเป็นไปตามคาดหมาย เพราะการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว
ชาวต่างประเทศจะก่อให้เกิดการนำเข้ามากกว่าการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวไทย
ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลในส่วนที่กล่าวมาแล้ว และการที่นักท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2534 ส่วนใหญ่

ทั้งที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย (ร้อยละ 70) และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ (ร้อยละ 92) นิยมพักในโรงแรมและบังกะโลว์ที่สามารถให้บริการทั้งในด้านความสะดวก ความสบาย และความหรูหรา มากกว่าในปี พ.ศ. 2530 ทำให้ผู้ให้บริการจำเป็นต้องจัดหาสินค้าจากต่างถิ่น ทั้งที่เป็นสินค้าบริโภคและอุปโภค เพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น การใช้จ่ายในการท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2534 จึงส่งผลให้เกิดการรั่วไหลของรายได้สูงขึ้น และทำให้สัดส่วนรายได้ต่อค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นทั้งหมดในปี พ.ศ. 2534 น้อยกว่าปี พ.ศ. 2530 ทั้งในกรณีหักและไม่หักการนำเข้า

การประมาณสัดส่วนของรายได้ที่เกิดขึ้นในเกาะสมุยเนื่องจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว 1 ล้านบาท สามารถกระทำได้ในทางหนึ่งเดียวกัน ดังได้ผลสรุปในตาราง 13 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ 1 ล้านบาท ก่อให้เกิดรายได้ในเกาะสมุย เพียง 1.0253 ล้านบาท และ 1.0252 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2530 และเท่ากับ 1.0933 ล้านบาท และ 1.0873 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2534 ตามลำดับ การพิจารณาผลทางรายได้ที่ตกแก่ประชาชนชาวเกาะสมุยเนื่องจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว 1 ล้านบาท กระทำได้ในทางหนึ่งเดียวกันดัง ผลปรากฏในตาราง 13

ผลการศึกษาผลกระทบของการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในเกาะสมุยต่อการสร้างรายได้ ดังกล่าว สามารถสรุปได้ด้วยภาพประกอบ 6 ซึ่งแสดงผลกระทบที่เกิดขึ้นโดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ แต่ละระดับประกอบด้วยรายได้ทางตรงและรายได้ทางอ้อม ภาพประกอบในช่วงบน แสดงผลกระทบทางรายได้ที่เกิดขึ้นทั้งหมดในระดับประเทศ ซึ่งมีส่วนรั่วไหลในรูปของการนำเข้าจากต่างประเทศ ภาพประกอบในช่วงกลาง แสดงผลกระทบทางรายได้ที่เกิดขึ้นในระดับเกาะสมุย มีส่วนรั่วไหลออกไปจากเกาะสมุยในรูปของการเชื่อมโยงระหว่างสาขาการผลิตภายในประเทศ และภาพประกอบในช่วงล่าง แสดงผลกระทบทางรายได้ที่ตกแก่ประชาชนชาวเกาะสมุย

ภาพประกอบ 6 แสดงผลกระทบของการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในเกาะสมุยต่อรายได้

ผลกระทบต่อการสร้างงาน

การวิเคราะห์ในส่วนนี้กระทำโดยใช้ข้อมูลชุดเดียวกับผลกระทบต่อยาได้และใช้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจ้างแรงงานในสาขาการผลิตต่าง ๆ ในปี พ.ศ. 2530 - 2534 จากสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับให้กระจายสอดคล้องกับจำนวนสาขาการผลิตตามตารางปัจจัย-ผลผลิต (ดูภาคผนวก ง) การวิเคราะห์ได้ใช้เทคนิควิเคราะห์ปัจจัย-ผลผลิต และใช้สูตรคำนวณหาปริมาณการจ้างงานดังระบุไว้ในบทที่ 3

1. ผลกระทบต่อการจ้างงานทางตรงและการจ้างงานทางอ้อมที่เกิดขึ้นทั้งหมด

ผลการวิเคราะห์ในตาราง 14 แสดงให้เห็นว่า การใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวได้ก่อให้เกิดการจ้างงานทางตรงเป็นจำนวน 29,223 คน และ 183,773 คน ในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534 และก่อให้เกิดการจ้างงานทางอ้อมเป็นจำนวน 135,141 คน และ 762,231 คน ในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534 ตามลำดับ จึงสรุปได้ว่าการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในเกาะสมุยได้ก่อให้เกิดผลทางตรงต่อการจ้างงานน้อยกว่าผลทางอ้อม ทั้งในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ว่า "การใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวจะก่อให้เกิดผลทางตรงต่อการจ้างงานน้อยกว่าผลทางอ้อม"

ตาราง 14 การจ้างงานทางตรงและทางอ้อมที่เกิดขึ้นเนื่องจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว
ในเกาะสมุย ในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534

ปี พ.ศ.	การจ้างงาน (คน)					
	2530			2534		
	การจ้างงานทางตรง	การจ้างงานทางอ้อม	การจ้างงานรวม	การจ้างงานทางตรง	การจ้างงานทางอ้อม	การจ้างงานรวม
<u>การจ้างงานที่เกิดขึ้นทั้งหมด</u>						
นักท่องเที่ยวชาวไทย	11,246	46,341	57,587	74,111	183,099	257,210
นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ	17,977	88,800	106,777	109,662	579,132	688,794
รวม	29,223	135,141	164,364	183,773	762,231	946,004
<u>การจ้างงานที่เกิดขึ้นในเกาะสมุย</u>						
นักท่องเที่ยวชาวไทย	153	336	519	1,036	1,608	2,644
นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ	244	701	945	1,533	5,085	6,618
รวม	397	1,067	1,464	2,569	6,693	9,262
<u>การจ้างงานที่ตกแก่ชาวเกาะสมุย</u>						
นักท่องเที่ยวชาวไทย	67	193	260	454	847	1,301
นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ	107	369	476	671	2,678	3,349
รวม	174	562	736	1,125	3,525	4,650

ผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้สอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ในเรื่องการทำงานของตัวทวีคูณ เช่นเดียวกับผลกระทบในเรื่องราวที่ได้ ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นครั้งแรกจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวที่จะกระตุ้นให้เกิดการจ้างงานในธุรกิจอื่น ๆ เพื่อผลิตสินค้าและบริการเพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและของประชาชนผู้ที่มีรายได้เพิ่มขึ้นอันเนื่องจากการท่องเที่ยวเกี่ยวโยงกันเป็นลูกโซ่ และสอดคล้องกับผลการวิจัยชิ้นอื่น ๆ ทั้งของไทยและของชาวต่างประเทศ

2. ผลกระทบต่อการจ้างงานทางตรงและทางอ้อมในเกาะสมุย (ตาราง 14)

การประมาณสัดส่วนของการจ้างงานที่เกิดขึ้นในเกาะสมุยกระทำโดยการประมาณการจากจำนวนการจ้างงานที่เกิดขึ้นทั้งหมด อันเนื่องจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในเกาะสมุย ในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534 และจากสัดส่วนประชากรในจังหวัดสุราษฎร์ธานีต่อประชากรทั้งหมดภายในประเทศ การประมาณการในส่วนนี้กำหนดให้สัดส่วนการจ้างงานที่เกิดขึ้นทางตรงในเกาะสมุยมีสัดส่วนเดียวกับในจังหวัดสุราษฎร์ธานี และการจ้างงานทางอ้อมที่เกิดขึ้นในเกาะสมุยมีสัดส่วนเท่ากับสัดส่วนของการมีงานทำของสมาชิกในครัวเรือน ในหน่วยธุรกิจเอกชนต่อจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มีงานทำทั้งหมด ซึ่งมีค่าร้อยละ 58.12 ในปี พ.ศ. 2530 และร้อยละ 62.18 ในปี พ.ศ. 2534 ในกรณีของการจ้างงานทางตรงและการจ้างงานทางอ้อมที่ตกแก่ประชาชนชาวเกาะสมุยได้ประมาณการจากการจ้างแรงงานส่วนที่เกิดขึ้นในเกาะสมุยทั้งหมด โดยกำหนดให้มีสัดส่วนเท่ากับสัดส่วนของการจ้างแรงงานท้องถิ่นในหน่วยธุรกิจเอกชนกลุ่มที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง ซึ่งมีค่าเท่ากับร้อยละ 43.79 และร้อยละ 52.66 ตามลำดับ (ดูภาคผนวก ค.)

ผลการประมาณการในตาราง 15 ได้แสดงให้เห็นว่า การจ้างงานที่เกิดขึ้นในเกาะสมุย อันเนื่องจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในเกาะสมุย ในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534 มีปริมาณเพียง 1,464 คน และ 9,262 คน ตามลำดับ ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนที่น้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนการจ้างงานที่เกิดขึ้นทั้งหมดภายในประเทศ โดยคิดเป็นร้อยละ 0.89 และร้อยละ 0.98 ในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534 ตามลำดับ การจ้างงานที่ตกแก่ประชาชนชาวเกาะสมุยจริง ๆ ในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534 มีเพียง 736 คน และ 4,650 คน

ตามลำดับ ซึ่งมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 0.45 และ 0.49 ของการจ้างงานที่เกิดขึ้นทั้งหมด และคิดเป็นร้อยละ 50.27 และร้อยละ 50.21 ของการจ้างงานที่เกิดขึ้นในเกาะสมุย ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาตัวเลขในตาราง 14 ประกอบกับจำนวนนักท่องเที่ยวในเกาะสมุย ในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534 สรุปได้ว่า การจ้างงาน 1 คน ในเกาะสมุย ในปี พ.ศ. 2530 เกิดขึ้นได้จากนักท่องเที่ยวชาวไทย 413 คน หรือนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ 63 คน และการจ้างงาน 1 คน ในเกาะสมุยในปี 2534 เกิดขึ้นได้จากนักท่องเที่ยวชาวไทย 151 คน หรือนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ 29 คน

การที่ปริมาณการจ้างงานที่เกิดขึ้นในเกาะสมุยเนื่องจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว ในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534 มีสัดส่วนน้อยเนื่องจากเกาะสมุยมีฐานเศรษฐกิจแบบกิจกรรมทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่เป็นธุรกิจประเภทให้บริการ มีกิจกรรมประเภทการผลิตน้อยมาก ประกอบการมีการคมนาคมขนส่งติดต่อกับภายนอกได้สะดวกและหลายทาง ความเชื่อมโยงระหว่างกิจกรรมทางเศรษฐกิจในเกาะสมุยจึงมีน้อย ซึ่งส่งผลให้เกิดการจ้างงานภายในเกาะสมุยไม่มากเท่าที่ควร และการที่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่งผลให้เกิดการจ้างงานในสัดส่วนที่สูงกว่านักท่องเที่ยวชาวไทย เพราะมีรูปแบบการท่องเที่ยวที่ส่งผลให้เกิดการจ้างงานได้สูงกว่านักท่องเที่ยวชาวไทย นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่ร้อยละ 92 นิยมพักในที่พักประเภทโรงแรมและบังกะโลว์ และค้างคืนเฉลี่ยต่อคนต่อการเดินทางถึง 8.45 คืน ในขณะที่ชาวไทยที่พักแรมในโรงแรมและบังกะโลว์มีเพียงร้อยละ 70 และค้างคืนเฉลี่ยต่อคนต่อการเดินทางเพียง 3.26 คืน (ดูภาคผนวก ค) นอกจากนี้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศยังนิยมบริโภคอาหารและเครื่องดื่มจากร้านอาหารและภัตตาคารที่ผู้ประกอบการได้จัดหาไว้ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว โดยเฉพาะ สถานประกอบการดังกล่าวเป็นสถานประกอบการที่มีสัดส่วนของการจ้างแรงงานสูงกว่าสถานประกอบการขนาดเล็ก

3. การเปรียบเทียบการจ้างงานระหว่างปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534

การวิเคราะห์เปรียบเทียบการจ้างงานในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534 ให้ผลสรุปได้ว่า การจ้างงานที่เกิดขึ้นทั้งหมดและในเกาะสมุยเนื่องจากการท่องเที่ยว ในปี พ.ศ. 2534 มีสัดส่วนสูงกว่าในปี พ.ศ. 2530 ทั้งในกรณีของการจ้างงานทางตรง และ

การจ้างงานทางอ้อม (ตาราง 14) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ว่า
 "ผลกระทบต่อการจ้างงานที่เกิดขึ้นเนื่องจากค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2534
 จะมีสัดส่วนสูงกว่าผลกระทบต่อการจ้างงานที่เกิดขึ้นเนื่องจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว
 ในปี พ.ศ. 2530

ผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้มีความสอดคล้องกับข้อมูลจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
 สาขาสุราษฎร์ธานี และสอดคล้องกับข้อมูลจากภาคสนามโดยสามารถอธิบายได้ในตนเองเกี่ยวกับ
 เรื่องผลกระทบต่อรายได้ เพราะค่าใช้จ่ายซึ่งเพิ่มขึ้นจะส่งผลให้เกิดการเพิ่มขึ้นทั้งในส่วนของ
 รายได้และการจ้างงานควบคู่กันไป ตามแนวคิดและทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ของเคนส์ในเรื่องของ
 การจ้างงานและการทำงานของตัวทวี

ตาราง 15 สัดส่วนของการจ้างงานที่เกิดขึ้นทั้งหมด และเกิดในเกาะสมุยเนื่องจากการใช้จ่าย
 ของนักท่องเที่ยวในเกาะสมุยในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534 (สัดส่วนต่อ
 ค่าใช้จ่าย 10,000 บาท)

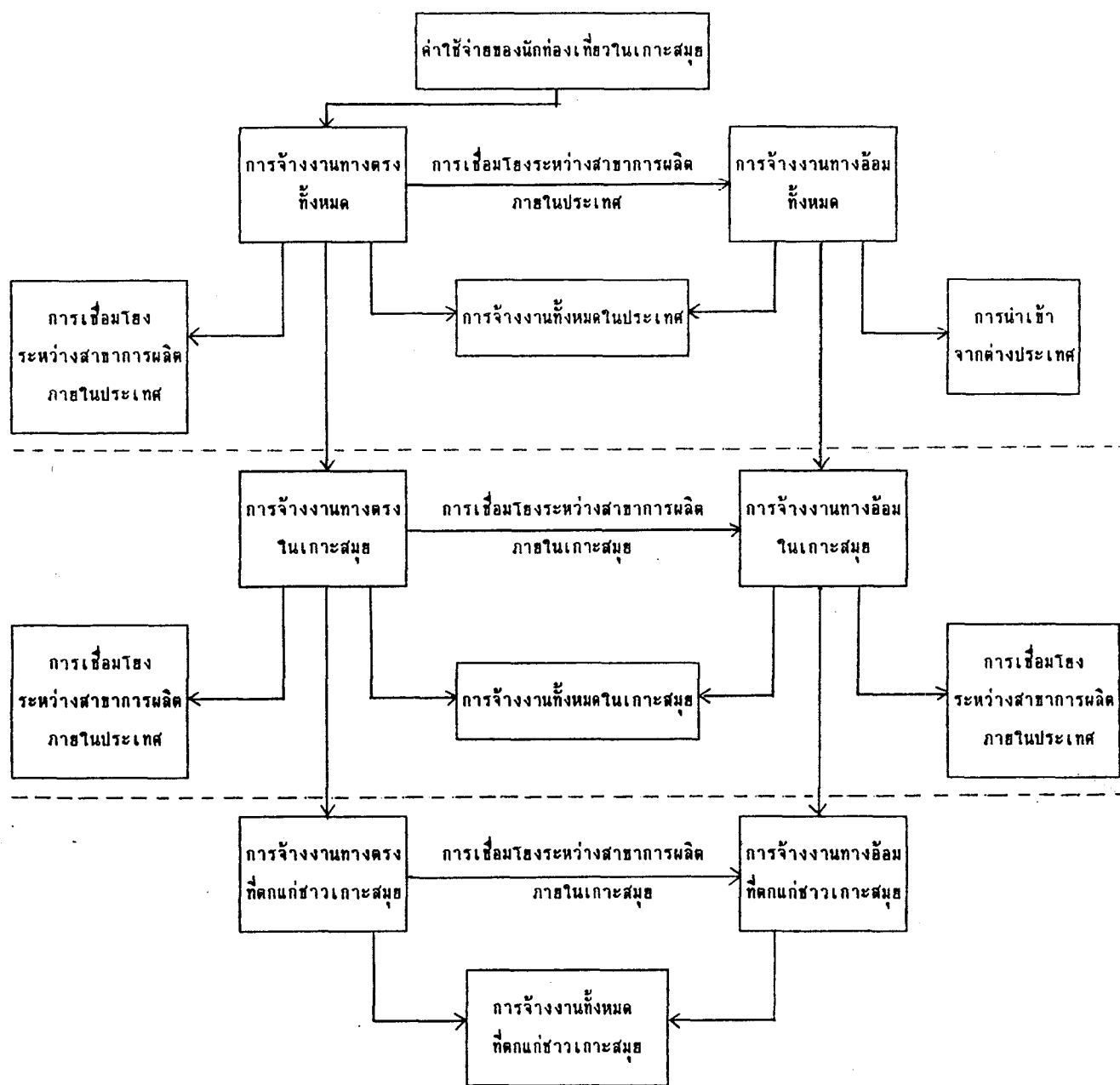
ระดับที่เกิดการจ้างงาน ปี พ.ศ.	การจ้างงาน(คน:ค่าใช้จ่าย 10,000 บาท)			
	การจ้างงานทั้งหมด		การจ้างงานในเกาะสมุย	
	2530	2534	2530	2534
นักท่องเที่ยวชาวไทย	1.4904	1.1138	0.0103	0.0078
นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ	1.5832	1.1077	0.0110	0.0029
รวม	1.5494	1.1094	0.0107	0.0079

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้เพิ่มเติมโดยเปรียบเทียบสัดส่วนผลของการจ้างงาน
 ต่อค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว (ตาราง 15) พบว่ามีข้อสังเกตที่สำคัญเช่นเดียวกับในกรณีของ
 ผลต่อรายได้ ตัวเลขจากตารางแสดงให้เห็นว่า การใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว 10,000 บาท

จะก่อให้เกิดจากจ้างงานในปี พ.ศ. 2534 ในสัดส่วนที่น้อยกว่าในปี พ.ศ. 2530 โดยส่งผลให้เกิดการจ้างงานในประเทศรวม 1.5494 คน ในปี พ.ศ. 2530 และ 1.1094 คน ในปี พ.ศ. 2534 สัดส่วนการสร้างงานต่อค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว ในการวิเคราะห์ในที่นี้มีสัดส่วนต่ำกว่า สัดส่วนที่คำนวณได้ในผลงานวิจัยของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (Chulalongkorn University. 1990) ซึ่งคำนวณสัดส่วนการสร้างงานต่อค่าใช้จ่าย 10,000 บาท ของนักท่องเที่ยวทั้งหมดในประเทศไทยได้เท่ากับ 1.9954 คน และสูงกว่าสัดส่วนที่คำนวณได้ในผลงานวิจัยของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2528) ซึ่งมีค่า 1.2894 คน และในกรณีของผลกระทบในเกาะสมุยพบว่า มีสัดส่วนน้อยมากคือมีค่าเพียง 0.0107 คน และ 0.0079 คน ตามลำดับ

ตัวเลขจากตารางนี้ยังได้แสดงให้เห็นว่าการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ในปี พ.ศ. 2534 ได้ส่งผลให้เกิดการจ้างงานในสัดส่วนที่น้อยกว่าการจ้างงานที่เกิดขึ้นจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งเป็นไปตามความคาดหมายเช่นเดียวกับในกรณีของผลทางรายได้

ผลการศึกษาผลกระทบของค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในเกาะสมุยต่อการจ้างงานดังกล่าว สามารถสรุปได้ด้วยภาพประกอบ 7 ซึ่งแสดงผลกระทบที่เกิดขึ้นโดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ แต่ละระดับประกอบด้วยการทำงานทางตรงและการทำงานทางอ้อม ภาพประกอบในช่วงบน แสดงผลกระทบต่อการสร้างงานที่เกิดขึ้นในระดับประเทศ ซึ่งมีส่วนร้อยละทั้งหมดในรูปของการเชื่อมโยงระหว่างสาขาการผลิตภายในประเทศ และการนำเข้าจากต่างประเทศ ภาพประกอบในช่วงกลาง แสดงผลกระทบต่อการสร้างงานที่เกิดขึ้นในระดับเกาะสมุย มีส่วนร้อยละไหลออกไปจากเกาะสมุยในรูปของการเชื่อมโยงระหว่างสาขาการผลิตภายในประเทศ และภาพประกอบในช่วงล่าง แสดงผลกระทบต่อการสร้างงานที่ตกแก่ประชาชนชาวเกาะสมุย

ภาพประกอบ 7 แสดงผลกระทบของการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในเกาะสมุยต่อการจ้างงาน

ผลกระทบต่อการกระจายรายได้ (พิจารณาจากรายได้ที่เป็นตัวเงิน)

จากการวิเคราะห์ลักษณะการกระจายรายได้ของครัวเรือนในเกาะสมุย โดยใช้ข้อมูล รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน และจำนวนครัวเรือนที่เก็บจากภาคสนาม พร้อมทั้งคำนวณค่าสัมประสิทธิ์ จีนิ ได้ผลสรุปดังนี้

1. การกระจายรายได้ของกลุ่มครัวเรือนในตำบลอ่างทองและตำบลลี้้งงาม

จากการวิเคราะห์ลักษณะการกระจายรายได้ทั้งในกรณีของการแบ่งรายได้ออกเป็น ห้ากลุ่มเท่ากัน (quintile) ของครัวเรือน (ตาราง 16) และในกรณีของการแบ่งรายได้ ตามระดับชั้นของรายได้ (ตาราง 17) ได้ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ลักษณะการกระจายรายได้ ของครัวเรือน ในตำบลอ่างทองและตำบลลี้้งงามมีความไม่เท่าเทียมกันทั้งในปี พ.ศ. 2530 และ ปี พ.ศ. 2534 ดังพิจารณาได้จากค่าสัมประสิทธิ์จีนิในแต่ละปีซึ่งมีค่าเพียง 0.4920 ในปี พ.ศ. 2530 และมีค่า 0.5040 ในปี พ.ศ. 2534 ตัวเลขจากตาราง 16 ชี้ให้เห็นว่า ส่วนแบ่ง ของรายได้ส่วนใหญ่น้อยลง 57.65 ในปี พ.ศ. 2530 และร้อยละ 55.86 ในปี พ.ศ. 2534 ตกอยู่ในครัวเรือนเพียงร้อยละ 20 ของครัวเรือนทั้งหมด (20% ที่สูงสุด) ในขณะที่ครัวเรือน ที่เหลืออีกร้อยละ 80 ของครัวเรือนทั้งหมด ได้รับส่วนแบ่งของรายได้เพียงร้อยละ 42.32 และ ร้อยละ 44.14 และที่น่าสังเกตคือ กลุ่มครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำสุด (20% ที่ต่ำสุด) ได้รับ ส่วนแบ่งเพียงร้อยละ 0.76 และร้อยละ 3.04 ของรายได้ทั้งหมด ตัวเลขจากตาราง 17 ชี้ให้เห็นว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่มีรายได้ไม่เกิน 50,000 บาทต่อปี แม้ว่าสัดส่วนของครัวเรือนที่ มีรายได้ไม่เกิน 50,000 บาทต่อปี จะมีค่าลดลงจากร้อยละ 77.01 ในปี พ.ศ. 2530 เป็นร้อยละ 68.67 ในปี พ.ศ. 2534 แต่ก็ไม่มีอิทธิพลมากพอที่จะส่งผลให้การกระจายรายได้ มีความเท่าเทียมกันมากขึ้น

ตาราง 16 ส่วนแบ่งรายได้ของกลุ่มครัวเรือนแบ่งตามกลุ่ม 5 กลุ่มเท่า ๆ กันของครัวเรือน
ในตำบลอ่างทองและตำบลตลิ่งงาม (รวม) ในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534

กลุ่มห้ากลุ่ม	ส่วนแบ่งของรายได้เป็นตัวเงินทั้งหมด (ร้อยละ)	
	2530	2534
20% ที่สูงสุด	57.65	55.86
10% สูงสุดอันดับ 1	42.65	41.50
10% สูงสุดอันดับ 2	14.98	14.36
20% ที่สอง	18.65	19.48
20% ที่สาม	13.31	13.30
20% ที่สี่	7.38	8.32
20% ที่ต่ำสุด	3.00	3.04
10% ต่ำสุดอันดับ 1	2.20	2.28
10% ต่ำสุดอันดับ 2	0.81	0.76
ส่วนแบ่งทั้งหมด	100.00	100.00
ค่าสัมประสิทธิ์จีนี้	0.4920	0.5040

ตาราง 17 การกระจายรายได้เฉลี่ยที่เป็นตัวเงินแบ่งตามระดับชั้นของรายได้ของครัวเรือน
ในตำบลอ่างทองและตำบลลี้้งงาม (รวม) ในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534

ชั้นของรายได้ (บาท)	2530		2534	
	ร้อยละ ครัวเรือน	ร้อยละ รายได้	ร้อยละ ครัวเรือน	ร้อยละ รายได้
ต่ำกว่า 10,000	14.67	1.70	12.00	1.10
10,000 - 20,000	21.67	6.96	16.00	4.60
20,001 - 30,000	14.00	7.89	13.67	6.59
30,001 - 40,000	16.67	12.77	17.00	11.34
40,001 - 50,000	10.00	9.63	10.00	8.52
50,001 - 60,000	6.00	7.12	8.67	8.90
60,001 - 70,000	2.00	2.80	5.67	6.79
70,001 - 80,000	3.00	4.79	3.67	4.95
80,001 - 90,000	2.00	3.67	1.67	2.68
90,001 ขึ้นไป	10.00	42.68	11.67	44.53
ส่วนแบ่งทั้งหมด	100.00	100.00	100.00	100.00
ค่าสัมประสิทธิ์จีนี้	0.4920		0.5040	

2. การเปรียบเทียบการกระจายรายได้ในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534 ของ
ตำบลอ่างทองและตำบลลี้งาม (ตาราง 18 และตาราง 19)

ในปี พ.ศ. 2530 การกระจายรายได้ของครัวเรือนในตำบลอ่างทองมีความเท่าเทียมกันมากกว่าการกระจายรายได้ของครัวเรือนในตำบลลี้งาม ดังพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์จินีซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.4939 ในตำบลอ่างทอง และมีค่าเท่ากับ 0.5022 ในตำบลลี้งาม

ในปี พ.ศ. 2534 การกระจายรายได้ของครัวเรือนในตำบลอ่างทองมีความเท่าเทียมกันน้อยกว่าในตำบลลี้งาม ดังพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์จินีซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.5341 ในตำบลอ่างทอง และมีค่าเท่ากับ 0.4974 ในตำบลลี้งาม

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบลักษณะการกระจายรายได้ของกลุ่มครัวเรือนในแต่ละตำบลในระหว่างปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534 พบว่า ตำบลอ่างทองซึ่งมีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับสูง มีลักษณะการกระจายรายได้ที่เท่าเทียมกันลดลงจากเดิม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์จินีเพิ่มขึ้นจาก 0.4939 เป็น 0.5341 และตำบลลี้งามซึ่งมีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับต่ำ มีลักษณะการกระจายรายได้ที่เท่าเทียมกันเพิ่มขึ้นจากเดิม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์จินีลดลงจาก 0.5022 เป็น 0.4974 เมื่อพิจารณาแยกตามระดับชั้นรายได้โดยรวมของทั้ง 2 ตำบล พบว่า มีลักษณะการกระจายรายได้ที่เท่าเทียมกันในปี พ.ศ. 2534 น้อยกว่าในปี พ.ศ. 2530 ค่าสัมประสิทธิ์จินีเพิ่มขึ้นจาก 0.4920 เป็น 0.5040

ตาราง 18 ส่วนแบ่งรายได้ของกลุ่มครัวเรือนแบ่งตามกลุ่ม 5 กลุ่มเท่า ๆ กันของครัวเรือน
ในตำบลอ่างทองและตำบลตลิ่งงาม (แยก) ในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534

กลุ่มห้ากลุ่ม	ส่วนแบ่งของรายได้เป็นตัวเงินทั้งหมด (ร้อยละ)			
	2530		2534	
	อ่างทอง	ตลิ่งงาม	อ่างทอง	ตลิ่งงาม
20% ที่สูงสุด	58.88	54.48	56.32	54.62
10% สูงสุดอันดับ 1	45.31	37.82	42.23	38.03
10% สูงสุดอันดับ 2	13.56	16.66	14.09	16.60
20% ที่สอง	16.82	21.99	17.15	21.81
20% ที่สาม	12.22	13.22	12.42	13.23
20% ที่สี่	8.43	7.29	9.77	7.77
20% ที่ต่ำสุด	3.65	3.01	4.34	2.58
10% ต่ำสุดอันดับ 1	2.59	2.13	3.00	2.11
10% ต่ำสุดอันดับ 2	1.06	0.87	1.34	0.47
ส่วนแบ่งทั้งหมด	100.00	100.00	100.00	100.00
ค่าสัมประสิทธิ์จีนี้	0.4939	0.5022	0.5341	0.4974

ตาราง 19 การกระจายรายได้เฉลี่ยที่เป็นตัวเงินแบ่งตามระดับชั้นของรายได้ของครัวเรือน
ในตำบลอ่างทองและตำบลดลิ่งงาม (แยก) ในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534

ชั้นของรายได้ (บาท)	ตำบลอ่างทอง				ตำบลดลิ่งงาม			
	2530		2534		2530		2534	
	ร้อยละ ครัวเรือน	ร้อยละ รายได้	ร้อยละ ครัวเรือน	ร้อยละ รายได้	ร้อยละ ครัวเรือน	ร้อยละ รายได้	ร้อยละ ครัวเรือน	ร้อยละ รายได้
ต่ำกว่า 10,000	7.33	0.58	6.67	0.69	22.00	3.58	17.33	1.80
10,001-20,000	19.33	5.27	8.67	2.03	24.00	9.79	23.33	8.88
20,001-30,000	12.00	5.53	11.33	4.49	16.00	11.88	16.00	10.09
30,001-40,000	21.33	12.93	22.67	12.10	12.00	12.51	11.33	10.07
40,001-50,000	11.33	8.47	12.67	8.66	8.67	11.58	7.33	8.30
50,001-60,000	7.33	6.92	11.33	9.30	4.67	7.46	6.00	8.23
60,001-70,000	3.33	3.73	5.33	4.98	0.67	1.23	6.00	9.81
70,001-80,000	3.33	4.31	4.67	5.03	2.97	5.59	2.67	4.80
80,001-90,000	2.67	3.83	1.33	1.72	1.33	3.40	2.00	4.28
90,001ขึ้นไป	12.00	48.43	15.33	50.99	8.00	32.99	8.00	33.74
ส่วนแบ่งทั้งหมด	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
ค่าสัมประสิทธิ์จี้นี้	0.4939		0.5341		0.5022		0.4974	

จากข้อมูลและการวิเคราะห์ดังกล่าว สามารถสรุปได้ 2 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในเกาะสมุยได้ส่งผลให้ลักษณะการกระจายรายได้ของกลุ่มครัวเรือนที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับต่ำมีความเท่าเทียมกันมากกว่ากลุ่มครัวเรือนที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับสูง ผลการวิจัยในส่วนนี้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ว่า "การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะส่งผลให้กลุ่มครัวเรือนในพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับสูงมีลักษณะการกระจายรายได้ที่มีความเท่าเทียมกันมากกว่ากลุ่มครัวเรือนในพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับต่ำ"

ประเด็นที่ 2 การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในเกาะสมุยได้ส่งผลให้ครัวเรือนในเกาะสมุยมีลักษณะการกระจายรายได้ที่มีความเท่าเทียมกันในปี พ.ศ. 2534 มากกว่าในปี พ.ศ. 2530 เฉพาะในกลุ่มครัวเรือนในตำบลที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับต่ำเท่านั้น ในการนี้ที่พิจารณาโดยรวมทุกกลุ่มครัวเรือน และกลุ่มครัวเรือนในตำบลที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับสูง พบว่า มีลักษณะการกระจายรายได้ที่มีความเท่าเทียมกันในปี พ.ศ. 2534 น้อยกว่าในปี พ.ศ. 2530 ผลการวิจัยในส่วนนี้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ว่า "การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีผลทำให้ครัวเรือนมีลักษณะการกระจายรายได้ที่มีความเท่าเทียมกันในปี พ.ศ. 2534 มากกว่าในปี พ.ศ. 2530"

ผลการวิจัยที่ปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ใน 2 ประเด็นดังกล่าว ชี้ให้เห็นว่า แม้การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไม่ได้ส่งผลให้เกิดการกระจายรายได้ในภาพรวมในลักษณะที่พึงประสงค์ แต่การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวสามารถส่งผลให้เกิดการกระจายรายได้ที่เท่าเทียมกันมากขึ้นในบางพื้นที่ ที่สำคัญ คือพื้นที่ที่มีลักษณะการกระจายรายได้ที่เท่าเทียมกันมากขึ้น คือพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับต่ำ ผลงานวิจัยในส่วนนี้ได้สะท้อนถึงผลดีของการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในเกาะสมุยในแง่ที่ก่อให้เกิดการกระจายรายได้ในลักษณะและทิศทางที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มครัวเรือนที่อยู่ในพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับต่ำมากกว่ากลุ่มครัวเรือนที่อยู่ในพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับสูง

การพิจารณาผลงานวิจัยเฉพาะในส่วนนี้จึงกล่าวได้เพียงว่า การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวสามารถก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนลักษณะการกระจายรายได้ของกลุ่มครัวเรือนในเกาะสมุยให้มีความเท่าเทียมกันมากขึ้นได้เพียงบางพื้นที่

ผลกระทบต่อการกระจายการจ้างงาน

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนามในส่วนของสถานประกอบการที่เป็นหน่วยธุรกิจเอกชนในตำบลอ่างทองและตำบลลี้แง พบว่า การมีระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่แตกต่างกันได้ส่งผลให้ตำบลทั้งสองมีความหลากหลายของประเภทของหน่วยธุรกิจเอกชนแตกต่างกันอย่างชัดเจน ในขณะที่หน่วยธุรกิจเอกชนในตำบลอ่างทองสามารถจัดแบ่งได้ 8 ประเภท แต่ละประเภทมีจำนวนมาก แต่ตำบลลี้แงมีสถานประกอบการที่เป็นหน่วยธุรกิจเอกชนที่จัดกลุ่มได้เพียง 3 ประเภท คือ ที่พัก ร้านอาหาร และร้านจำหน่ายสินค้าทั่วไป แต่ละประเภทมีเพียง 1 - 2 แห่ง หน่วยธุรกิจเอกชนทั้ง 3 ประเภท เป็นกิจการขนาดเล็กประเภทกิจการคนเดียวและกิจการในครัวเรือน เจ้าของหน่วยธุรกิจเอกชนทุกแห่งเป็นคนท้องถิ่น บุคลากรในหน่วยธุรกิจเอกชนประกอบด้วย สามเณรภรรยา และบุตร จึงไม่มีข้อมูลเพียงพอที่จะวิเคราะห์ถึงความแตกต่างระหว่างการกระจายการจ้างงานของ 2 ตำบล การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างการจ้างงาน จึงกระทำได้เฉพาะในระดับของการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสถานประกอบการที่เป็นหน่วยธุรกิจเอกชนในตำบลอ่างทอง

การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างการกระจายการจ้างงานในหน่วยธุรกิจเอกชนได้กระทำทั้งในกรณีของการแบ่งหน่วยธุรกิจเอกชนออกเป็น 8 ประเภท คือ ที่พัก ร้านอาหาร-เครื่องดื่ม บริษัทนันทนาการ/จำหน่ายตั๋ว/บริการโทรศัพท์ การให้บริการรถเช่า ร้านขายของที่ระลึก/สินค้าเดินทาง/เสื้อผ้า/สินค้าทั่วไป การพักผ่อน-บันเทิง สถาบันการเงิน และกิจกรรมสนับสนุนอื่น ๆ และในกรณีของการแยกหน่วยธุรกิจเอกชนออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกเป็นหน่วยธุรกิจเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง ประกอบด้วย หน่วยธุรกิจเอกชนประเภทที่ 1 - 5 กลุ่มที่ 2 เป็นหน่วยธุรกิจเอกชนที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง ประกอบด้วยหน่วยธุรกิจเอกชนประเภทที่ 6 - 7 ผู้วิจัยไม่ได้รวมหน่วยธุรกิจเอกชนประเภทที่ 6 : การพักผ่อน-บันเทิง เข้าในกลุ่มที่ 1 เนื่องจากข้อมูลจากภาคสนามได้บ่งชี้ว่า ผู้ใช้บริการของหน่วยธุรกิจเอกชนประเภทนี้เกือบทั้งหมดเป็นประชาชนในท้องถิ่น ไม่มาชนักท่องเที่ยวจากต่างถิ่น

การวิเคราะห์ให้ผลสรุปดังนี้

จากการพิจารณาการจ้างงานแยกตามประเภทของหน่วยธุรกิจเอกชนพบว่า หน่วยธุรกิจเอกชนประเภทสถาบันการเงินสามารถสร้างงานได้สูงสุด โดยมีสัดส่วนการสร้างงานร้อยละ

19.74 รองลงมาได้แก่ บริษัทนาเที่ยวฯ ซึ่งสร้างงานได้ร้อยละ 17.39 (ตาราง 20)

เมื่อพิจารณาการจ้างงานโดยเฉลี่ยต่อสถานประกอบการพบว่า หน่วยธุรกิจเอกชนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวก่อให้เกิดการจ้างงานเฉลี่ยแต่ละ 7.7 คน หน่วยธุรกิจเอกชนประเภทที่พัก ก่อให้เกิดการจ้างงานเฉลี่ยสูงสุดในกลุ่มหน่วยธุรกิจเอกชนที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยตรง โดยมี การจ้างงานเฉลี่ยแต่ละ 16.2 คน รองลงมาได้แก่ หน่วยธุรกิจเอกชนประเภทร้านอาหาร-เครื่องดื่ม ซึ่งมีการจ้างงานเฉลี่ยแต่ละ 6.4 คน

หน่วยธุรกิจเอกชนกลุ่มที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยตรง สามารถสร้างงานเฉลี่ยได้เพียงแต่ละ 6.19 คน และมีสัดส่วนน้อยกว่าการสร้างงานของหน่วยธุรกิจเอกชนกลุ่มที่ไม่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยตรง ซึ่งสามารถสร้างงานเฉลี่ยได้แต่ละ 10.90 คน และน้อยกว่าการสร้างงานของกลุ่มโรงงานอุตสาหกรรมทั้งหมดในเกาะสมุย ซึ่งสามารถสร้างงานเฉลี่ยได้แต่ละ 6.8 คน (ข้อมูลในเดือนธันวาคม 2533 จากทำเนียบโรงงานอุตสาหกรรมอำเภอเกาะสมุย สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสุราษฎร์ธานี : คู่มือผนวก ก)

จากการวิเคราะห์สัดส่วนการจ้างแรงงานท้องถิ่นต่อแรงงานต่างถิ่นในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวตามล่องทาง โดยแบ่งหน่วยธุรกิจเอกชนออกเป็น 2 กลุ่ม พบว่า หน่วยธุรกิจเอกชนกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรงมีสัดส่วนการจ้างงานท้องถิ่นน้อยกว่าหน่วยธุรกิจเอกชนกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($Z = -2.4395$) (ตาราง 21) ทั้งนี้เนื่องจากสถาบันการเงินซึ่งเป็นหน่วยธุรกิจเอกชนในกลุ่มที่ 2 ได้มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เพื่อให้บริการในด้านการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศแก่นักท่องเที่ยว และเพื่อให้บริการด้านการรับฝากเงินและให้กู้เงินแก่นักธุรกิจและประชาชนโดยทั่วไป ซึ่งมีรายรับและรายจ่ายเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เนื่องจากการขยายตัวของการท่องเที่ยว จากข้อมูลภาคสนามในเดือนธันวาคม 2534 - มกราคม 2535 พบว่า เกาะสมุยมีสำนักงานสาขาของธนาคารพาณิชย์ 6 แห่ง สำนักงานหน่วย 22 แห่ง เป็นสำนักงานหน่วยในตำบลหน้าทอนถึง 10 แห่ง ธนาคารพาณิชย์รวมทุกสาขาทุกหน่วยให้สินเชื่อแก่สาขาโรงแรมและภัตตาคารในสัดส่วนสูงสุดถึงร้อยละ 50 ของยอดสินเชื่อทั้งหมด มูลค่าการรับซื้อเงินตราต่างประเทศของสำนักงานแลกเปลี่ยนเงินและของบุคคลรับอนุญาตในอำเภอเกาะสมุยในช่วงปี พ.ศ. 2528 - 2534 มีอัตราเพิ่มขึ้นเฉลี่ยถึงร้อยละ 205 ต่อปี (ธนาคารแห่งประเทศไทย สาขาภาคใต้) การขยายตัว

ตาราง 20 จำนวนและสัดส่วนแรงงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในตำบลอ่างทอง
ในปี พ.ศ. 2534

จำนวน (สัดส่วน) แรงงาน										
ประเภทของหน่วย	1	2	3	4	5	6	7	8	รวม	
ธุรกิจเอกชน										
จำนวนแรงงาน										
ในหน่วย										
ธุรกิจเอกชน	81	96	133	30	87	98	151	89	765	
สัดส่วนแรงงาน										
ในหน่วย										
ธุรกิจเอกชน	(ร้อยละ)	(10.59)	(12.55)	(17.39)	(3.92)	(11.37)	(12.81)	(19.74)	(11.64)	(100)
จำนวนหน่วย										
ธุรกิจเอกชน	5	15	22	10	17	7	6	18	100	
จำนวนแรงงาน										
เฉลี่ยในแต่ละ										
หน่วยธุรกิจ										
เอกชน	16.2	6.4	6.1	3.0	5.1	14.0	30.2	4.9	7.7	
จำนวนแรงงาน										
เฉลี่ยในแต่ละ										
กลุ่มธุรกิจ			6.19				10.90			
เอกชน										

ประเภทของหน่วยธุรกิจเอกชน

ประเภท 1 : ที่พัก	ประเภท 5 : ร้านอาหารของที่ระลึก/สินค้าเดินทางฯ
ประเภท 2 : ร้านอาหาร-เครื่องดื่ม	ประเภท 6 : การพักผ่อน-บันเทิง
ประเภท 3 : บริษัทนำเที่ยว/จำหน่ายตั๋วฯ	ประเภท 7 : สถาบันการเงิน
ประเภท 4 : การให้บริการรถเช่า	ประเภท 8 : กิจกรรมสันทนาการอื่น ๆ

ของสถาบันการเงินได้ส่งผลให้ธนาคารพาณิชย์บางสาขาในเกาะสมุยมีพนักงานจำนวนมากถึง 41 คน ที่สำคัญคือ ธนาคารพาณิชย์เป็นสถาบันการเงินที่มีนโยบายที่จะรับพนักงานที่มีภูมิลำเนาเป็นคนท้องถิ่นมากกว่าคนต่างถิ่น จากการศึกษาแยกตามประเภทของหน่วยธุรกิจเอกชนจึงพบว่า สถาบันการเงินเป็นหน่วยธุรกิจเอกชนที่มีสัดส่วนของการจ้างงานท้องถิ่นมากกว่าการจ้างแรงงานต่างถิ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($Z = 5.9931$) (ตาราง 22) มีหน่วยธุรกิจเอกชนอีก 2 ประเภท คือ การให้บริการรถเช่า และกิจกรรมสนับสนุนอื่น ๆ ที่มีสัดส่วนการจ้างแรงงานท้องถิ่นมากกว่าการจ้างแรงงานต่างถิ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($Z = 2.1205$ และ 2.1528 ตามลำดับ) ส่วนหน่วยธุรกิจเอกชนประเภทขายของที่ระลึกๆ และการพักผ่อน-บันเทิง มีสัดส่วนการจ้างงานท้องถิ่นน้อยกว่าการจ้างงานต่างถิ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($Z = -4.2203$ และ -5.5790 ตามลำดับ) ที่น่าสังเกตคือ หน่วยธุรกิจเอกชนในกลุ่มที่ 1 ที่มีความเกี่ยวข้องกับ การท่องเที่ยวโดยตรง มีสัดส่วนการจ้างงานท้องถิ่นมากกว่าการจ้างงานต่างถิ่นเพียงประเภทเดียว คือการให้บริการรถเช่า ซึ่งจากการศึกษาข้อมูลภาคสนามพบว่า ธุรกิจประเภทนี้ส่วนใหญ่เป็น ธุรกิจขนาดเล็ก มีการจ้างงานแต่ละแห่งเพียง 1 - 2 คน

ตาราง 21 จำนวนและสัดส่วนการจ้างแรงงานและความต้องการจ้างงาน แยกตามภูมิภาค
และคุณสมบัติของแรงงาน

การจ้างแรงงาน	จำนวน(สัดส่วน)การจ้างงาน		Z
	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	
<u>การจ้างแรงงานในปี พ.ศ. 2534</u>			
จำนวนแรงงานทั้งหมดในหน่วยธุรกิจเอกชน	427 (100.00)	338 (100.00)	
การจ้างแรงงานท้องถิ่น	187 (43.79)	178 (52.66)	-2.4395*
การจ้างแรงงานหญิง	248 (58.08)	161 (47.63)	2.8788*
การจ้างแรงงานที่มีอายุต่ำกว่า 26 ปี	268 (62.76)	153 (45.27)	4.8315*
การจ้างแรงงานที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่า มัธยมศึกษาตอนปลาย	228 (51.99)	135 (36.94)	3.3196*
การจ้างงานพนักงานเฉพาะวิชาชีพชั้นสูง และชั้นกลาง	104 (24.36)	183 (54.14)	-10.8748*
การจ้างงานพนักงานทั่วไป	216 (50.58)	103 (30.47)	7.2079*
<u>ความต้องการจ้างแรงงานเพิ่ม</u>			
จำนวนแรงงานที่ต้องการรับเพิ่ม	46 (100.00)	41 (100.00)	
การจ้างแรงงานท้องถิ่น	12 (26.09)	21 (51.22)	-2.4117*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กลุ่ม 1 : หน่วยธุรกิจเอกชนที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวโดยตรง ประกอบด้วย ที่พัก

ร้านอาหาร-เครื่องดื่ม บริษัทนำเที่ยว การให้บริการรถเช่า และร้านขายของที่ระลึก

กลุ่ม 2 : หน่วยธุรกิจเอกชนที่ไม่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวโดยตรง ประกอบด้วย การพักผ่อน-บันเทิง
สถาบันการเงิน และกิจกรรมสันทนาการอื่น ๆ

ตาราง 22 จำนวนและสัดส่วนการจ้างแรงงานท้องถิ่นและแรงงานต่างถิ่นในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
ในตำบลอ่างทอง ในปี พ.ศ. 2534 แยกตามประเภทของหน่วยธุรกิจเอกชน

ประเภทของหน่วยธุรกิจเอกชน	จำนวน(สัดส่วน)การจ้างงาน		Z
	แรงงานท้องถิ่น	แรงงานต่างถิ่น	
1. ที่พัก	36 (9.86)	45 (11.25)	-0.6227
2. ร้านอาหาร-เครื่องดื่ม	47(12.88)	49 (12.25)	0.2614
3. บริษัทนำเที่ยว/จำหน่ายตั๋ว/ บริการรถสัฟฟารี	61(16.71)	72 (18.00)	-0.4694
4. การให้บริการรถเช่า	20 (5.48)	10 (2.50)	2.1205
5. ร้านขายของที่ระลึก/สินค้าเดินทาง/ เสื้อผ้า/สินค้าทั่วไป	23 (6.30)	64 (16.00)	-4.2203*
6. การพักผ่อน-บันเทิง	21 (5.75)	77 (19.25)	-5.5790*
7. สถาบันการเงิน	105 (28.77)	46 (11.50)	5.9931*
8. กิจกรรมสนับสนุนอื่น ๆ	52 (14.25)	37 (9.25)	2.1528*
รวม	365 (100)	400 (100)	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากข้อมูลและการวิเคราะห์ด้านเรื่องการจ้างแรงงานท้องถิ่นและต่างถิ่น สรุปได้ว่า
การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้ส่งผลให้มีการจ้างแรงงานท้องถิ่นในหน่วยธุรกิจเอกชนที่
เกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยตรงในสัดส่วนที่น้อยกว่าในหน่วยธุรกิจเอกชนที่ไม่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว
โดยตรง และน้อยกว่าการจ้างแรงงานต่างถิ่น ผลการวิจัยส่วนนี้เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย
ที่กำหนดไว้ว่า "การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะส่งผลให้หน่วยธุรกิจเอกชนที่เกี่ยวข้องกับ

การท่องเที่ยวโดยตรงมีส่วนการจ้างแรงงานท้องถิ่นน้อยกว่าหน่วยธุรกิจเอกชนที่ไม่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยตรง และน้อยกว่าสัดส่วนการจ้างงานต่างถิ่น"

ผลงานวิจัยในส่วนนี้ชี้ให้เห็นว่า แรงงานชาวเกาะสมุยมีส่วนร่วมในการทำงานในธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรงน้อยกว่าแรงงานต่างถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยชิ้นอื่น ๆ ในต่างประเทศ จากข้อมูลในภาคสนามสามารถอธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าวได้ว่า ส่วนหนึ่งเกิดจากแรงงานชาวเกาะสมุยไม่มีความรู้ความสามารถ ทุน และประสบการณ์ เพียงพอที่จะประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยตรง ส่วนหนึ่งเกิดจากการมีอุปนิสัยชอบความอิสระและขาดคุณสมบัติที่เหมาะสมในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว จากการสัมภาษณ์เจ้าของหน่วยธุรกิจเอกชนขนาดกลางและขนาดใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรงในเกาะสมุยสรุปได้ว่า แรงงานหนุ่มสาวชาวเกาะสมุยนิยมแสวงหาความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยการสมัครเข้าทำงานในหน่วยธุรกิจเอกชนประเภทบริษัทนำเที่ยวฯ ขนาดใหญ่ โดยใช้เวลาในการทำงานในระยะสั้น ๆ เพียงเพื่อหาประสบการณ์ แล้วลาออกไปเปิดธุรกิจการท่องเที่ยวฯ ขนาดเล็กประเภทกิจการคนเดียว (จากข้อมูลภาคสนามพบว่า จากสถานประกอบการจำนวน 100 แห่ง มีผู้ประกอบการซึ่งเป็นชาวเกาะสมุยถึง 63 แห่ง) หนุ่มสาวชาวเกาะสมุยส่วนใหญ่มิมีความคุ้นเคยกับวัฒนธรรมการใช้ภาษาท้องถิ่นที่มีลักษณะที่ขาดความนุ่มนวล ประกอบกับขาดการฝึกอบรมและการไม่ให้ความสำคัญในเรื่องการแสดงกิริยามารยาทที่เหมาะสมในการต้อนรับนักท่องเที่ยว ทำให้แรงงานท้องถิ่นส่วนใหญ่แสดงกิริยามารยาทที่ไม่นุ่มนวล และไม่เหมาะสมในการให้การต้อนรับแก่นักท่องเที่ยว บริษัทนำเที่ยวขนาดใหญ่ส่วนใหญ่จึงนิยมจ้างแรงงานต่างถิ่นมากกว่าแรงงานชาวเกาะสมุย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนของการจ้างแรงงานของหน่วยธุรกิจเอกชนในตามล่องทอง ซึ่งพบว่า หน่วยธุรกิจเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรงประสงค์ที่จะจ้างแรงงานท้องถิ่นในสัดส่วนที่น้อยกว่าหน่วยธุรกิจเอกชนกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($Z = -2.4117$) (ตาราง 21) และสอดคล้องกับข้อมูลทะเบียนราษฎร (ที่ว่าการอาเภอเกาะสมุย) ในปี พ.ศ. 2529 - 2534 ที่ปรากฏว่ามีผู้ย้ายถิ่นเข้าเกาะสมุยเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 86 เผลือร้อยละ 17 ต่อปี และจากข้อมูลภาคสนามพบว่า มีแรงงานต่างถิ่นอีกเป็นจำนวนมากที่ย้ายเข้าเกาะสมุยโดยไม่ผ่านหน่วยงานทะเบียนราษฎร

จากการวิเคราะห์ลักษณะการจ้างงานตามคุณสมบัติของบุคลากรในด้านเพศ อายุ และ

วุฒิการศึกษา โดยแยกหน่วยธุรกิจเอกชนออกเป็น 2 กลุ่ม พบว่า หน่วยธุรกิจเอกชนกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรงมีการจ้างแรงงานหญิง มีการจ้างแรงงานที่มีอายุต่ำกว่า 26 ปี และมีการจ้างแรงงานที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสัดส่วนที่สูงกว่าในกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($Z = 2.8788, 4.8315$ และ 3.3196 ตามลำดับ) (ตาราง 22)

ผลการวิจัยในส่วนนี้มีความสอดคล้องกับผลงานวิจัยอื่น ๆ ที่พบว่า บุคลากรที่มีส่วนร่วมในการทำงานในหน่วยธุรกิจเอกชนกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรงในเกาะสมุยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุในช่วงวัยหนุ่มสาว ไม่จำเป็นต้องมีการศึกษาในระดับสูง จากการสัมภาษณ์เจ้าของหน่วยธุรกิจเอกชนในเกาะสมุย สรุปได้ว่า การทำงานในธุรกิจการท่องเที่ยวมีลักษณะเป็นงานบริการต้องการความนุ่มนวล และความคล่องตัวในการทำงาน จึงต้องจ้างแรงงานในวัยหนุ่มสาว โดยเฉพาะแรงงานหญิง และจากข้อมูลภาคสนามพบว่า หน่วยธุรกิจเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรงที่มีลักษณะเป็นการจ้างงานตัวเอง (Self employment) หรือเป็นกิจการเจ้าของคนเดียวนั้น ส่วนใหญ่มีทัศนะว่า การทำงานในธุรกิจการท่องเที่ยวไม่จำเป็นต้องใช้เทคนิคเฉพาะชั้นสูง ประสิทธิภาพของการทำงานสามารถเกิดขึ้นได้จากการเรียนรู้ จากประสบการณ์ในการทำงาน บุคลากรในธุรกิจการท่องเที่ยวจึงไม่จำเป็นต้องเป็นแรงงานที่มีวุฒิการศึกษาในระดับสูง ผลการวิจัยในส่วนนี้มีความชัดเจนมากขึ้นเมื่อทำการวิเคราะห์ในส่วนของท่าน่ง และระดับงานในหน่วยธุรกิจเอกชนประเภทต่าง ๆ (ตาราง 21) ซึ่งพบว่า หน่วยธุรกิจเอกชนกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรงมีสัดส่วนของการจ้างพนักงานเทคนิคเฉพาะวิชาชีพชั้นสูง และชั้นกลางน้อยกว่าหน่วยธุรกิจเอกชนกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($Z = -10.8748$) และมีสัดส่วนของการจ้างพนักงานทั่วไปในสัดส่วนมากกว่าหน่วยธุรกิจเอกชนกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($Z = 7.2079$)

ตอนที่ 2 : ผลกระทบต่อเศรษฐกิจในระดับครัวเรือน

ผลกระทบต่อยุทธศาสตร์รายได้และค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพ

1. ผลกระทบต่อยุทธศาสตร์รายได้

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากภาคสนามในระดับครัวเรือนในตำบลอ่างทอง และตำบลลี้ดงาม ในประเด็นของยุทธศาสตร์รายได้ในครัวเรือน สรุปได้ดังนี้

รายได้ที่เป็นตัวเงิน (money income) เฉลี่ยต่อครัวเรือนของตำบลอ่างทอง มีค่าสูงกว่ารายได้ที่เป็นตัวเงินเฉลี่ยต่อครัวเรือนของตำบลลี้ดงาม ทั้งในปี พ.ศ. 2530 และ ปี พ.ศ. 2534 จากตาราง 23 ระดับรายได้ที่เป็นตัวเงินเฉลี่ยต่อครัวเรือนของตำบลอ่างทอง และตำบลลี้ดงามในปี พ.ศ. 2530 มีค่าเท่ากับ 58,533 บาท และ 34,754 บาท ตามลำดับ ในปี พ.ศ. 2534 มีค่าเท่ากับ 67,267 บาท และ 40,302 บาท ตามลำดับ การที่ระดับรายได้ที่เป็นตัวเงินเฉลี่ยต่อครัวเรือนในตำบลอ่างทองสูงกว่าของตำบลลี้ดงาม เนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่ของครัวเรือนในตำบลอ่างทองประกอบธุรกิจส่วนตัวเป็นอาชีพหลัก ในขณะที่สมาชิกส่วนใหญ่ของครัวเรือนในตำบลลี้ดงามประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก

สัดส่วนของรายได้ที่เป็นตัวเงินโดยส่วนรวมของครัวเรือนในแต่ละตำบลในปี พ.ศ. 2534 เปลี่ยนแปลงจากปี พ.ศ. 2530 น้อยมาก จนไม่มีผลต่อสัดส่วนของรายได้ของกลุ่มครัวเรือนใน 2 ตำบล ดังข้อมูลในตาราง 23 ซึ่งแสดงระดับรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนในตำบลอ่างทอง และตำบลลี้ดงามในสัดส่วนที่เท่ากันทั้งในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534 คือ ร้อยละ 62.75 และร้อยละ 37.25 ของรายได้รวมทั้ง 2 ตำบล แม้ว่ารายได้ที่เป็นตัวเงินเฉลี่ยของครัวเรือนในแต่ละตำบลในปี พ.ศ. 2534 จะมีค่าสูงกว่าในปี พ.ศ. 2530 แต่จากการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของรายได้เฉลี่ยของกลุ่มครัวเรือนในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534 ทั้งของตำบลอ่างทองและตำบลลี้ดงาม พบว่า ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในเกาะสมุยไม่ได้ส่งผลให้กลุ่มครัวเรือนในตำบลอ่างทอง และตำบลลี้ดงามมีรายได้ในปี พ.ศ. 2534 มากกว่าในปี พ.ศ. 2530

เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงของระดับรายได้ที่แท้จริง (real income) เฉลี่ยต่อครัวเรือนพบว่า กลุ่มครัวเรือนทั้ง 2 ตำบล มีระดับรายได้ที่แท้จริงเฉลี่ยลดลงทั้งในกรณีที่

พิจารณารวมทั้ง 2 ตำบล และในกรณีพิจารณาแยกแต่ละตำบล โดยอัตราการลดลงในตำบลอ่างทอง มีค่ามากกว่าในตำบลตลิ่งงาม คือ มีค่าลดลงร้อยละ 5.54 และร้อยละ 4.68 ตามลำดับ (ตาราง 24)

ตาราง 23 รายได้และสัดส่วนรายได้ที่เป็นตัวเงิน (money income) เฉลี่ยของครัวเรือน ในตำบลอ่างทองและตำบลตลิ่งงามในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534

ปี พ.ศ. ตำบล	รายได้(สัดส่วน)ของครัวเรือน (บาท)			
	2530		2534	
	อ่างทอง	ตลิ่งงาม	อ่างทอง	ตลิ่งงาม
รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนจากอาชีพหลัก	56,935	29,379	63,558	33,469
	(97.27)	(84.53)	94.49)	(83.04)
รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนจากอาชีพรอง	1,598	5,375	3,709	6,834
	(2.73)	(15.47)	(5.51)	(16.96)
รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนจากอาชีพหลัก และอาชีพรอง	58,533	34,754	67,267	40,302
	(100.00)	(100.00)	(100.00)	(100.00)
รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ ของรายได้เฉลี่ยของ 2 ตำบล	(62.75)	(37.25)	(62.53)	(34.47)

ตาราง 24 รายได้เฉลี่ยและการเปลี่ยนแปลงรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนในตำบลอ่างทอง
และตำบลตลิ่งงามในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534

ประเภทของรายได้และการเปลี่ยนแปลง	รายได้เฉลี่ย (บาท)	
	อ่างทอง	ตลิ่งงาม
<u>รายได้ที่เป็นตัวเงิน (money income)</u>		
รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนในปี พ.ศ. 2530	58,533	34,754
รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนในปี พ.ศ. 2534	67,267	40,302
การเปลี่ยนแปลงของรายได้เฉลี่ย	+8,733	+5,548
ร้อยละของการเปลี่ยนแปลงรายได้เฉลี่ย	(+15.31)	(+15.96)
<u>รายได้ที่แท้จริง (real income)⁽¹⁾</u>		
รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนในปี พ.ศ. 2530	57,106	33,906
รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนในปี พ.ศ. 2534	53,943	32,319
การเปลี่ยนแปลงของรายได้เฉลี่ย	-3,162	-1,587
ร้อยละของการเปลี่ยนแปลงรายได้เฉลี่ย	(-5.54)	(-4.68)

(1) : คำนวณจากสูตร

รายได้ที่เป็นตัวเงินในปี X .100

$$\text{รายได้ที่แท้จริงในปี X} = \frac{\text{รายได้ที่เป็นตัวเงินในปี X} \times 100}{\text{ดัชนีราคาในปี X}}$$

ดัชนีราคาผู้บริโภค (consumer price index) ในภาคใต้ ในปี พ.ศ. 2530
และปี พ.ศ. 2534 เท่ากับ 102.5 และ 124.7 ตามลำดับ (ธนาคารแห่งประเทศไทย. 2535)

จากข้อมูลและการวิเคราะห์ดังกล่าวสามารถสรุปได้เป็น 3 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในเกาะสมุยไม่ได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสัดส่วนของรายได้ในปี พ.ศ. 2534 ของครัวเรือนในพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวทั้งในระดับสูงและระดับต่ำ ผลการวิจัยในส่วนนี้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ว่า "การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะส่งผลให้กลุ่มครัวเรือนในพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับสูง มีสัดส่วนของรายได้มากกว่ากลุ่มครัวเรือนในพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับต่ำ"

ประเด็นที่ 2 การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในเกาะสมุยไม่ได้ส่งผลให้ครัวเรือนมีรายได้ในปี พ.ศ. 2534 มากกว่าในปี พ.ศ. 2530 ผลการวิจัยในส่วนนี้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ว่า "การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะส่งผลให้ครัวเรือนมีรายได้ในปี พ.ศ. 2534 มากกว่าในปี พ.ศ. 2530 "

ประเด็นที่ 3 การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในเกาะสมุยได้ส่งผลให้ครัวเรือนในพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวทั้งในระดับสูงและระดับต่ำมีรายได้ที่แท้จริงในปี พ.ศ. 2534 ลดลงจากปี พ.ศ. 2530

ผลการวิจัยที่ปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ทั้ง 2 ประเด็นนี้ สะท้อนให้เห็นว่าการมุ่งพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแต่เพียงประการเดียวน่าจะเป็นกลวิธีที่ดีที่สุด หรือเหมาะสมที่สุดในการเพิ่มระดับรายได้ของครัวเรือนในเกาะสมุย เพราะนอกจากจะส่งผลให้กลุ่มครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำยังคงได้รับสัดส่วนของรายได้คงเดิมแล้ว ยังส่งผลให้ครัวเรือนในเกาะสมุยทุกกลุ่มครัวเรือนมีรายได้ที่แท้จริงเฉลี่ยลดลงด้วย

2. ผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากภาคสนามในระดับครัวเรือนในตำบลอ่างทองและตำบลดิ่งงามในส่วน of ค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพของครัวเรือน สรุปได้ดังนี้ (ตาราง 25)

ค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพเฉลี่ยต่อครัวเรือนของตำบลอ่างทองมีค่าสูงกว่าค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพต่อครัวเรือนของตำบลดิ่งงาม ทั้งในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534 โดยมีค่าเฉลี่ยในตำบลอ่างทองและตำบลดิ่งงามมีค่าเท่ากับ 8,760 บาท และ 6,496 บาท ในปี

พ.ศ. 2530 และมีค่าเท่ากับ 12,122 บาท และ 8,932 บาท ในปี พ.ศ. 2534 ตามลำดับ

ค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพเฉลี่ยต่อครัวเรือนของทั้งสองตำบลส่วนใหญ่เป็น

ค่าอาหารและเครื่องดื่ม โดยคิดเป็นร้อยละ 44.33 และร้อยละ 44.74 ในปี พ.ศ. 2530 ร้อยละ 46.58 และร้อยละ 45.24 ในปี พ.ศ. 2534 ตามลำดับ

ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยในการดำรงชีพรวมทุกประเภทในปี พ.ศ. 2530 และ ปี พ.ศ. 2534 ของกลุ่มครัวเรือนทั้งในตำบลอ่างทองและตำบลดลิ่งงามมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่า Z เท่ากับ 2.26 และ 2.38 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาแยกแต่ละประเภทของค่าใช้จ่าย พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ 0.05 เฉพาะค่าอาหารและเครื่องดื่ม โดยมีค่า Z เท่ากับ 2.93 และ 3.01 ตามลำดับ

ข้อมูลในส่วนนี้ชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในเกาะสมุยได้ส่งผลให้ ครัวเรือนในตำบลอ่างทองและตำบลดลิ่งงามมีค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพเฉลี่ยในปี พ.ศ. 2534 เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2530 และปรากฏชัดเจนในค่าใช้จ่ายประเภทค่าอาหารและเครื่องดื่ม

ตาราง 25 ร้อยละของค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพเฉลี่ยต่อครัวเรือนในตำบลอ่างทองและ
ตำบลตลิ่งงามในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534

ประเภทค่าใช้จ่าย	อ่างทอง			ตลิ่งงาม		
	2530	2534	Z	2530	2534	Z
1. ค่าอาหารและเครื่องดื่ม	44.33	46.58	2.93*	44.74	45.24	3.01*
2. ค่าบุหรี่ยาสูบ และเครื่องดื่ม						
ประเภทแอลกอฮอล์	23.38	20.72	0.36	9.42	8.98	0.81
3. ค่าเครื่องนุ่งห่ม	4.63	4.34	1.16	4.46	3.90	1.37
4. ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ค่าแก๊สหุงต้ม						
ค่าซ่อมแซมที่อยู่อาศัย	6.36	7.81	1.92	10.75	13.28	0.96
5. ค่าพาหนะ บริการขนส่ง	6.97	6.97	1.30	9.72	8.54	0.94
6. ค่าใช้จ่ายในการรักษาสุขภาพ						
และบริการส่วนบุคคล	4.50	4.61	1.06	10.38	11.17	1.42
7. ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาและ						
การฝึกอบรม	2.37	2.20	0.71	4.36	3.66	0.47
8. ค่าใช้จ่ายเพื่อการได้รับ						
ข่าวสารและการบันเทิง	0.79	0.84	0.96	0.43	0.37	0.30
9. ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ	6.67	5.93	0.88	5.74	4.86	0.57
	100.00	100.00		100.00	100.00	
ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาท)	8,760	12,122	2.26*	6,496	8,932	2.38*
ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยรวมทุกครัวเรือน						
(บาท) N = 150	1,314,000	1,818,300		974,400	1,339,800	
ร้อยละของการเปลี่ยนแปลงของ						
ค่าใช้จ่ายจากปี พ.ศ. 2530		38.38			37.50	

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัยที่แสดงว่าค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพเฉลี่ยของครัวเรือนในปี พ.ศ. 2534 มีค่าสูงกว่าปี พ.ศ. 2530 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในกรณีค่าอาหารและค่าเครื่องคั้น นับว่าสอดคล้องกับผลงานวิจัยและแนวคิดทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ในเรื่องกฎของอุปสงค์และอุปทาน (law of demand and supply) และความเชื่อมโยง (linkage) ทางเศรษฐกิจ ดังกล่าวมาแล้วในบทที่ 2 ซึ่งมีสาระสำคัญว่า ปริมาณความต้องการบริโภคสินค้าประเภทอาหารของนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ในขณะที่ประชาชนในท้องถิ่นไม่สามารถจัดหาผลผลิตในท้องถิ่นเพื่อสนองความต้องการได้อย่างเพียงพอ ย่อมส่งผลให้เกิดการปรับตัวสูงขึ้นในราคาสินค้าประเภทดังกล่าว ค่าใช้จ่ายค่าอาหารของประชาชนในท้องถิ่นโดยทั่วไปจึงเพิ่มสูงขึ้นด้วย

จากข้อมูลภาคสนามพบว่า เกษตรกรมีฐานเศรษฐกิจแคบ ความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจมีน้อย สามารถพึ่งพาตนเองได้น้อย จึงต้องนำเข้าสินค้าและบริการจากภายนอกเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะการนำเข้าสินค้าประเภทเครื่องคั้นเพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้กระตุ้นให้ประชาชนในเกาะสมุยมีความต้องการบริโภคสินค้าประเภทนี้เพิ่มขึ้นด้วยตามกฎเบื้องต้นทางเศรษฐศาสตร์ที่ว่า "อุปทานเป็นตัวสร้างอุปสงค์" (supply creates its own demand) ทั้งในกลุ่มของประชาชนที่มีอำนาจซื้อเพิ่มขึ้นเนื่องจากมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการเกี่ยวข้องกับธุรกิจการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม และในกลุ่มของประชาชนที่ประสงค์จะเลียนแบบพฤติกรรมในการบริโภคของนักท่องเที่ยวและเลียนแบบผู้ที่มียาอำนาจซื้อสูงกว่าตน

3. การเปรียบเทียบผลกระทบต่อระดับรายได้และค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพ

จากการเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงระหว่างค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534 พบว่า ค่าใช้จ่ายรวมทุกประเภทเฉลี่ยในกลุ่มครัวเรือนในตำบลอ่างทองและตำบลดงลิงงามเพิ่มขึ้นในอัตราสูงและใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 38.38 และร้อยละ 37.50 ตามลำดับ (ตาราง 25) เมื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลในส่วนของการเปลี่ยนแปลงของระดับรายได้ที่เป็นตัวเงินเฉลี่ยต่อครัวเรือน ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2530 เพียงร้อยละ 14.92 และร้อยละ 15.96 ในตำบลอ่างทองและตำบลดงลิงงาม ตามลำดับ (ตาราง 25) พบว่าการเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพมีอัตราการเพิ่มที่สูงกว่าอัตราการเพิ่มของระดับรายได้ใน

ทั้งสองตำบล

เนื่องจากรายได้ที่เป็นตัวเงินเฉลี่ยของครัวเรือนในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534 ทั้งของตำบลอ่างทองและตำบลลี้้งงาม ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และรายได้ที่แท้จริงเฉลี่ยของครัวเรือนในปี พ.ศ. 2534 มีค่าน้อยกว่าในปี พ.ศ. 2530 ในทั้งสองตำบล จึงสรุปได้ว่า การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้ส่งผลให้กลุ่มครัวเรือนในพื้นที่ที่มีระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับสูงและระดับต่ำมีรายได้ที่แท้จริงลดลง ในขณะที่กลุ่มครัวเรือนทั้งสองมีค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพเพิ่มขึ้นในสัดส่วนที่เท่ากัน

ผลการวิจัยในส่วนนี้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ว่า "การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะส่งผลให้กลุ่มครัวเรือนในพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับสูงมีส่วนของรายได้มากกว่ากลุ่มครัวเรือนในพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับต่ำ ในขณะที่กลุ่มครัวเรือนในพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับสูงและระดับต่ำมีค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพเพิ่มขึ้นในสัดส่วนที่เท่ากัน"

ผลการวิจัยในส่วนนี้ชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในเกาะสมุย นอกจากจะไม่ก่อให้เกิดผลดีต่อฐานะเศรษฐกิจของครัวเรือนตามที่คาดหวังแล้ว ยังก่อให้เกิดผลเสียต่อฐานะเศรษฐกิจทั้งในด้านรายได้และค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพของครัวเรือน การส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในเกาะสมุยในระดับที่สูงจนเกินไป โดยละเลยการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจในด้านอื่น โดยเฉพาะด้านเกษตรกรรมซึ่งเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีศักยภาพของการผลิตเหมาะสมที่จะได้รับการส่งเสริม ย่อมเป็นสิ่งที่อันตรายเป็นอย่างยิ่ง

ผลกระทบต่อระดับการมีงานทำ

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนามในระดับครัวเรือนในเกาะสมุยในประเด็นของการจ้างงาน ในส่วนของระดับการมีงานทำ สรุปได้ดังนี้ (ตาราง 26)

สมาชิกในครัวเรือนในตำบลอ่างทองและตำบลลี้้งงามมีส่วนของการประกอบอาชีพหลักแตกต่างกันทั้งในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534 สมาชิกส่วนใหญ่ของครัวเรือนในตำบลอ่างทองร้อยละ 59.46 และร้อยละ 64.31 ประกอบอาชีพหลักในธุรกิจเอกชนทั้งใน

ลักษณะของพนักงานและเจ้าของสถานประกอบการ สมาชิกส่วนใหญ่ของครัวเรือนในตำบล
ดลิ่งงามประกอบอาชีพหลักในด้านเกษตรกรรม และรับจ้างในสัดส่วนที่สูงถึงร้อยละ 77.11
และร้อยละ 73.62 ในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534 ตามลำดับ ที่น่าสังเกตคือ
สมาชิกในครัวเรือนทั้งสองตำบลมีสัดส่วนการทำงานในหน่วยธุรกิจเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการ
ท่องเที่ยวโดยตรงสูงสุดเพียงร้อยละ 3.96

จากการเปรียบเทียบความแตกต่างทางสถิติพบว่า สมาชิกในครัวเรือนใน
ตำบลอ่างทองมีสัดส่วนการทำงานในหน่วยธุรกิจเอกชนอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง
มากกว่าสัดส่วนในตำบลดลิ่งงาม และมีสัดส่วนการทำงานทั้งหมดและสัดส่วนการทำงานในภาค
เกษตรกรรมน้อยกว่าสัดส่วนในตำบลดลิ่งงาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อพิจารณาสัดส่วน
การมีงานทำของสมาชิกในครัวเรือนระหว่างปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534 ทั้งในกรณีของ
ตำบลอ่างทองและตำบลดลิ่งงาม พบว่าสัดส่วนการมีงานทำของสมาชิกในครัวเรือนในปี พ.ศ. 2534
มีความแตกต่างจากปี พ.ศ. 2530 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งในกรณีของสัดส่วนของการ
มีงานทำทั้งหมด สัดส่วนการมีงานทำในหน่วยธุรกิจเอกชน และสัดส่วนการมีงานทำในภาค
เกษตรกรรมและรับจ้าง ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างสัดส่วนการมีงานทำในตำบลอ่างทอง
และตำบลดลิ่งงามในปี พ.ศ. 2534 จึงไม่ใช่ผลที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวใน
ช่วงปี พ.ศ. 2530 - 2534 แต่เป็นผลของการพัฒนาในช่วงก่อนปี พ.ศ. 2530

จากข้อมูลและการวิเคราะห์ดังกล่าวสรุปได้ว่า การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
ไม่ได้ส่งผลให้กลุ่มครัวเรือนในพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับสูงมีสัดส่วนของ
การมีงานทำมากกว่ากลุ่มครัวเรือนในพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับต่ำ และ
ไม่มีผลทำให้ครัวเรือนมีงานทำในปี พ.ศ. 2534 มากกว่าในปี พ.ศ. 2530 ซึ่งไม่เป็นไปตาม
สมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ว่า "การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะส่งผลให้กลุ่มครัวเรือน
ในพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับสูงมีสัดส่วนของการมีงานทำมากกว่ากลุ่มครัวเรือน
ในพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับต่ำ และส่งผลให้ครัวเรือนมีงานทำในปี พ.ศ.
2534 มากกว่าในปี พ.ศ. 2530 "

ตาราง 26 จำนวนและสัดส่วนการมีงานทำของสมาชิกในครัวเรือนของตำบลอ่างทองและตำบลดงจาน ในปี พ.ศ. 2530

และปี พ.ศ. 2534

ปี พ.ศ.	จำนวน (สัดส่วน) ของสมาชิกในครัวเรือน					
	2530			2534		
	อ่างทอง	ดงจาน	Z	อ่างทอง	ดงจาน	Z
ตำบล						
รวมทั้งหมด	471 (100)	491 (100)		474 (100)	493 (100)	
ผู้มีงานทำทั้งหมด	308 (65.39)	388 (79.02)	-4.7000*	328 (69.20)	399 (80.93)	-4.2347*
ผู้ประกอบอาชีพหลัก	296 (62.84)	332 (67.62)	-1.5672	311 (65.61)	326 (66.13)	-0.1710
<u>การประกอบอาชีพหลักและอาชีพรอง</u>						
ผู้มีงานทำทั้งหมด	308 (100)	388 (100)		328 (100)	399 (100)	
ผู้มีงานทำในส่วนราชการ/รัฐวิสาหกิจ	42 (13.64)	24 (6.19)	3.3408*	42 (12.81)	23 (5.76)	3.3255*
ผู้มีงานทำในหน่วยธุรกิจเอกชนที่เกี่ยวข้อง						
การท่องเที่ยว	9 (2.92)	8 (2.06)	0.7350	13 (3.96)	63 (15.79)	12.1610*
ผู้มีงานทำในหน่วยธุรกิจเอกชนอื่น	170 (55.19)	51 (13.14)	11.8785*	193 (58.84)	63 (15.79)	12.1610*
ผู้มีงานทำในภาคเกษตรกรรม/รับจ้าง	87 (28.25)	305 (78.61)	-13.3227*	80 (24.39)	299 (74.94)	-13.6622*
<u>การประกอบอาชีพหลัก</u>						
ผู้มีงานทำทั้งหมด	296 (100)	332 (100)		311 (100)	326 (100)	
ผู้มีงานทำในส่วนราชการ/รัฐวิสาหกิจ	42 (14.19)	24 (7.23)	2.8408*	42 (13.50)	23 (7.05)	2.6875*
ผู้มีงานทำในหน่วยธุรกิจเอกชนที่เกี่ยวข้อง						
การท่องเที่ยว	9 (3.04)	8 (2.41)	0.4846	13 (4.18)	13 (3.99)	0.1210
ผู้มีงานทำในหน่วยธุรกิจเอกชนอื่น	167 (56.42)	44 (13.25)	13.6183*	187 (60.13)	50 (15.34)	11.6641*
ผู้มีงานทำในภาคเกษตรกรรม/รับจ้าง	78 (26.35)	256 (77.11)	-12.7218*	69 (22.19)	240 (73.62)	-12.9547*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้สะท้อนให้เห็นว่า การที่การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในเกาะสมุยไม่สามารถส่งผลให้เกิดการมีงานทำเพิ่มขึ้นในกลุ่มครัวเรือนในพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับสูง ในระดับที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มครัวเรือนในพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับต่ำ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะผู้มีงานทำในตลาดแรงงานส่วนที่เป็นหน่วยธุรกิจเอกชนส่วนใหญ่เป็นแรงงานต่างถิ่น ซึ่งไม่ได้เป็นสมาชิกในครัวเรือนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย ส่วนหนึ่งเกิดขึ้นเนื่องจากกลุ่มครัวเรือนในพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับสูงมีระดับการพัฒนาเศรษฐกิจโดยทั่วไปสูงกว่ากลุ่มครัวเรือนในพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับต่ำตั้งแต่ก่อนที่ยังไม่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในเกาะสมุย

สรุป

การวิเคราะห์ผลกระทบในด้านเศรษฐกิจในบทที่ 4 สามารถสรุปได้ดังนี้

ก. การเปรียบเทียบผลกระทบต่อรายได้และการจ้างงานในระดับชุมชนและระดับครัวเรือน (ตาราง 27)

1. การเปรียบเทียบผลกระทบต่อรายได้และการกระจายรายได้

ผลการวิเคราะห์ในเรื่องรายได้ในระดับชุมชนในส่วนของสร้างรายได้ มีความสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ในระดับครัวเรือนในเรื่องระดับรายได้และสอดคล้องกับสถานการณ์การท่องเที่ยวในแต่ละปี ในปี พ.ศ. 2530 ซึ่งเป็นปีแรก ๆ ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในเกาะสมุย นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นชาวไทยที่มีรูปแบบการท่องเที่ยวที่ไม่ก่อให้เกิดการสร้างรายได้ได้เพิ่มขึ้นมามากนัก รายได้ที่ตกแก่ชาวเกาะสมุยอันเนื่องจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวมีเพียงร้อยละ 41.62 ของรายได้ที่เกิดขึ้นในเกาะสมุย หรือร้อยละ 20.98 ของรายได้ที่เกิดขึ้นทั้งหมด และมีมูลค่าเป็นตัวเงินเฉลี่ยต่อคนต่อปีเพียง 8,091 บาท ซึ่งเป็นมูลค่าที่น้อยกว่ารายได้ที่เป็นตัวเงินเฉลี่ยต่อคนต่อปีในระดับครัวเรือน ซึ่งมีมูลค่าเท่ากับ 12,140 บาท จึงสะท้อนให้เห็นว่ารายได้จากการท่องเที่ยวเป็นเพียงส่วนหนึ่งของรายได้ของ

ครัวเรือนทั้งหมด และรายได้ที่คำนวณได้ทั้งสองระดับมีสัดส่วนของค่าเฉลี่ยต่อคนน้อยกว่าในปี พ.ศ. 2534

ในปี พ.ศ. 2534 ซึ่งเป็นปีที่การท่องเที่ยวในเกาะสมุยกำลังพัฒนาอยู่ในระดับสูง มีนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศและนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีรูปแบบการท่องเที่ยวที่ส่งผลให้เกิดการสร้างรายได้ได้เพิ่มขึ้นในอัตราสูงในสัดส่วนที่สูงขึ้น รายได้ที่เกิดแก่ชาวเกาะสมุยเนื่องจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวซึ่งมีเพียงร้อยละ 44.51 ของรายได้ที่เกิดขึ้นในเกาะสมุยหรือร้อยละ 24.29 ของรายได้ที่เกิดขึ้นทั้งหมด แต่มีมูลค่าเฉลี่ยต่อคนต่อปีสูงถึง 36,478 บาท คิดเป็นสัดส่วนที่สูงกว่ารายได้ที่เป็นตัวเงินเฉลี่ยต่อคนต่อปีในระดับครัวเรือนซึ่งมีค่าเพียง 17,797 บาท ความแตกต่างในส่วนนี้สะท้อนให้เห็นว่า รายได้ส่วนที่เกิดจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวไม่ได้ตกถึงมือประชาชนชาวเกาะสมุยส่วนใหญ่ในระดับครัวเรือน แต่จะตกแก่แรงงานต่างถิ่นและประชาชนชาวเกาะสมุยเฉพาะกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง ซึ่งส่งผลให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในเรื่องการกระจายรายได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ในส่วนของการกระจายรายได้ของครัวเรือน ที่พบว่า ลักษณะการกระจายรายได้ในเกาะสมุยในปี พ.ศ. 2534 (ค่าสัมประสิทธิ์จีนี้ = 0.5040) มีความเท่าเทียมกันน้อยกว่าในปี พ.ศ. 2530 (ค่าสัมประสิทธิ์จีนี้ = 0.4920) และปรากฏชัดเจนมากยิ่งขึ้นในกรณีของกลุ่มครัวเรือนในตำบลอ่างทอง ซึ่งเป็นกลุ่มครัวเรือนในพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับสูง

2. การเปรียบเทียบผลกระทบต่อการจ้างงานและการกระจายการจ้างงาน

ผลการวิเคราะห์ในเรื่องการจ้างงานในระดับชุมชนในเรื่องของการสร้างงานมีความสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ในระดับครัวเรือนในเรื่องการมีงานทำและสถานการณ์การท่องเที่ยวในแต่ละปีเช่นเดียวกับในเรื่องรายได้ ในปี พ.ศ. 2530 การใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวได้ก่อให้เกิดการจ้างแรงงานท้องถิ่นเพียง 736 คน คิดเป็นร้อยละ 50.27 ของการจ้างงานที่เกิดขึ้นในเกาะสมุย และคิดเป็นร้อยละ 4.29 ของการมีงานทำทั้งหมดของชาวเกาะสมุยในระดับครัวเรือนซึ่งมีจำนวน 17,168 คน การจ้างงานที่คำนวณได้ทั้งสองระดับมีสัดส่วนน้อยกว่าในปี พ.ศ. 2534

ในปี พ.ศ. 2534 การใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวได้ก่อให้เกิดการจ้างแรงงานท้องถิ่น

เพียง 4,650 คน คิดเป็นร้อยละ 50.21 ของการจ้างงานที่เกิดขึ้นในเกาะสมุย และคิดเป็นร้อยละ 19.15 ของการมีงานทำทั้งหมดของชาวเกาะสมุยในระดับครัวเรือน ซึ่งมีจำนวน 24,287 คน และเมื่อเปรียบเทียบอัตราการเพิ่มขึ้นของการมีงานทำของชาวท้องถิ่นระดับชุมชนและระดับครัวเรือนระหว่างปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534 พบว่า อัตราการเพิ่มขึ้นของการมีงานทำในระดับชุมชนมีค่าสูงถึงร้อยละ 490.88 ในขณะที่อัตราการเพิ่มขึ้นของการมีงานทำในระดับครัวเรือนมีค่าเพียงร้อยละ 41.47 ความแตกต่างระหว่างอัตราการเพิ่มขึ้นของการมีงานทำที่ได้จากผลการศึกษาใน 2 ระดับนี้ แสดงให้เห็นว่า การจ้างงานส่วนที่เพิ่มขึ้นจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2534 ไม่ได้ตกแก่แรงงานท้องถิ่นส่วนใหญ่นักในระดับครัวเรือนแต่ตกแก่แรงงานท้องถิ่นกลุ่มที่ทำงานในหน่วยธุรกิจเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรงเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาในระดับครัวเรือนที่พบว่าหน่วยธุรกิจเอกชนกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรงมีการจ้างแรงงานท้องถิ่นในสัดส่วนที่น้อยกว่าการจ้างแรงงานต่างถิ่น

ตาราง 27 การเปรียบเทียบผลกระทบต่อเศรษฐกิจในเรื่องรายได้และการจ้างงานในระดับชุมชนและระดับครัวเรือนในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534

ระดับชุมชน	ระดับครัวเรือน
1. <u>รายได้</u> 1.1 <u>ระดับรายได้</u> ระดับรายได้ที่เป็นตัวเงินและรายได้ที่แท้จริงที่ตกแก่ชาวเกาะสมุยเนื่องจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว ในปี พ.ศ. 2534 มีค่าเฉลี่ยต่อคนสูงกว่าในปี พ.ศ. 2530	1. <u>รายได้</u> 1.1 <u>ระดับรายได้</u> ระดับรายได้ที่เป็นตัวเงินเฉลี่ยต่อครัวเรือนและเฉลี่ยต่อคน ในปี พ.ศ. 2534 มีค่าสูงกว่ารายได้ในปี พ.ศ. 2530 ส่วนระดับรายได้ที่แท้จริงเฉลี่ยต่อครัวเรือนและเฉลี่ยต่อคนในปี พ.ศ. 2534 มีค่าต่ำกว่ารายได้ในปี พ.ศ. 2530 ในขณะที่มีค่าใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีพ

ตาราง 27 (ต่อ)

ระดับชุมชน	ระดับครัวเรือน
1.2 การกระจายรายได้ รายได้ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวตกแก่ชาวเกาะสมุยในสัดส่วนที่น้อยกว่ารายได้ที่ตกแก่แรงงานต่างถิ่น	เฉลี่ยต่อครัวเรือนเพิ่มขึ้นในสัดส่วนที่สูงกว่าการเพิ่มขึ้นของระดับรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน 1.2 การกระจายรายได้ รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนส่วนใหญ่ตกอยู่ในครัวเรือนเพียงไม่กี่ครัวเรือน ทำให้ลักษณะการกระจายรายได้ของครัวเรือนในปี พ.ศ. 2534 มีความไม่เท่าเทียมกัน โดยมีความไม่เท่าเทียมกันมากกว่าในปี พ.ศ. 2530 ในกรณีของกลุ่มครัวเรือนในตำบลอ่างทอง และมีความเท่าเทียมกันน้อยกว่าในปี พ.ศ. 2530 ในกรณีของกลุ่มครัวเรือนในตำบลลิ้งงาม
2. การจ้างงาน 2.1 ระดับการจ้างงาน สัดส่วนของการมีงานทำของชาวเกาะสมุยที่เกิดจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2534 มากกว่าในปี พ.ศ. 2530 2.2 การกระจายการจ้างงาน สัดส่วนการจ้างแรงงานชาวเกาะสมุยที่เกิดจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวใกล้เคียงกับการจ้างแรงงานต่างถิ่น สัดส่วนการจ้างแรงงานชาวเกาะสมุยในหน่วยธุรกิจเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรงน้อยกว่าสัดส่วนการจ้างแรงงานต่างถิ่น	2. การจ้างงาน 2.1 ระดับการจ้างงาน สัดส่วนการมีงานทำของสมาชิกในครัวเรือนในปี พ.ศ. 2534 มากกว่าสัดส่วนในปี พ.ศ. 2530 2.2 การกระจายการจ้างงาน สัดส่วนการประกอบอาชีพหลักของสมาชิกในครัวเรือนในหน่วยธุรกิจเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรงน้อยกว่าสัดส่วนในหน่วยธุรกิจเอกชนที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง

ข. การเปรียบเทียบผลกระทบทางตรงและทางอ้อมของค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว

1. การใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวได้ก่อให้เกิดรายได้ทางตรงในเกาะสมุยและ
ตกแก่ชาวเกาะสมุยมากกว่ารายได้ทางอ้อม โดยการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ
ได้ส่งผลให้เกิดรายได้ในเกาะสมุยมากกว่าการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวไทยทั้งในปี พ.ศ.
2530 และปี พ.ศ. 2534
2. การใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวได้ก่อให้เกิดการจ้างงานทางตรงในเกาะสมุยและ
ตกแก่ชาวเกาะสมุยน้อยกว่าการจ้างงานทางอ้อม โดยการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ
ได้ส่งผลให้เกิดการจ้างงานในเกาะสมุยมากกว่าการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวไทย

บทที่ 5

การวิเคราะห์ผลกระทบด้านการศึกษา

การวิเคราะห์ผลกระทบของการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่อการศึกษาในเกาะสมุยได้แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับชุมชนและระดับครัวเรือน การนำเสนอผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้จึงแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 : ผลกระทบต่อการศึกษาในระดับชุมชน ประกอบด้วยผลกระทบต่อความต้องการเข้าศึกษาและการศึกษาต่อในระบบโรงเรียน ผลกระทบต่อความต้องการบริการการศึกษาของหน่วยธุรกิจเอกชน และผลกระทบต่อการให้บริการการศึกษาของหน่วยงานในและนอกระบบโรงเรียน และตอนที่ 2 : ผลกระทบต่อการศึกษาในระดับครัวเรือน ประกอบด้วย ผลกระทบต่อความต้องการบริการการศึกษาของครัวเรือน และผลกระทบต่อความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ

ตอนที่ 1 : ผลกระทบต่อการศึกษาในระดับชุมชน

ผลกระทบต่อการเข้าศึกษาและการศึกษาต่อในระบบโรงเรียน (ตาราง 28)

1. การเข้าศึกษาในระดับประถมศึกษาในระบบโรงเรียน

จากการศึกษาข้อมูลจากสำนักงานประถมศึกษาประจำอำเภอเกาะสมุยในส่วนของ การเข้าศึกษาในระบบโรงเรียนในระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 ในปี พ.ศ. 2530 - พ.ศ. 2534 พบว่า ประชากรที่อยู่ในวัยเรียน (ช่วงอายุ 7 - 12 ปี) เกือบทั้งหมดได้เข้าศึกษาในระบบโรงเรียน โดยมีสัดส่วนในการเข้าเรียนในแต่ละปีใกล้เคียงกันคือ เฉลี่ยร้อยละ 90 ของประชากรในวัยเรียน เมื่อพิจารณาสัดส่วนของผู้ศึกษาในระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 ต่อจำนวนนักเรียนรวมทุกระดับในระบบโรงเรียนในปี พ.ศ. 2534 พบว่า มีสัดส่วนน้อยกว่าในปี พ.ศ. 2530 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลในส่วนที่ได้จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่การศึกษาประจำสำนักงานศึกษาธิการอำเภอเกาะสมุย และการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนในตำบลอ่างทอง และตำบลตลิ่งงาม เกี่ยวกับการเข้าศึกษาในระดับประถมศึกษาซึ่งทุกกลุ่มตัวอย่างได้ให้ข้อมูลตรงกันว่า

ครัวเรือนในเกาะสมุยทุกครัวเรือนประสงค์และสามารถที่จะส่งเสียลูกให้เข้าเรียนในระบบ
 โรงเรียนในระดับประถมศึกษาได้ตามที่ส่วนราชการกำหนด การมีหรือไม่มีการพัฒนาอุตสาหกรรม
 ท่องเที่ยวในเกาะสมุยไม่ได้ส่งผลกระทบต่อการเข้าศึกษาในระบบโรงเรียนในระดับประถมศึกษา
 แต่ประการใด เมื่อพิจารณาประกอบกับข้อมูลส่วนที่เกี่ยวกับจำนวนนักเรียนที่ลาออกจากระบบ
 โรงเรียนก่อนสำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ส่วนใหญ่ลาออกเพื่อไปศึกษาต่อ
 ในสถาบันอื่นภายนอกเกาะสมุย ลาออกเพราะสุขภาพไม่ดี และลาออกเพราะสมองไม่ดี
 จากการศึกษาข้อมูลในภาคสนามดังกล่าว ไม่พบข้อบ่งชี้ใด ๆ ที่แสดงว่าผู้เรียนลาออกจากการศึกษา
 ในระดับประถมศึกษาเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงาน และเมื่อพิจารณาประกอบกับข้อมูลในส่วนที่เป็น
 ข้อมูลพื้นฐานที่ว่า การศึกษาในระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาภาคบังคับ การมีโรงเรียน
 ระดับประถมศึกษาในเกาะสมุยกระจายในพื้นที่ ๆ ต่าง ๆ อย่างทั่วถึง รวมถึง 24 แห่ง การมี
 การคมนาคมภายในเกาะสมุยที่สามารถติดต่อกันได้อย่างสะดวกและทั่วถึง และการที่ครัวเรือน
 ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในเรื่องค่าใช้จ่ายในการเล่าเรียนในระดับประถมศึกษา ทำให้ประชากรที่อยู่
 ในวัยเรียนเกือบทั้งหมดเข้าศึกษาในระบบโรงเรียน ประกอบกับการศึกษาในระดับนี้มีลักษณะ
 เป็นการบริโภคเพื่อเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ไม่ใช่เป็นการลงทุนเพื่ออนาคตความรู้ไปประกอบอาชีพ
 ดังนั้น การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในเกาะสมุยจึงไม่มีความเกี่ยวข้องกับการเข้าศึกษาใน
 ระดับประถมศึกษา

ตาราง 28 จำนวนและสัดส่วนผู้ศึกษา ผู้สำเร็จการศึกษา และผู้ศึกษาต่อในระบบโรงเรียนใน
เกาะสมุย ในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534

ปี พ.ศ.	จำนวน(สัดส่วน) ผู้เรียน(คน)		
	2530	2534	Z
ผู้ศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 - 6	2,648(100)	3,279 (100)	
ผู้ศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 1	466(17.60)	528(16.10)	1.5464
ผู้สำเร็จในระดับประถมศึกษาปีที่ 6	428(100)	426 (100)	
ผู้ศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1	254(59.35)	328(76.99)	-5.5298*
ผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3	225(100)	250 (100)	
ผู้ศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4	151(67.11)	213(85.20)	-4.6744*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. การศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาในระบบโรงเรียน (ตาราง 28)

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534 พบว่า อัตราการศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในปี พ.ศ. 2534 มีสัดส่วนมากกว่าในปี พ.ศ. 2530 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($Z = -5.5298$) โดยมีอัตรา ร้อยละ 76.99 และร้อยละ 59.35 ตามลำดับ อัตราการศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในปี พ.ศ. 2534 มีสัดส่วนมากกว่าในปี พ.ศ. 2530 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($Z = -4.6744$) โดยมีอัตรา ร้อยละ 85.20 และร้อยละ 67.11 ตามลำดับ จากสถิติข้อมูลในส่วนนี้สรุปได้ การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในเกาะสมุยซึ่งได้กระทำอย่างจริงจัง ในปี พ.ศ. 2529 - 2530 ได้มีผลทำให้การศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาในปี พ.ศ. 2534 ของนักเรียนในเกาะสมุย

มีสัดส่วนมากกว่าในปี พ.ศ. 2530 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดว่า "การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะมีผลทำให้ความต้องการและการได้รับการบริการการศึกษานปี พ.ศ. 2534 มีระดับการศึกษาสูงกว่าในปี พ.ศ. 2530"

ผลการวิจัยได้ชี้ให้เห็นว่า ในขณะที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในเกาะสมุย การศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 และปีที่ 4 ของผู้ที่กำลังศึกษาระบบโรงเรียนได้มีส่วนเพิ่มสูงขึ้นด้วย ซึ่งเป็นไปตามที่คาดหมาย เพราะผู้ที่กำลังศึกษาระบบโรงเรียนโดยส่วนใหญ่มักมีแนวโน้มที่จะศึกษาต่อ ผลการวิจัยในส่วนนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยในส่วนของการมีงานทำของสมาชิกในครัวเรือน ซึ่งพบว่าสมาชิกในครัวเรือนมีการประกอบอาชีพหลักในภาคธุรกิจเอกชน ในปี พ.ศ. 2534 ในสัดส่วนที่มากกว่าในปี พ.ศ. 2530 และมีการประกอบอาชีพหลักในปี พ.ศ. 2534 ในภาคเกษตรกรรมในสัดส่วนที่น้อยกว่าในปี พ.ศ. 2530 ในขณะที่ภาคธุรกิจเอกชนต้องการกำลังคนที่มีการศึกษาในระดับสูงกว่าภาคเกษตรกรรม นอกจากนี้ตัวเลขสถิติการศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของนักเรียนในโรงเรียนเกาะสมุยและโรงเรียนที่ปราชญ์พิทยายังได้ชี้ให้เห็นว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2531 - 2534 นักเรียนได้ศึกษาต่อในสายอาชีวะสูงถึงร้อยละ 36.07 ของผู้ศึกษาต่อทั้งหมด ซึ่งเป็นสัดส่วนที่มากกว่าการศึกษาต่อในสายอาชีวะในปี พ.ศ. 2530 ที่มีสัดส่วนเพียงร้อยละ 27.81 (ดูภาคผนวก ง)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปในเกาะสมุยและข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่การศึกษาที่ทำหน้าที่ติดตามผลการศึกษาต่อในโรงเรียนมัธยมพบว่า การศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 และปีที่ 4 ไม่ได้เกิดขึ้นเนื่องจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจอันเนื่องจากการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเท่านั้น แต่ส่วนหนึ่งเกิดจากการรณรงค์ให้ศึกษาต่อของหน่วยงานจัดการศึกษา และอีกส่วนหนึ่งเกิดจากการมีความสามารถสูงของประชาชนในเกาะสมุยในการรับรู้ข่าวสารจากแหล่งข่าวต่าง ๆ ทั้งที่เป็นวิทยุ โทรทัศน์ สิ่งพิมพ์ บุคคล และหน่วยงานของรัฐ ดังนั้น การนำผลการวิจัยในส่วนนี้ไปอย่างสรุปในท้องถิ่นอื่นว่า การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวส่งผลให้การศึกษาต่อในระดับมัศึกษามีสัดส่วนสูงขึ้นจึงเป็นสิ่งที่ต้องกระทำด้วยความระมัดระวัง และจำเป็นต้องพิจารณาไปพร้อม ๆ กับความต้องการศึกษาต่อจากทัศนะของครัวเรือนโดยตรงด้วย

ผลกระทบต่อความต้องการบริการการศึกษาของหน่วยธุรกิจเอกชน

จากการศึกษาข้อมูลภาคสนามในส่วนของหน่วยธุรกิจเอกชนในตำบลอ่างทอง และตำบลตลิ่งจาม พบว่า หน่วยธุรกิจเอกชนใน 2 ตำบล มีความหลากหลายแตกต่างกันอย่างชัดเจน ในขณะที่หน่วยธุรกิจเอกชนในตำบลอ่างทองมีความหลากหลายในระดับที่สามารถแบ่งออกตามประเภทของหน่วยธุรกิจเอกชนได้ 8 ประเภท แต่ละประเภทมีจำนวนมาก แต่หน่วยธุรกิจเอกชนในตำบลตลิ่งจามมีความหลากหลายน้อย และมีปรากฏชัดเพียง 3 ประเภท คือ ที่พัก ร้านอาหาร และร้านจำหน่ายสินค้าทั่วไป แต่ละประเภทมีเพียง 1 – 2 แห่ง หน่วยธุรกิจเอกชนทั้ง 3 ประเภทเป็นกิจการขนาดเล็ก ประเภทกิจการคนเดียวและกิจการในครัวเรือน เจ้าของหน่วยธุรกิจเอกชนทุกแห่งเป็นคนท้องถิ่น บุคลากรในหน่วยธุรกิจเอกชนประกอบด้วยสามี ภรรยา และบุตร จึงไม่มีข้อมูลเพียงพอที่จะวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างความต้องการบริการการศึกษาของหน่วยธุรกิจ 2 ตำบล การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างความต้องการบริการการศึกษาจึงกระทำได้เฉพาะในระดับของการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่าง สถานประกอบการที่เป็นหน่วยธุรกิจเอกชนประเภทต่าง ๆ ในตำบลอ่างทอง

การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างความต้องการบริการการศึกษาของหน่วยธุรกิจแยกตามประเภทของหน่วยธุรกิจเอกชนโดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ หน่วยธุรกิจเอกชนกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง และกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง

การวิเคราะห์ให้ผลสรุปดังนี้

1. ความต้องการของหน่วยธุรกิจเอกชนต่อการมีหน่วยงานให้บริการการศึกษา

1.1 ปริมาณความต้องการ

จากการศึกษาความต้องการหน่วยงานให้บริการการศึกษาในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเพื่อประโยชน์ของหน่วยธุรกิจเอกชนสรุปได้ว่า หน่วยธุรกิจเอกชนทั้ง 2 กลุ่มมีส่วนส่วนความต้องการไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งในกรณีของการพิจารณาเพื่อประโยชน์ของหน่วยงานตนและประโยชน์ของส่วนรวม ($Z = 1.7617$ และ -0.5456) ตามลำดับ หน่วยธุรกิจเอกชนส่วนใหญ่ต้องการให้มีหน่วยงานให้บริการการศึกษา เพื่อประโยชน์ของส่วนรวมสูงถึงร้อยละ 94.20 และร้อยละ 96.77 ในขณะที่ต้องการให้มีหน่วยงานให้

บริการการศึกษาฯ เพื่อประโยชน์ของหน่วยงานตนเพียงร้อยละ 60.87 และร้อยละ 41.93 (ตาราง 29)

หน่วยธุรกิจเอกชนทั้ง 2 กลุ่ม มีเหตุผลที่ต้องการให้มีหน่วยงานให้บริการการศึกษาฯ เพื่อประโยชน์ของหน่วยงานตนและเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมในตนเองเดียวกัน โดยส่วนใหญ่ แสดงเหตุผลว่าควรมีหน่วยงานดังกล่าวเพราะจะทำให้แรงงานมีคุณภาพสูงขึ้น การดำเนินงานของหน่วยธุรกิจเอกชนมีประสิทธิภาพสูงขึ้น และแรงงานท้องถิ่นมีงานทำและมีรายได้สูงขึ้น (ดูภาคผนวก ค) และมีเหตุผลที่ไม่ต้องการให้มีหน่วยงานให้บริการการศึกษาฯ เพื่อประโยชน์ของหน่วยงานตน ในตนเองเดียวกัน คือ ไม่ต้องการหน่วยงานดังกล่าว โดยมีเหตุผลสำคัญว่า แรงงานสามารถเรียนรู้จากประสบการณ์ของการทำงาน และหน่วยธุรกิจเอกชนในเกาะสมุย ส่วนใหญ่มีขนาดเล็ก ไม่จำเป็นต้องใช้ความรู้ความสามารถในระดับสูง (ดูภาคผนวก ค)

ตาราง 29 จำนวนและสัดส่วนของความต้องการบริการการศึกษาและความต้องการกำลังคน
ที่มีคุณสมบัติต่าง ๆ ของหน่วยธุรกิจเอกชน ในตำบลอ่างทอง ในปี พ.ศ. 2534

ประเภทของหน่วยธุรกิจเอกชน	จำนวน(สัดส่วน) หน่วยธุรกิจเอกชน		
	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	Z
จำนวนหน่วยธุรกิจที่แสดงความต้องการ	69(100)	31(100)	
ที่ต้องการให้มีหน่วยงานให้บริการการศึกษา			
เพื่อประโยชน์ของหน่วยงานตน	42(60.87)	13(41.93)	1.7617
ที่ต้องการให้มีหน่วยงานให้บริการการศึกษา			
เพื่อประโยชน์ของเกาะสมุยโดยรวม	65(94.20)	30(96.77)	-0.5456
จำนวนหน่วยธุรกิจเอกชนที่แสดงความต้องการ	46(100)	41(100)	
ที่ต้องการกำลังคนที่มีวุฒิการศึกษา			
สูงกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	10(21.74)	3(7.32)	1.8885
ที่ต้องการกำลังคนที่มีประสบการณ์	32(69.56)	13(41.46)	2.6385*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.2 รูปแบบและหน่วยงานที่รับผิดชอบ

จากการสัมภาษณ์เจ้าของหน่วยธุรกิจเอกชนในตำบลอ่างทอง พบว่า

หน่วยธุรกิจเอกชนร้อยละ 89 ต้องการบริการศึกษาในรูปแบบของการอบรม/ปฏิบัติ/สัมมนา
มีเพียงร้อยละ 6 ที่ต้องการให้อยู่ในรูปแบบของการศึกษาในระบบโรงเรียน หน่วยธุรกิจเอกชนร้อยละ
32 ต้องการให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการให้บริการการศึกษา
และร้อยละ 29 ต้องการให้หน่วยราชการอื่นที่ไม่ใช่โรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบ (ดูภาคผนวก ค)

2. วุฒิการศึกษา

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า หน่วยธุรกิจเอกชนทั้งที่เป็นกลุ่มที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง มีความต้องการจ้างกำลังคนที่มีวุฒิสูงกว่ามัธยมศึกษาตอนต้นในสัดส่วนที่น้อยมาก คือ ร้อยละ 21.74 และร้อยละ 7.32 ของผู้แสดงความต้องการทั้งหมดในแต่ละกลุ่มตามลำดับ (ตาราง 29) และเมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนระหว่างกลุ่มพบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($Z = 1.885$) จึงสรุปได้ว่า กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง มีสัดส่วนความต้องการจ้างกำลังคนที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ไม่แตกต่างกับกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง ผลการวิจัยนี้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ว่า "การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะส่งผลให้หน่วยธุรกิจเอกชนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรงมีความต้องการกำลังคนที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าหน่วยธุรกิจเอกชนที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง"

ผลงานวิจัยในส่วนนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยในส่วนของการจ้างงานซึ่งได้ผลสรุปว่า การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะส่งผลให้เกิดการจ้างแรงงานที่มีวุฒิศึกษาในระดับต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในหน่วยธุรกิจเอกชนกลุ่มเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรงในสัดส่วนที่สูงกว่าในกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง และสอดคล้องกับข้อมูลส่วนอื่นซึ่งได้จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการภาคสนามในตำบลอ่างทอง ซึ่งได้ผลสรุปว่า วุฒิศึกษาไม่ใช่วิธีปัจจัยสำคัญเป็นอันดับแรกของผู้ประกอบการนำมาพิจารณาในการรับบุคลากรเข้าทำงาน มีเพียงร้อยละ 15.66 เท่านั้นที่นำวุฒิศึกษามาเป็นปัจจัยในการพิจารณาการรับบุคลากรเข้าทำงาน ปัจจัยสำคัญที่ผู้ประกอบการทั้งในกลุ่มเกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรงนำมาพิจารณาในการรับบุคลากรเข้าทำงานคือ ความสามารถ/ความชำนาญพิเศษ และประสบการณ์การทำงาน ดังแสดงในตาราง 30 ข้อมูลในส่วนนี้มีความสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการกำลังคนที่มีประสบการณ์เข้าทำงานในหน่วยธุรกิจของตน ซึ่งสรุปได้ว่า หน่วยธุรกิจเอกชนกลุ่มเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรงมีสัดส่วนของความต้องการกำลังคนที่มีประสบการณ์ในสาขาต่าง ๆ (ร้อยละ 69.56) มากกว่าหน่วยธุรกิจเอกชนกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง (ร้อยละ 41.46) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($Z = 2.6385$) (ตาราง 29)

ผลงานวิจัยในส่วนนี้สะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในเกาะสมุยน่าจะเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่จะทำให้ครัวเรือนส่วนหนึ่งในเกาะสมุยไม่ประสงค์ที่จะให้สมาชิกในครัวเรือนศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพราะการมีการศึกษาในระดับต่ำกว่าชั้นมัธยมปลายก็มีโอกาสที่จะมีงานทำในธุรกิจท่องเที่ยวได้ แต่ไม่ได้หมายความว่า การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้ส่งผลให้ครัวเรือนทั้งหมดไม่ประสงค์ที่จะให้สมาชิกในครัวเรือนศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพราะผลการวิจัยได้ชี้ให้เห็นว่าหน่วยธุรกิจเอกชนที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรงในเกาะสมุยมีส่วนการจ้างงานที่มีวุฒิการศึกษาระดับสูงมากกว่าในหน่วยธุรกิจเอกชนกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง ซึ่งผลงานวิจัยในส่วนนี้ย่อมมีส่วนกระตุ้นให้กลุ่มครัวเรือนส่วนหนึ่งประสงค์ที่จะให้สมาชิกในครัวเรือนศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมากขึ้น

ตาราง 30 ปัจจัยที่กำหนดการรับบุคลากรเข้าทำงานในหน่วยธุรกิจเอกชนในตำบลอ่างทอง

ประเภทของหน่วยธุรกิจเอกชน ปัจจัยที่กำหนด	ร้อยละของหน่วยธุรกิจเอกชน		
	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	รวม
ประสบการณ์การทำงานในด้านนี้	21.43	20.83	21.21
ความสามารถ/ความชำนาญพิเศษ	29.36	23.61	27.27
ระดับการศึกษา	15.08	16.66	15.66
สาขาวิชาที่ศึกษา	0.79	12.50	5.05
เพศ	8.73	15.28	11.11
อายุ	1.59	2.78	2.02
อื่น ๆ (บุคลิก/ญาติฝากฯ)	23.01	8.33	17.68
รวม	100	100	100
จำนวนหน่วยธุรกิจเอกชนที่ระบุ	126	72	198

3. สาขาวิชา

จากการศึกษาและการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้พบว่า หน่วยธุรกิจเอกชนในกลุ่มเกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรงมีความต้องการให้มีบริการทางการศึกษาในเกาะสมุยในสาขาวิชาที่มีความหลากหลายไม่แตกต่างกัน สาขาวิชาที่หน่วยธุรกิจเอกชนต้องการให้มีส่วนใหญ่นั้นเป็นสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ประกอบด้วยสาขาวิชาศิลปศาสตร์ (ภาษาต่างประเทศ) ศิลปศาสตร์/มนุษยศาสตร์ (ศิลป์) บริหารธุรกิจ (การตลาด, การบัญชี) ธุรกิจโรงแรม/นันทิพย์ คหกรรมศาสตร์ (การผลิตอาหาร) และสังคมศาสตร์

หน่วยธุรกิจเอกชนทั้งในกลุ่มเกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรงส่วนใหญ่

ต้องการให้มีบริการการศึกษาในสาขาวิชาภาษาอังกฤษและภาษาต่างประเทศอื่น ๆ คิดเป็นสัดส่วนสูงกว่าสาขาวิชาอื่น ๆ โดยมีสัดส่วนร้อยละ 44.56 และร้อยละ 39.22 ในแต่ละกลุ่ม ตามลำดับ (ตาราง 31)

ในการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มหน่วยธุรกิจเอกชนพบว่า หน่วยธุรกิจเอกชนทั้ง 2 กลุ่ม มีความต้องการบริการการศึกษาในสาขาวิชาที่แตกต่างกันเฉพาะในสาขาวิชาสังคมศาสตร์ โดยกลุ่มเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรงมีความต้องการบริการดังกล่าวในสัดส่วนที่น้อยกว่ากลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($Z = -2.0341$) (ตาราง 31)

ตาราง 31 สัดส่วนสาขาวิชาที่หน่วยธุรกิจเอกชนในตำบลอ่างทองต้องการ

ประเภทของหน่วยธุรกิจเอกชน สาขาวิชาที่ต้องการ	ร้อยละของหน่วยธุรกิจเอกชน		
	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	Z
ศิลปศาสตร์ (ภาษาต่างประเทศ)	44.55	39.22	0.6273
ศิลปศาสตร์ (ศิลป์)	10.89	7.84	0.5957
บริหารธุรกิจ (การตลาด/การบัญชี)	10.89	11.76	-0.1608
ธุรกิจโรงแรม/นันทิเยว	21.78	19.61	0.3100
คหกรรมศาสตร์ (การผลิตอาหาร)	4.95	3.92	0.2861
สังคมศาสตร์	6.94	17.65	-2.0341*
รวม	100.00	100.00	
จำนวนหน่วยธุรกิจเอกชนที่แสดงความต้องการ	100	51	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 32 สัดส่วนความต้องการบุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงานที่ใช้ความรู้
ในสาขาวิชาต่าง ๆ ของหน่วยธุรกิจเอกชนในตำบลอ่างทอง

ประเภทของหน่วยธุรกิจเอกชน สาขาวิชาที่ต้องการ	ร้อยละของหน่วยธุรกิจเอกชน	
	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2
บริหารธุรกิจ (การตลาด/การบัญชี)	25.00	41.18
ธุรกิจโรงแรม/นันทิย	25.00	-
ศิลปศาสตร์ (ภาษาอังกฤษ)	43.75	-
คหกรรมศาสตร์ (การผลิตอาหาร)	6.25	58.82
รวม	100.00	100.00
จำนวนหน่วยธุรกิจเอกชนที่แสดงความต้องการ	32	17

เมื่อพิจารณาความต้องการรับบุคลากรเข้าทำงานเฉพาะหน่วยธุรกิจในส่วนของ
ประสบการณ์ของบุคลากรที่หน่วยธุรกิจต้องการ พบว่า มีความหลากหลายของสาขาวิชาแตกต่างกัน
ระหว่างสถานประกอบการหรือหน่วยธุรกิจ 2 กลุ่ม ในขณะที่กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง
ต้องการกำลังคนที่มีประสบการณ์ในการใช้ความรู้จากสาขาวิชาบริหารธุรกิจ (การตลาด/และ
การบัญชี) ธุรกิจโรงแรม/นันทิย สาขาศิลปศาสตร์ (ภาษาอังกฤษ) และสาขาวิชาคหกรรม
(การผลิตอาหาร) แต่กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรงต้องการกำลังคนที่มีประสบการณ์
เฉพาะในสาขาบริหารธุรกิจ (ตลาด/บัญชี) และสาขาวิชาคหกรรมเท่านั้น (ตาราง 32)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวสรุปได้ว่า การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้ส่งผลให้
หน่วยธุรกิจเอกชนกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรงต้องการกำลังคนที่มีความหลากหลาย
ของสาขาวิชาที่ศึกษามากกว่าหน่วยธุรกิจเอกชนที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง ซึ่งเป็นไป

ตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ และต้องการให้มีบริการการศึกษาในเกาะสมุยในสาขาวิชาที่มีความหลากหลายไม่แตกต่างกับหน่วยธุรกิจเอกชนที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง

4. ปริมาณกำลังคน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้สรุปได้ว่า หน่วยธุรกิจเอกชนมีความต้องการกำลังคนเพิ่มขึ้นน้อยมาก ทั้งในกลุ่มที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง โดยมีความต้องการกำลังคนเพิ่มเฉลี่ยแต่ละ 0.67 คน ในกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง และเฉลี่ยแต่ละ 1.32 คน ในกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง ทั้งนี้เนื่องจากสถานประกอบการส่วนใหญ่ในตำบลหน้าทอนเป็นสถานประกอบการขนาดเล็กที่มีลักษณะเป็นการจ้างงานตนเอง (self employment) และไม่มีการจ้างแรงงานอื่น ข้อมูลเกี่ยวกับปริมาณความต้องการกำลังคนที่ได้จากการสัมภาษณ์หน่วยธุรกิจเอกชน เป็นข้อมูลเพียงส่วนหนึ่งของความต้องการกำลังคนทั้งหมดในสังคมส่วนรวม จึงไม่เพียงพอที่จะนำมาวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างความต้องการของหน่วยธุรกิจเอกชน

ผลกระทบต่อการศึกษาให้บริการการศึกษาของหน่วยงานในและนอกระบบโรงเรียน

การศึกษาในส่วนนี้เป็นการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการศึกษาให้บริการการศึกษาของหน่วยงานในเกาะสมุย โดยแบ่งหน่วยงานให้บริการการศึกษาในเกาะสมุยออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่เป็นหน่วยงานจัดการศึกษาที่อยู่ในระบบโรงเรียน ประกอบด้วยโรงเรียนของรัฐบาล และโรงเรียนเอกชนที่ให้บริการการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา (การวิเคราะห์ในส่วนนี้จะศึกษาเฉพาะโรงเรียนเกาะสมุยและโรงเรียนที่ปราชญ์พิทยา ไม่รวมโรงเรียนเซนต์โยเซฟเกาะสมุย เนื่องจากเพิ่งเปิดทำการสอนในระดับมัธยมปีที่ 1 ในปีการศึกษา 2532 จึงไม่มีข้อมูลเพียงพอที่จะทำการวิเคราะห์) และกลุ่มที่เป็นหน่วยงานจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วยหน่วยงานของกรมการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) กรมพัฒนาชุมชน และกรมส่งเสริมการเกษตร

ผลการวิเคราะห์สรุปได้ 2 ประเด็นดังนี้

1. งบประมาณในการให้บริการการศึกษาในสาขาวิชาชีพ

จากการศึกษาข้อมูลจากโรงเรียนเกาะสมุยและโรงเรียนที่ปราชญ์พิทยา พบว่า

โรงเรียนทั้งสองไม่สามารถระบุได้อย่างชัดเจนว่า งบประมาณที่ได้รับส่วนใดเป็นงบประมาณที่ได้จัดสรรไปในการสอนวิชาชีพ การวิเคราะห์ในที่นี้จึงพิจารณาจากงบประมาณในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการการศึกษาแก่ผู้เรียนโดยตรง ซึ่งประกอบด้วย ค่าใช้สอย ค่าวัสดุ และค่าสาธารณูปโภค ส่วนหน่วยงานจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสามารถระบุได้ตามงบประมาณรายจ่ายของแต่ละโครงการ ซึ่งประกอบด้วยงบประมาณหมวดค่าตอบแทนวิทยากร ค่าใช้สอย ค่าวัสดุ และค่าสาธารณูปโภค

ผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่า หน่วยงานจัดการศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียน มีงบประมาณที่จ่ายจริงในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการการศึกษาในสาขาวิชาชีพในปี พ.ศ. 2534 เพิ่มขึ้น จากปี พ.ศ. 2530 ในสัดส่วนเดียวกัน คือ ร้อยละ 26 และร้อยละ 25 ตามลำดับ (ตาราง 33) ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ว่า "การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะส่งผลให้มีการเพิ่มขึ้นในเรื่องงบประมาณในหน่วยงานจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนมากกว่าหน่วยงานจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน"

ตาราง 33 งบประมาณและการเปลี่ยนแปลงงบประมาณการจัดการศึกษาในสาขาวิชาชีพ
ของหน่วยงานจัดการศึกษาในเกาะสมุย ในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534

หน่วยงานจัดการศึกษา	งบประมาณ	การเปลี่ยนแปลงงบประมาณ	
ปี พ.ศ.	(บาท)	(บาท)	ร้อยละ
<u>ในระบบโรงเรียน</u>			
2530	233,710		
2534	420,470	86,760	25.99
<u>นอกระบบโรงเรียน</u>			
2530	26,700		
2534	33,394	6,695	25.07

2. การให้บริการการศึกษาในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ

จากการศึกษาข้อมูลจากหน่วยงานจัดการศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียนในเกาะสมุย พบว่า ในปี พ.ศ. 2530 (ปีการศึกษา 2529) โรงเรียนเกาะสมุยได้จัดให้บริการการศึกษาในสาขาวิชาชีพพื้นฐานและวิชาชีพเลือก รวม 5 สาขาวิชา คือ ช่างอุตสาหกรรม เกษตรกรรม คหกรรม พาณิชยกรรม และภาษาอังกฤษสำหรับมัธยมศึกษา และได้เปิดให้บริการเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2534 (ปีการศึกษา 2535) อีก 2 สาขาวิชา คือ สาขาศิลปหัตถกรรม และศิลปกรรม ส่วนโรงเรียนที่ราษฎรพิทยาศึกษาได้เปิดให้บริการการศึกษาในสาขาวิชาชีพในปี พ.ศ. 2530 เพียง 3 สาขาวิชา คือ สาขาวิชาอุตสาหกรรม คหกรรม และภาษาอังกฤษสำหรับมัธยมศึกษา โดยเปิดบริการเพิ่มอีก 4 สาขาวิชา ในปี พ.ศ. 2534 คือ สาขาวิชาเกษตรกรรม พาณิชยกรรม ศิลปหัตถกรรม และศิลปกรรม (ตาราง 34)

จากการสัมภาษณ์อาจารย์ใหญ่และผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการของทั้งสองโรงเรียน ได้ข้อสรุปตรงกันว่า ทางโรงเรียนได้เปิดสอนรายวิชาต่าง ๆ ตามหลักสูตร เนื้อหารายวิชา และแผนการเรียนที่กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ ส่วนการเปิดรายวิชาชีพเลือกได้เปิดสอนโดยพิจารณาตามความต้องการของผู้เรียน และความต้องการของตลาดแรงงาน

ในเกาะสมุย ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตามการขยายตัวทางเศรษฐกิจในขณะที่เกาะสมุยกำลังได้รับการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ทางโรงเรียนจึงได้เปิดสอนรายวิชาชีพเลือกเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้เรียนกลุ่มหนึ่งซึ่งประสงค์จะเข้าสู่ตลาดแรงงานในทันทีที่สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3

จากข้อมูลของทั้งสองโรงเรียนพบว่า สาขาพาณิชยกรรมที่โรงเรียนทั้งสองได้ทำการเปิดสอน คือ วิชาบริหารธุรกิจโรงแรม (สาขาวิชาพาณิชยกรรม ประกอบด้วย วิชาบัญชี เลขานุการ การขาย บริหารธุรกิจโรงแรม และงานในสำนักงาน)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์หัวหน้าหน่วยงานจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน และเจ้าหน้าที่การศึกษาประจำสำนักงานศึกษาธิการอำเภอเกาะสมุย สรุปได้ว่าหน่วยงานจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของกรมการศึกษานอกโรงเรียนได้เปิดบริการการศึกษาแก่ประชาชนโดยทั่วไปในแต่ละปี โดยจัดกลุ่มวิชาออกได้ 3 กลุ่มสาขาวิชา คือ สาขาวิชาคหกรรม ซึ่งเปิดสอนในด้านการประกอบอาหาร-ขนม การถนอมอาหาร และการตัดเย็บเสื้อผ้า สาขาวิชาศิลปหัตถกรรมซึ่งเปิดสอนเกี่ยวกับศิลปประดิษฐ์จากวัสดุเหลือใช้ และการแปรรูปผลผลิตการเกษตรและผลิตภัณฑ์ธรรมชาติ และสาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว (ตาราง 34) หน่วยงานของกรมการศึกษานอกโรงเรียนมีความสามารถในการให้บริการในสาขาวิชาดังกล่าวในปริมาณที่มากกว่าหน่วยงานจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนอื่น ๆ เพราะการให้บริการการศึกษานในสาขาวิชาต่าง ๆ เป็นหน้าที่หลักที่อยู่ในความรับผิดชอบโดยตรง ในขณะที่การให้บริการการศึกษานในสาขาวิชาต่าง ๆ เป็นงานเพียงส่วนหนึ่งของหน่วยงานจากกรมพัฒนาชุมชน และกรมส่งเสริมการเกษตร จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่การศึกษาของหน่วยงานจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนยังสรุปได้ว่า การเปิดสอนวิชาชีพสาขาต่าง ๆ เป็นโครงการที่ถูกกำหนดและได้รับการจัดสรรงบประมาณจากส่วนกลาง (ระดับจังหวัด) เจ้าหน้าที่การศึกษานในระดับอำเภอมีหน้าที่ดำเนินการตามแผนงานของโครงการเท่านั้น

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความสามารถในการให้บริการการศึกษาและความต้องการบริการการศึกษานในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในเกาะสมุย พบว่า หน่วยงานจัดการศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียนมีความสามารถให้บริการการศึกษานได้มากกว่าความต้องการเรียน ทั้งในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534 ดังตัวเลขในตาราง 35

ตาราง 34 สาขาวิชาชีพที่หน่วยงานจัดการศึกษานเเกาะสมุยเปิดให้บริการในปี พ.ศ. 2530
และปี พ.ศ. 2534

สาขาวิชาชีพที่เปิดสอนในปี พ.ศ. 2530	สาขาวิชาชีพที่เปิดสอนในปี พ.ศ. 2534
<u>หน่วยงานจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน</u> <u>โรงเรียนเกาะสมุย</u> ช่างอุตสาหกรรม เกษตรกรรม คหกรรม พาณิชยกรรม (บริหารธุรกิจโรงแรม) ภาษาอังกฤษสำหรับมัคคุเทศก์ <u>โรงเรียนที่ปราชญ์พิทยา</u> อุตสาหกรรม คหกรรม ภาษาอังกฤษสำหรับมัคคุเทศก์	ช่างอุตสาหกรรม เกษตรกรรม คหกรรม พาณิชยกรรม (บริหารธุรกิจโรงแรม) ภาษาอังกฤษสำหรับมัคคุเทศก์ ศิลปหัตถกรรม ศิลปกรรม อุตสาหกรรม เกษตรกรรม คหกรรม พาณิชยกรรม (บริหารธุรกิจโรงแรม) ภาษาอังกฤษสำหรับมัคคุเทศก์ ศิลปหัตถกรรม ศิลปกรรม

ตาราง 34 (ต่อ)

สาขาวิชาชีพที่เปิดสอนในปี พ.ศ. 2530	สาขาวิชาชีพที่เปิดสอนในปี พ.ศ. 2534
<u>หน่วยงานจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน</u> ศิลปหัตถกรรม - ผลิตภัณฑ์ระลึกจากมะพร้าว คหกรรม - การประกอบอาหาร-ขนม - การตัดเย็บเสื้อผ้าสตรี ภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว	ศิลปหัตถกรรม - ผลิตภัณฑ์ระลึกจากมะพร้าว - ผลิตภัณฑ์ระลึกจากวัสดุเหลือใช้ คหกรรม - การประกอบอาหาร-ขนม - การถนอมอาหาร

ตาราง 35 ความสามารถในการให้บริการการศึกษาและความต้องการบริการการศึกษาในสาขา
ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในเกาะสมุย ในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534

หน่วยงานจัดการศึกษา หลักสูตร/รายวิชาเลือก	ปี พ.ศ. 2530		ปี พ.ศ. 2534	
	จำนวนรับได้ (คน)	จำนวนผู้เรียน (คน)	จำนวนรับได้ (คน)	จำนวนผู้เรียน (คน)
<u>ในระบบโรงเรียน</u>				
<u>โรงเรียนเกาะสมุย</u>				
งานธุรกิจและพาณิชยกรรม (ธุรกิจโรงแรม)	60	60	69	69
ภาษาอังกฤษสำหรับมัธยมศึกษา	-	-	25	25
<u>โรงเรียนที่ปราชญ์พิทยา</u>				
ทักษะการพูดภาษาอังกฤษ	45	22	-	-
ทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ	-	-	45	20
ชุมนุมธุรกิจเพื่อการท่องเที่ยว	30	25	-	-
รวม	135	107	139	114

นอกระบบโรงเรียน

กรมการศึกษานอกโรงเรียน

ภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว	80	32	-	-
การประกอบอาหาร-ขนม	160	66	40	17
การตัดเย็บเสื้อผ้าสตรี	80	30	-	-
ศิลปประดิษฐ์จากกระดาษหนังสือพิมพ์	-	-	40	17
การถนอมอาหาร	-	-	40	17

ตาราง 35 (ต่อ)

หน่วยงานจัดการศึกษา หลักสูตร/รายวิชาเลือก	ปี พ.ศ. 2530		ปี พ.ศ. 2534	
	จำนวนรับได้ (คน)	จำนวนผู้เรียน (คน)	จำนวนรับได้ (คน)	จำนวนผู้เรียน (คน)
<u>กรมพัฒนาชุมชน</u>				
การผลิตของชาวย้ายจากมะพร้าว	ไม่จำกัด	15	ไม่จำกัด	13
<u>สำนักงานเกษตรอำเภอ</u>				
การประกอบอาหาร	ไม่จำกัด	20	-	-
การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร	ไม่จำกัด	15	-	-
การออมทรัพย์	-	-	ไม่จำกัด	45

จากการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวสรุปได้ว่า การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้ส่งผลให้มีการเพิ่มขึ้นในการให้บริการการศึกษาในสาขาวิชาชีพในหน่วยงานจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนน้อยกว่าในระบบโรงเรียน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ว่า "การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะส่งผลให้มีการเพิ่มขึ้นในเรื่องการให้บริการการศึกษาในสาขาวิชาชีพในหน่วยงานจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนมากกว่าในระบบโรงเรียนมัธยม"

จากข้อมูลและผลการวิจัยที่ไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ทั้งในส่วนของงบประมาณและสาขาวิชาชีพ ได้สะท้อนให้เห็นว่า ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาของหน่วยงานจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนในระดับท้องถิ่นมีทัศนคติที่เชื่อมโยงระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจกับการจัดการศึกษาในท้องถิ่น แม้ว่าการเปิดแผนการเรียนต่าง ๆ ต้องกระทำตามนโยบายที่ส่วนกลางกำหนด แต่ในการเปิดสอนในรายวิชาชีพ ผู้บริหารของหน่วยงานจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนได้กระทำได้อย่างหลากหลาย โดยมีเหตุผลที่เหมาะสมและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในเกาะสมุย ในขณะที่หน่วยงานจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ซึ่งสามารถเข้าถึงประชาชนกลุ่มที่อยู่นอกระบบโรงเรียนได้ง่ายกว่า กลับมุ่งให้ความสำคัญที่จะให้บริการการศึกษาในสาขาวิชาชีพเพียง 2 กลุ่มวิชา คือ สาขาวิชาศิลปกรรมและสาขาวิชาคหกรรม โดยละเลยที่จะส่งเสริมและให้ความรู้อย่างจริงจังแก่เกษตรกรในการผลิตผลผลิตเกษตรกรรมประเภทอาหาร เพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและความต้องการของประชาชนในเกาะสมุย ทั้ง ๆ ที่เป็นหน่วยงานที่มีศักยภาพในการให้บริการการศึกษาในด้านนี้สูงกว่าหน่วยงานจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน

ตอนที่ 2 : ผลกระทบต่อการศึกษาในระดับครัวเรือน

ผลกระทบต่อความต้องการบริการการศึกษาของครัวเรือน

1. ระดับการศึกษา (ตาราง 36)

กลุ่มครัวเรือนในตำบลอ่างทองและตำบลดึ่งงามส่วนใหญ่ต้องการให้สมาชิกในครัวเรือนได้บริการการศึกษาขั้นต่ำจากระบบโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีเหตุผลว่าการศึกษาต่อจากระดับประถมศึกษาให้สมาชิกในครัวเรือนมีโอกาสทางงานมากขึ้น มีงานทำในตำแหน่งดีขึ้น และได้ค่าจ้างสูงขึ้น ในปี พ.ศ. 2530 กลุ่มครัวเรือนทั้งหมดในตำบลอ่างทองและตำบลดึ่งงาม มีความต้องการให้สมาชิกในครัวเรือนได้รับบริการการศึกษาขั้นต่ำจากระบบโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และในปี พ.ศ. 2534 กลุ่มครัวเรือนในตำบลอ่างทองและตำบลดึ่งงามยังคงมีความต้องการให้สมาชิกในครัวเรือนได้รับบริการการศึกษาขั้นต่ำในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 96 และร้อยละ 92.67 (ตาราง 36) ซึ่งไม่มีความแตกต่างกันในทางสถิติ การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจึงไม่ได้ส่งผลให้กลุ่มครัวเรือนในพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับสูงมีความต้องการให้สมาชิกในครัวเรือนได้รับบริการการศึกษาขั้นต่ำในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมากกว่ากลุ่มครัวเรือนในพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับต่ำ

ตาราง 36 จำนวนและสัดส่วนความต้องการให้สมาชิกในครัวเรือนได้รับการศึกษาระดับต่าง ๆ ของกลุ่มครัวเรือน
ในตำบลอ่างทองและตำบลต้องงามในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534

ตำบล	จำนวน(สัดส่วน)ความต้องการบริการการศึกษาของครัวเรือน					
	อ่างทอง			ต้องงาม		
	2530	2534	Z	2530	2534	Z
ระดับการศึกษาขั้นต่ำที่ต้องการ						
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด	150(100)	150(100)		150(100)	150(100)	
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	150(100)	144(96.00)	-2.4845*	150(100)	139(92.67)	-3.3779*
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	144(96.34)	141(94.00)	-0.7968	147(98.00)	136(90.67)	-2.7453*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการศึกษาในประเด็นความต้องการให้สมาชิกในครัวเรือนได้รับการศึกษาระดับจากระบบโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า กลุ่มครัวเรือนในตำบลอ่างทองมีความต้องการในปี พ.ศ. 2530 ในสัดส่วนที่น้อยกว่าตำบลต้องงาม โดยมีสัดส่วนร้อยละ 96.34 และร้อยละ 98 ตามลำดับ และมีความต้องการในปี พ.ศ. 2534 ในสัดส่วนที่มากกว่าตำบลต้องงาม โดยมีสัดส่วนร้อยละ 94 และร้อยละ 90.67 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสัดส่วนความต้องการระหว่างตำบลในแต่ละปี พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534 (ตาราง 36) การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจึงไม่ได้ส่งผลให้กลุ่มครัวเรือนในพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับสูงมีความต้องการให้สมาชิกในครัวเรือนได้รับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมากกว่าครัวเรือนในพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับต่ำ

ผลการวิจัยในส่วนของการบริการการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาจึงไม่เป็นไป

ตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ว่า "การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะส่งผลให้กลุ่มครัวเรือนในพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับสูง มีความต้องการให้สมาชิกในครัวเรือนได้รับบริการการศึกษาในระดับสูงมากกว่ากลุ่มครัวเรือนในพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับต่ำ"

ในการศึกษาเปรียบเทียบความต้องการบริการการศึกษาของแต่ละกลุ่มครัวเรือนระหว่างปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534 พบว่า ทั้งสองกลุ่มมีความต้องการให้สมาชิกในครัวเรือนได้รับบริการการศึกษาขั้นต้นในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในปี พ.ศ. 2534 ในสัดส่วนที่น้อยกว่าในปี พ.ศ. 2530 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($Z = -2.4845$ และ -3.3779 ตามลำดับ) โดยมีค่าลดลงจากร้อยละ 100 มาเป็นร้อยละ 96 และร้อยละ 92.67 ในตำบลอ่างทองและตำบลดงลิงตามลำดับ ในส่วนของความต้องการบริการการศึกษาขั้นต้นในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า มีความแตกต่างกันเฉพาะในตำบลดงลิงงาม ซึ่งกลุ่มครัวเรือนต้องการให้สมาชิกในครัวเรือนได้รับบริการการศึกษาขั้นต้นในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในปี พ.ศ. 2534 ในสัดส่วนที่น้อยกว่าในปี พ.ศ. 2530 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($Z = -2.7453$) (ตาราง 36)

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ให้ผลสรุปได้ว่า การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีผลทำให้ความต้องการบริการการศึกษาขั้นต้นในปี พ.ศ. 2534 ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายในสัดส่วนที่น้อยกว่าในปี พ.ศ. 2530 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ว่า "การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะมีผลทำให้ความต้องการบริการการศึกษาในปี พ.ศ. 2534 มีระดับการศึกษาสูงมากกว่าในปี พ.ศ. 2530"

ผลการวิจัยที่ไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาเศรษฐกิจและการศึกษาในเกาะสมุยมีความสัมพันธ์กันน้อย และสัมพันธ์กันในทิศทางที่ขัดแย้งกัน ในขณะที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษามุ่งที่จะส่งเสริมให้ประชาชนโดยทั่วไปมีการศึกษาระดับที่สูงขึ้น แต่การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวกลับส่งผลให้กลุ่มครัวเรือนบางส่วนในเกาะสมุยมีความต้องการที่จะให้สมาชิกในครัวเรือนได้รับบริการการศึกษาในสัดส่วนที่ลดลงทั้งในกรณีของการศึกษาขั้นต้นในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลในภาคสนามในส่วนของทัศนคติของตัวแทนครัวเรือนต่อประโยชน์จากการศึกษาในระบบโรงเรียนที่สรุปได้ว่า ตัวแทนครัวเรือนส่วนใหญ่มิได้เห็นว่าการศึกษาในระบบโรงเรียนไม่มีประโยชน์ต่อการ

ประกอบอาชีพ กลุ่มครัวเรือนบางส่วนจึงประสงค์ให้สมาชิกในครัวเรือนเข้าสู่ตลาดแรงงานในทันทีที่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา

แม้ผลการวิเคราะห์จะชี้ให้เห็นว่าความต้องการบริการการศึกษาในปี พ.ศ. 2534 มีสัดส่วนน้อยกว่าในปี พ.ศ. 2530 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อพิจารณาสัดส่วนของความต้องการในแต่ละปี พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 90 ยังคงต้องการให้สมาชิกในครัวเรือนของตนได้รับการศึกษาขั้นต้นทั้งในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย และไม่มีผลให้เกิดความแตกต่างระหว่างความต้องการบริการการศึกษาในปี พ.ศ. 2534 ของครัวเรือนทั้ง 2 กลุ่ม นอกจากนี้ข้อมูลในส่วนของการสร้างประชากรยังชี้ให้เห็นว่า การลดลงของอัตราการเกิดประชากรในเกาะสมุยในตั้งแต่ปี พ.ศ. 2527 เป็นต้นมา และการเพิ่มขึ้นของการย้ายถิ่นออกไปต่างถิ่นของชาวเกาะสมุยได้ส่งผลให้สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ที่ยังอยู่ในครัวเรือนและมีอายุในช่วงที่ต่ำกว่าวัยศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนปลายในปี พ.ศ. 2534 มีสัดส่วนน้อยลงกว่าในปี พ.ศ. 2530 ในขณะที่สมาชิกในครัวเรือนที่กำลังศึกษาในระบบโรงเรียนส่วนหนึ่งได้ศึกษาในระดับที่สูงกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลายอยู่แล้ว ดังนั้น ผลการวิจัยที่ไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยในส่วนนี้จึงไม่สามารถนำไปอ้างอิงสรุปกับท้องถิ่นอื่นได้ว่าการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวส่งผลให้ครัวเรือนมีความต้องการให้สมาชิกในครัวเรือนได้รับการศึกษาในปี พ.ศ. 2534 ในสัดส่วนที่น้อยกว่าในปี พ.ศ. 2530 ความขัดแย้งระหว่างทิศทางการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและการศึกษาที่เกิดขึ้นในเกาะสมุยเป็นเพียงสัญญาณเตือนให้ตระหนักว่าการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวควรกระทำด้วยความระมัดระวัง เพราะนอกจากไม่สามารถก่อให้เกิดผลดีทางเศรษฐกิจตามที่คาดการณ์ครบทุกประการแล้ว ยังอาจเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการศึกษาในบางส่วนด้วย

2. สาขาวิชาที่ศึกษาและอบรม (ตาราง 37)

2.1 สาขาวิชาที่ต้องการศึกษาจากระบบโรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างของกลุ่มครัวเรือนในตำบลอ่างทองและตำบลดิ่งงามที่ระบุความต้องการให้สมาชิกในครัวเรือนได้รับการบริการการศึกษาจากระบบโรงเรียนในสาขาวิชาต่าง ๆ มีความต้องการไม่แตกต่างกัน กลุ่มครัวเรือนทั้งสองตำบลมีความต้องการบริการการศึกษาในปี

พ.ศ. 2534 ในสาขาวิชาต่าง ๆ เช่นเดียวกับในปี พ.ศ. 2530 สาขาวิชาที่ต้องการได้รับบริการมีเพียง 4 สาขาวิชา คือ สาขาวิชาบริหารธุรกิจ บัญชีและการตลาด ทั้งในระดับปริญญา และระดับอาชีวศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศาสตร์ (ภาษาต่างประเทศ) และสาขาวิชาแพทยศาสตร์/พยาบาลศาสตร์

จากข้อมูลดังกล่าวจึงสรุปได้ว่า การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไม่ได้ส่งผลให้กลุ่มครัวเรือนทั้งสองตำบลมีความต้องการบริการการศึกษาจากระบบโรงเรียนในสาขาวิชาที่แตกต่างจากเดิม ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและผู้แทนโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาในเกาะสมุยที่สรุปได้ว่า ผู้ปกครองเกือบทั้งหมดส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะศึกษาต่อในระดับที่สูงไปเรื่อย ๆ ตามระบบของการจัดการศึกษา ไม่ได้คาดหวังที่จะเข้าศึกษาในระบบโรงเรียนเพื่อประสงค์จะนำความรู้มาใช้ในการประกอบอาชีพ ประกอบกับข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมในเกาะสมุยที่พบว่า สมุยเป็นเกาะที่มีขนาดเล็ก การคมนาคม และการรับรู้ข่าวสารต่าง ๆ สามารถกระทำได้อย่างรวดเร็วและทั่วถึง ความต้องการบริการการศึกษาในสาขาวิชาต่าง ๆ จึงไม่แตกต่างกัน

ตาราง 37 สัดส่วนความต้องการให้สมาชิกนครว์เรือนได้รับการการศึกษาในสาขาวิชา
ต่าง ๆ ของกลุ่มครว์เรือนในตำบลอ่างทองและตำบลลี้่งงาม ในปี พ.ศ. 2534

สาขาวิชาที่ต้องการ	สัดส่วนความต้องการของครัวเรือน		
	(ร้อยละ)		Z
	อ่างทอง	ตลิ่งงาม	($\alpha=0.05$)
<u>สาขาวิชาที่ต้องการศึกษาจากระบบโรงเรียน</u>			
สาขาบริหารธุรกิจ/พาณิชยกรรม	62.22	70.27	0.7652
(สายสามัญ)	(24.44)	(8.11)	(1.9580)
(สายอาชีวศึกษา)	(37.78)	(62.16)	(-2.1984)
สาขาศึกษาศาสตร์	6.67	10.81	-0.6677
สาขาศิลปศาสตร์/มนุษยศาสตร์ (ภาษาต่างประเทศ)	8.89	8.12	0.2438
สาขาแพทยศาสตร์/พยาบาลศาสตร์	22.22	10.81	1.3681
รวม	100	100	
จำนวนครัวเรือนที่ระบุสาขาวิชาที่ต้องการ	45	37	
<u>สาขาวิชาที่ต้องการได้รับการอบรม</u>			
สาขาเกษตรกรรม (การผลิต, การแปรรูปผลผลิต)	12.99	31.39	-2.7436*
สาขาพาณิชยกรรม (บริการ, บัญชี, ตลาด)	41.56	42.16	-0.0803
สาขาการท่องเที่ยว/โรงแรม/ภาษาต่างประเทศ	45.45	27.45	2.4971*
รวม	100	100	
จำนวนครัวเรือนที่ต้องการได้รับการอบรม	77	102	

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการศึกษาในส่วนนี้พบว่า มีข้อสังเกตที่ควรนำมาพิจารณาในที่นี้คือ ความแตกต่างของระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้ส่งผลให้เกิดความแตกต่างเฉพาะในสัดส่วนของความต้องการบริการการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งในระดับของสาขาวิชาบริหารธุรกิจที่เป็นการศึกษาในระดับอุดมศึกษาสายสามัญและสายอาชีวศึกษา กลุ่มครัวเรือนในตำบลอ่างทองมีความต้องการให้สมาชิกในครัวเรือนได้รับการบริการการศึกษาในสาขาวิชาชีพด้านนี้ในระดับอุดมศึกษาสายสามัญในสัดส่วนที่มากกว่ากลุ่มครัวเรือนในตำบลลี้แงม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

($Z = 1.9580$) โดยมีสัดส่วนเท่ากับร้อยละ 24.44 และร้อยละ 8.11 ตามลำดับ โดยมีความต้องการบริการการศึกษาในสาขาวิชาชีพนี้ในระดับอุดมศึกษาสายอาชีวศึกษาในสัดส่วนที่น้อยกว่าในกลุ่มครัวเรือนในตำบลลี้แงม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($Z = -2.1984$) โดยมีสัดส่วนเท่ากับร้อยละ 37.78 และร้อยละ 62.16 ตามลำดับ พฤติกรรมในส่วนนี้สามารถอธิบายได้ด้วยข้อมูลจากภาคสนามในส่วนของฐานะทางเศรษฐกิจของครัวเรือน ดังได้สรุปไว้แล้วว่า กลุ่มครัวเรือนในตำบลอ่างทองมีระดับรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนสูงกว่ากลุ่มครัวเรือนในตำบลลี้แงม และจากการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนเกือบทั้งหมดได้ข้อสรุปตรงกันว่า กลุ่มครัวเรือนในตำบลลี้แงมต้องการให้บุตรหลานของตนได้รับการบริการการศึกษาในสาขาวิชาบริหารธุรกิจ บัญชี การตลาด ในสายอาชีววะ โดยมีเหตุผลว่า ค่าใช้จ่ายถูกกว่า ระยะเวลาสั้นกว่า และสามารถมีงานทำได้เร็วกว่า

2.2 สาขาวิชาที่ต้องการได้รับการอบรม

จากการสัมภาษณ์กลุ่มครัวเรือนในทั้ง 2 ตำบล พบว่า ในปี พ.ศ. 2530 กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดไม่เคยมีความต้องการให้สมาชิกในครัวเรือนได้รับการบริการการศึกษาในรูปแบบการอบรมในสาขาใดเลย ในปี พ.ศ. 2534 กลุ่มครัวเรือนในทั้งสองตำบลมีความต้องการให้สมาชิกในครัวเรือนได้รับการอบรมในสาขาวิชาที่มีความหลากหลายเหมือนกัน และความหลากหลายของสาขาวิชาที่ต้องการได้รับมีเพียง 3 สาขาวิชา คือ สาขาการเกษตร (การผลิตทางการเกษตร) สาขาบริหารธุรกิจ และสาขาการท่องเที่ยว/โรงแรม/ภาษาต่างประเทศ

กลุ่มครัวเรือนทั้งสองมีความต้องการให้สมาชิกในครัวเรือนได้รับการอบรมในสาขาที่สอดคล้องกับความต้องการที่จะได้รับจากระบบโรงเรียน คือมีความต้องการได้รับการอบรมในสาขาบริหารธุรกิจในส่วนสูงเท่า ๆ กัน คือ ร้อยละ 41.56 และร้อยละ 42.16 ตามลำดับ

กลุ่มครัวเรือนในตำบลอ่างทองต้องการให้สมาชิกในครัวเรือนได้รับการอบรมในสาขาวิชาชีพทางการเกษตรในสัดส่วนน้อยกว่าในตำบลลี้จาม และต้องการให้สมาชิกได้รับการอบรมในสาขาวิชาชีพธุรกิจการท่องเที่ยว/โรงแรม/ภาษาต่างประเทศ ในสัดส่วนที่มากกว่าในตำบลลี้จาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($Z = 2.7436$ และ 2.4971 ตามลำดับ) พฤติกรรมในส่วนนี้พบว่ามีความสอดคล้องกับสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของแต่ละตำบลที่ปรากฏ กลุ่มครัวเรือนในตำบลอ่างทองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวเป็นอาชีพหลัก สถานประกอบการที่เป็นหน่วยธุรกิจเอกชนมีความหลากหลายมาก และมีจำนวนมากกว่าในตำบลลี้จาม ซึ่งกลุ่มครัวเรือนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก

จากผลการศึกษาและวิเคราะห์ใน 2.1 และ 2.2 สามารถสรุปได้ว่า กลุ่มครัวเรือนในทั้ง 2 ตำบล มีความต้องการให้สมาชิกในครัวเรือนได้รับการศึกษานในสาขาวิชาต่าง ๆ เพิ่มขึ้นในรูปแบบของการอบรมระยะที่ต้องการได้รับการในสาขาวิชาต่าง ๆ เหมือนกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ว่า "การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะส่งผลให้กลุ่มครัวเรือนในพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับสูงมีความต้องการให้สมาชิกในครัวเรือนได้รับการศึกษานในสาขาวิชาที่แตกต่างกันมากกว่ากลุ่มครัวเรือนในพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับต่ำ"

ผลการวิจัยในส่วนนี้สะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาเศรษฐกิจในเกาะสมุยมีความเชื่อมโยงกับการพัฒนาการศึกษาในเกาะสมุยน้อยมาก การที่การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับสูงส่งผลให้เกิดความต้องการบริการการศึกษาเพิ่มขึ้นเฉพาะในรูปแบบของการอบรม ย่อมบ่งชี้ว่าประชาชนในเกาะสมุยไม่ได้มองบทบาทของสถาบันการศึกษา (โรงเรียน) ในฐานะของหน่วยงานที่มีหน้าที่เตรียมกำลังคนที่มีคุณภาพเข้าสู่ตลาดแรงงาน หรือไม่ได้มองการศึกษาในฐานะของเครื่องมือ (mean) ในการพัฒนาเศรษฐกิจ ประชาชนส่วนใหญ่ยังคงมองหน่วยงานจัดการศึกษาเฉพาะในฐานะของแหล่งความรู้เท่านั้น

ผลกระทบต่อความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลในระดับครัวเรือนในตำบลอ่างทองและตำบลดงลิงงาม ในปี พ.ศ. 2534 พบว่า กลุ่มครัวเรือนในตำบลอ่างทอง มีความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศเพิ่มสูงขึ้นสัดส่วนมากกว่ากลุ่มครัวเรือนในตำบลดงลิงงาม อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($Z = -0.9471$) โดยมีสัดส่วนร้อยละ 43.33 และร้อยละ 38.00 ตามลำดับ (ตาราง 38) และสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงระดับความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศของสมาชิกในครัวเรือนที่พบว่า ภาษาต่างประเทศในการอ่าน การเขียน และการพูด ของสมาชิกในครัวเรือนของตำบลอ่างทองและตำบลดงลิงงาม ในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534 มีค่าคะแนนเฉลี่ยในช่วง 1 - 1.50 ซึ่งเป็นความสามารถในระดับต่ำ (ตาราง 39)

จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าวสรุปได้ว่า การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไม่ได้ส่งผลให้กลุ่มครัวเรือนในตำบลอ่างทองมีความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศมากกว่ากลุ่มครัวเรือนในตำบลดงลิงงาม ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ว่า "การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะส่งผลให้กลุ่มครัวเรือนในพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับสูง มีความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศมากกว่ากลุ่มครัวเรือนในพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับต่ำ"

ตาราง 38 จำนวนและสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศของ
ครัวเรือนในตำบลอ่างทองและตำบลตลิ่งงาม ในปี พ.ศ. 2534

	จำนวน (สัดส่วน) การเปลี่ยนแปลง		Z ($\alpha=0.05$)
	ของครัวเรือน		
	อ่างทอง	ตลิ่งงาม	
ครัวเรือนทั้งหมด	150(100)	150(100)	
ครัวเรือนที่มีความสามารถในการใช้ภาษา ต่างประเทศสูงขึ้น	65(43.33)	57(38.00)	-0.9417

ตาราง 39 ร้อยละของระดับความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศของสมาชิกในครัวเรือน
ในตำบลอ่างทองและตำบลตลิ่งงาม ในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534

ลักษณะและ ระดับความสามารถ	ร้อยละของระดับความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ			
	อ่างทอง		ตลิ่งงาม	
	2530	2534	2530	2534
การอ่าน				
สูง	7.04	7.28	3.68	3.68
ปานกลาง	30.15	30.15	30.26	30.53
ต่ำ	62.81	62.56	66.06	65.79
คะแนนเฉลี่ย	1.44	1.45	1.38	1.38

ตาราง 39 (ต่อ)

ลักษณะและ ระดับความสามารถ	ร้อยละของระดับความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ			
	อ่างทอง		ตลิ่งงาม	
	2530	2534	2530	2534
การเขียน				
สูง	7.04	7.04	3.95	3.95
ปานกลาง	30.15	30.40	28.16	28.65
ต่ำ	62.81	62.52	67.89	67.37
คะแนนเฉลี่ย	1.44	1.45	1.36	1.37
การพูด				
สูง	6.78	7.03	3.68	3.
ปานกลาง	30.15	31.16	26.05	26.58
ต่ำ	36.07	61.81	70.27	69.74
คะแนนเฉลี่ย	1.43	1.45	1.33	1.34
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	398	398	380	380

ระดับคะแนน : สูง = 3 ปานกลาง = 2 ต่ำ = 1

ผลการวิเคราะห์ : คะแนน 1 - 1.50 = ต่ำ, คะแนน 1.51 - 2.50 = ปานกลาง,

คะแนน 2.51 - 3.00 = สูง

ผลการวิจัยในส่วนนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยในส่วนของการทำงาน ซึ่งสรุปได้ว่า แรงงานชาวเกาะสมุยมีส่วนร่วมในการทำงานในธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรงน้อยกว่า แรงงานต่างถิ่น แรงงานชาวเกาะสมุยจึงมีโอกาสนำมาใช้ภาษาต่างประเทศน้อย ความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศจึงไม่เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยชิ้นอื่น ๆ ทั้งใน และต่างประเทศ และสอดคล้องกับข้อมูลภาคสนามที่ผู้วิจัยได้จากการสังเกตพฤติกรรมการใช้ ภาษาต่างประเทศของประชาชนชาวเกาะสมุย ซึ่งพบว่าภาษาที่ชาวเกาะสมุยใช้ในการติดต่อกับ ชาวต่างประเทศเป็นภาษาง่าย ๆ เป็นคำซ้ำ ๆ และมักใช้ควบคู่กับการใช้ภาษามือ โดยมี วัตถุประสงค์เพียงเพื่อขายสินค้าและบริการให้แก่ชาวต่างประเทศเท่านั้น จึงส่งผลให้การพัฒนา ความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศของสมาชิกในครัวเรือนในเกาะสมุยในปี พ.ศ. 2534 มีระดับที่สูงขึ้นจากเดิมในระดับที่น้อยมากจนมองไม่เห็นความแตกต่างจากปี พ.ศ. 2530

สรุป

การวิเคราะห์ผลกระทบในด้านการศึกษานอกระบบที่ 5 สามารถสรุปได้ดังนี้

ก. การเปรียบเทียบผลกระทบต่อความต้องการบริการการศึกษาในระดับชุมชนและ ระดับครัวเรือน (ตาราง 40)

1. การเปรียบเทียบในเรื่องการศึกษาต่อ

จากการศึกษานอกระบบในเรื่องความต้องการบริการการศึกษาของประชาชนทั้งหมด ของชุมชนในเกาะสมุย โดยพิจารณาจากความต้องการเข้าศึกษาและการศึกษาต่อในระดับ มัธยมศึกษาปีที่ 1 และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของนักเรียนในระบบโรงเรียน ให้ผลสรุปว่า การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้ส่งผลให้ความต้องการและการศึกษาต่อทั้งในระดับมัธยมศึกษา ปีที่ 1 และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในปี พ.ศ. 2534 มีระดับการศึกษามากและสูงกว่าในปี พ.ศ. 2530 ผลการศึกษานอกระบบนี้ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษานอกระบบครัวเรือนซึ่งพบว่า มีความต้องการให้สมาชิกในครัวเรือนได้รับบริการการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไปในปี พ.ศ. 2534 ในสัดส่วนที่สูงกว่าในปี พ.ศ. 2530 เฉพาะในกรณีของการศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3

ของตำบลอ่างทองเท่านั้น ส่วนนักเรียนอื่น ๆ พบว่า มีความขัดแย้งกันคือ ความต้องการให้สมาชิกในครัวเรือนศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทั้งของตำบลอ่างทองและตำบลลี้จางาม ในปี พ.ศ. 2534 มีสัดส่วนน้อยกว่าในปี พ.ศ. 2530 และความต้องการให้สมาชิกในครัวเรือนศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของตำบลอ่างทองในปี พ.ศ. 2534 มีสัดส่วนน้อยกว่าในปี พ.ศ. 2530

2. การเปรียบเทียบในเรื่องระดับการศึกษา

การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้ส่งผลให้หน่วยธุรกิจเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง มีความต้องการกำลังคนที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าหน่วยธุรกิจเอกชนที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง และไม่ส่งผลให้กลุ่มครัวเรือนในพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับสูง มีความต้องการให้สมาชิกในครัวเรือนได้รับการบริการการศึกษาในระดับที่สูงกว่ากลุ่มครัวเรือนในพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับต่ำ

การเปรียบเทียบในส่วนนี้ชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้ส่งผลให้การเปลี่ยนแปลงความต้องการบริการการศึกษาในระดับสูงขึ้นในระดับชุมชนและระดับครัวเรือนในเกาะสมุยมีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน โดยส่งผลให้ความต้องการบริการการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นอย่างทั่วถึงในเกาะสมุย ไม่มีความแตกต่างระหว่างความต้องการของหน่วยธุรกิจในตลาดแรงงาน และไม่มีความแตกต่างระหว่างความต้องการของกลุ่มครัวเรือน

3. การเปรียบเทียบในเรื่องความหลากหลายของสาขาวิชา

การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้ส่งผลให้หน่วยธุรกิจเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรงมีความต้องการกำลังคนที่มีความหลากหลายของสาขาวิชาที่ศึกษามากกว่าหน่วยธุรกิจเอกชนที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง และไม่ส่งผลให้กลุ่มครัวเรือนในพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับสูงมีความต้องการให้สมาชิกในครัวเรือนได้รับการบริการการศึกษาในสาขาวิชาที่แตกต่างกันมากกว่ากลุ่มครัวเรือนในพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับต่ำ

การเปรียบเทียบในส่วนนี้ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้ส่งผลให้การเปลี่ยนแปลงความต้องการบริการการศึกษาในสาขาวิชาที่มีความหลากหลายไม่สอดคล้องกัน

ระดับชุมชนและระดับครัวเรือน ในขณะที่หน่วยธุรกิจแต่ละกลุ่มในตลาดแรงงานมีความต้องการ
 บริการการศึกษาในสาขาวิชาที่มีความหลากหลายต่างกัน แต่กลุ่มครัวเรือนทั้งหมดมีความต้อง
 การบริการการศึกษาในสาขาวิชาที่มีความหลากหลายไม่แตกต่างกัน ความไม่สอดคล้องของ
 ผลการวิจัยใน 2 ระดับนี้ น่าจะเกิดขึ้นจากการที่กลุ่มครัวเรือนส่วนหนึ่งไม่ได้ประสงค์ที่จะให้
 สมาชิกในครัวเรือนเข้าสู่ตลาดแรงงานในหน่วยธุรกิจเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง
 และกลุ่มครัวเรือนอีกส่วนหนึ่งยังขาดทักษะที่มีความเชื่อมโยงระหว่างสาขาวิชาที่ศึกษากับการมี
 งานทำ จึงไม่ได้เตรียมกำลังคนให้มีความรู้ในสาขาวิชาที่สอดคล้องกับความต้องการของ
 ตลาดแรงงาน

ตาราง 40 การเปรียบเทียบผลกระทบต่อความต้องการบริการการศึกษาในระดับชุมชนและระดับครัวเรือนในเกาะสมุย ในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534

ระดับชุมชน	ระดับครัวเรือน
1. <u>การศึกษาต่อ</u> ชุมชนมีความต้องการและได้รับการบริการการศึกษาต่อในระดับมัธยมชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 4 ในระบบโรงเรียนในปี พ.ศ. 2534 มากกว่าในปี พ.ศ. 2530	1. <u>การศึกษาต่อ</u> กลุ่มครัวเรือนมีความต้องการให้สมาชิกในครัวเรือนศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไปในปี พ.ศ. 2534 เฉพาะในระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4 ในตำบลอ่างทอง
2. <u>ความต้องการในเรื่องระดับการศึกษา</u> หน่วยธุรกิจเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรงมีความต้องการกำลังคนที่มีการศึกษาในระดับสูงในสัดส่วนที่ไม่แตกต่างกับหน่วยธุรกิจเอกชนที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง	2. <u>ความต้องการในเรื่องระดับการศึกษา</u> กลุ่มครัวเรือนในพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับสูงต้องการให้สมาชิกในครัวเรือนได้รับการบริการการศึกษาในระดับสูงในสัดส่วนที่ไม่แตกต่างกับกลุ่มครัวเรือนในพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับต่ำ
3. <u>ความต้องการในเรื่องความหลากหลายของสาขาวิชา</u> หน่วยธุรกิจเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรงมีความต้องการกำลังคนที่มีความรู้ในสาขาวิชาที่หลากหลายในสัดส่วนที่มากกว่าหน่วยธุรกิจเอกชนที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง	3. <u>ความต้องการในเรื่องความหลากหลายของสาขาวิชา</u> กลุ่มครัวเรือนในพื้นที่ที่มีการพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับสูงมีความต้องการให้สมาชิกในครัวเรือนได้รับการบริการการศึกษาในสาขาวิชาที่หลากหลายในสัดส่วนที่ไม่แตกต่างกับกลุ่มครัวเรือนในพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับต่ำ

ข. การเปรียบเทียบระหว่างความสามารถในการให้บริการการศึกษาและความต้องการ
บริการการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้พบว่า หน่วยงานจัดการศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียนในเกาะสมุย มีความสามารถให้บริการการศึกษาในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ แก่ประชาชนในเกาะสมุย สูงกว่าความต้องการรับบริการการศึกษา ดังพิจารณาจากจำนวนที่นั่งเรียนที่หน่วยงานจัดการศึกษาสามารถรับได้ในแต่ละสาขาวิชาชีพที่ได้เปิดบริการ ซึ่งมีสัดส่วนสูงกว่าจำนวนผู้เรียนในทุกสาขาวิชาชีพ

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างความสามารถของการให้บริการการศึกษาของหน่วยงานจัดการศึกษาในระบบและนอกระบบโรงเรียน พบว่า หน่วยงานจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนมีศักยภาพในการปรับเปลี่ยนการให้บริการการศึกษาในสาขาวิชาชีพที่มีความหลากหลายมากกว่า หน่วยงานจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน หน่วยงานทั้งสองกลุ่มมีปัญหามานในเรื่องงบประมาณที่จะนำมาใช้ในการปรับปรุงอุปกรณ์และครุภัณฑ์ และการตอบแทนวิทยากรพิเศษ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาวิชาชีพ จึงส่งผลให้ความสามารถในการให้บริการการศึกษาเป็นไปในลักษณะที่ไม่มีคุณภาพสูงเท่ากับความต้องการของตลาดแรงงาน ซึ่งอาจจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้ปริมาณความต้องการรับบริการการศึกษาในสาขาวิชาชีพจากหน่วยงานจัดการศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม มีสัดส่วนน้อยกว่าความสามารถในการให้บริการ

บทที่ 6

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบของการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในเกาะสมุยในด้านเศรษฐกิจ เรื่องรายได้ การจ้างงาน และค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพ และในด้านการศึกษา ทั้งในระดับชุมชนและระดับครัวเรือน โดยใช้ข้อมูลจากเอกสาร บุคคลซึ่งประกอบด้วยนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ กลุ่มละ 150 คน หัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนในเกาะสมุยที่สุ่มจากตำบลอ่างทองและตำบลลี้แงงาม ตำบลละ 150 คน และตัวแทนจากสถานประกอบการซึ่งประกอบด้วยหน่วยธุรกิจเอกชน จำนวน 100 คน และหน่วยงานจัดการศึกษาในเกาะสมุยทั้งในและนอกระบบโรงเรียน จำนวน 10 คน การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีบันทึกข้อมูลจากเอกสาร สัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในเกาะสมุยเพื่อประเมินเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว, ความพร้อมด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวและความพร้อมด้านศักยภาพและโครงสร้างพื้นฐานในหมู่บ้าน เพื่อกำหนดระดับของการพัฒนาของพื้นที่ที่จะใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบประเมิน 3 ชุด และสัมภาษณ์บุคคลผู้เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสัมภาษณ์ 4 ชุด การวิเคราะห์ข้อมูลใช้เทคนิควิธีวิเคราะห์ปัจจัย-ผลผลิต (input-output analysis) เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจในระดับชุมชน ใช้สัมประสิทธิ์จีนิ (gini-coefficient) เพื่อวัดและเปรียบเทียบลักษณะการกระจายรายได้ของกลุ่มครัวเรือน และใช้ Z-test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มครัวเรือนในเรื่องรายได้ การมีงานทำ ความต้องการบริการการศึกษา และความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ และเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างหน่วยธุรกิจเอกชนในเรื่องการกระจายการจ้างงาน และความต้องการบริการการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ตอบคำถามวิจัยทั้งในลักษณะที่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ขัดแย้งกับสมมติฐานการวิจัย และให้ข้อสรุปเพิ่มเติมจากสมมติฐานการวิจัย ดังสรุปเป็นผลกระทบในด้านเศรษฐกิจและการศึกษา ตามประเด็นของคำถามวิจัยและสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

ก. ผลกระทบในด้านเศรษฐกิจ

๑. การใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในเกาะสมุยก่อให้เกิดผลทางตรงต่อรายได้ น้อยกว่าผลทางอ้อมในกรณีของการพิจารณาผลทางรายได้ที่เกิดขึ้นในระดับประเทศ ก่อให้เกิด ผลทางตรงมากกว่าผลทางอ้อมในกรณีของการพิจารณาผลทางรายได้ที่เกิดขึ้นในระดับเกาะสมุย และก่อให้เกิดผลทางตรงต่อการจ้างงานน้อยกว่าผลทางอ้อมทั้งในกรณีของการพิจารณาผลทาง การจ้างงานที่เกิดขึ้นทั้งหมด และที่เกิดขึ้นในเกาะสมุย

๒. การใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวที่ประกอบด้วยการใช้จ่ายเพื่อบริโภคอุปโภคสินค้า นานำเข้าจากต่างประเทศ ส่งผลให้รายได้ที่เกิดขึ้นทั้งหมดและที่เกิดขึ้นในเกาะสมุยน้อยกว่าในกรณี ที่ไม่มีการบริโภคอุปโภคสินค้านำเข้า โดยมีส่วนการรั่วไหลของรายได้ต่อรายได้ที่เกิดขึ้นทั้งหมด ภายในประเทศเพียงเล็กน้อย สัดส่วนการรั่วไหลเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 2.38 ในปี พ.ศ. 2530 เป็นร้อยละ 3.93 ในปี พ.ศ. 2534

๓. ผลกระทบทางรายได้และการจ้างงานที่เกิดขึ้นเนื่องจากการใช้จ่ายของ นักท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2534 มีสัดส่วนสูงกว่าผลกระทบทางรายได้และการจ้างงานที่เกิดขึ้น เนื่องจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2530 ทั้งในกรณีที่พิจารณาผลกระทบที่เกิดขึ้น ทั้งหมด และผลกระทบที่เกิดขึ้นในเกาะสมุย

๔. ในกรณีที่ไม่นับหักการนำเข้า ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวไทยทุก 1 ล้านบาท ในเกาะสมุย ในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534 จะก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นทั้งหมด 2.1550 ล้านบาท และ 2.0444 ล้านบาท และก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นในเกาะสมุยเพียง 1.0253 ล้านบาท และ 1.0933 ล้านบาท ตามลำดับ ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาว ต่างประเทศทุก 1 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534 จะก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้น ทั้งหมด 2.1487 ล้านบาท และ 1.9773 ล้านบาท และก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นในเกาะสมุย เพียง 1.0252 และ 1.0873 ล้านบาท ตามลำดับ

ในกรณีที่ไม่นับหักการนำเข้า รายได้ที่เกิดขึ้นในเกาะสมุยเนื่องจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว ในเกาะสมุยในปี พ.ศ. 2530 และ ปี พ.ศ. 2534 มีสัดส่วนเพียงร้อยละ 50.40 และร้อยละ 54.58 ของรายได้ที่เกิดขึ้นทั้งหมด รายได้ที่เกิดแก่ประชาชนชาวเกาะสมุยมีเพียงร้อยละ 20.98 และร้อยละ 24.29 ของรายได้ที่เกิดขึ้นทั้งหมด ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 41.62 และร้อยละ 44.51

ของรายได้ที่เกิดขึ้นในเกาะสมุยในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534 ตามลำดับ

5. ในกรณีหักการนำเข้า รายได้ที่เกิดขึ้นในเกาะสมุยเนื่องจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในเกาะสมุย ในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534 มีสัดส่วนเพียงร้อยละ 48.77 และร้อยละ 56.81 ของรายได้ที่เกิดขึ้นทั้งหมด รายได้ที่เกิดแก่ประชาชนชาวเกาะสมุยมีเพียงร้อยละ 21.46 และร้อยละ 25.29 ของรายได้ที่เกิดขึ้นทั้งหมด ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 44.00 และร้อยละ 44.51 ของรายได้ที่เกิดขึ้นในเกาะสมุย ในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534 ตามลำดับ

6. นักท่องเที่ยวชาวไทยก่อให้เกิดการจ้างงานในเกาะสมุยในสัดส่วนที่น้อยกว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ การจ้างงาน 1 คนในเกาะสมุยในปี พ.ศ. 2530 เกิดขึ้นได้จากนักท่องเที่ยวชาวไทย 413 คน หรือนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ 63 คน ในขณะที่การจ้างแรงงาน 1 คนในเกาะสมุยในปี พ.ศ. 2534 เกิดขึ้นจากนักท่องเที่ยวชาวไทย 151 คน หรือนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ 29 คน

๗. ผลกระทบทางการจ้างงานที่เกิดขึ้นในเกาะสมุยเนื่องจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในเกาะสมุยในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534 มีสัดส่วนเพียงร้อยละ 0.89 และร้อยละ 0.98 ของการจ้างงานที่เกิดขึ้นทั้งหมดในประเทศ การจ้างงานที่เกิดแก่ประชาชนชาวเกาะสมุยมีเพียงร้อยละ 0.45 และร้อยละ 0.49 ของการจ้างงานที่เกิดขึ้นทั้งหมด และมีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 50.27 และร้อยละ 50.21 ของการจ้างงานที่เกิดขึ้นในเกาะสมุย

๘. การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไม่มีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสัดส่วนของรายได้ที่เป็นตัวเงิน (money income) ในปี พ.ศ. 2534 ของครัวเรือนในพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวทั้งในระดับสูงและระดับต่ำ ดังนั้น รายได้ในปี พ.ศ. 2534 จึงมากกว่าในปี พ.ศ. 2530 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้ส่งผลให้กลุ่มครัวเรือนทั้งสองมีรายได้ที่แท้จริง (real income) เฉลี่ยต่อครัวเรือนในปี พ.ศ. 2534 ลดลงจากปี พ.ศ. 2530 ในขณะที่มีค่าใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีพสูงขึ้นในสัดส่วนเดียวกัน

๙. การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไม่มีผลให้กลุ่มครัวเรือนในพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับสูงมีลักษณะการกระจายรายได้ที่มีความเท่าเทียมกันมากกว่า

กลุ่มครัวเรือนในพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับต่ำ แต่ได้ส่งผลให้กลุ่มครัวเรือนในพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับต่ำมีลักษณะการกระจายรายได้ที่เท่าเทียมกันมากขึ้น โดยมีค่าสัมประสิทธิ์จีนี้ลดลงจาก 0.5341 ในปี พ.ศ. 2530 เป็น 0.4974 ในปี พ.ศ. 2534

10. การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไม่มีผลให้กลุ่มครัวเรือนในพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับสูงมีส่วนของการมีงานทำมากกว่ากลุ่มครัวเรือนในพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับต่ำ และไม่มีผลให้สมาชิกในครัวเรือนมีงานทำในปี พ.ศ. 2534 มากกว่าในปี พ.ศ. 2530

11. การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวส่งผลให้หน่วยธุรกิจเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง มีสัดส่วนของการจ้างงานเฉลี่ยต่อสถานประกอบการและมีสัดส่วนของการจ้างแรงงานท้องถิ่นน้อยกว่าหน่วยธุรกิจเอกชนที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง และมีสัดส่วนของการจ้างแรงงานท้องถิ่นในกลุ่มหน่วยธุรกิจเอกชนแต่ละแห่งน้อยกว่าการจ้างแรงงานต่างถิ่น นอกจากนี้หน่วยธุรกิจเอกชนกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรงยังมีการจ้างแรงงานหญิง การจ้างแรงงานที่มีอายุต่ำกว่า 26 ปี และการจ้างแรงงานที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในสัดส่วนที่มากกว่าหน่วยธุรกิจเอกชนกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง และมีการจ้างพนักงานเฉพาะวิชาชีพระดับสูงและระดับกลางในสัดส่วนที่น้อยกว่าหน่วยธุรกิจเอกชนกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง

12. ผลการวิเคราะห์ในด้านเศรษฐกิจในระดับชุมชนและระดับครัวเรือนมีความสอดคล้องกันทั้งในเรื่องรายได้และการจ้างงาน การวิเคราะห์ในเรื่องรายได้พบว่า สัดส่วนของรายได้เฉลี่ยต่อคนในปี พ.ศ. 2534 สูงกว่าในปี พ.ศ. 2530 ทั้งสองระดับ สัดส่วนของรายได้จากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวตกแก่ประชาชนเพียงบางกลุ่มจึงส่งผลให้การกระจายรายได้ของกลุ่มครัวเรือนมีความเท่าเทียมกันน้อยลงในปี พ.ศ. 2534 และการจ้างแรงงานท้องถิ่นในหน่วยธุรกิจเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรงมีสัดส่วนน้อยกว่าการจ้างแรงงานต่างถิ่นในทั้งสองระดับ

ข. ผลกระทบในด้านการศึกษา

1. การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวส่งผลให้หน่วยธุรกิจเอกชนกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรงต้องการกำลังคนที่มีการศึกษาในระดับสูงในสัดส่วนที่ไม่แตกต่างกับหน่วยธุรกิจเอกชนที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง แต่ต้องการกำลังคนที่มีความรู้ในสาขาวิชาที่หลากหลายในสัดส่วนที่มากกว่าหน่วยธุรกิจเอกชนที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง
2. การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวส่งผลให้กลุ่มครัวเรือนในพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับสูง มีความต้องการให้สมาชิกในครัวเรือนได้รับการบริการการศึกษาในระดับสูง และในสาขาวิชาที่หลากหลาย และมีความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ ไม่แตกต่างกับกลุ่มครัวเรือนในพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับต่ำ
3. การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีผลทำให้ความต้องการและการได้รับการบริการศึกษานี้ปี พ.ศ. 2534 มีระดับการศึกษามากกว่าในปี พ.ศ. 2530 ในกรณีที่ทำการศึกษาในระดับชุมชนโดยการพิจารณาจากความต้องการและการได้รับการบริการการศึกษาในโรงเรียนมัธยม ซึ่งสรุปได้ว่าผู้อยู่ในวัยเรียนในเกาะสมุยมีความต้องการศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 4 ในปี พ.ศ. 2534 มากกว่าในปี พ.ศ. 2530 ในขณะที่ผลจากการศึกษาในระดับครัวเรือนให้ผลสรุปว่า กลุ่มครัวเรือนมีความต้องการให้สมาชิกในครัวเรือนศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นในปี พ.ศ. 2534 เฉพาะในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในตำบลอ่างทอง
4. การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไม่มีผลต่อการเพิ่มงบประมาณในหน่วยงานจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนมากกว่าในหน่วยงานจัดการศึกษาระบบโรงเรียนมัธยม แต่ส่งผลให้มีการเพิ่มการให้บริการการศึกษาในสาขาวิชาชีพในหน่วยงานจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนน้อยกว่าในหน่วยงานจัดการศึกษาระบบโรงเรียนมัธยม
5. ผลการวิเคราะห์ในด้านการศึกษาระดับชุมชน และระดับครัวเรือน มีความสอดคล้องกันในเรื่องความต้องการบริการการศึกษาในระดับสูง และขัดแย้งกันในเรื่องความต้องการศึกษาต่อ และความต้องการบริการการศึกษาที่มีความหลากหลายในสาขาวิชาชีพ
6. การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในเกาะสมุยก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในอัตราที่มีอิทธิพลมากพอที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านการศึกษาระดับชุมชน เฉพาะเรื่องความต้องการบริการการศึกษาต่อเพิ่มขึ้นในระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 4

ความต้องการกำลังคนที่มีความรู้ในสาขาวิชาที่มีความหลากหลายมากขึ้น และความสามารถในการเปิดสาขาวิชาชีพที่มีความหลากหลายเพิ่มขึ้นได้เพียงระดับหนึ่งในหน่วยจัดการศึกษาที่เป็นโรงเรียนมัธยมและในระดับครัวเรือน เฉพาะเรื่องความต้องการศึกษาต่อเพิ่มขึ้นในระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4 ในกลุ่มครัวเรือนในพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับสูงเท่านั้น

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากการทาวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

ก. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลการวิจัยที่สรุปว่า "รายได้ที่เกิดจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในเกาะสมุยส่วนที่ตกแก่ชาวเกาะสมุยมีสัดส่วนเพียงเล็กน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ที่เกิดขึ้นทั้งหมดและที่เกิดขึ้นในเกาะสมุย" สะท้อนให้เห็นว่า การใช้จ่ายทรัพยากรในเกาะสมุยได้ก่อให้เกิดประโยชน์ทางรายได้แก่ประชาชนในท้องถิ่นอื่น ภูมิภาคอื่นมากกว่าประโยชน์ที่ตกแก่ชาวเกาะสมุย รัฐจึงควรจัดสรรผลประโยชน์ส่วนนี้คืนแก่ประชาชนในเกาะสมุยในรูปของการจัดสรรงบประมาณเพิ่มขึ้นเป็นพิเศษแก่ส่วนราชการในเกาะสมุย เพื่อสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาเกาะสมุยในด้านต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์โดยตรงแก่ชาวเกาะสมุย อีกทั้งยังเป็นประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวและสินค้าบริการพื้นฐานต่าง ๆ ในเกาะสมุยให้สามารถรองรับความต้องการที่เพิ่มขึ้นเนื่องจากการขยายตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว วิธีการที่พึงกระทำ คือ การแก้ไขปรับปรุงระเบียบการคลังให้ท้องถิ่นสามารถใช้เงินภาษีที่จัดเก็บจากประชาชนในท้องถิ่นเพื่อประโยชน์ของท้องถิ่นนั้นโดยตรงในสัดส่วนที่สูงกว่าในปัจจุบัน ซึ่งสามารถกระทำได้ทันที หรือการปรับปรุงรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถพึ่งพาตนเองได้

2. ผลการวิจัยที่สรุปว่า "รายได้และการจ้างงานที่เกิดจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในเกาะสมุยที่ตกแก่ชาวเกาะสมุยส่วนน้อยเป็นรายได้และการจ้างงานโดยตรง" สะท้อนให้เห็นว่า การที่เกาะสมุยมีฐานทางเศรษฐกิจแคบ ย่อมไม่สามารถก่อให้เกิดการเชื่อมโยงทางรายได้และการจ้างงานภายในเกาะสมุยในระดับที่พึงประสงค์ เพื่อแก้ไขปัญหาหนี้รัฐควรมุ่งส่งเสริมการผลิตในสาขาเกษตรกรรมไปพร้อม ๆ กับการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ทั้งนี้เพราะ

สาขาเกษตรกรรมเป็นสาขาที่มีความเชื่อมโยงสูงกับสาขาบริการการท่องเที่ยวทั้งในแง่ของการเป็นแหล่งผลิตอาหารเพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและของประชาชนที่เพิ่มขึ้นเนื่องจากการกระจุกตัวและการย้ายถิ่นเข้าของประชากรในพื้นที่ที่มีการท่องเที่ยวสูง และในแง่ของการสร้างงานและสร้างรายได้ให้แก่สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ ซึ่งประกอบอาชีพหลักในสาขาเกษตรกรรม

การผลิตสาขาเกษตรกรรมที่ควรกระทำไปพร้อม ๆ กับการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว คือ การผลิตผลผลิตประเภทอาหารโดยเฉพาะการทาประมงน้ำเค็มและน้ำจืด และการทำสวนผลไม้ ซึ่งเป็นการผลิตสาขาที่ชาวเกาะสมุยมีความคุ้นเคย และมีศักยภาพในการพัฒนาสูง กรมส่งเสริมการเกษตรและกรมประมงจะต้องร่วมมือกันอย่างจริงจังในการจัดหาพันธุ์พืช พันธุ์กุ้ง พันธุ์ปลา คำนวณและค่าใช้จ่ายเบื้องต้นในการดำเนินการผลิตและการผลิตผลิตภัณฑ์ที่ระลึกโดยการแปรรูปจากผลผลิตการเกษตรด้วยกรรมวิธีง่าย ๆ อาทิ การทำขนม การถนอมอาหาร และการประดิษฐ์งานหัตถกรรมฯ การดำเนินงานควรอยู่ในรูปของการรวมกลุ่มระหว่างเกษตรกร เพื่อผลประโยชน์ในการจัดการด้านการตลาด

3. ผลการวิจัยที่สรุปว่า "การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีผลให้หน่วยธุรกิจเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรงมีการจ้างแรงงานท้องถิ่นในสัดส่วนที่น้อยกว่าหน่วยธุรกิจเอกชนที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง และน้อยกว่าการจ้างแรงงานต่างถิ่น และต้องการจ้างบุคลากรที่มีความรู้ในสาขาวิชาที่มีความหลากหลายมากกว่าหน่วยธุรกิจที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง" สะท้อนให้เห็นประเด็นปัญหาที่สำคัญ 2 ประการ ประการแรก แรงงานท้องถิ่นส่วนหนึ่งยังขาดคุณสมบัติที่เหมาะสมในการทำงานในหน่วยธุรกิจเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง อีกส่วนหนึ่งเป็นแรงงานที่ไม่ประสงค์จะทำงานในหน่วยธุรกิจเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง ประการที่สองผู้ประกอบการส่วนใหญ่อาจจะมุ่งดำเนินงานโดยคำนึงถึงประสิทธิภาพในการดำเนินงานมากจนเกินไป จนละเลยที่จะเปิดโอกาสให้แรงงานท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการทำงานในหน่วยงานของตน

ในการแก้ไขปัญหาเพื่อให้แรงงานท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการทำงานในหน่วยธุรกิจเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรงมากขึ้น หน่วยงานจัดการศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียนในเกาะสมุย ควรแสดงบทบาทร่วมกันอย่างจริงจังกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในการเตรียมกำลังคนเข้าสู่ตลาดแรงงานส่วนนี้ โดยการเปิดอบรมเกี่ยวกับการใช้ภาษาต่างประเทศ

และวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวให้แก่ผู้สนใจ หลักสูตรที่เปิดสอนควรเน้นในภาคปฏิบัติ และ เอกชนควรมีส่วนร่วมรายการ เปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ฝึกปฏิบัติในหน่วยงานของตน

4. ผลการวิจัยที่สรุปว่า "การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวส่งผลให้การกระจายรายได้ของกลุ่มครัวเรือนในพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับสูง มีความไม่เท่าเทียมกันมากขึ้น ในขณะที่ครัวเรือนทั้ง 2 กลุ่ม มีรายได้ที่แท้จริงลดลงโดยมีค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพสูงขึ้น" สะท้อนให้เห็นว่า การมุ่งพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว ไม่ใช่วิธีที่จะสามารถช่วยเพิ่มพูนรายได้และช่วยทำให้เกิดการกระจายรายได้ได้ตามที่คาดหวัง

เพื่อให้การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวบรรลุวัตถุประสงค์ในด้านการช่วยเพิ่มพูนรายได้ และกระจายรายได้ รัฐควรใช้มาตรการอื่น ๆ ควบคู่ไปกับการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว มาตรการทางเศรษฐกิจและทางการศึกษาที่ควรนำมาใช้คือ มาตรการส่งเสริมแนะในข้อ 2 และ ข้อ 3 โดยมีมาตรการทางเศรษฐกิจที่ควรกระทำไปพร้อม ๆ กัน คือ การบริหารการจัดเก็บภาษีบุคคลธรรมดาและภาษีนิติบุคคลจากประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ในเกาะสมุยอย่างทั่วถึง ซึ่งจะส่งผลให้ลักษณะการกระจายรายได้ของกลุ่มครัวเรือนในเกาะสมุยมีความเท่าเทียมกันมากขึ้น

5. ผลการวิจัยที่สรุปว่า "การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้ส่งผลให้หน่วยธุรกิจเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง ต้องการกำลังคนที่มีความรู้ในสาขาวิชาที่หลากหลายในสัดส่วนที่สูงกว่าหน่วยธุรกิจเอกชนที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง" และ "การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้ส่งผลให้กลุ่มครัวเรือนในพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับสูงมีความต้องการให้สมาชิกในครัวเรือนได้รับการการศึกษาในระดับสูง และในสาขาวิชาที่หลากหลายไม่แตกต่างกับกลุ่มครัวเรือนในพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับต่ำ" สะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างของอิทธิพลของการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่อความต้องการบริการการศึกษาของหน่วยธุรกิจเอกชนและของครัวเรือน ซึ่งน่าจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ส่งผลให้แรงงานท้องถิ่นขาดคุณสมบัติที่เหมาะสมที่จะเข้าทำงานในหน่วยธุรกิจเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง หน่วยงานจัดการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในเกาะสมุยจึงควรแนะนำสมาชิกในครัวเรือนให้เห็นความสำคัญของการเตรียมกำลังคนในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ เพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานให้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

6. ผลการวิจัยที่สรุปว่า "การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีผลทำให้ความ

ต้องการศึกษาต่อของผู้ที่อยู่ในระบบโรงเรียนในเกาะสมุยมีความต้องการศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาในปี พ.ศ. 2534 มากกว่าในปี พ.ศ. 2530 ในขณะที่กลุ่มครัวเรือนที่ต้องการให้สมาชิกในครัวเรือนศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีเฉพาะในพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับสูง" สะท้อนให้เห็นว่า การศึกษาเกี่ยวกับสัดส่วนของการศึกษาต่อไม่ควรพิจารณาจากข้อมูลในระบบโรงเรียนดังที่หน่วยงานการศึกษาในประเทศไทยกำลังกระทำในปัจจุบัน เพียงด้านเดียว เพราะสัดส่วนการศึกษาต่อของผู้ที่อยู่ในระบบโรงเรียนเป็นเพียงส่วนหนึ่งของความต้องการศึกษาต่อของประชากรทั้งหมด การศึกษาในเรื่องนี้จึงควรให้ความสำคัญในส่วนของการต้องการศึกษาต่อจากหน่วยครัวเรือนโดยตรงด้วย

7. ผลการวิจัยที่สรุปว่า "การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไม่มีผลให้การเพิ่มขึ้นของงบประมาณในการให้บริการการศึกษาในสาขาวิชาชีพของหน่วยงานจัดการศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียนมีความแตกต่างกัน" สะท้อนให้เห็นว่า การจัดงบประมาณของหน่วยงานจัดการศึกษายังเป็นไปในรูปแบบเดิมที่ยึดหลักว่า งบประมาณของหน่วยงานหนึ่ง ๆ ควรเพิ่มขึ้นจากเดิมในอัตราส่วนเท่าใด อันเป็นลักษณะของ "การงบประมาณแบบเพิ่มเสริม" (incremental budgeting) ซึ่งไม่เหมาะสมกับท้องถิ่นที่กำลังพัฒนาเช่นเกาะสมุย หน่วยงานจัดการศึกษาควรจัดทำงบประมาณในลักษณะที่เป็น "การงบประมาณแบบแผนงาน" (program budgeting) ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานจัดการศึกษาในการกำหนดหลักสูตรและวิชาชีพที่จะเปิดสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ตลาดแรงงาน และของท้องถิ่นส่วนรวมมากขึ้น

8. ผลการวิจัยที่สรุปว่า "การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในเกาะสมุยไม่ส่งผลให้หน่วยงานจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนมีความสามารถในการให้บริการการศึกษาในสาขาวิชาชีพที่มีความหลากหลายได้มากกว่าหน่วยจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน" ได้สะท้อนถึงการสูญเสียโอกาสที่ดีของหน่วยงานจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการทำหน้าที่เชื่อมโยงระหว่างเศรษฐกิจกับการศึกษา ทั้ง ๆ ที่หน่วยงานจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นหน่วยงานที่มีศักยภาพในการให้บริการการศึกษาแก่ประชาชนกลุ่มที่อยู่ในตลาดแรงงานได้อย่างทั่วถึงมากกว่าหน่วยงานจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน ข้อบกพร่องดังกล่าวเกิดจากการที่หลักสูตรและวิชาชีพที่เปิดสอนได้ถูกกำหนดมาจากส่วนกลาง การเลือกสาขาวิชาชีพที่เปิดสอนคำนึงถึงความพร้อมของเครื่องมือและวิทยาการมากกว่าความต้องการของผู้เรียนและของตลาดแรงงาน รัฐควรแก้ไข

ข้อบกพร่องส่วนนี้โดยการหาข้อสรุปแก่หน่วยงานจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนในเกาะสมุย ในการกำหนดหลักสูตรและรายวิชาซึ่งจะเปิดบริการตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

9. ผลการวิจัยที่สรุปได้ว่า "หน่วยงานจัดการศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียนมีความสามารถในการให้บริการการศึกษามากกว่า ความต้องการบริการการศึกษาในกรณีที่พิจารณาจากจำนวนที่นั่งเรียนที่รับได้และจำนวนผู้เรียน" สะท้อนให้เห็นว่า ในอดีตที่ผ่านมารัฐได้ดำเนินนโยบายพัฒนาทางการศึกษารุดม่งขยายในด้านปริมาณจนก่อให้เกิดความสามารถส่วนเกินในการให้บริการการศึกษา รัฐจึงควรปรับเปลี่ยนนโยบายและวิธีการพัฒนาทางการศึกษา รุดม่งเน้นให้ความสำคัญด้านคุณภาพและความสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นให้มากขึ้น

ข. ข้อเสนอแนะสำหรับการท้าววิจัยในครั้งต่อไป

1. การศึกษาผลกระทบของการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวต่อรายได้และการจ้างงานในครั้งนี้ได้กระทำโดยใช้ตารางปัจจัย-ผลผลิตในระดับประเทศในการวิเคราะห์ ผลกระทบที่คำนวณได้จึงเป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้งหมดในประเทศ การสรุปผลกระทบที่เกิดขึ้นในเกาะสมุยต้องกระทำโดยการประมาณการซึ่งอาจทำให้ผลสรุปที่ได้รับมีความคลาดเคลื่อนไปบ้าง หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฯ และผู้ที่สนใจจะท้าววิจัยในเรื่องนี้ในระดับท้องถิ่นจึงควรจัดทำตารางปัจจัย-ผลผลิตในระดับท้องถิ่น หรือระดับภาคเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ ซึ่งจะช่วยให้ผลการวิจัยสามารถให้คำตอบที่มีความแม่นยำตรงมากยิ่งขึ้น

2. การวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งพื้นที่ที่ศึกษาออกเป็น 2 กลุ่ม ตามระดับของการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว โดยแบ่งออกเป็นกลุ่มครัวเรือนในพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับสูงและระดับต่ำ กลุ่มตัวอย่างที่สุ่มได้มีความแตกต่างกันมากเกินไปในเรื่องของจำนวนและประเภทของหน่วยธุรกิจเอกชน ในขณะที่กลุ่มหนึ่งมีหน่วยธุรกิจเอกชนหลายประเภทแต่ละประเภทมีจำนวนหลายแห่ง แต่อีกกลุ่มหนึ่งกลับไม่มีข้อมูลเพียงพอที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์ ทำให้ประเด็นที่ผู้วิจัยสนใจจะศึกษากระทำไม่ได้ครบถ้วน ผู้ที่สนใจจะท้าววิจัยในท้องถิ่นนี้จึงควรทำการแบ่งกลุ่มและสุ่มตัวอย่างให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน หากมีปัญหาก็ควรสุ่มกลุ่มตัวอย่างใหม่

3. ควรมีการศึกษาวิจัยในท้องถิ่นเดียวกับงานวิจัยนี้ในท้องถิ่นอื่นที่มีสภาพทาง

เศรษฐกิจและสังคมคล้ายคลึงกับเกาะสมุย เพื่อเป็นกรณีศึกษาหลาย ๆ แห่ง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการนำผลสรุปที่ได้จากการวิจัยไปใช้ในการกำหนดนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศไทยได้อย่างเหมาะสมต่อไป

4. ควรมีการศึกษาวิจัยในตนเองเดียวกันนี้ซ้ำในเกาะสมุย เพื่อเปรียบเทียบกับผลการวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งจะทำให้ได้ผลสรุปที่ชัดเจนและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

5. ประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในเกาะสมุยที่มีความสำคัญควรจะทำการศึกษาต่อเนื่องจากงานวิจัยนี้ คือประเด็นเกี่ยวกับ "แนวทางในการจัดการศึกษาในรูปแบบที่เอื้อต่อการพัฒนาท้องถิ่นของหน่วยงานจัดการศึกษาและนอกระบบโรงเรียนในเกาะสมุย" และ "ปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพในการทำงานในหน่วยธุรกิจเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรงของแรงงานท้องถิ่น" ประเด็นปัญหาที่ผู้วิจัยมองเห็นในขณะรวบรวมข้อมูลในภาคสนาม และเป็นประเด็นที่ต้องทำการศึกษาวิจัยอย่างรีบด่วน คือ "ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีและไม่มีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมและสภาพธรรมชาติในเกาะสมุย" และ "แนวทางในการแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมและสภาพธรรมชาติในเกาะสมุย"

6. จากผลการวิจัยพบว่า การจัดการศึกษาในอำเภอเกาะสมุยยังมีลักษณะที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ทั้งในแง่ของงบประมาณ คุณภาพของการจัดการศึกษา และความร่วมมือของหน่วยงานในการจัดการศึกษา ซึ่งจะเห็นได้จากการจัดการศึกษาไม่ครบตามสาขาที่เป็นที่ต้องการของการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว นอกจากนี้ ข้อมูลจากการวิจัยชี้ให้เห็นว่า หากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชนร่วมมือกันจัดการศึกษาในรูปแบบของศูนย์การฝึกอบรม (job training center) และมีการใช้วิทยากรจากท้องถิ่นจะส่งผลให้ได้กำลังคนที่เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว การจัดการศึกษาดังกล่าวจะดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถ้ามีการศึกษาความเป็นไปได้เสียก่อน ดังนั้น จึงควรมีการวิจัยความเป็นไปได้ (feasibility study) ในการจัดการศึกษาในรูปแบบของศูนย์การฝึกอบรมในเกาะสมุย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม. การคลังว่าด้วยการจัดสรรและการกระจาย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2529.
- ไกรยุทธ ชีรตยาคินันท์. ทฤษฎีภาษีเงินได้และภาษีเงินได้ของไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดวงกมล จำกัด, 2521.
- กองบรรณาธิการ. "'พัฒนาคุณุรักษ์ พิทักษ์ทองเทียวไทย' : ทิศทางใหม่ที่จะนำธรรมชาติไปสู่นาคต," ธุรกิจท่องเที่ยว. 3(3) : 30 - 46 ; 2533.
- คณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. "การไม่ส่งบุตรหลานเรียนต่อมัธยมศึกษาของประชาชนในส่วนภูมิภาค : กรณีจันทบุรีและนครสวรรค์," กองการศึกษาและเผยแพร่การพัฒนา ใน วารสารเศรษฐกิจและสังคม. ปีที่ 26(2) : 14 - 24 ; มีนาคม - เมษายน 2532.
- _____ . ผลกระทบของการศึกษาต่อการประกอบอาชีพของเกษตรกร. (รายงานการวิจัย กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2525.
- _____ . รายงานการสังเคราะห์ สภาพสังคม-วัฒนธรรม สังคม-เศรษฐกิจ และการศึกษาในบริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สิงหาคม 2529.
- _____ . รายงานผลการศึกษาสภาพเบื้องต้นเกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียนโครงการนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับต่อจากระดับประถมศึกษาปีที่ 6 อีก 3 ปี. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, มกราคม 2534.
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. ตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตแห่งประเทศไทย ปี 2528 และปี 2532. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2528.
- _____ . แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 - ฉบับที่ 6. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2519 และ 2529.
- _____ . วารสารเศรษฐกิจและสังคม. ปีที่ 26(2) ; มีนาคม - เมษายน 2532.
- _____ . รายได้ประชาชาติของประเทศไทย พ.ศ. 2528 - 2533. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2528 - 2533.
- _____ . รายได้ประชาชาติของประเทศไทย อนุกรมปีฐานใหม่ พ.ศ. 2523 - 2533. (ร่าง) กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2534.

- รมิติด บัณฑิตวิทยาลัย และวินา พันธุ์รัตน์. "เครื่องชี้ความยากจนในระดับอำเภอ : แนวความคิดและวิธีการคำนวณ," ใน ชนบทไทย 2526. หน้า 153 - 162.
- รมิติด บัณฑิตวิทยาลัย. "ความยากจนในชนบทอีสาน : สาเหตุและความหนาแน่นของปัญหา," ใน ชนบทไทย 2523. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2523.
- จิระ หงส์ดลารมภ์. "การศึกษา : ยุทธวิธีพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อการพัฒนาประเทศ," ใน วารสารการศึกษาแห่งชาติ. ปีที่ 23 ฉบับพิเศษ หน้า 118 - 124 ; ตุลาคม 2531 - มกราคม 2532.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. รายงานโครงการสำรวจค่าใช้จ่ายนักท่องเที่ยว ปี 2533. (รายงานเพื่อเสนอการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย). กรุงเทพฯ : เมษายน 2534.
- _____. รายงานโครงการสำรวจความต้องการของนักท่องเที่ยวในเรื่องการซื้อสินค้าของที่ระลึก ปี 2533. (รายงานเพื่อเสนอการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย) กรุงเทพฯ : มีนาคม 2534.
- ฉลองภพ สุตังการณญจน์. "การกระจายรายได้ ภาวะความยากจน และการพัฒนาในระยะยาว," จดหมายข่าวมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาแห่งประเทศไทย. ปีที่ 4(1) : 8 - 13 ; มีนาคม 2532.
- เชียงใหม่, มหาวิทยาลัย. การใช้แรงงานเด็กและผู้หญิง : ทิศทางการพัฒนาชนบทและการขยายตัวเมืองเชียงใหม่ บนพื้นฐานของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. (รายงานการวิจัย), 2531.
- ชูเกียรติ ลิขสุวรรณ. "การจัดการศึกษาในบริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก : การจัดลำดับความสำคัญเร่งด่วนใหม่ให้แก่งานการศึกษานอกโรงเรียน," วารสารการศึกษาแห่งชาติ. 20(5) : 63 - 66 ; มิถุนายน - กรกฎาคม 2529.
- ฉัตรพร แสงประดับ. การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่เป็นผลจากการพัฒนาการท่องเที่ยว : ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านบ่อสร้าง อำเภอสันกำแพงจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2527. อัดสำเนา.
- ดุษฎี ชุมสาย. ปฐมบทแห่งวิชาการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : บริษัทสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชจำกัด, 2527.
- ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, การ. ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อประชาชนท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ต. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, มีนาคม 2526.

- ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, การ. แนวคิดการพัฒนากการท่องเที่ยวในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 - 2539). กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2534. อัดสำเนา.
- _____. "การพัฒนาวิชาชีพในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว," จุลสารการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : ปีที่ 7(2) : 5 - 12 ; เมษายน 2531.
- เทียนฉาย กีระนันท์. "จุดหมายทางเศรษฐกิจ และแนวทางในการจัดการศึกษากับร่างแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่," วารสารการศึกษาแห่งชาติ. 25(4) : 18 - 32 ; เมษายน - พฤษภาคม 2534.
- ธรรมบุญ ประจวบเหมาะ. อุตสาหกรรมท่องเที่ยวกับความมั่นคงแห่งชาติ. เอกสารวิจัยเสนอต่อ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2529.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. รายงานเศรษฐกิจรายเดือน. เมษายน 2534.
- นิตดา ประยงค์. การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ-สังคม เนื่องจากการท่องเที่ยวกรณีศึกษาอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2530. อัดสำเนา.
- บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, สถาบัน. ผลทางด้านเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศไทย. (รายงานการวิจัยเสนอต่อ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย). กรุงเทพฯ : ศูนย์บริการวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, เมษายน 2528.
- _____. การกระจายและการไหลออกของรายได้จากการท่องเที่ยวในธุรกิจโรงแรมและธุรกิจนำเที่ยว. (รายงานการวิจัยเสนอต่อ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย). กรุงเทพฯ : ศูนย์บริการวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ธันวาคม 2532.
- _____. การสำรวจแรงงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวปี 2530. (รายงานการวิจัยเสนอต่อ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย). กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กุมภาพันธ์ 2531.
- _____. การสร้างงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. (รายงานการวิจัยเสนอต่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย). กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ตุลาคม 2523.
- ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงาน. รายงานผลการวิจัย การศึกษาสาเหตุของนักเรียนที่เรียนจบชั้น ป.6 แล้วไม่ได้เรียนต่อชั้น ม.1. กรุงเทพฯ : กองแผนงานสำนักงานปลัด กระทรวงศึกษาธิการ, ม.ป.ป. อัดสำเนา.

ผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรนักวิจัยทางสังคมศาสตร์ รุ่นที่ 17. ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อประชาชน. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการพลังงาน, 2523.

แผนที่เกาะสมุย. (แผนที่). กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2531.

พนม พงษ์ไพบูลย์. ระบบการศึกษาเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของชาติ. (เอกสารวิจัยเสนอต่อ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร), 2533.

มหิตล, มหาวิทยาลัย. ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อสังคมและวัฒนธรรม กรณีศึกษาจังหวัดเชียงใหม่. (รายงานการวิจัยเสนอต่อ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย).

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิตล, กุมภาพันธ์ 2529.

เมธี ครองแก้ว. รัฐบาลกับช่องว่างทางรายได้ของประชาชน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2523.

_____. "การพัฒนาเศรษฐกิจกับการกระจายรายได้ของประชาชน," มติชนสุดสัปดาห์. ปีที่ 9(422) : 15 ; 2 ตุลาคม 2531.

มหาวิทยาลัย, ทบวง. การสอบคัดเลือกเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา 2529 - 2531.

กรุงเทพฯ : ทบวงมหาวิทยาลัย, 2529, 2530 และ 2531.

รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์. เศรษฐศาสตร์การคลังว่าด้วยการศึกษา. กรุงเทพฯ :

สมาคมเศรษฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์, โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2519.

วิจิตร ศรีสอาน. "การวิจัยเชิงนโยบายกับการพัฒนาการศึกษา," ใน การวิจัยเชิงนโยบาย :

รูปลักษณ์ใหม่ของการกำหนดอนาคต. บรรณาธิการ โดย สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และ

พนัย เทียนพุ่ม, สมาคมวิจัยสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์

ทำปกเจริญผล, 2532.

วิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, สถาบัน. รายการการศึกษาเบื้องต้นเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว เกาะสมุย/สุราษฎร์ธานี. (รายงานการวิจัยเสนอต่อ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย). กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2527.

_____. แผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยว เกาะสมุย/สุราษฎร์ธานี. (รายงานการวิจัยเสนอต่อ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย). กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2528.

- วิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, สถาบัน. การศึกษาขีดความสามารถในการรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวเกาะสมุย. (รายงานการวิจัยเสนอต่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย). กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, เมษายน 2531.
- วิจัยสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, หน่วย. บทบาทของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย. (รายงานผลการวิจัยเสนอต่อ องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย). กรุงเทพฯ : หน่วยวิจัยสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, มิถุนายน 2530.
- วิจัยสังคม, สถาบัน. ผลกระทบของการท่องเที่ยวทางด้านสังคมและวัฒนธรรมในประเทศไทย. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520 - 2522.
- ยุพา วีระไวทยะ และคณะ. การประสานสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา. (รายงานการวิจัยเสนอต่อ ทบวงมหาวิทยาลัยฯ). กรุงเทพฯ : 2532.
- สถิติและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. รายงานการสำรวจแรงงานทั่วราชอาณาจักร พ.ศ. 2528 - พ.ศ. 2534.
- สมชาย กรสูนสมบัติ และวินา พันธุ์รัตน์. "ผลการวิเคราะห์ความยากจนหนาแน่นระดับอำเภอ ปี 2528. ใน 10 ปี ขนบทไทย หน้า 78 - 79. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2530.
- สมบัติ ชำรงธัญวงศ์. ประสิทธิภาพการบริหารการเมืองท่องเที่ยว : ศึกษากรณีอำเภอเกาะสมุย และอำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี. (รายงานผลการวิจัยเสนอต่อ สถาบันที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในราชการ). กรุงเทพฯ : 2533.
- สามพร มณีไมตรีจิต. "วัฒนธรรมกับการท่องเที่ยว," ธุรกิจท่องเที่ยว. 1(9) : 23 - 33 ; กุมภาพันธ์ 2532.
- _____. "การท่องเที่ยวกับการแสวงประโยชน์จากวัฒนธรรมชุมชนสตรีและเด็ก," ธุรกิจท่องเที่ยว. 2(11) : 78 - 87 ; เมษายน 2533.
- สามัญศึกษา, กรม. รายงานผลการวิเคราะห์เรื่องสาเหตุที่ทำให้การมีนักเรียนชั้น ม.1 ปีการศึกษา 2528 ลดลง. (ฉบับร่าง). กรุงเทพฯ : กองแผนงาน กรมสามัญศึกษา, 2529. อัดสำเนา.

- เสน่ห์ จามริก. "การศึกษาเพื่อการพัฒนา : พัฒนาอะไร? อย่างไร?" การศึกษากับการเปลี่ยนแปลงสังคม. บรรณาธิการโดย สำลี ทองธิว. โครงการตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรกฎาคม 2530.
- อภิชัย พันธเสน. การศึกษา : ปฏิรูป หรือปฏิวัติ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดวงกมล, 2518.
- อุทัย คลยเกษม. "เพื่อความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและข้อจำกัดของระบบการศึกษาในการเปลี่ยนแปลงสังคม," การศึกษากับการเปลี่ยนแปลงสังคม. บรรณาธิการโดย สำลี ทองธิว. โครงการตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรกฎาคม 2530.
- โอวาท สุธนารักษ์. "การศึกษากับการเปลี่ยนแปลงสังคม," การศึกษากับการเปลี่ยนแปลงสังคม. บรรณาธิการโดย สำลี ทองธิว. โครงการตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรกฎาคม 2530.
- Andronicou, Antonios. "Tourism in Cyprus," in De Kadt Emanuel, Tourism - Passport to Development ?. Washington D.C. : Oxford University Press, Inc., 1979.
- Archer, B.H. "Tourism in the Bahamas and Bermuda," Two Case Studies, Bangor Occasional Papers in Economics No. 10, 1977 a, University of Wales Press, Cardiff.
- . "Tourism Multiplier : The State of the Art," Bangor Occasional Papers in Economics No. 11, 1977 b, University of Wales Press, Cardiff.
- Asian Development Bank. Education and Development. Annual Report 1990. pp. 31 - 37.
- Attanayake, Abhaya, H.M.S. Samaranayake and Nandasena Ratanapala. "Sri Lanka," in Tourism in Asia : The Economic Impact. edited by Edwood A. Pye and Tzong - Biau Lin. P. 241 - 351. Singapore : Singapore University Press, 1983.
- Blaug, Mark. The Rate of Return to Investment in Education in Thailand. (A report to the Nation Education Council on The Third Educational Development Plan), Bangkok, 1971.
- Bronfenbrenner, Martin, Werner Sichel and Wayland Gardner. Economics. Boston : Houghton Mifflin Company, 1987.
- Brown, Tommy L. and Nancy A. Connelly. "Tourism and Employment in The Adirondack Park," Annals of Tourism Research, 13(3) : 481 - 489, 1986.
- Burkurt, A.J. and S. Medlik. Tourism : Past, Present and Future. 2nd. ed., London : William Heinemann Ltd., 1981.

- Butler, R.W. "The Impact of Recreation on the Life Style of Rural Communities," Wiener Geographische Schriften. 51 : 5 - 12, 1987.
- Chiang, Alpha C. Fundamental Methods of Mathematical Economics. 3rd. ed., Tokyo : McGraw - Hill, Inc., 1984.
- Chulalongkorn University. Study on the Economic Impact of Tourism in Thailand. (Submitted to International Trade and Tourism Division Economic and Social Commission for Asia and the Pacific). Bangkok : Faculty of Economics, May 1990.
- Cleverdon, Robert and Anthony Edwards. International Tourism to 1990. Abt Associates, Inc., 1982.
- Cohen, Erik and Robert L. Cooper. "Language and Tourism," Annals of Tourism Research. 13(4) : 533 - 563, 1986.
- Coltman, Michael M. Introduction to Travel and Tourism : An International Approach. New York : Van Nostrand Reinhold, 1989.
- Culpan, Refif. "International Tourism Model For Developing Economies," Annals of Tourism Research. 13(4) : 541 - 552, 1987.
- De Kadt, Emanuel. Tourism : Passport to Development : Perspectives on the Social and Cultrual Effects of Tourism in Developing Countries. Washington, D.C. : UNESCO, 1979.
- Denison, E.F. "Measuring the Contribution of Education to the Economic Growth," in The Economics of Education. edited by E.A.G. Robinson & J.E. Vaizey, London : Macmillan, 1969.
- Dernburg, Thomas E. and Duncan M. McDougall. Macroeconomic. 3 rd. ed., Tokyo : Tosho Printing Co., Ltd., 1968.
- Din, Kadir H. "Social and Cultural Impacts of Tourism," Annals of Tourism Research. 15(4) : 563 - 566, 1988.
- Elkan, W. "The Relation Between Toursim and Employment in Kenya and Tanzania," Journal of Development Studies. 11 : 123 - 130, 1975.
- Ellsworth, P.T. The International Economy. 4 th. ed., New York : The MacMillan Company, 1969.
- Erisman, H. Michael. "Tourism and Cultural Dependency in the West Indies," Annals of Tourism Research. 10(3) : 337 - 361, 1983.
- Farver, Jo Ann M. "Tourism and Employment in The Gambia," Annals of Tourism Research. 11(2) : 249 - 265, 1984.
- Furnham, Adrian. "Tourism and Cultural Shock," Annals of Tourism Research. 11(1) : 41 - 57, 1984.

- Gartner, William C. "Environmental Impacts of Recreational Home Developments," Annals of Tourism Research. 14(1) : 38 - 57, 1987.
- Gurung, Harka. "Tourism Development in Nepal," in Social and Economic Impact of Tourism. (Report of the Symposium on Tourism Management, Kathmandu, Nepal, 1982). Edited by Donald E. Hawkins, Tokyo : Asian Productivity, 1982.
- Gwartney, James D. and Richard L. Stroup. Economics : Private and Public Choice. 4 th. ed., New York : Harcourt Brace Jovanovich, Inc., 1987.
- Hawkins, Donald E. Social and Economic Impact of Tourism. (Report of the Symposium on Tourism Management Kathmandu, Nepal 1982). Tokyo : Asian Productivity Organization, 1982.
- Herrick, Bruce and Charles P. Kindleberger. Economic Development. 4 th. ed., Singapore : McGraw - Hill Inc., 1988.
- Hogendorn, Jan S. Economic Development. New York : Harper & Row, Publishers, 1987.
- Hutaserani, Suganya. "The Trends of Income Inequality and Poverty and a Profile of the Urban Poor in Thailand," TDRI Quarterly Review. 5(4) : 14 - 19 ; December 1990.
- Judge, Guy. Quantitative Analysis for Economics and Business : Using Lotus 1 - 2 - 3. New York : Harvester Wheatsheaf, 1990.
- Junaedi, Didien. "Indonesia," in Social and Economic Impact of Tourism. (Report of the Symposium on Tourism Management Kathmandu, Nepal, 1982). edited by Donald E. Hawkins, Tokyo : Asian Productivity Organization, 1982.
- Kerdpiibule, Udom. "Distribution of Income and Wealth in Thailand," in Finance, Trade and Economic Development in Thailand. edited by Prateep Sondysuvan. p. 279 - 316. Bangkok : Sompong Press, 1975.
- Khera, Harcharan Singh. Elementary Economics. 2 nd. ed., Kaula Lumpur : Maricans & Sons (Malaysia) Sdn. Bhd., 1969.
- Kottke, Marvin. "Estimating Economic Impacts of Tourism," Annals of Tourism Research. 15(1) : 122 - 133 ; 1988.
- Kravis, Irving B. "International Differences in the Distribution of Income," Review of Economic and Statistics. 42 : 406 - 416 ; November, 1960.
- Kuznets, Simon. "Economic Growth and Income Inequality," American Economic Review. 45 : 1 - 28 ; March, 1955.

- Kuznets, Simon. "Quantitative Aspects of the Economic Growth of Nations : Part 8, Distribution of Income by Size," Economic Development and Cultural Change. 2 : 1 - 80 ; January, 1963.
- Leftwich, Richard H. and Ansel M. Sharp. Economics of Social Issues. 5 th. ed., Texas : Business Publications, Inc., 1982.
- Lin, Tzong - Biau and Yun - Wing Sung. "Hong Kong," Tourism in Asia : The Economic Impact. edited by Elwood A. Pye and Tzong - Biau Lin. p. 1 - 99. Singapore : Singapore University Press, 1983.
- Lin, Tzong - Biau and Yun - Wing Sung. "Tourism and Economic Diversification in Hong Kong," Annals of Tourism Research. 11(2) : 231 - 247, 1984.
- Lin, Juanita C. Pauline J. Sheldon and Turgut Var. "Resident Perception of The Environmental Impacts of Tourism," Annals of Tourism Research. 14(1) : 17 - 37, 1987.
- Lundberg, Donald E. The Tourist Business. 5 th. ed., New York : Van Nostrand Reinhold, 1985.
- Marsh, J.S. "Tourism and Development," The East African Case, Alternatives. V. 5(1), 1975 : 15 - 22. in Mathieson Alister and Geoffrey Wall, Tourism : Economic, Physical and Social Impacts. New York : Longman Group Limited, 1982.
- Marx, Karl. "Marxism," in Reading on Social Change. ed. by Wilbert E. Moore and Robert M. Cook, New Jersey : Prentice-Hall, Inc., 1967.
- Mathieson, Alister and Geoffrey Wall. Tourism : Economic, Physical and Social Impacts. New York : Longman Group Limited, 1982.
- McConnell, Campbell R. Economics. 10 th. ed., Singapore : McGraw - Hill Book Company, 1987.
- McCormick, Kevin. "Vocationalism and the Japanese Educational System," Comparative Education. 24(1) : 37 - 52, 1988.
- McKenzie, Richard B. Economics. Boston : Houghton Mifflin Company, 1986.
- Meier, Gerald M. Leading Issues in Economic Development Studies in International Poverty. 2 nd. ed., Oxford University Press, 1970.
- Mescon, Timothy S. and George S. Vozikis. "The Economic Impact of Tourism at the Part of Miami," Annals of Tourism Research. 12(4) : 515 - 528, 1985.
- Mill, Robert Christie. Tourism : The International Business. N.J. : Prentice - Hall, Inc., 1990.

- Miller, Roger Le Roy. Economics Today : The Micro View. 6 th. ed., New York : Haper & Row, Publishers, 1988.
- Milman, Ady and Abraham Pizam. "Social Impacts of Tourism on Central Florida," Annals of Tourism Research. 15(2) : 191 - 204, 1988.
- Moore, Wilbert E. Social Change. New Delhi : Prentice - Hall of India Ltd., 1965.
- Monk, Janice, and Charles S. Alexander. "Free Port Fallout : Gender, Employment, and Migration on Margarita Island," Annals of Tourism Research. 13(3) : 393 - 413, 1986.
- Musgrave, Richard A. The Theory of Public Finance. Tokyo : McGraw - Hill Kogakusha, Ltd., 1959.
- Okun, Arthur M. Equality and Efficiency : The Big Trade off. Washington, D.C. : The Brookings Institution, 1975.
- Oshima, Harry T. "The International Comparison of Size Distribution of Family Incomes, with Special Reference to Asia," Review of Economic and Statistics. 44 : 439 - 445 ; November, 1962.
- Parikh, Ashok and David Bailey. Techniques of Economic Analysis With Applications. New York : Harvester Wheatsheaf, 1990.
- Pearce, Douglas. Tourist Development. New York : Longman Group Limited, 1981.
- Perdue, Richard R., Patrick T. Long and Lawrence Allen. "Rural Resident Tourism Perceptions and Attitudes," Annals of Tourism Research. 14(3) : 420 - 429, 1987.
- Peterson, Willis L. Macro : Principles of Economics. 5 th. ed., Illinois : richard D. Irwin, Inc., 1983.
- Pfafflin, Georg Friedrich. "German Churches' Response to Third World Tourism," in Tourism : An Ecumenical Concern. edited by the Secretariat of the Ecumenical Coalition on Third World Tourism, Bangkok : VISCOM Co. Ltd., 1988.
- Pizam, A. "Tourism's Impacts : The Social Costs to the Destination Community as Percieved by its Residents," Journal of Travel Research. 16(4) : 8 - 12, 1978.
- Polak, J.J. and Lorette Boissonneault. "Monetary Analysis of Income and Imports and Its Statistical Application," in The Monetary Approach to the Balance of Payments. Washington, D.C., International Monetary Fund, 1977.
- Portes, Alejandro. "On the Sociology of National Development," American Journal of Sociology. 82(1) : 25 - 27, 1976.

- Rakadjiyska, Svetla G. "Tourism Training and Education in Bulgaria," Annals of Tourism Research. 17(1) : 150 - 153, 1990.
- Rosenberg, R. The Effects of the Social Security System on Income Redistribution in the Philippines. Unpublished Ph.D. Dissertation, University of Wisconsin, 1970 : 249.
- Samuelson, Paul A. Economics. 6 th. ed., Tokyo : McGraw - Hill, Inc., 1964.
- Santos, Jaimes S. Delos. "The Economic and Social Impact of Tourism Development," in Social and Economic Impact of Tourism. (Report of the Symposium on Tourism Management. Kathmandu, Nepal 1982). edited by Hawkins Donald E. Tokyo : Asian Productivity Organization, 1982.
- Santos, Jaime S. Delos and others. "Philippine," Tourism in Asia : the Economic Impact. edited by Edwood A. Pye and Tzong - Biau Lin. p. 173 - 240. Singapore : Singapore University Press, 1983.
- Schultz, T.W. "Investment in Human Capital,W The Role of Education and the Research. New York : The Free Press, 1979.
- Sheldon, Pauline J. and Churck Y. Gee. "Training Needs Assessment in The Travel Industry," Annals of Tourism Research. 14(2) : 173 - 182, 1987.
- Singapore University Press. Tourism in Asia : The Economic Impact. edited by Edward A. Pye and Trong - Biau Lin, Singapore, 1983.
- Smaoui, Ahmed. "Tourism and Employment in Tunisia," in De Kadt, Emanuel, Tourism : Passport to Development ?. Washington, D.C. : Oxford University Press, Inc., 1979.
- Smeler, Neil J. "Toward a Theory of Modernization," in Essay in Sociological Explanation. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice - Hall, 1968.
- Song, Byung - Nak and Choong - Yong Ahn. "Korea," Tourism in Asia : The Economic Impact. edited by Elwood A. Pye and Tzong - Biau Lin. p. 101 - 172. Singapore : Singapore University Press, 1983.
- Summary, Rebecca M. "Tourism's Contribution To the Economy of Kenya," Annals of Tourism Research. 14(4) : 531 - 540, 1987.
- Talbot, N. "A Note on Tourism in the West Indies," Science and Society, V. 38, 1974 : 347 - 349 in Mathieson, Alister and Geoffrey Wall. Tourism : Economic, Physical and Soical Impacts. New York : Longman Group Limited, 1982.
- The Secretariat of the Ecumencical Coalition on Third World Tourism. Tourism : An Ecumenical Concern. Bangkok : VISCOM Co. Ltd., 1988.

- Tunsiri, Vichai. "Education and Work : Thailand Case Study," in Education in Asia and The Pacific. Bangkok : UNESCO, 1989.
- Turner, L. "The International Division of Leisure : Tourism and the third World," World Development, V. 4, 1976n : 253 - 260. in Mathieson, Alister and Geoffrey Wall, Tourism : Economic, Physical and Social Impacts. New York : Longman Group Limited, 1982.
- Varley, R. C. G. Tourism in Fiji : Some Economic and Social Problems. University of Wales Press June, 1978.
- Var, Turgut, and Jojo Quanyson. "The Multiplier Impact of Tourism in The Okanagna," Annals of Tourism Research. 12(4) : 497 - 514, 1985.
- Wall, G. and I. Maccum Ali. "The Impact of Tourism in Trinidad and Tobago," Annals of Tourism Research. 5 : 43 - 50, 1977.
- Walters, Pamela Barnhouse. "Educational Change and National Economic Development," Harvard Educational Review. 51(1) ; February 1981 : 94 - 106.
- Weiss, Leonard W. Economics and Society. New York : John Wiley & Sons, Inc., 1975.
- White, P.E. The Social Impact of Tourism on Host Communities : A Study of Language Change in Switzerland. Research Paper No.9. School of Geography, Oxford University, 1974.
- Wonnacott, Paul and Ronald Wonnacott. Economics. New York : McGraw - Hill, Inc., 1982.
- Wood, Robert E. "Ethnic Tourism, The State, and Cultural Change in Southeast Asia," Annals of Tourism Research. 11(3) : 353 - 374, 1984.
- Yotopoulos, Pan A., and Jeffrey B. Nugent. Economics of Development : Empirical Investigations. New York : Haper & Row, Publishers, 1976.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
ข้อมูลพื้นฐานของเกาะสมุย

ภาคผนวก ก ข้อมูลพื้นฐานของเกาะสมุย

สภาพทางกายภาพและทรัพยากรธรรมชาติ

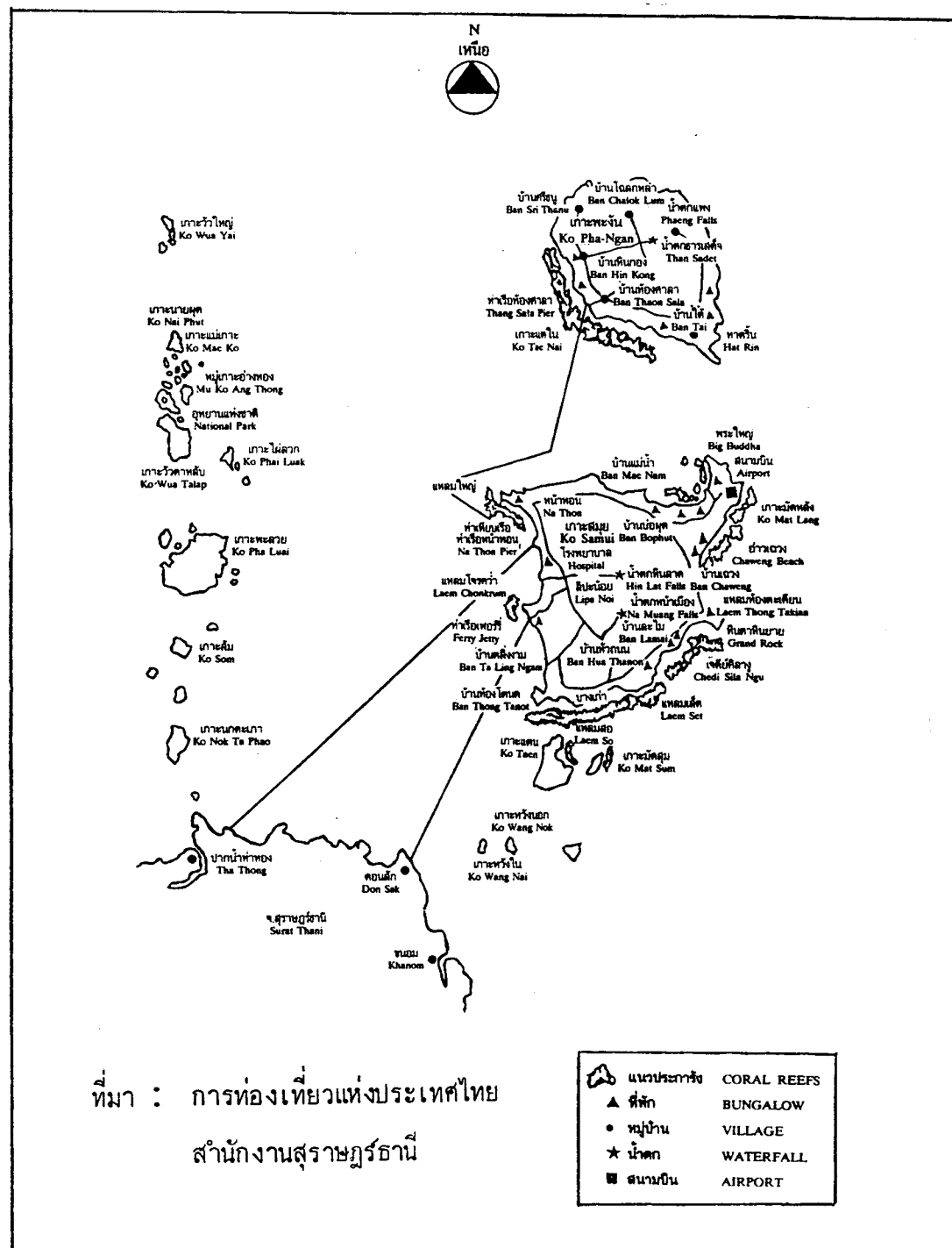
1. ที่ตั้ง อาณาเขต และขนาด (ดูแผนที่ 1)

เกาะสมุยเป็นเกาะใหญ่ที่สุดของอำเภอเกาะสมุย ซึ่งประกอบด้วยเกาะสมุย เกาะพลวย เกาะแตน หมู่เกาะอ่างทอง และเกาะเล็ก ๆ ประมาณ 50 เกาะ เกาะสมุยตั้งอยู่ในบริเวณอ่าวไทยระหว่างลองติจูดที่ 99 องศา 40 ลิปดาตะวันออก ถึง 100 องศา 5 ลิปดาตะวันออก และระหว่างละติจูดที่ 9 องศา 20 ลิปดาเหนือ ถึง 9 องศา 41 ลิปดาเหนือ และห่างจากแผ่นดินใหญ่ประมาณ 20 กิโลเมตร ห่างจากอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานีไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ประมาณ 84 กิโลเมตร อาณาเขตของเกาะสมุยทุกด้านติดต่อกับทะเลบริเวณอ่าวไทย โดยมีพื้นที่ที่ติดต่อกันได้ใกล้ที่สุดคือ ทิศเหนือติดต่อกับเขตอำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทิศใต้ติดต่อกับอำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช ทิศตะวันออกติดต่อกับทะเลอ่าวไทย และทิศตะวันตกติดต่อกับทะเลเขตอำเภอดอนสัก อำเภอกาญจนดิษฐ์ อำเภอไชยา อำเภอท่าฉาง และอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี เกาะสมุยมีขนาดของพื้นที่ใหญ่เป็นอันดับสามของประเทศ รองจากเกาะภูเก็ตของจังหวัดภูเก็ต และเกาะช้างของจังหวัดตราด มีเนื้อที่เฉพาะเกาะสมุยประมาณ 231.36 ตารางกิโลเมตร เนื้อที่รวมทั้งอำเภอ ประมาณ 275.57 ตารางกิโลเมตร เกาะสมุยมีความกว้างจากทิศเหนือ-ทิศใต้ ประมาณ 13 กิโลเมตร ความยาวจากทิศตะวันออก - ตะวันตก ประมาณ 22 กิโลเมตร

2. สภาพภูมิประเทศและสภาพภูมิอากาศโดยสังเขป

เกาะสมุยมีพื้นที่ตอนกลางเกาะและบริเวณด้านตะวันตกเฉียงใต้เป็นภูเขา คิดเป็นพื้นที่รวมกันประมาณร้อยละ 53.77 ของพื้นที่ทั้งเกาะ มีโครงสร้างทางธรณีวิทยาต่อเนื่องมาจากเทือกเขานครศรีธรรมราช ภูเขาตอนกลางเกาะเป็นภูเขาหินแกรนิต มียอดสูงประมาณ 630 เมตร จากระดับน้ำทะเล วางตัวเป็นแนวขวางจากพื้นที่ด้านตะวันตกเฉียงเหนือผ่านกลางตัวเกาะ ครอบคลุมพื้นที่ด้านตะวันออกทั้งหมด ส่วนภูเขาด้านตะวันตกเฉียงใต้เป็นภูเขาหินทราย

แผนที่ 1 แสดงอาณาเขตเกาะสมุย

พื้นที่บนภูเขา มีลักษณะเป็นป่าเบญจพรรณและสวนมะพร้าว พื้นที่อื่น ๆ เป็นที่ราบต่ำที่ลุ่ม ประมาณร้อยละ 5.28 เป็นที่ดอน ประมาณร้อยละ 33 ที่เหลือเป็นหาดทรายและสันทราย อีกร้อยละ 7.95 ส่วนใหญ่มีสภาพเป็นแหลมและอ่าวที่มีหาดทรายยาว เช่น หาดละไม หาดเจ็วน้อย และหาดเจ็วใหญ่ สภาพภูมิอากาศโดยทั่วไปในเกาะสมุยเหมาะแก่การท่องเที่ยวเนื่องจากมีฝนตกเกือบตลอดปี อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปี ประมาณ 27 องศาเซลเซียส

3. การใช้ที่ดิน

พื้นที่เกาะสมุยประมาณ 231.36 ตารางกิโลเมตร หรือ 144,600 ไร่ นั้น ส่วนใหญ่เป็นสวนมะพร้าว พื้นที่ป่าไม้ที่สำคัญมีเพียงป่าสงวน 2 แห่ง คือ บริเวณน้ำตกหินลาด มีเนื้อที่ประมาณ 11 ตารางกิโลเมตร และบริเวณวนอุทยานน้ำตกหน้าเมือง อีกประมาณ 6.25 ไร่ พื้นที่ที่ใช้เพื่อการเกษตรมีมากที่สุดถึง 115,345 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 79.8 ของพื้นที่ทั้งหมด เป็นพื้นที่สวนประมาณ 102,973.5 ไร่ เกือบทั้งหมดเป็นสวนมะพร้าว การใช้ที่ดินเพื่ออยู่อาศัยและพาณิชยกรรม มีการกระจายอยู่ใกล้ชายฝั่งทะเลรอบเกาะ มีศูนย์กลางการปกครองและศูนย์รวมบริการหลักของธุรกิจการท่องเที่ยวอยู่บริเวณตลาดหน้าตอนบนฝั่งทะเลด้านตะวันตกของเกาะ มีกลุ่มธุรกิจประเภทที่พัก และร้านอาหาร-เครื่องดื่ม กระจายทั่วไปรอบเกาะ ปัจจุบันมีหนาแน่นบริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลด้านทิศเหนือ ทิศตะวันออกและทิศตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งอยู่ในเขตพื้นที่ของตำบลแม่น้ำ ตำบลบ่อผุดและตำบลมะเร็ต

4. ทรัพยากรธรรมชาติ

เกาะสมุยมีดินที่มีลักษณะและคุณภาพเหมาะสมแก่การเพาะปลูก มีแหล่งน้ำประเภทลำคลอง 11 สาย ทุกสายมีฝายน้ำล้น หนองน้ำ และพรุ 4 แห่ง น้ำตก 2 แห่ง คือ น้ำตกหินลาด และน้ำตกหน้าเมือง น้ำตกทั้ง 2 แห่งนี้มีน้ำไหลตลอดปีจึงเป็นแหล่งน้ำหลักที่นำมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน และบ่อน้ำตื้นทีุ่ดาใช้เองในครัวเรือน ปัจจุบันป่าไม้ในเกาะสมุยเหลือน้อยลง เนื่องจากถูกทำลายไปเพื่อใช้ประโยชน์เป็นสวนมะพร้าวและสวนผลไม้ ป่าไม้ที่ยังมีความอุดมสมบูรณ์ มีเพียง 2 แห่ง คือ บริเวณน้ำตกหินลาด และบริเวณน้ำตกหน้าเมือง ประการัง ซึ่งเป็นที่อยู่แหล่งเพาะพันธุ์และแหล่งอาหารของสัตว์น้ำเค็ม มีความอุดมสมบูรณ์น้อยลง

เนื่องจากถูกทำลายจากการระเบิดปลาและการปล่อยของเสียจากชุมชน ทาาห้สัตว์น้ำในทะเล เกาะสมุยมีปริมาณเพียงพอเฉพาะเพื่อสนองความต้องการของคนท้องถิ่น แต่ไม่เพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยวซึ่งเพิ่มขึ้นในแต่ละปี

สภาพทางสังคม

1. การปกครอง

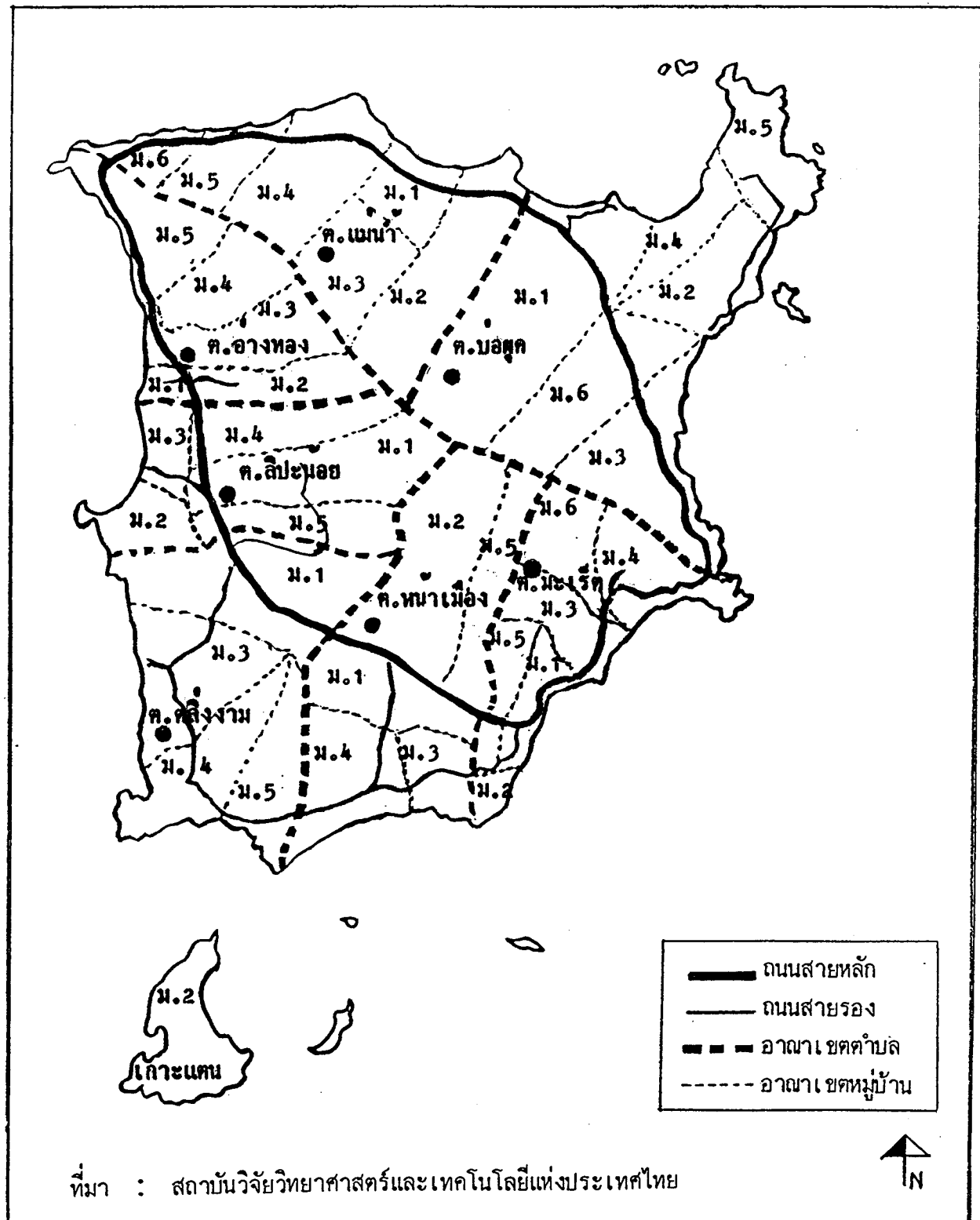
อำเภอเกาะสมุยมีการปกครองทั้งในรูปแบบการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น คือเป็นเขตสุขาภิบาลทั้งเกาะ และรูปแบบราชการบริหารส่วนภูมิภาค แบ่งเขตการปกครอง ออกเป็น 7 ตำบล 38 หมู่บ้าน คือ ตำบลอ่างทอง มี 6 หมู่บ้าน (หมู่บ้านที่ 6 คือ เกาะพลวย และหมู่เกาะอ่างทอง) ตำบลลิปะน้อย มี 5 หมู่บ้าน ตำบลตลิ่งงาม มี 5 หมู่บ้าน (หมู่ที่ 2 คือ เกาะแตน) ตำบลหน้าเมือง มี 5 หมู่บ้าน ตำบลมะเร็ต มี 5 หมู่บ้าน ตำบลบ่อผุด มี 6 หมู่บ้าน และตำบลแม่น้ำ มี 6 หมู่บ้าน

2. ประชากร

ประชากรในอำเภอเกาะสมุยในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2534 มีจำนวน 30,329 คน เป็นชาย 14,774 คน หญิง 15,555 คน มีครัวเรือนทั้งหมด 10,036 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตร ประมาณ 4,798 ครัวเรือน (สำนักงานเกษตรอำเภอเกาะสมุย) จากข้อมูลในช่วงปี พ.ศ. 2528 - พ.ศ. 2534 ประชากรส่วนใหญ่กระจุกตัวหนาแน่นในตำบลที่เป็นศูนย์รวมบริการหลักของธุรกิจการท่องเที่ยว และตำบลที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าดึงดูดใจ ซึ่งได้แก่ ตำบลอ่างทอง ตำบลมะเร็ต ตำบลบ่อผุด และตำบลแม่น้ำ โดยมีสัดส่วนความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่ 1 ตารางกิโลเมตร สูงถึง 131.4 และ 203.7 ในตำบลอ่างทองและตำบลตลิ่งงาม (ตาราง 41)

ประชากรในเกาะสมุยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมควบคู่ไปกับอาชีพที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการท่องเที่ยว ประชากรที่ย้ายเข้าออกระหว่างตำบลในเกาะสมุย และระหว่างเกาะสมุยกับต่างถิ่นเกือบทั้งหมด ประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการธุรกิจการท่องเที่ยวเพียง

แผนที่ 2 แสดงอาณาเขตหมู่บ้านและตำบลในเกาะสมุย

อย่างเดียวกัน ในกรณีคนต่างถิ่นส่วนใหญ่เข้ามาทำงานในเกาะสมุยโดยไม่มีการจ้างย้ายในทะเบียนราษฎร เมื่อพิจารณาจำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรในแต่ละตำบล จึงมีปริมาณคงเดิมในขณะที่จำนวนครัวเรือนรวมเปลี่ยนแปลงทุกปี

ตาราง 41 จำนวนประชากรและความหนาแน่นของประชากรในเกาะสมุย ในปี พ.ศ. 2534
ณ วันที่ 21 ธันวาคม

ตำบล	เนื้อที่ (ตร.กม.)	จำนวนประชากร (คน)	ความหนาแน่นประชากร (คน : 1 ตารางกิโลเมตร)
อ่างทอง(1)	49.37	6,477	131.2
ลิปะน้อย	22.20	2,908	130.0
ตลิ่งงาม(2)	52.30	3,959	75.8
หน้าเมือง	27.30	3,534	129.2
มะเร็ต	24.30	4,952	203.7
บ่อผุด	60.50	4,431	73.1
แม่น้ำ	39.60	4,068	102.6
รวม	275.57	30,329	110.0

ที่มา : ข้อมูลทะเบียนราษฎรและข้อมูลการปกครองท้องที่ ที่ว่าการอำเภอเกาะสมุย

(1) รวมเนื้อที่และประชากรในเกาะพลวย

(2) รวมเนื้อที่และประชากรในเกาะแตน

3. การศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ปัจจุบันการจัดการศึกษาในเกาะสมุยที่เป็นการศึกษาในระบบโรงเรียน เกือบทั้งหมดจัดโดยรัฐบาล มีจำนวนทั้งหมด 27 โรง เป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานประถมศึกษาแห่งชาติ 24 โรง สังกัดกรมสามัญศึกษา 2 โรง และสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน 1 โรง ในปีการศึกษา 2533 มีจำนวนนักเรียนรวมทั้งหมด 4,841 คน มีสัดส่วนนักเรียนต่อห้องเรียนเฉลี่ยรวมทุกชั้น เท่ากับ 20.87 มีครูรวมทั้งหมด 326 คน มีสัดส่วนนักเรียนต่อครู เฉลี่ยรวมทุกชั้นเท่ากับ 14.85

ส่วนการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของกรมการศึกษานอกโรงเรียนได้จัดทำมีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านในปี พ.ศ. 2533 เป็นจำนวน 12 แห่ง มีการจัดกิจกรรมสำหรับเยาวชนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และมีการจัดฝึกอบรมในรูปกลุ่มสนใจ และฝึกอบรมระยะสั้น โดยมีปริมาณ หลักสูตร และสาขาวิชาที่แตกต่างกันไปในแต่ละปี เช่น มีจำนวน 12 กลุ่ม ในปี พ.ศ. 2533

ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ร้อยละ 96.80 นับถือศาสนาพุทธ รองลงไปในับถือศาสนาอิสลาม ร้อยละ 1.88 และศาสนาคริสต์ ร้อยละ 1.32 ในเกาะสมุยมีวัด จำนวน 19 แห่ง สำนักสงฆ์ 2 แห่ง ที่พักระสงฆ์ 10 แห่ง โรงเรียนพระปริยัติธรรม 3 แห่ง โบสถ์คริสต์ จำนวน 2 แห่ง มัสยิด 1 แห่ง ศาลเจ้า 3 แห่ง ชาวเกาะสมุยมีขนบธรรมเนียมประเพณีโดยทั่วไปเหมือนกับที่อื่น ไม่มีขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์พิเศษแตกต่างจากที่อื่นมากนัก ขนบธรรมเนียมประเพณีที่สำคัญ คือ ประเพณีชักพระ ซึ่งจัดขึ้นประมาณกลางเดือนตุลาคมของทุกปี และการชนควาย ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีลักษณะก้ำกึ่งระหว่างการเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีและการพนัน

4. บริการทางสังคมและบริการพื้นฐานอื่น ๆ

การรักษาพยาบาล ในการให้บริการรักษาพยาบาลแก่ประชาชน และนักท่องเที่ยว ในเกาะสมุยในปัจจุบัน (ปี พ.ศ. 2535) มีสถานพยาบาลทั้งที่เป็นของรัฐและเอกชนรวม 28 แห่ง สถานพยาบาลของรัฐ 10 แห่ง คือ โรงพยาบาลประจำอำเภอ ขนาด 90 เตียง 1 แห่ง ประกอบด้วย แพทย์ 5 คน ทันตแพทย์ 5 คน เภสัชกร 1 คน พยาบาล 88 คน

และเจ้าหน้าที่อื่น ๆ อีก 75 คน สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ 1 แห่ง และสถานีอนามัย 8 แห่ง สถานพยาบาลเอกชน 18 แห่ง เป็นสถานพยาบาลเอกชนที่เปิดบริการในรูปของการให้การรักษายาบาลโดยตรง (คลินิก) 9 แห่ง และเป็นสถานพยาบาลในรูปของสถานประกอบการที่จำหน่ายยาพร้อมกับให้การรักษายาบาลประมาณ 9 แห่ง สถานพยาบาลเอกชนส่วนใหญ่ ตั้งอยู่ในตำบลอ่างทอง ตำบลมะเร็ด และตำบลบ่อหูด ซึ่งเป็นศูนย์รวมชุมชนและศูนย์รวมบริการหลักของธุรกิจการท่องเที่ยว และเป็นตำบลที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่ดึงดูดใจที่มีนักท่องเที่ยวอยู่หนาแน่นจากการประเมินสถานภาพการให้บริการรักษายาบาลของโรงพยาบาลอำเภอเกาะสมุย โดยสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2531 : พ 4 - 17) พบว่าสัดส่วนแพทย์ต่อประชากรในช่วงที่มีนักท่องเที่ยวมาใช้บริการ สัดส่วนแพทย์ต่อประชากรเท่ากับ 1 : 4,703 คน ในช่วงที่มีนักท่องเที่ยวมาใช้บริการ สัดส่วนแพทย์ต่อประชากรเท่ากับ 1 : 5,293.8 คน จึงนับว่าเป็นสัดส่วนที่ต่ำกว่าสัดส่วนในระดับประเทศ ซึ่งเท่ากับ 1 : 5,975 คน ดังนั้นเมื่อพิจารณารวมถึงจำนวน สถานพยาบาลอื่น ๆ จึงสรุปได้ว่า บริการรักษายาบาลในเกาะสมุยอยู่ในระดับที่สามารถรองรับความต้องการในสังคมได้อย่างเพียงพอ

การรักษาความปลอดภัย การให้บริการด้านความปลอดภัยแก่ประชาชนและนักท่องเที่ยวในเกาะสมุย ดำเนินการโดยตำรวจภูธรอำเภอเกาะสมุย และหน่วยตำรวจท่องเที่ยว จังหวัดสุราษฎร์ธานี จากการประเมินสถานภาพการให้บริการรักษาความปลอดภัยของตำรวจในเกาะสมุย (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. 2531 : พ 4 - 12 ถึง พ 4 - 14) โดยเปรียบเทียบสัดส่วนกำลังตำรวจต่อประชากรท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว พบว่า อยู่ในระดับที่สามารถรองรับความต้องการในสังคมได้อย่างเพียงพอ เช่นเดียวกับการให้บริการรักษายาบาล กล่าวคือ อัตรากำลังตำรวจต่อประชากรท้องถิ่นมีสัดส่วนเท่ากับ 1 : 274 คน และอัตรากำลังตำรวจต่อประชากรท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวมีสัดส่วนเท่ากับ 1 : 308.4 คน ซึ่งเป็นสัดส่วนที่ต่ำกว่าสัดส่วนในระดับประเทศ คือ 1 : 348.3 คน เมื่อพิจารณาเป็นรายเดือน ตามฤดูกาลท่องเที่ยว ก็ยังมีสัดส่วนไม่เกินค่าเฉลี่ยทั้งประเทศ

ในปี พ.ศ. 2535 เกาะสมุยมีอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ 149 ราย เป็นตำรวจภูธร 114 นาย ตำรวจน้ำ 12 นาย และตำรวจท่องเที่ยว 23 นาย หน่วยตำรวจท่องเที่ยวได้ตั้ง

ศูนย์ปฏิบัติการบริเวณหน้าทอน มีหน่วยลาดตระเวนและตั้งหน่วยย่อยรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว 5 แห่ง คือ บริเวณหาดเจว่ง หาดละไม หาดปอผุด หาดแม่น้ำ และบ้านหัวถนน โดยมีเจ้าหน้าที่ตำรวจประจำหน่วยย่อยแต่ละ 2 นาย

บริการไฟฟ้า ประปา และการสื่อสาร ในส่วนของบริการด้านไฟฟ้า ในปัจจุบันประชาชนและสถานประกอบการในเกาะสมุย ได้รับการด้านนี้อย่างทั่วถึง เนื่องจากการได้มีการจัดระบบจำหน่ายกระแสไฟฟ้าด้วยสายเคเบิลใต้น้ำ จากสถานีไฟฟ้าย่อยของกรมการไฟฟ้าฝ่ายผลิตไปถึงเกาะสมุยโดยตรง ในส่วนของบริการในด้านประปา มีเพียง 400 ครั้วเรือน ที่ได้รับบริการจากการประปาสุขาภิบาลเกาะสมุย ซึ่งได้นำดิบจากน้ำตกหินลาด และมีหมู่บ้าน 11 แห่งที่ได้รับประโยชน์จากการใช้บริการจากน้ำชลประทานจากฝายน้ำล้นโดยการต่อท่อประปาเข้าสู่ไร่นา นอกนั้นใช้น้ำจากกลั่นกรองและน้ำดื่ม เนื่องจากแหล่งน้ำดิบได้จากธรรมชาติ ประชาชนและสถานประกอบการ จึงพบกับปัญหาการขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้ง ในเรื่องของการบริการด้านการติดต่อสื่อสาร ประชาชนในเกาะสมุยยังได้รับไม่ทั่วถึง ปัจจุบันมีการให้บริการด้านไปรษณีย์โทรเลขของรัฐ พร้อมด้วยให้บริการด้านวิทยุโทรศัพท์และโทรศัพท์ 1 แห่ง บริการติดตั้งระบบสื่อสารทางโทรศัพท์ ยังมีเฉพาะในเขตตลาดหน้าทอน ตำบลอ่างทอง และชุมชนใกล้เคียง และในบริเวณที่มีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ คือ หาดเจว่ง ตำบลปอผุด และหาดละไม ตำบลมะเร็ต จากข้อมูลในส่วนนี้จึงสรุปได้ว่า บริการด้านประปาและการสื่อสารในเกาะสมุยยังมีปริมาณและมาตรฐานไม่สูงพอที่จะรองรับความต้องการในสังคมเกาะสมุย ทั้งในส่วนที่เป็นความต้องการของท้องถิ่นและของนักท่องเที่ยว

ระบบระบายน้ำและระบบกำจัดของเสีย ในปัจจุบันเกาะสมุยมีระบบระบายน้ำและระบบกำจัดของเสียเฉพาะในบริเวณที่เป็นชุมชน ศูนย์รวมบริการธุรกิจการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวบางแห่ง ระบบดังกล่าวยังมีมาตรฐานต่ำ และไม่เพียงพอที่จะรองรับการขยายตัวของจำนวนประชากร สถานประกอบการและนักท่องเที่ยวซึ่งมีจำนวนเพิ่มขึ้นเนื่องจากการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

5. การคมนาคม

การคมนาคมในเกาะสมุย มีถนนสายรอบเกาะ ซึ่งเป็นทางหลวงจังหวัด

เป็นถนนสายหลัก ยาวประมาณ 50 กิโลเมตร มีถนนซอยแยกจากถนนหลักเข้าสู่หมู่บ้านต่าง ๆ อีก 11 สาย ระยะทางยาวประมาณ 40 กิโลเมตร ถนนดังกล่าวนี้เป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก และมีถนนดินลูกรังเชื่อมต่อระหว่างถนนสายหลัก และถนนสายแยกเพื่อเข้าสู่หมู่บ้านกระจายอยู่ทั่วไป

การคมนาคมระหว่างเกาะสมุยกับแผ่นดินใหญ่ มี 2 ทาง คือ ทางเรือและทางอากาศ การติดต่อทางเรือ มีท่าเรือ 2 แห่ง คือ ท่าเรือหน้าทอนตั้งอยู่ในหมู่ที่ 3 ตำบลอ่างทอง โดยมีบริการเรือด่วน และเรือนอนกลางคืน เพื่อการเดินทางระหว่างเกาะสมุย - อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี การให้บริการเรือด่วนมีวันละ 2 เที่ยว ใช้เวลาเดินทางเที่ยวละ 2.5 ชั่วโมง การให้บริการเรือนอนมีวันละ 1 เที่ยว ใช้เวลาเดินทางเที่ยวละ 6 ชั่วโมง และท่าเรือเฟอร์รี่ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 2 ตำบลลิปะน้อย มีบริการเรือเฟอร์รี่ เพื่อการเดินทางระหว่างเกาะสมุย กับอำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยให้บริการวันละ 5 เที่ยว ใช้เวลาเดินทางเที่ยวละ 1.5 ชั่วโมง การติดต่อทางอากาศ มีสนามบิน 1 แห่ง ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 4 ตำบลบ่อผุด ให้บริการการเดินทางระหว่าง เกาะสมุย - สนามบินกรุงเทพฯ มีวันละ 5 เที่ยว ใช้เวลาเดินทางเที่ยวละ 1 ชั่วโมง

สภาพทางเศรษฐกิจ

ในปัจจุบัน โครงสร้างเศรษฐกิจในเกาะสมุยทั้งในด้านการผลิต การจ้างงานและรายได้ ประกอบด้วยสาขาเกษตรกรรมเป็นสาขาหลัก รองลงมาได้แก่ สาขาท่องเที่ยว สาขาการค้าและบริการ และสาขาอุตสาหกรรม

1. เกษตรกรรม

กลไกกรรม การเกษตรในเกาะสมุยประกอบด้วยกลไกกรรมเป็นหลักโดยมะพร้าวยังมีความสำคัญเป็นอันดับหนึ่งทั้งในด้านพื้นที่เพาะปลูก ปริมาณผลผลิตและมูลค่าผลผลิต แม้ว่าพื้นที่เพาะปลูกมะพร้าวในปี พ.ศ. 2534 จะลดลงจากปี พ.ศ. 2531 แต่กลับมีสัดส่วนการใช้พื้นที่ที่สูงขึ้น เนื่องจากมีการลดพื้นที่เพาะปลูกพืชอื่น ๆ โดยหันไป

ประกอบอาชีพอื่นมากขึ้น ผลผลิตพืชเศรษฐกิจที่ผลิตได้ทั้งหมดมีมูลค่าแตกต่างกันในแต่ละปี คือมีค่าเท่ากับ 171.7 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2529 156 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2531 และ 233 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2534 การผลิตพืชเศรษฐกิจในเกาะสมุยเป็นการผลิต ทั้งเพื่อการบริโภคและการส่งออก พืชที่ส่งออกมากที่สุดคือ มะพร้าวและผลไม้บางชนิด นอกนั้นยังผลิตได้ไม่เพียงพอต่อการบริโภคของประชากรและนักท่องเที่ยว ซึ่งมีปริมาณเพิ่มขึ้น ปัจจุบันมีการนำเข้าพืช ผัก ผลไม้ จากอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี และอำเภอใกล้เคียง เป็นมูลค่าปีละไม่ต่ำกว่า 37.8 ล้านบาท (ประมาณการจากข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ ภาคสนามโดยผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์พ่อค้าในตลาด อำเภอเกาะสมุย ในวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2534 - 6 มกราคม พ.ศ. 2535)

ประมง การประมงในเกาะสมุยเกือบทั้งหมดเป็นประมงชายฝั่งขนาดเล็ก ปัจจุบัน มีประชากรทำการประมง ประมาณ 300 ครอบครัว เป็นผู้ประกอบอาชีพประมงน้ำเค็ม ซึ่งส่วนใหญ่ตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณชายฝั่งของหมู่บ้านต่าง ๆ รวมประมาณ 270 ครอบครัว และ เป็นผู้ประกอบอาชีพประมงน้ำจืด โดยการเลี้ยงปลา เพาะฟัก และอนุบาลลูกกุ้ง ประมาณ 30 ครอบครัว ผลผลิตที่ผลิตได้ส่วนใหญ่ใช้บริโภคในครอบครัว ร้อยละ 30 ที่เหลือร้อยละ 70 นำไปจำหน่ายในตลาดและร้านอาหารภายในเกาะ ปริมาณสัตว์น้ำที่ผลิตได้ในแต่ละปี มีไม่เพียงพอกับความต้องการของประชากรและนักท่องเที่ยวซึ่งเพิ่มขึ้นทุกปี ประกอบกับการทำประมงทะเล ซึ่งเป็นผลผลิตส่วนใหญ่มีขีดจำกัดในเรื่องการผลิต เนื่องจากในปีหนึ่ง ๆ สามารถทำได้เพียง 4 - 5 เดือน เพราะมีช่วงมรสุมพัดผ่าน ไม่สามารถออกจับปลาได้ และเนื่องจากปัญหา การขาดความอุดมสมบูรณ์ของประการังและการระบายของเสียลงสู่ทะเล ทำให้ปริมาณผลผลิต สัตว์น้ำเค็มลดลงทุกปี ในขณะที่การทำประมงน้ำจืดในเกาะสมุยยังมีเพียงเล็กน้อยเพราะเพิ่ง เริ่มอย่างจริงจังในปี พ.ศ. 2530 ปริมาณผลผลิตที่ผลิตได้ในแต่ละปีก็ยังมีน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณผลผลิตสัตว์น้ำเค็ม และแม้ว่าจะมีปริมาณเพิ่มขึ้นทุกปี ก็ไม่สามารถทดแทนการลดลงของ ปริมาณสัตว์น้ำเค็มได้ จึงไม่เพียงพอที่จะสนองความต้องการบริโภคสัตว์น้ำของประชากรและ นักท่องเที่ยวที่เพิ่มสูงขึ้น ปัจจุบันจึงมีการนำสัตว์น้ำมาจากอำเภอเมือง และอำเภอคอนสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี และอำเภอใกล้เคียง จังหวัดนครศรีธรรมราช

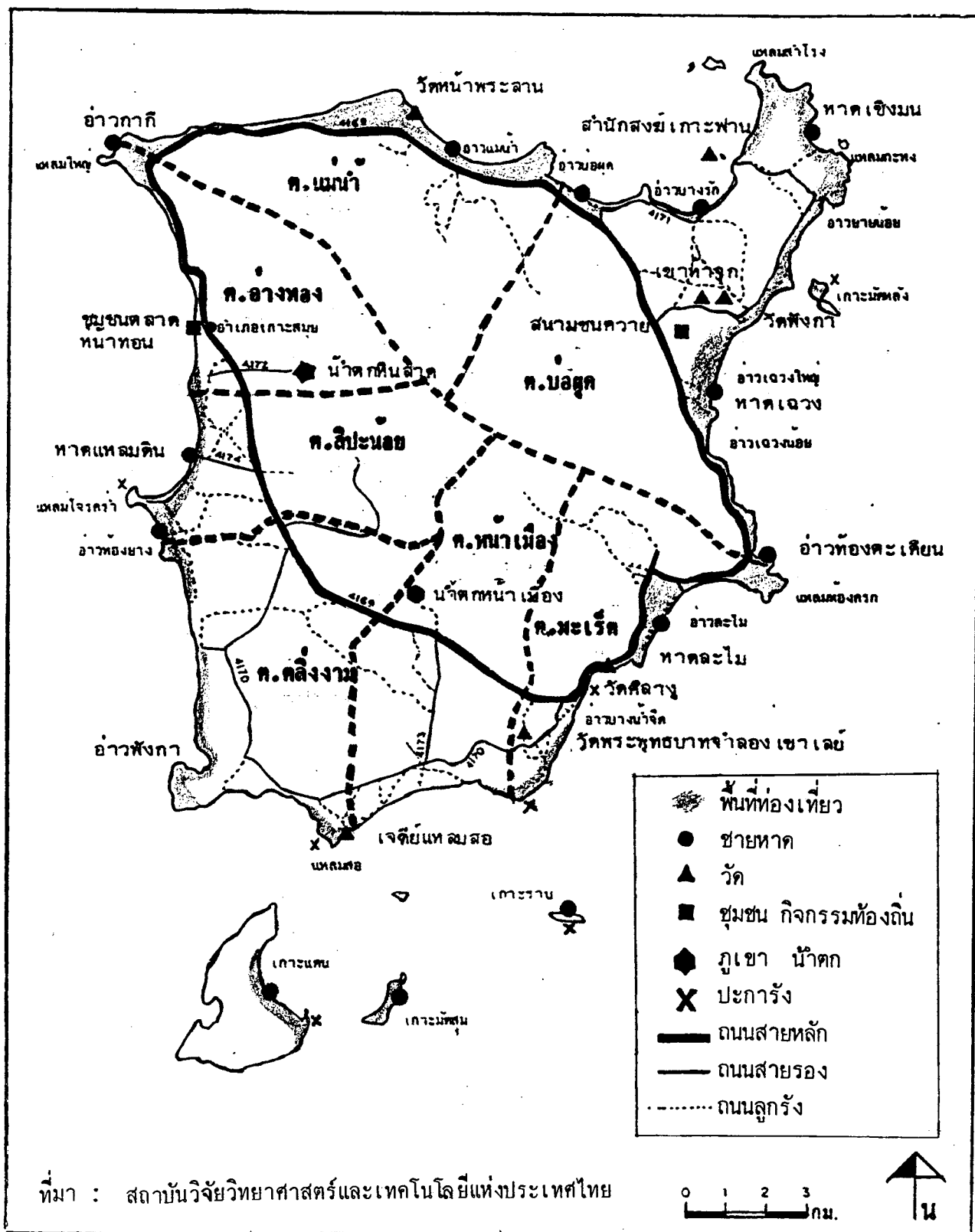
ปศุสัตว์ การผลิตปศุสัตว์ในเกาะสมุยยังมีน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับอำเภออื่น ๆ ในจังหวัด ส่วนใหญ่เป็นการผลิตเพื่อบริโภค หรือเพื่อใช้งานในครอบครัว เกษตรกรที่ทำการผลิตเพื่อการค้ามีเพียงไม่กี่ราย และส่วนใหญ่ทำเพื่อเป็นการหารายได้เสริมให้แก่ครอบครัวมากกว่าประกอบเป็นอาชีพหลัก จากข้อมูลของหน่วยงานประมงอำเภอเกาะสมุย ในเดือนธันวาคม 2534 มีเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพปศุสัตว์เพียง 25 ราย และส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย ปริมาณสัตว์เลี้ยงที่ผลิตได้ในเกาะสมุยจึงไม่เพียงพอกับความต้องการบริโภคของประชากรท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว จึงต้องมีการนำเข้าจากต่างถิ่น การนำเข้ามีทั้งที่ฆ่าและแล้ว และที่ยังมีชีวิต ปริมาณนำเข้าปศุสัตว์ที่ฆ่าและแล้ว ได้แก่ สุกร ไข่เนื้อ ไข่ไก่ และเนื้อไก่บรรจุถุงส่วนใหญ่นำเข้ามาจาก อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีบางส่วนที่นำเข้าจากอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี และจากกรุงเทพฯ มีมูลค่านำเข้าในปี พ.ศ. 2534 ประมาณ 6,100,000 บาท (ประมาณจากข้อมูลที่ได้จากการสำรวจภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์พ่อค้าในตลาดอำเภอเกาะสมุย ในวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2534 - 6 มกราคม พ.ศ. 2535) ส่วนการนำเข้าปศุสัตว์ที่ยังมีชีวิต ซึ่งส่วนใหญ่ได้แก่ โค กระบือ สุกร และม้า ในช่วงปี พ.ศ. 2532 - 2534 มีค่าเฉลี่ยปีละ 4,209,025 บาท มูลค่าการนำเข้าทั้งหมดในปี พ.ศ. 2534 มีค่าประมาณ 7,448,500 บาท การนำเข้าสุกรมีมูลค่าเฉลี่ยสูงสุด

2. การท่องเที่ยว

เกาะสมุยมีทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการพัฒนารวม 34 แห่ง มีลักษณะเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ รวม 26 แห่ง เป็นหาดทราย 17 แห่ง น้ำตก 2 แห่ง และแนวปะการัง 7 แห่ง มีลักษณะเป็นศาสนสถานรวม 4 แห่ง และมีลักษณะเป็นศิลปวัฒนธรรมและกิจกรรมท้องถิ่น รวม 4 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวนิยมไปเที่ยวมากที่สุด คือ แหล่งท่องเที่ยวประเภทหาดทราย โดยเฉพาะหาดเฉวง หาดบ่อผุด และหาดละไม รองลงมาคือน้ำตกหน้าเมือง น้ำตกหินลาด และตลาดหน้าทอน

การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นอย่างจริงจังในปี พ.ศ. 2528 โดยการกำหนดเป็นแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในเกาะสมุย ได้ส่งผลให้การท่องเที่ยวในเกาะสมุยขยาย

แผนที่ 3 แสดงแหล่งท่องเที่ยว

ตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านจำนวนนักท่องเที่ยว จำนวนโรงแรมและห้องพัก และจำนวนเงินตราต่างประเทศที่หมุนเวียนในเกาะสมุย การขยายตัวเพิ่มขึ้นในอัตราสูงของจำนวนนักท่องเที่ยวได้ส่งผลให้สัดส่วนของนักท่องเที่ยวต่อห้องพักสูงขึ้นตลอดช่วงปี พ.ศ. 2528 - 2534 และส่งผลให้การแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศเพื่อใช้จ่ายหมุนเวียนในเกาะสมุย ในปี พ.ศ. 2529 เพิ่มขึ้นตลอดมา เป็นที่น่าสังเกตว่าในช่วงปี พ.ศ. 2534 ปริมาณเงินตราต่างประเทศที่แลกเปลี่ยนในเกาะสมุยมีปริมาณเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2533 เป็นจำนวนที่น้อยมาก ทั้งนี้คาดว่าน่าจะเป็นผลกระทบมาจากสงครามในอ่าวเบอ์เรย์ และการรณรงค์รัฐบาลโดยคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ ซึ่งส่งผลให้ชาวต่างประเทศลังเลที่จะมาท่องเที่ยวในประเทศไทย ในขณะที่ประเทศอื่น ๆ ในแถบเอเชียได้มีการแข่งขันกัน ส่งเสริมการท่องเที่ยวกันมากขึ้น จึงดึงดูดนักท่องเที่ยวตัดสินใจไปท่องเที่ยวในประเทศอื่นแทนประเทศไทย เมื่อปริมาณนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศในเกาะสมุยเพิ่มขึ้นน้อย ปริมาณเงินตราหมุนเวียนก็มีน้อยลงด้วย

จากการศึกษาของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2531) ส่วนที่เกี่ยวข้องกับค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในเกาะสมุย ในปี พ.ศ. 2530 พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวประเทศ มีการใช้จ่ายส่วนใหญ่เป็นค่าอาหารและค่าที่พักในสัดส่วนที่สูงกว่าค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ซึ่งเป็นพฤติกรรมการใช้จ่ายโดยทั่วไปของนักท่องเที่ยว เมื่อพิจารณาโดยเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายทั้งหมด นักท่องเที่ยวชาวไทยมีค่าใช้จ่ายประเภทค่าอาหารและค่าที่พัก รวมกันร้อยละ 77.4 เป็นค่าใช้จ่ายประเภทอื่น ๆ รวมกันอีกร้อยละ 22.6 ในกรณีของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ค่าอาหารและค่าที่พัก มีค่ารวมกันเป็นสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 94.0 เหลือเป็นค่าใช้จ่ายประเภทอื่น ๆ รวมกันเพียงร้อยละ 6.0 เป็นที่น่าสังเกตว่านักท่องเที่ยวชาวไทยมีค่าใช้จ่ายประเภทค่าพาหนะและค่าของที่ระลึกในสัดส่วนที่สูงกว่าค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ทั้งนี้เนื่องจากนักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่มีอุปนิสัยหรือความคุ้นเคยในการท่องเที่ยวอย่างสะดวกสบายด้วยการใช้พาหนะในทุกครั้งที่มีการเดินทางแม้ว่าจะจะเป็นระยะทางสั้น ๆ และในการแสดงความเอื้อเฟื้อแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องด้วยการซื้อของไปฝากเป็นที่ระลึก ในขณะที่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่ไม่มีอุปนิสัยหรือความคุ้นเคยดังกล่าว นอกจากนี้ การที่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่นิยมค้างคืนในเกาะสมุยนานกว่านักท่องเที่ยวไทย ได้ส่งผลให้มีค่าใช้จ่ายประเภทค่าอาหารและค่าที่พัก

สูงกว่าค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวไทย

3. การค้าและบริการ

ร้านและสถานประกอบการต่าง ๆ ในเกาะสมุย ส่วนใหญ่เป็นร้านค้าย่อย ร้านอาหาร และธุรกิจประเภทที่พักโรงแรม ฯ และกระจุกตัวอยู่ในบริเวณที่เป็นศูนย์รวมชุมชนและแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะในบริเวณตลาดหน้าทอน ตำบลอ่างทอง ตำบลมะเร็ต ตำบลบ่อผุด และตำบลแม่น้ำ ในปี พ.ศ. 2534 สถานประกอบการเฉพาะส่วนที่จดทะเบียนการค้าเพื่อเสียภาษีการค้า มีจำนวน 803 แห่ง ส่วนร้านค้าและสถานประกอบการที่ไม่ได้จดทะเบียนการค้า แต่ทำการประกอบธุรกิจจำหน่ายสินค้าในที่อยู่อาศัย คาดว่ามีไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 ของร้านค้าและสถานประกอบการที่จดทะเบียน ฯ ร้านค้าและสถานประกอบการที่ไม่ได้จดทะเบียน ฯ ส่วนใหญ่เป็นร้านอาหาร และโรงแรมและบังกะโลว์ ซึ่งมีสัดส่วนรวมกันถึงร้อยละ 50.7 ของจำนวนร้านค้าและสถานประกอบการทั้งหมด

ธุรกิจให้บริการด้านการเงินในเกาะสมุยในปัจจุบันได้ขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในบริเวณชุมชนหน้าทอน ตำบลอ่างทอง และตำบลบ่อผุด ในปี พ.ศ. 2534 มีสถาบันการเงินในเกาะสมุย รวม 32 แห่ง ประกอบด้วยสถาบันการเงินที่เป็นธนาคารพาณิชย์ 28 แห่ง คือ สำนักงานสาขาของธนาคารพาณิชย์ 6 แห่ง สำนักงานย่อย (booth) ของธนาคารพาณิชย์ 22 แห่ง และเป็นสถาบันการเงินที่ไม่ใช่ธนาคารพาณิชย์ 4 แห่ง คือ บริษัทประกันชีวิต 2 แห่ง สำนักงานสาขารักษาการออมสิน 1 แห่ง และสำนักงานย่อยของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร 1 แห่ง สำนักงานสาขาทั้งหมดตั้งในตำบลหน้าทอน ส่วนสำนักงานย่อยของธนาคารพาณิชย์มีมากในตำบลหน้าทอน และตำบลบ่อผุด ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีธุรกิจประเภทที่พัก และนักท่องเที่ยวจำนวนมาก

4. อุตสาหกรรม

อุตสาหกรรมของเอกชนในเกาะสมุยมี 7 ประเภท ทุกประเภทมีลักษณะเป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ที่มีการใช้เงินลงทุนน้อย ไม่ต้องใช้ความรู้ความสามารถและเทคนิคขั้นสูงในการผลิต ในปี พ.ศ. 2533 มีโรงงาน รวม 41 โรง ส่วนใหญ่เป็นการทำ

เฟอร์นิเจอร์จากไม้มะพร้าว ทัพั่นแข็ง ซ่อมเครื่องยนต์ และทำคอนกรีตบล็อก มีเงินลงทุน คิดเป็นมูลค่ารวมทุกอุตสาหกรรมเท่ากับ 30.25 ล้านบาท ก่อให้เกิดการจ้างแรงงาน 277 คน อุตสาหกรรมทำเครื่องเรือนจากไม้มะพร้าว และอุตสาหกรรมการเกษตร ได้แก่ การหีบน้ำมันมะพร้าว มะพร้าวอบแห้งและทำมะพร้าวผง เป็นอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิด การจ้างงานในสัดส่วนที่สูงและมีค่ารวมกันถึงร้อยละ 53.8 ของการจ้างแรงงานทั้งหมด ในภาคอุตสาหกรรม (ทำเนียบโรงงานอุตสาหกรรม อำเภอเกาะสมุย สำนักงานอุตสาหกรรม จังหวัดสุราษฎร์ธานี)

ตาราง 42 จำนวนโรงแรมและบังกะโลว์ จำนวนห้องพัก และความหนาแน่นของห้องพักต่อเนื้อที่
 แยกตามหมู่บ้าน ในเกาะสมุย ในปี พ.ศ. 2534

ตำบล	หมู่ที่	เนื้อที่ (ตร.กม.)	จำนวนโรงแรม และบังกะโลว์ (แห่ง)	จำนวนห้องพัก (ห้อง)	ความหนาแน่นของ ห้องพักต่อเนื้อที่ (ห้องพัก: 1 ตร.กม.)
อ่างทอง	1	6.22	1	15	2.41
	2	6.19	-	-	-
	3	6.54	5	95	14.53
	4	6.94	-	-	-
	5	7.16	-	-	-
ลิปะน้อย	1	4.26	-	-	-
	2	4.85	7	130	26.8
	3	4.60	2	38	8.26
	4	4.16	-	-	-
	5	4.33	-	-	-
คลองจาม	1	10.89	-	-	-
	2	6.00	-	-	-
	3	12.40	-	-	-
	4	11.34	3	40	3.53
	5	11.17	1	5	0.45
หน้าเมือง	1	6.04	-	-	-
	2	5.56	-	-	-
	3	5.41	1	10	1.85
	4	5.23	3	32	6.12
	5	5.06	-	-	-
มะลิ	1	4.05	9	126	31.1
	2	3.90	3	40	10.26
	3	4.29	34	689	160.6
	4	4.15	25	388	132.19
	5	3.78	-	-	-
	6	4.13	-	-	-
บ่อผุด	1	10.58	19	445	42.06
	2	10.29	40	951	92.42
	3	9.39	22	640	68.16
	4	9.37	16	197	21.02
	5	9.75	10	422	43.28
	6	11.12	-	-	-
แม่น้ำ	1	7.23	15	224	30.38
	2	7.03	-	-	-
	3	6.90	-	-	-
	4	6.55	7	141	21.53
	5	6.37	3	37	5.81
	6	5.52	1	15	2.69

ที่มา : ข้อมูลจากงานปกครองท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่การท่องเที่ยว ที่ว่าการอำเภอเกาะสมุย

ตาราง 43 ความหนาแน่นของครัวเรือน และประชากรต่อพื้นที่ แยกตามหมู่บ้านในเกาะสมุย ในปี พ.ศ.2534

ตำบล	หมู่ที่	พื้นที่ เนื้อที่ (ตร.กม.)	จำนวนครัวเรือน (ครัวเรือน)	จำนวนประชากร (คน)	ความหนาแน่นของ ครัวเรือนต่อเนื้อที่ (ครัวเรือน:1ตร.กม.)	ความหนาแน่นของ ประชากรต่อพื้นที่ (คน : 1 ตร.กม.)
อ่างทอง	1	6.22	171	849	27.49	136.50
	2	6.19	163	717	26.33	115.83
	3	6.54	546	2,271	83.49	347.25
	4	6.94	184	664	26.51	95.68
	5	7.16	270	1,174	37.71	163.97
ลิปะน้อย	1	4.26	124	480	29.11	112.68
	2	4.85	136	581	28.04	119.79
	3	4.60	107	423	23.26	91.96
	4	4.16	115	493	27.64	118.51
	5	4.33	187	853	43.19	197.45
คลังงาม	1	10.89	217	641	19.93	58.86
	2	6.00	102	291	17.00	48.50
	3	12.40	424	1,901	34.19	153.31
	4	11.34	135	672	11.90	59.26
	5	11.17	116	446	10.38	39.93
หน้าเมือง	1	6.04	156	863	25.83	142.88
	2	5.56	121	709	21.76	127.52
	3	5.41	89	403	16.45	74.49
	4	5.23	117	497	22.37	95.03
	5	5.06	187	953	36.96	188.34
มะเร็ต	1	4.05	327	1,620	80.74	400.00
	2	3.90	126	530	32.31	135.90
	3	4.29	205	743	47.79	173.19
	4	4.15	169	638	40.72	153.73
	5	3.78	132	594	34.92	157.98
	6	4.13	158	662	38.26	160.29
บ่อผุด	1	10.58	168	899	15.88	84.97
	2	10.29	159	489	15.45	47.52
	3	9.39	149	668	15.87	71.14
	4	9.37	107	545	11.42	58.16
	5	9.75	124	661	12.72	67.79
	6	11.12	112	807	10.07	72.57
แม่น้ำ	1	7.23	237	1,037	32.78	143.43
	2	7.03	169	838	24.04	119.20
	3	6.90	147	310	21.30	44.93
	4	6.55	165	687	25.19	104.88
	5	6.37	137	469	21.51	73.63
	6	5.52	131	521	23.73	94.38

ที่มา : ข้อมูลทะเบียนราษฎร และงานปกครองท้องถิ่นในเกาะสมุย ที่ว่าการอำเภอเกาะสมุย

ตาราง 44 ระยะทางจากตำบลต่าง ๆ ถึงแหล่งท่องเที่ยว ถนนสายหลัก ท่าเรือ ท่ารถ สนามบิน

และสถานีตำรวจ ในเกาะสมุย ในปี พ.ศ. 2534

ตำบล	อ่างทอง			ลิปะน้อย			คลังงาม			หน้าเมือง			มะเร็ต			บ่อผุด			แม่น้ำ		
	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C
1. แหล่งท่องเที่ยว																					
น้ำตกหินลาด	/			/			/			/			/			/			/		
หาดหน้าทอน	/			/			/			/			/			/			/		
หาดท้องยาง		/		/			/			/			/			/			/		
เจดีย์แหลมสอ			/	/			/			/			/			/			/		
น้ำตกหน้าเมือง			/	/			/			/			/			/			/		
บ้านหัวถนน			/	/			/			/			/			/			/		
พระพุทธรูปจำลองเขาเล็	/			/			/			/			/			/			/		
วัดศิลา	/			/			/			/			/			/			/		
หาดละไม	/			/			/			/			/			/			/		
หาดบ่อผุด	/			/			/			/			/			/			/		
วัดหน้าพระลาน	/			/			/			/			/			/			/		
หาดชานน้อย	/			/			/			/			/			/			/		
หาดท้องตะเคียน	/			/			/			/			/			/			/		
หาดเจว	/			/			/			/			/			/			/		
อ่าวบางรัก	/			/			/			/			/			/			/		
อ่าวพระใหญ่	/			/			/			/			/			/			/		
สำนักสงฆ์เกาะฟาน	/			/			/			/			/			/			/		
หาดเจิงน	/			/			/			/			/			/			/		
กัณเฑาะ	/			/			/			/			/			/			/		
หาดแม่น้ำ	/			/			/			/			/			/			/		
อ่าวปาก	/			/			/			/			/			/			/		
2. ถนนสายหลัก	/			/			/			/			/			/			/		
3. ท่าเรือหน้าทอน	/			/			/			/			/			/			/		
4. ท่าเรือเฟอร์รี่	/			/			/			/			/			/			/		
5. ท่ารถหน้าทอน	/			/			/			/			/			/			/		
6. ท่ารถขนส่ง	/			/			/			/			/			/			/		
7. สนามบิน	/			/			/			/			/			/			/		
8. สถานีตำรวจ	/			/			/			/			/			/			/		

ที่มา : ประเมินจากระยะทางจากจุดศูนย์กลางของตำบลถึงสถานที่ต่าง ๆ โดยพิจารณาจากแผนที่เกาะสมุย

และจากการสัมภาษณ์ กำนันของแต่ละตำบล ในวันที่ 8 ธันวาคม 2534 - 6 มกราคม 2535.

ตาราง 45 ระยะทางจากหมู่บ้านต่าง ๆ ถึงถนนสายหลักในเกาะสมุย ในปี พ.ศ. 2534

ตำบล	หมู่ที่	ระยะทางจากศูนย์กลางหมู่บ้านถึงถนนสายหลัก			ผลการประเมิน ระดับตำบล
		A = ใกล้	B = ปานกลาง	C = ไกล	
อ่างทอง	1	/			
	2	/			
	3	/			A
	4	/			
	5	/			
ลิปะน้อย	1			/	
	2	/			
	3	/			B
	4		/		
	5		/		
คลองงาม	1	/			
	2	/			
	3	/			A
	4	/			
	5	/			
หน้าเมือง	1	/			
	2			/	
	3	/			A
	4	/			
	5		/		
มะเร็ต	1	/			
	2	/			
	3	/			A
	4	/			
	5	/			
	6	/			
บ่อผุด	1			/	
	2	/			
	3	/			A
	4	/			
	5	/			
	6		/		
แม่น้ำ	1	/			
	2		/		
	3	/			A
	4	/			
	5	/			
	6	/			

ที่มา : ประเมินจากระยะทางจากแผนที่เกาะสมุย

ตาราง 46 จำนวนเที่ยวของรถประจำทางที่ผ่านแหล่งท่องเที่ยว ถนนสายหลัก ท่าเรือ

ท่ารถ สนามบิน และสถานีตำรวจ ในเกาะสมุย ในปี พ.ศ. 2534

สถานที่	จำนวนเที่ยวของรถประจำทางที่วิ่งผ่านสถานที่ต่าง ๆ ในแต่ละวัน (เที่ยว : 1 วัน)
1. แหล่งท่องเที่ยว	
น้ำตกหินลาด	10
หาดหน้าทอน	>10
หาดท้องยาง	5 - 6
เจดีย์แหลมสอ	5 - 6
น้ำตกหน้าเมือง	10
บ้านหัวถนน	10
พระพุทธรูปจำลองเขาเลื้อย	5 - 6
วัดศิลาบุญ	10
หาดละไม	10
หาดบ่อผุด	10
วัดหน้าพระลาน	10
หาดฮาน้อย	10
หาดท้องตะเคียน	>10
หาดเลว่ง	10
อ่าวขางรัก	4 - 5
อ่าวพระใหญ่	4 - 5
สำนักสงฆ์เกาะฟาน	4 - 5
หาดเจ็บบน	4 - 5
กัณยารักษ์	5 - 6
หาดแม่น้ำ	5 - 6
อ่าวภาเกีย	5 - 6
2. ถนนสายหลัก	>10
3. ท่าเรือหน้าทอน	>10
4. ท่าเรือเฟอร์รี่	>10
5. ท่ารถหน้าทอน	>10
6. ท่ารถขนส่ง	>10
7. สนามบิน	-
8. สถานีตำรวจ	>10

ที่มา : ประเมินจากข้อมูลประกอบการให้บริการขนานพาหนะในเกาะสมุย ในช่วงวันที่ 8 ธันวาคม

พ.ศ. 2534 - 6 มกราคม พ.ศ. 2535

ตาราง 47 การได้รับบริการไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ ระบบระบายน้ำ และระบบกำจัดของเสีย
แยกตามหมู่บ้านในเกาะสมุย ในปี พ.ศ. 2534

ตำบล	หมู่ที่	ไฟฟ้า		ประปา		โทรศัพท์		ระบบระบายน้ำ		ระบบกำจัดของเสีย	
		มี	ไม่มี	มี	ไม่มี	มี	ไม่มี	มี	ไม่มี	มี	ไม่มี
อ่างทอง	1	/		/		/		/		/	
	2	/		/		/		/		/	
	3	/		/		/		/		/	
	4	/		/		/		/		/	
	5	/		/		/		/		/	
ลิปะน้อย	1	/		/		/		/		/	
	2	/		/		/		/		/	
	3	/		/		/		/		/	
	4	/		/		/		/		/	
	5	/		/		/		/		/	
คลังงาม	1	/		/		/		/		/	
	2	/		/		/		/		/	
	3	/		/		/		/		/	
	4	/		/		/		/		/	
	5	/		/		/		/		/	
หน้าเมือง	1	/		/		/		/		/	
	2	/		/		/		/		/	
	3	/		/		/		/		/	
	4	/		/		/		/		/	
	5	/		/		/		/		/	
มะเร็ต	1	/		/		/		/		/	
	2	/		/		/		/		/	
	3	/		/		/		/		/	
	4	/		/		/		/		/	
	5	/		/		/		/		/	
	6	/		/		/		/		/	
บ่อผุด	1	/		/		/		/		/	
	2	/		/		/		/		/	
	3	/		/		/		/		/	
	4	/		/		/		/		/	
	5	/		/		/		/		/	
	6	/		/		/		/		/	
นม่น้ำ	1	/		/		/		/		/	
	2	/		/		/		/		/	
	3	/		/		/		/		/	
	4	/		/		/		/		/	
	5	/		/		/		/		/	
	6	/		/		/		/		/	

ที่มา : ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้นำหมู่บ้านในเกาะสมุย ในวันที่ 8 ธันวาคม 2534 -

6 มกราคม 2535.

ตาราง 48 จำนวนสถานพยาบาล และจำนวนสัณการเงิน แยกตามพื้นที่ในเกาะสมุย ในปี พ.ศ. 2534

ตำบล	หมู่ที่	จำนวนสถานพยาบาล				จำนวนสถานการเงิน				
		โรงพยาบาล	สถานีอนามัย	คลินิก และ สถานพยาบาล ในหมู่บ้าน	รวม	สำนักงานสาขา ของธนาคาร พาณิชย์	สำนักงานย่อย ของธนาคาร พาณิชย์(bootb อื่น ๆ	สำนักงานสาขา ของบริษัท ประกันภัย	รวม	
อ่างทอง	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	3	1	1	5	7	6	10	2	2	20
	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ลิปะน้อย	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-
	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	5	-	-	1	1	-	-	-	-	-
คลองงาม	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-
	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
หน้าเมือง	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-
	2	-	-	1	1	-	-	-	-	-
	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
มะเีด	1	-	1	2	3	-	-	-	-	-
	2	-	-	3	3	-	-	-	-	-
	3	-	-	-	-	-	3	-	-	3
	4	-	-	-	-	-	1	-	-	1
	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-
บ่อผุด	1	-	1	-	1	-	1	-	-	1
	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	3	-	-	-	-	-	7	-	-	7
	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	6	-	-	2	2	-	-	-	-	-
แม่น้ำ	1	-	1	1	2	-	-	-	-	-
	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-

ที่มา : ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลและสัณการเงินในเกาะสมุย ในวันที่ 8 ธันวาคม 2534 - 6 มกราคม 2535

ภาคผนวก ข

การแบ่งกลุ่มครัวเรือนตามระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

ภาคผนวก ข การแบ่งกลุ่มครัวเรือนตามระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

การวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งตำบลที่จะศึกษาออกเป็นกลุ่ม ๆ ตามระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว โดยพิจารณาจากองค์ประกอบสำคัญ 3 ด้าน คือ ความดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว ความพร้อมด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว และความพร้อมด้านสภาพกายภาพและโครงสร้างพื้นฐานของหมู่บ้าน โดยมีความหมายและวิธีการจัดระดับดังต่อไปนี้

1. ความดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง จำนวนแหล่งท่องเที่ยว ลักษณะเด่นของทรัพยากรท่องเที่ยว ซึ่งปรากฏในรูปของความสวยงาม ความเป็นธรรมชาติ ความเป็นเอกลักษณ์ ความแปลกใหม่ และความเหมาะสมของการใช้ที่ดินและสิ่งแวดล้อม และความสามารถในการเข้าถึงทรัพยากรท่องเที่ยว

ในการประเมินการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ประเมินจากจำนวนเส้นทางและระยะทางจากหมู่บ้านถึงแหล่งท่องเที่ยว สภาพผิวถนนเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว และจำนวนเที่ยวของรถประจำทางที่ผ่านแหล่งท่องเที่ยว โดยการสัมภาษณ์จากผู้ประกอบการให้บริการยานพาหนะบนเกาะสมุย

เนื่องจากลักษณะเด่นของทรัพยากรท่องเที่ยว และความสะดวกในการเข้าถึงทรัพยากรท่องเที่ยว เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวต้องการที่จะเดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยว การประเมินระดับความดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวในที่นี้จึงพิจารณาจากปัจจัยด้านจำนวนนักท่องเที่ยวในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวด้วย

2. ความพร้อมด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง การมีบริการและสถานที่ที่ได้จัดทำขึ้นเพื่อให้บริการและให้ความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวในระหว่างการท่องเที่ยว ในปริมาณที่เพียงพอที่จะรองรับการขยายตัวของการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกในระหว่างการท่องเที่ยวดังกล่าวนี้ แบ่งออกได้ 4 กลุ่ม คือ

- 1) ที่พัก
- 2) อาหาร - เครื่องดื่ม

- 3) กิจกรรมสนับสนุน ได้แก่ การให้บริการในเรื่องชักริด รถเช่า การพักผ่อน และบันเทิง การจำหน่ายของที่ระลึกและสินค้าทั่วไป และการบริการของสถาบันการเงินฯ
- 4) โครงสร้างพื้นฐานในแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ สถานพยาบาลฯ ในแหล่งท่องเที่ยว

3. ความพร้อมด้านสภาพกายภาพและโครงสร้างพื้นฐานของหมู่บ้าน หมายถึง การมีสภาพกายภาพและโครงสร้างพื้นฐานของหมู่บ้านในลักษณะที่สามารถจะรองรับการขยายตัวของการท่องเที่ยว โดยพิจารณาจากความหนาแน่นของครัวเรือนต่อพื้นที่ การคมนาคมเข้าถึงถนนสายหลัก และการเข้าถึงบริการสาธารณะพื้นฐาน อันได้แก่ บริการของ ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ สถานพยาบาล โรงเรียน สถานีตำรวจ ระบบระบายน้ำ และระบบกำจัดของเสีย

การประเมินระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในแต่ละตำบล กระทำโดยใช้ข้อมูลที่เก็บจากภาคสนาม ในวันที่ 8 ธันวาคม 2534 - 6 มกราคม 2535 ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลที่ได้จากแบบประเมิน 3 ชุด ซึ่งแยกออกเป็นประเด็นตามวัตถุประสงค์ที่จะประเมิน ข้อมูลในแบบประเมินได้จากการสัมภาษณ์บุคคลระดับผู้นำท้องถิ่น ได้แก่ ปลัดอาวุโส กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าหน้าที่การท่องเที่ยว พัฒนาการ เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ ผู้ประกอบกิจการด้านการท่องเที่ยวและด้านการซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ ผู้ประกอบธุรกิจให้บริการยานพาหนะ และชาวบ้านในแต่ละตำบล

ส่วนที่ 2 เป็นข้อมูลพื้นฐานบางประการที่เป็นรายละเอียดเกี่ยวข้องกับสภาพกายภาพที่บุคคลระดับผู้นำหมู่บ้านไม่สามารถให้คำตอบในรายละเอียดได้ หรือให้ได้ไม่ชัดเจน

ผลการประเมินสรุปได้ว่า ตำบลในเกาะสมุยมีระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแตกต่างกัน เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

- 1) กลุ่มที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับสูง หรือเรียกว่า กลุ่ม A ประกอบด้วย ตำบลอ่างทอง ตำบลมะเร็ต ตำบลบ่อผุด และตำบลแม่ น้ำ
- 2) กลุ่มที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับต่ำ หรือเรียกว่า กลุ่ม B ประกอบด้วย ตำบลลิปะน้อย ตำบลตลิ่งงาม และตำบลหน้าเมือง

ตาราง 49 สรุปผลการประเมินการแบ่งระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในเกาะสมุย

ตำบล	หมู่ที่	I ความตั้งใจของทรัพยากร ท่องเที่ยว	II ความพร้อมด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ในแหล่งท่องเที่ยว	III ความพร้อมด้านสภาพกายภาพและโครงสร้างพื้นฐาน ของหมู่บ้าน	I + II + III ผลการประเมิน ระดับตำบล
อ่างทอง	1	B	B	A	A
	2	A	A	A	
	3	A	A	A	
	4	B	B	A	
	5	B	B	A	
ลิปะน้อย	1	C	C	B	B
	2	B	B	B	
	3	B	B	B	
	4	C	C	B	
	5	C	C	B	
คลองงาน	1	C	C	B	B
	2	เกาะแตน	-	-	
	3	C	C	B	
	4	B	B	B	
	5	C	C	B	
หน้าเมือง	1	C	C	B	B
	2	B	C	B	
	3	C	B	B	
	4	C	B	B	
	5	C	C	B	
มะเว็ด	1	B	A	B	A
	2	B	B	B	
	3	A	A	A	
	4	A	A	A	
	5	B	B	A	
	6	C	C	A	
บ่อผุด	1	A	A	B	A
	2	B	A	A	
	3	A	A	A	
	4	A	A	A	
	5	B	A	B	
	6	B	B	B	
แม่น้ำ	1	A	A	A	A
	2	B	B	B	
	3	B	B	A	
	4	A	A	A	
	5	B	B	A	
	6	B	B	A	

ตาราง 50 ผลการประเมินความพึงพอใจของทรัพยากรท่องเที่ยวในเกาะสมุย

ตำบล	หมู่ที่	ความพึงพอใจของแหล่งท่องเที่ยว				ผลการประเมิน
		จำนวน ทรัพยากร ท่องเที่ยว	ลักษณะเด่นของทรัพยากร ท่องเที่ยวและความ เหมาะสมในการใช้ที่ดิน	การคมนาคมเข้าถึงแหล่ง ท่องเที่ยว (ระยะทาง และความสะดวก)	จำนวนนักท่องเที่ยว ในแหล่งท่องเที่ยว	
อ่างทอง	1	-	XX	XXX	XX	B
	2	1	XX	XXX	XXX	A
	3	1	XXX	XXX	XXX	A
	4	-	X	XXX	X	B
	5	-	XX	XXX	XX	B
ลิปะน้อย	1	-	X	XX	X	C
	2	1	XX	XX	XX	B
	3	-	X	XX	XX	B
	4	-	X	XX	X	C
	5	-	X	XX	X	C
คลองจาม	1	-	X	XX	X	C
	2	เกาะบน	-	-	-	-
	3	-	X	XX	X	C
	4	1	XX	XX	XX	B
	5	-	X	XX	X	C
หน้าเมือง	1	-	X	XX	X	C
	2	1	XXX	XX	XX	B
	3	-	X	XX	X	C
	4	-	X	XX	X	C
	5	-	X	XX	X	C
มะเร็ด	1	3	XX	XXX	X	B
	2	-	XX	XX	XX	B
	3	1	XXX	XX	XXX	A
	4	-	XX	XXX	XXX	A
	5	-	XX	XX	XX	B
	6	-	X	X	X	C
บ่อผุด	1	1	XXX	XXX	XXX	A
	2	1	XX	XX	XX	B
	3	2	XXX	XX	XXX	A
	4	3	XXX	XXX	XXX	A
	5	1	XX	XX	XX	B
	6	1	XX	X	XX	B
แม่น้ำ	1	1	XXX	XXX	XXX	A
	2	-	XX	XX	XX	B
	3	-	XX	XX	XX	B
	4	1	XX	XX	XX	B
	5	-	XX	XX	XX	B
	6	1	XX	XX	XX	B

* ที่มา : สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. 2527 : 5 - 16.

ตำบล	หมู่ที่	ความพร้อมด้านสิ่งแวดล้อมและความสะอาดในแหล่งท่องเที่ยว				ผลการประเมิน
		ที่พัก	อาหาร-เครื่องดื่ม	ร้านค้าของกระจุกและร้านค้าทั่วไป	กิจกรรมสันทนาการอื่น ๆ และโครงสร้างพื้นฐาน	
อ่างทอง	1	X	XX	XX	XX	B
	2	-	XXX	XXX	XXX	A
	3	XX	XXX	XXX	XXX	A
	4	-	XX	XX	XX	B
	5	-	XX	XX	XX	B
ลพบุรี	1	-	X	X	X	C
	2	XXX	XX	XX	XX	B
	3	X	XX	XX	XX	B
	4	-	X	X	X	C
	5	-	X	X	X	C
คลองจั่น	1	-	X	X	X	C
	2	เกาะรัตน	-	-	-	-
	3	-	X	X	X	C
	4	X	XX	XX	XX	B
	5	X	X	X	X	C
หน้าเมือง	1	-	X	X	XX	C
	2	-	X	X	X	C
	3	X	XX	XX	XX	B
	4	X	XX	XX	XX	B
	5	-	X	X	X	C
มะริด	1	XXX	XXX	XXX	XX	A
	2	XX	XX	XX	XX	B
	3	XXX	XXX	XXX	XXX	A
	4	XXX	XXX	XXX	XX	A
	5	-	XX	XX	XX	B
	6	-	X	XX	X	C
บ่อผุด	1	XXX	XXX	XXX	XXX	A
	2	XXX	XXX	XXX	XXX	A
	3	XXX	XXX	XXX	XXX	A
	4	XXX	XXX	XXX	XX	A
	5	XXX	XXX	XXX	XX	A
	6	-	XX	XX	XX	B
แม่น้ำ	1	XXX	XXX	XXX	XXX	A
	2	-	XX	XX	XXX	B
	3	-	XX	XX	XX	B
	4	XXX	XXX	XXX	XX	A
	5	XX	XX	XXX	XX	B
	6	XX	XX	XXX	XX	B

ตาราง 52 ผลการประเมินความพร้อมด้านสภาพกายภาพและโครงสร้างพื้นฐานของหมู่บ้าน

ตำบล	หมู่ที่	ความพร้อมด้านสภาพกายภาพและโครงสร้างพื้นฐานของหมู่บ้าน			ผลการประเมิน
		ความหนาแน่นของครัวเรือนต่อพื้นที่ (ผืนไร่)	การคมนาคมเข้าออกถนนสายหลัก	การเข้าถึงบริการสาธารณะพื้นฐาน (ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ สถานีตำรวจ สถานีพยาบาล สถานีการเงิน)	
อ่าวทอง	1	XX	XXX	XXX	A
	2	XX	XXX	XXX	A
	3	XXX	XXX	XXX	A
	4	XX	XXX	XXX	A
	5	XXX	XX	XXX	A
ฉะบือ	1	XXX	X	XX	B
	2	XX	XXX	XX	B
	3	XX	XXX	XX	B
	4	XXX	XX	XX	B
	5	XXX	XX	XX	B
คลองงาม	1	XX	XXX	XX	B
	2	เกาะนตม	-	-	-
	3	XX	XXX	XX	B
	4	X	XXX	XX	B
	5	X	XXX	XX	B
หน้าเมือง	1	XX	XXX	XX	B
	2	XX	X	XX	B
	3	XX	XXX	XX	B
	4	XX	XXX	XX	B
	5	XXX	XX	XX	B
มะเเ็ด	1	XXX	XXX	XX	B
	2	XXX	XXX	XX	B
	3	XXX	XXX	XXX	A
	4	XXX	XXX	XXX	A
	5	XXX	XXX	XXX	A
	6	XXX	XXX	XXX	A
บ่อนค	1	XX	X	XXX	B
	2	XX	XXX	XXX	A
	3	XX	XXX	XXX	A
	4	X	XXX	XXX	A
	5	X	XXX	XX	B
	6	X	XX	XXX	B
แม่น้ำ	1	XXX	XXX	XXX	A
	2	XX	XX	XXX	B
	3	XX	XXX	XXX	A
	4	XXX	XXX	XXX	A
	5	XX	XXX	XXX	A
	6	XX	XXX	XXX	A

ภาคผนวก ค

ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เศรษฐกิจ และการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง

ตาราง 53 วัตถุประสงค์ รูปแบบการเดินทาง สถานที่ค้างคืน การพักค้างคืนและสถานภาพ
ส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ ในเกาะสมุย ในปี พ.ศ. 2534

	นักท่องเที่ยวชาวไทย		นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ	
	จำนวนคน	ร้อยละ	จำนวนคน	ร้อยละ
<u>วัตถุประสงค์หลักใน</u>				
<u>การเดินทาง</u>				
ท่องเที่ยว/พักผ่อน	112	74.7	135	90.0
เยี่ยมญาติพี่น้อง/เพื่อนฝูง	13	8.7	5	3.3
ธุรกิจ	10	6.7	7	4.7
ราชการ	4	2.7	0	0
ประชุม/สัมมนา	3	2.0	3	2.0
อื่น ๆ	8	5.3	0	0
<u>รูปแบบการเดินทาง</u>				
จัดการเองและเดินทางคนเดียว	16	10.7	46	30.7
จัดการเองและมีเพื่อนร่วมทาง	128	85.3	98	65.3
จัดการโดยผู้จัดทัวร์	6	4.0	6	4.0
<u>สถานที่ค้างคืน</u>				
โรงแรม/บังกะโลว์	106	70.7	138	92.0
เรือนรับรอง	3	2.0	6	4.0
บ้านเพื่อน/บ้านญาติ	30	20.0	2	1.3
อื่น ๆ	11	7.3	4	2.7

ตาราง 53(ต่อ)

	นักท่องเที่ยวชาวไทย		นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ	
	จำนวนคน	ร้อยละ	จำนวนคน	ร้อยละ
<u>การพักค้างคืน</u>				
ไม่ค้าง	4	2.7	2	1.3
ค้าง	146	97.3	148	98.7
ค้าง 1-3 คืน	119	79.3	32	21.3
ค้าง 4-6 คืน	12	8.0	42	28.0
ค้าง 7-15 คืน	11	7.3	61	40.7
ค้าง 16-30 คืน	4	2.7	13	8.7
จำนวนคืนที่ค้างเฉลี่ย	3.26 คืน		8.45 คืน	
<u>เพศ</u>				
ชาย	85	56.7	102	68.0
หญิง	65	43.3	48	32.0
<u>อายุ</u>				
ต่ำกว่า 20 ปี	25	16.7	9	6.0
21-30 ปี	75	50.0	83	55.3
31-40 ปี	33	22.0	36	24.0
41-50 ปี	11	7.3	14	9.3
51-60 ปี	4	2.7	7	4.7
60 ปีขึ้นไป	2	1.3	1	0.7

ตาราง 53 (ต่อ)

	นักท่องเที่ยวชาวไทย		นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ	
	จำนวนคน	ร้อยละ	จำนวนคน	ร้อยละ
<u>สถานภาพสมรส</u>				
โสด	92	61.3	95	63.3
สมรส	58	38.7	55	36.7
<u>อาชีพ</u>				
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	37	24.7	44	29.3
พนักงานในธุรกิจเอกชน	31	20.7	15	10.0
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	23	15.3	51	34.0
เกษตรกร/กรรมกร	1	0.7	5	3.3
แม่บ้าน/ว่างงาน/เกษียณอายุ	8	5.3	4	2.7
นักเรียน นักศึกษา	31	20.7	13	8.7
อื่น ๆ	19	12.7	18	12.0
<u>รายได้ต่อปีก่อนหักภาษี</u>				
ต่ำกว่า 25,000 บาท	33	22.0	4	2.7
25,000-49,999 บาท	13	8.7	7	4.7
25,000-49,999 บาท	16	10.7	4	2.7
50,000-74,999 บาท	23	15.3	4	2.7
75,000-99,999 บาท	15	10.0	1	0.7
100,000-124,999 บาท	24	16.0	8	5.3
125,000-249,999 บาท	10	6.7	37	24.7
250,000-749,999 บาท	3	2.0	42	28.0
750,000-1,249,999 บาท	1	0.7	37	24.7
ไม่ตอบ	12	8.0	6	4.0

ตาราง 53 (ต่อ)

	นักท่องเที่ยวชาวไทย		นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ	
	จำนวนคน	ร้อยละ	จำนวนคน	ร้อยละ
<u>ภูมิภาค</u>				
กรุงเทพฯ (เอเชีย)	46	30.7	(25)	16.7
ภาคกลาง (ยุโรป)	23	15.3	(81)	54.0
ภาคเหนือ (อเมริกา)	7	4.7	(18)	12.0
ภาคใต้ (ออสเตรเลีย)	60	40.0	(20)	13.3
ภาคอีสาน (แอฟริกา)	8	5.3	(0)	0
ไม่ตอบ (ไม่ตอบ)	6	4.0	(6)	4.0

ตาราง 54 ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ ในขณะที่พัก
บนเกาะสมุยในปี พ.ศ. 2534 (บาท/คน/การเดินทาง)

ประเภทค่าใช้จ่าย	นักท่องเที่ยวชาวไทย		นักท่องเที่ยวต่างประเทศ	
	จำนวน(บาท)	ร้อยละ	จำนวน(บาท)	ร้อยละ
ค่าที่พัก	573	19.42	2,863	23.56
ค่าอาหาร-เครื่องดื่ม	832	28.19	3,333	27.43
ค่าพาหนะบนเกาะสมุย	142	4.81	546	4.49
ค่าชมทัศนียภาพ	244	8.27	610	5.02
ค่าใช้จ่ายเพื่อการบันเทิง และพักผ่อน	281	9.52	2,040	16.79
ค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้าต่าง ๆ	762	25.82	2,016	16.59
ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ	117	3.97	744	6.12
รวม	2,951	100.00	12,152	100.00

ตาราง 55 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อการเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ
ในเกาะสมุยในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534 แยกตามรหัสสาขาการผลิตของ
ตารางปัจจัย-ผลผลิต (บาท)

รหัสสาขาการผลิต	นักท่องเที่ยวชาวไทย		นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ	
	2530	2534	2530	2534
004	5.54	52.49	0.47	11.63
009	9.79	92.79	13.29	333.43
012	58.89	558.21	47.54	1,192.09
013	0.86	8.16	4.45	111.40
014	2.28	21.67	0.23	5.93
015	3.02	28.65	14.32	359.30
016	0	0	0.08	2.07
021	610.15	1,404.82	3,344.92	6,195.51
022	87.16	142.39	87.16	545.79
027	9.96	642.31	9.96	3,394.14

ตาราง 56 ส่วนแบ่งรายได้ที่เป็นตัวเงินของกลุ่มครัวเรือนแบ่งตามกลุ่ม 5 กลุ่มเท่า ๆ กัน
ของครัวเรือนในตำบลอ่างทองและตำบลลี้จางาม (แยก) ในปี พ.ศ. 2530 และ ปี พ.ศ. 2534

กลุ่มหัวกลุ่ม	ส่วนแบ่งรายได้ที่เป็นตัวเงิน (บาท)			
	2530		2534	
	อ่างทอง (N =150)	ลี้จางาม (N = 150)	อ่างทอง (N = 150)	ลี้จางาม (N = 150)
20% ที่สูงสุด	5,169,250	2,840,226	5,682,590	3,302,135
10% สูงสุดอันดับ 1	3,978,500	1,971,816	4,260,590	2,298,820
10% สูงสุดอันดับ 2	1,190,750	868,410	1,422,000	1,003,315
20% ที่สอง	1,476,514	1,146,520	1,730,783	1,318,200
20% ที่สาม	1,073,330	689,301	1,253,520	799,512
20% ที่สี่	740,445	380,208	985,396	469,737
20% ที่ต่ำสุด	320,456	156,847	437,708	155,748
10% ต่ำสุดอันดับ 1	227,435	111,247	302,842	127,425
10% ต่ำสุดอันดับ 2	93,021	45,600	134,866	28,323
รวม	8,779,995	5,213,102	10,089,997	6,045,332

ตาราง 57 รายได้ที่เป็นตัวเงินเฉลี่ยต่อปีและจำนวนครัวเรือนในตำบลอ่างทองในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534

ชั้นของรายได้ (บาท)	2530		2534	
	รายได้ (บาท)	จำนวน ครัวเรือน	รายได้ (บาท)	จำนวน ครัวเรือน
ต่ำกว่า 10,000	50,491	11	69,741	10
10,001-20,000	463,085	29	204,755	13
20,001-30,000	485,125	18	453,412	17
30,001-40,000	1,135,530	32	1,221,196	34
40,001-50,000	743,894	17	874,020	19
50,001-60,000	607,487	11	938,300	17
60,001-70,000	327,633	5	501,983	8
70,001-80,000	378,500	5	508,000	7
80,001-90,000	336,000	4	174,000	2
90,001 ขึ้นไป	4,252,250	18	5,144,590	23
รวม	8,779,995	150	10,089,997	150

ตาราง 58 รายได้ที่เป็นตัวเงินเฉลี่ยต่อปีและจำนวนครัวเรือนในปี พ.ศ. 2530 และ
ปี พ.ศ. 2534 แยกตามระดับชั้นของรายได้

ชั้นของรายได้ (บาท)	2530		2534	
	รายได้ (บาท)	จำนวน ครัวเรือน	รายได้ (บาท)	จำนวน ครัวเรือน
ต่ำกว่า 10,000	186,847	33	108,423	26
10,001-20,000	510,408	36	537,062	35
20,001-30,000	619,101	24	610,012	24
30,001-40,000	651,995	18	608,800	17
40,001-50,000	603,525	13	501,400	11
50,001-60,000	388,850	7	497,500	9
60,001-70,000	64,000	1	593,115	9
70,001-80,000	291,560	4	290,200	4
80,001-90,000	177,000	2	259,000	3
90,001 ขึ้นไป	1,719,816	12	2,039,820	12
รวม	5,213,102	150	6,045,332	150

ตาราง 59 ค่าใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีพเฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อปีในตำบลอ่างทองและตำบล
ตลิ่งงามในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534 (บาท)

ประเภทค่าใช้จ่าย	2530		2534	
	อ่างทอง (N =150)	ตลิ่งงาม (N = 150)	อ่างทอง (N = 150)	ตลิ่งงาม (N = 150)
ค่าอาหารและ เครื่องดื่ม	34,947	26,161	50,814	36,369
ค่าบุหรี่ยาสูบและ เครื่องดื่ม				
ประเภทแอลกอฮอล์	18,427	5,510	22,602	7,218
ค่าเครื่องนุ่งห่ม	3,651	2,606	4,734	3,132
ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ค่าแก๊สหุงต้ม				
และค่าซ่อมแซมที่อยู่อาศัย	5,015	6,283	8,527	10,677
ค่าพาหนะบริการขนส่ง	5,496	5,683	7,602	6,868
ค่าใช้จ่ายในการรักษาสุขภาพ				
และบริการส่วนบุคคล	3,548	6,067	5,031	8,976
ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาและ				
การฝึกอบรม	1,867	2,547	2,403	2,945
ค่าใช้จ่ายเพื่อการได้รับ				
ข่าวสารและการบันเทิง	626	253	921	296
ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ	5,259	3,356	6,467	3,905
รวม	1,314,000	974,400	1,818,300	1,339,800
เฉลี่ยต่อครัวเรือน	8,760	6,496	12,122	8,932

ตาราง 60 จำนวนบุคลากรในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในตำบลอ่างทอง แยกตามคุณสมบัติ
ตำแหน่งงาน และประเภทของหน่วยธุรกิจเอกชน ในปี พ.ศ. 2534

คุณสมบัติ/ตำแหน่งงาน	ประเภทของหน่วยธุรกิจเอกชน								N
	1	2	3	4	5	6	7	8	
รวมทั้งหมด	81	96	133	30	87	98	151	89	765
<u>เพศ</u>									
ชาย	31	43	62	20	23	33	94	50	356
หญิง	50	53	71	10	64	65	57	39	409
<u>อายุ</u>									
14-20 ปี	33	32	11	4	39	25	1	24	169
21-26 ปี	25	26	62	9	27	42	34	27	252
27-39 ปี	18	25	46	12	15	27	105	23	271
40 ปีขึ้นไป	5	13	14	5	6	4	11	15	73
<u>ภูมิภาค</u>									
เกาะสมุย	36	47	61	20	23	21	105	52	365
อำเภออื่นในจังหวัดสุราษฎร์ธานี	11	13	21	1	11	10	22	10	99
จังหวัดอื่นในภาคใต้	16	15	21	2	21	25	18	5	123
ภาคกลาง	5	2	19	1	11	17	5	7	67
ภาคอีสาน	9	16	5	4	11	17	1	15	78
ภาคเหนือ	4	3	2	2	10	8	-	-	29
ต่างประเทศ	-	-	4	-	-	-	-	-	4

ตาราง 60 (ต่อ)

คุณสมบัติ/ตำแหน่งงาน	ประเภทของหน่วยธุรกิจเอกชน								N
	1	2	3	4	5	6	7	8	
<u>วุฒิการศึกษา</u>									
ประถม	41	56	12	18	29	40	1	37	234
มัธยมต้น	19	8	13	2	24	31	10	16	123
มัธยมปลาย	9	24	63	6	23	22	26	15	188
อนุปริญญา/เทียบเท่า	5	3	24	2	6	5	20	8	73
ปริญญาตรีขึ้นไป	7	5	21	2	5	-	94	13	147
<u>ตำแหน่ง/ระดับงาน</u>									
เจ้าของ	4	16	17	11	26	8	-	20	102
ผู้จัดการ/หัวหน้างาน	5	5	19	1	3	8	12	4	57
พนักงานเฉพาะวิชาชีพระดับสูง	5	2	17	-	1	1	32	10	68
พนักงานเฉพาะวิชาชีพระดับกลาง	8	17	46	1	7	41	82	17	219
พนักงานทั่วไป	59	56	34	17	50	40	25	38	319

ประเภทของหน่วยธุรกิจเอกชน

ประเภท 1 : ที่พัก	ประเภท 5 : ร้านขายของที่ระลึก/สินค้าเดินทาง/
ประเภท 2 : ร้านขายอาหาร-เครื่องดื่ม	เสื้อผ้า/สินค้าทั่วไป
ประเภท 3 : บริษัทนำเข้า/จำหน่ายตัว	ประเภท 6 : การพักผ่อน-บันเทิง
/บริการโทรศัพท์	ประเภท 7 : สถาบันการเงิน
ประเภท 4 : การให้บริการรถเช่า	ประเภท 8 : กิจกรรมสนับสนุนอื่น ๆ

ตาราง 61 การประกอบอาชีพของสมาชิกในครัวเรือนในตำบลอ่างทองและตำบลตลิ่งงาม
ในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534 แยกตามประเภทของอาชีพ

ประเภทของอาชีพ	2530		2534	
	อ่างทอง	ตลิ่งงาม	อ่างทอง	ตลิ่งงาม
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	8.9	4.9	8.8	4.9
พนักงานในธุรกิจเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	1.1	0.8	1.3	2.0
พนักงานในธุรกิจเอกชนที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	1.9	1.6	1.7	1.8
การประกอบธุรกิจส่วนตัวที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	0.8	0.8	1.5	0.8
การประกอบธุรกิจส่วนตัวที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	34.2	8.8	39.0	10.9
เกษตรกร/รับจ้างในงานเกษตร/รับจ้างทั่วไป	18.5	62.1	16.9	60.7
แม่บ้าน/ว่างงาน/เกษียณ	18.7	9.0	16.0	9.3
นักเรียน/นักศึกษา	15.9	12.0	14.8	9.7
รวม	100.00	100.00	100.00	100.00
จำนวนสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือน	471	491	474	493

ตาราง 62 การประกอบอาชีพหลักและอาชีพรองของสมาชิกนครวัดเรือนในตำบลอ่างทองและ
ตำบลตลิ่งงาม ในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534

ประเภทของอาชีพ	2530		2534	
	อ่างทอง	ตลิ่งงาม	อ่างทอง	ตลิ่งงาม
<u>อาชีพหลัก</u>				
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	9.1	5.5	9.2	5.5
พนักงานในธุรกิจเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	1.1	0.9	1.3	2.4
พนักงานในธุรกิจเอกชนที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	2.1	1.8	1.8	2.2
การประกอบธุรกิจส่วนตัวที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	0.9	0.9	1.5	0.7
การประกอบธุรกิจส่วนตัวที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	34.4	8.3	39.3	9.8
เกษตรกร/รับจ้างในงานเกษตร/รับจ้างทั่วไป	17.0	59.0	15.1	57.6
แม่บ้าน/ว่างงาน/เกษียณ	19.2	9.9	16.4	10.3
นักเรียน/นักศึกษา	16.3	13.6	15.4	11.5
รวม	100.00	100.00	100.00	100.00
จำนวนสมาชิกที่ประกอบอาชีพหลัก	459	434	456	417
<u>อาชีพรอง</u>				
การประกอบธุรกิจส่วนตัวที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	-	-	-	1.3
การประกอบธุรกิจส่วนตัวที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	25.0	12.3	33.3	17.1
เกษตรกร/รับจ้างในงานเกษตร/รับจ้างทั่วไป	75.0	86.0	61.1	77.6
แม่บ้าน/ว่างงาน/เกษียณ	-	1.7	5.6	4.0
รวม	100.00	100.00	100.00	100.00
จำนวนสมาชิกที่ประกอบอาชีพรอง	12	57	18	76

ตาราง 63 เหตุผลที่หน่วยธุรกิจเอกชนต้องการให้มีหน่วยงานให้บริการการศึกษาในสาขาวิชา
ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในตำบลอ่างทอง ในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534
แยกตามกลุ่มของหน่วยธุรกิจเอกชน

เหตุผล	หน่วยธุรกิจเอกชนกลุ่ม 1		หน่วยธุรกิจเอกชนกลุ่ม 2	
	เพื่อประโยชน์	เพื่อประโยชน์	เพื่อประโยชน์	เพื่อประโยชน์
	ของหน่วยงานตน	ของส่วนรวม	ของหน่วยงานตน	ของส่วนรวม
แรงงานมีคุณภาพสูงขึ้น	16.36	30.40	14.29	35.39
การดำเนินงานของ				
สถานประกอบการ				
มีประสิทธิภาพสูงขึ้น	74.55	24.80	85.71	23.60
แรงงานท้องถิ่นมีงานทำ				
และมีรายได้สูงขึ้น	-	33.60	-	30.90
รายได้ไม่รั่วไหลออกนอก				
ท้องถิ่น	-	4.00	-	3.37
สื่อสารกับชาวต่างประเทศได้	9.09	7.20	-	6.74
รวม	100	100	100	100
จำนวนหน่วยธุรกิจเอกชนที่				
ระบุเหตุผล (แห่ง)	55	125	14	53

ตาราง 64 เหตุผลที่หน่วยธุรกิจเอกชนไม่ต้องการให้มีหน่วยงานให้บริการการศึกษาในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเพื่อประโยชน์ของหน่วยงานตนในตำบลอ่างทอง ในปี พ.ศ. 2534 แยกตามกลุ่มของหน่วยธุรกิจเอกชน

เหตุผล	หน่วยธุรกิจเอกชน	
	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2
หน่วยงานของตนมีขนาดเล็กไม่จำเป็นต้องจ้าง		
ความรู้ความสามารถระดับสูง	37.50	15.38
สิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย/ผลได้ไม่คุ้มกับค่าใช้จ่ายที่เสียไป	12.50	11.54
แรงงานสามารถเรียนรู้จากประสบการณ์การทำงาน	46.87	53.85
หน่วยงานของตนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวน้อย	3.13	16.23
รวม	100	100
จำนวนสถานประกอบการที่ระบุเหตุผล (แห่ง)	32	26

ตาราง 65 หน่วยงานที่หน่วยธุรกิจเอกชนในตำบลอ่างทองประสงค์ที่จะให้บริการผลิตขอใน
การให้บริการการศึกษา แยกตามกลุ่มของหน่วยธุรกิจเอกชน

หน่วยงานที่รับผิดชอบ	หน่วยธุรกิจเอกชน		รวม
	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	2 กลุ่ม
	(N=69)	(N=31)	(N=100)
1. โรงเรียน/สถาบันศึกษาอื่น ๆ	13.04	-	9
2. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	39.13	29.03	36
3. หน่วยงานราชการอื่นที่ไม่ใช่ 1 และ 2	20.29	45.16	28
4. โรงเรียน+หน่วยงานอื่น ๆ	7.25	3.23	6
5. เอกชน/โรงแรม	5.80	6.45	6
6. ไม่ระบุ	14.49	16.13	15
รวม	100.00	100.00	100

ตาราง 66 รูปแบบของการศึกษาที่หน่วยธุรกิจเอกชนในตำบลหน้าทองต้องการที่จะได้รับ
บริการการศึกษาเพิ่มเติม แยกตามกลุ่มของหน่วยธุรกิจเอกชน

(ร้อยละ)

รูปแบบของการศึกษา	หน่วยธุรกิจเอกชน		รวม
	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	2 กลุ่ม
	(N=69)	(N=31)	(N=100)
การศึกษาในระบบโรงเรียน	8.33	-	6
การอบรม/การปฏิบัติ/การประชุมสัมมนา	87.72	100	89
การศึกษาในระบบโรงเรียน+การฝึกอบรม			
+การปฏิบัติ	4.17	-	3
ไม่ระบุ	2.78	-	2
รวม	100.00	100.00	100

ภาคผนวก ง

ข้อมูลทางเศรษฐกิจและการศึกษาจากส่วนราชการที่ใช้ในการวิจัย

ตาราง 67 มูลค่าผลิตภัณฑ์ประชาชาติ (ณ ราคาปี พ.ศ. 2531) ในประเทศไทย

ในปี พ.ศ. 2530 - 2534 แยกตามสาขาการผลิต

	(ล้านบาท)				
สาขาการผลิต	2530	2531	2532	2533	2534
เกษตรกรรม	228,346	252,346	276,729	266,414	278,063
กลีกรวม	136,696	157,783	175,033	163,046	172,260
ปศุสัตว์	24,912	26,022	28,432	29,175	29,352
ประมง	24,558	25,254	27,936	30,067	31,273
ป่าไม้	11,745	10,489	8,551	6,389	4,752
บริการการเกษตร	9,164	9,835	10,019	9,655	9,797
การแปรรูปทางการเกษตร	21,271	22,963	26,758	28,082	30,629
เหมืองแร่และย่อยหิน	24,107	26,599	28,404	31,457	35,542
อุตสาหกรรม	341,750	403,034	467,666	542,169	606,763
การก่อสร้าง	66,060	74,449	95,554	114,420	135,240
ไฟฟ้า ประปา	31,515	35,298	42,259	48,233	50,246
การขนส่ง คมนาคม	100,585	116,611	128,754	147,103	155,329
การค้าส่ง ค้าปลีก	229,859	266,257	295,668	341,084	361,243
ธนาคาร ประกันภัย และ					
ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์	51,834	66,220	82,834	109,467	113,954
ที่อยู่อาศัย	52,574	55,416	58,213	60,756	63,181
การบริหารและป้องกันประเทศ	53,717	56,488	57,277	61,366	64,927
บริการ	196,499	207,086	218,157	231,760	243,761
มูลค่าผลิตภัณฑ์ประชาชาติ	1,353,537	1,535,034	1,731,134	1,939,821	2,093,068
(GNP)					

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สำนักนายกรัฐมนตรี

ตาราง 68 มูลค่าผลิตภัณฑ์ภายในประเทศ และมูลค่ารายได้จากการท่องเที่ยวของ
ประเทศไทยในปี พ.ศ. 2530 - 2534 ณ ราคาตลาด

(ล้านบาท)

ประเภทของรายได้	2530	2531	2532	2533	2534
<u>มูลค่าผลิตภัณฑ์ภายในประเทศ(1)</u>					
ประเทศ	1,299,913	1,559,804	1,856,476	2,182,100	2,509,427
ภาคใต้	122,564	145,823	161,284	163,693	187,903
สุราษฎร์ธานี	14,135	18,727	20,804	25,337	30,858
<u>มูลค่าจากการท่องเที่ยว(2)</u>					
<u>รวมทั้งประเทศ</u>	50,024	78,859	96,386	110,572	100,004

ที่มา : (1) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สำนักนายกรัฐมนตรี

(2) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. สำนักนายกรัฐมนตรี

ตาราง 69 มูลค่าสินค้าส่งออกทั้งหมด มูลค่าสินค้านำเข้าทั้งหมด และมูลค่าสินค้านำเข้า
เพื่อการบริโภค ของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2530 - 2534

(ล้านบาท)

ปี พ.ศ.	มูลค่าสินค้าส่งออก ทั้งหมด	มูลค่าสินค้านำเข้า ทั้งหมด	มูลค่าสินค้านำเข้า เพื่อการบริโภค
2530	299,853	334,209	33,843
2531	403,570	513,114	39,793
2532	516,315	662,679	55,807
2533	389,813	844,448	75,712
2534	725,630	958,832	87,374

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย. 2535

ตาราง 70 จำนวนประชากรในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2530 - 2534 แยกตามระดับพื้นที่
(พันคน)

ระดับพื้นที่	2530	2531	2532	2533	2534
ประเทศ	53,605	54,538	55,451	56,082	56,923
ภาคใต้	6,996	7,173	7,346	7,527	7,713
สุราษฎร์ธานี	728	748	762	776	796
เกาะสมุย	2.843	2.879	2.909	2.965	3.033

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สำนักนายกรัฐมนตรี

: สำนักงานสถิติแห่งชาติ. สำนักนายกรัฐมนตรี

: ทะเบียนราษฎร ที่ว่าการอำเภอเกาะสมุย

ตาราง 71 ผู้มีงานทำในประเทศไทย จำแนกตามสาขาการผลิต ในปี พ.ศ. 2530 - 2534
(พันคน)

สาขาการผลิต	2530	2531	2532	2533	2534
เกษตรกรรม	15,659.4	17,379.2	17,020.0	19,725.7	15,585.3
เหมืองแร่	57.9	62.3	46.7	54.0	63.4
อุตสาหกรรม	2,738.7	2,611.1	3,104.3	3,132.7	3,802.0
การก่อสร้าง	817.4	808.5	947.4	1,026.4	1,563.4
สาธารณูปโภค	120.0	118.6	116.6	108.7	122.0
พาณิชยกรรม	3,086.3	3,030.5	3,063.2	2,976.2	3,560.3
การขนส่ง	674.7	663.6	698.9	732.9	858.5
บริการ	3,006.1	3,043.7	3,043.4	3,065.0	3,284.0
กิจการที่ไม่ระบุชัดแจ้ง	13.4	7.9	19.7	21.6	19.1
รวม	26,173.6	27,726.5	28,060.6	30,843.7	28,585.1

ที่มา : กรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย. 2534

ตาราง 72 จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศในเกาะสมุย
ในปี พ.ศ. 2530 - 2534

(คน)

ปี พ.ศ.	นักท่องเที่ยวชาวไทย	นักท่องเที่ยวต่างประเทศ
2530	214,485	91,922
2531	307,437	131,759
2532	314,957	250,497
2533	355,623	319,790
2534	400,646	270,997

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สาขาสู่ราชมงคลธานี

ตาราง 73 ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศในขณะที่พักบนเกาะสมุย
ในปี พ.ศ. 2530 (บาท/คน/การเดินทาง)

ประเภทค่าใช้จ่าย	นักท่องเที่ยวชาวไทย		นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ	
	จำนวน (บาท)	ร้อยละ	จำนวน (บาท)	ร้อยละ
ค่าที่พัก	302	38.37	1,655	46.99
ค่าอาหาร	308	39.14	1,690	47.98
ค่าพาหนะบนเกาะ	87	11.05	87	2.47
ค่าของที่ระลึก	80	10.17	80	2.27
ค่าบริการอื่น	10	1.27	10	0.28
รวม	787	100.00	3,522	100.00

ที่มา : สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. 2531

ตาราง 74 จำนวนแรงงานและมูลค่าผลผลิตในแต่ละสาขาอุตสาหกรรมการผลิตในประเทศไทย
ในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534

ระดับสาขาการผลิต	2530		2534	
	จำนวนแรงงาน	มูลค่าผลผลิต	จำนวนแรงงาน	มูลค่าผลผลิต
	(คน)	(บาท)	(คน)	(บาท)
001	3,156,915	57,756	3,141,996	62,684
002	4,699,356	38,289	4,677,149	53,881
003	2,051,368	19,773	2,041,674	28,980
004	3,741,007	87,970	3,723,328	101,246
005	2,010,654	24,558	2,001,153	31,273
006	90,648	8,423	125,846	12,029
007	184,034	5,246	255,495	7,491
008	108,996	9,535	151,320	13,618
009	114,200	23,337	158,543	36,197
010	26,564	12,996	36,879	16,239
011	297,138	17,115	412,517	24,444
012	712,310	86,328	988,900	155,319
013	260,715	28,121	361,950	37,511
014	57,900	68,159	63,400	122,152
015	454,608	48,680	631,132	128,243
016	82,706	8,947	114,820	14,234
017	386,690	22,024	536,843	50,924
018	19,992	269,464	27,755	33,904
019	120,000	31,515	122,000	150,246
020	817,400	66,060	1,563,400	135,240
021	481,129	88,287	540,836	100,537
022	674,700	100,585	858,500	155,329
023	98,302	11,239	110,501	26,168
024	1,298,072	106,929	1,459,159	128,108
025	1,110,480	44,922	1,249,825	153,939
026	250,334	17,256	281,399	124,955
027	2,866,015	316,488	3,221,680	513,359

ที่มา : คำนวณจากตัวเลขของสำนักงานสถิติแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตาราง 75 มูลค่าการนำเข้าสินค้าเพื่อการบริโภคอุปโภคของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534

รหัสสาขาการผลิต	มูลค่าการนำเข้า (ล้านบาท)	
	ปี พ.ศ. 2530	ปี พ.ศ. 2534
003	590	2,704
004	317	466
007	6,096	13,856
008	1,020	2,296
010	148	429
012	3,463	11,201
014	5,722	10,053
015	14,691	40,630
017	1,797	5,739
รวม	33,844	87,374

ที่มา: คำนวณจากข้อมูลมูลค่าการนำเข้าสินค้าเพื่อการบริโภคอุปโภค ของสำนักงานคณะกรรมการ
พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รายงานเศรษฐกิจรายเดือน พฤษภาคม 2535

ตาราง 76 จำนวนและสัดส่วนการศึกษาต่อของผู้กำลังศึกษา ในระบบโรงเรียนในเกาะสมุย
ในปี พ.ศ. 2530 - 2534

ปี พ.ศ. ระดับการศึกษา	จำนวน(สัดส่วน)นักเรียน				
	2530	2531	2532	2533	2534
กำลังศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 1 - 6	2648	2807	3095	3201	3279
กำลังศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 1	466	423	516	534	528
สำเร็จการศึกษาระดับ ประถมศึกษาปีที่ 6	428	376	436	420	426
ศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1	(100)	(100)	(100)	(100)	(100)
	254	306	325	350	328
	(59.35)	(68.30)	(74.54)	(75.93)	(75.23)
สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3	225	193	203	235	250
	(100)	(100)	(100)	(100)	(100)
ศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4	151	152	171	182	213
	(67.11)	(78.76)	(84.24)	(77.45)	(85.20)
- สายสามัญศึกษา	109	85	119	114	149
ร้อยละของผู้ศึกษาต่อมัธยมศึกษา ปีที่ 4	(72.19)	(55.92)	(69.59)	(62.64)	(69.95)
- สายอาชีวศึกษา	42	67	52	68	64
ร้อยละของผู้ศึกษาต่อมัธยมศึกษา ปีที่ 4	(27.81)	(44.08)	(30.41)	(37.36)	(30.05)

ที่มา : สำนักงานประถมศึกษาประจำอำเภอเกาะสมุย โรงเรียนเกาะสมุยและโรงเรียน
ที่ปราชญ์พิทยา

ตาราง 77 มูลค่าผลผลิตในแต่ละสาขาการผลิตของตารางปัจจัย-ผลผลิต ขนาด 27×27 ปี พ.ศ. 2532

Transaction Table at Purchaser's Price (27 Sectors)							
		PADDY	O.CROP	VGFR	O.AGR	FISH	SLAUG
		001	002	003	004	005	006
PADDY	001	3,104,406	0	128,193	1,533,093	0	0
O.CROP	002	0	1,266,791	0	8,188	0	0
VGFR	003	0	0	23,463	390,048	0	0
O.AGR	004	6,912	1,020	2,151,155	2,437,330	32,441	47,773,116
FISH	005	0	0	0	1,241,606	750,435	0
SLAUG	006	0	0	0	18,929	0	0
CPFOOD	007	0	0	0	4,516	0	0
RICE	008	0	0	3,003	5,655,738	140,711	0
BEVER	009	0	0	0	0	93	0
TOBAC	010	0	0	0	0	0	0
O.FOOD	011	0	2,493	0	16,264,411	2,539,196	32,077
CLOTH	012	46,850	308,016	82,076	181,668	1,350,691	29,851
WPT	013	8,448	18,298	258,507	212,156	100,254	126,251
B IND	014	5,191,164	4,186,058	4,200,077	4,661,178	282,218	914,273
APPL	015	576,786	279,916	217,957	319,595	143,407	67,947
O.HH	016	9,984	75,177	211,540	389,919	300,881	46,264
O.IND	017	155,144	413,615	362,188	1,064,035	817,281	539,730
FUEL	018	160,252	351,730	614,090	839,445	5,072,816	219,297
UTIL	019	29,218	5,155	7,504	705,099	105,301	469,264
CONST	020	40,706	50,590	14,666	274,891	12,471	16,451
HOTRES	021	0	3,569	0	48,682	1,428	83,748
TRANS	022	2,304	100,727	43,331	116,000	2,352	514
RE EST	023	0	7,818	2,316	2,172	0	19,708
PUB AD	024	0	0	0	0	0	0
EDUCAT	025	0	0	0	0	0	0
HEALT	026	0	0	0	0	0	0
O.SERV.	027	7,263,328	8,613,737	1,839,012	3,976,814	408,661	779,060
IT TTL	190	16,595,512	15,684,710	10,159,078	40,345,513	12,060,837	51,117,551
WAGES	201	6,329,395	9,424,538	4,112,116	7,500,151	4,030,985	4,367,049
SURPLS	202	52,813,547	30,486,965	24,986,002	35,729,075	12,052,352	7,956,403
DEPREC	203	963,119	911,018	1,073,782	1,843,982	1,567,461	343,417
ID TAX	204	102,152	144,575	59,313	311,818	63,830	125,395
VA TTL	209	60,208,213	40,967,096	30,231,213	45,385,026	17,714,628	12,792,264
COL CT	210	76,803,725	56,651,806	40,390,291	85,730,539	29,775,265	63,909,815

Transaction Table at Purchaser's Price (27 Sectors)
(Thousand Baht)

		CPFOOD	RICE	BEVER	TOBAC	O.FOOD	CLOTH
		007	008	009	010	011	012
PADDY	001	0	72,569,901	0	0	2,150	0
O.CROP	002	91,835	0	0	0	38,221,741	0
VGFR	003	5,444,282	0	134,202	0	289,663	0
O.AGR	004	454,426	0	558,447	1,597,500	8,637,914	17,942,688
FISH	005	16,370,479	0	0	0	2,040,122	0
SLAUG	006	2,569,827	0	0	0	593,268	3,779,481
CPFOOD	007	5,814,735	0	125,133	0	572,710	0
RICE	008	11,671	116,330	1,636,528	0	3,911,454	0
BEVER	009	5,811	20,712	3,383,339	51	22,874	0
TOBAC	010	819	819	396	2,939,634	3,810	0
O.FOOD	011	2,783,387	0	3,140,977	17,306	28,416,068	65,603
CLOTH	012	25,025	2,169,171	112,361	1,686	1,029,088	142,481,213
WPT	013	979,081	63,575	684,097	1,531,375	957,985	2,112,424
B IND	014	571,239	12,622	3,781,087	276,901	3,269,390	21,334,281
APPL	015	220,534	137,326	379,427	94,223	853,558	1,728,965
O.HH	016	189,457	26,220	186,818	7,001	928,962	2,248,063
O.IND	017	3,247,393	202,120	344,740	38,633	706,609	725,637
FUEL	018	913,287	215,467	817,163	42,523	1,349,211	3,240,998
UTIL	019	790,420	617,577	917,007	79,842	4,040,040	8,080,792
CONST	020	40,634	261,222	58,580	14,665	126,126	283,327
HOTRES	021	317,175	131,565	178,354	3,040	152,261	1,153,452
TRANS	022	79,649	87,571	536,786	4,627	97,095	611,689
RE EST	023	33,731	46,118	17,999	2,354	79,385	58,939
PUB AD	024	0	0	0	0	0	0
EDUCAT	025	0	0	0	0	0	0
HEALT	026	0	0	0	0	0	0
O.SERV.	027	1,360,694	936,659	1,722,308	92,801	3,797,066	3,482,871
IT TTL	100	42,315,591	77,614,975	18,695,749	6,744,162	100,098,550	209,330,423
WAGES	201	8,879,600	5,248,879	5,511,738	1,281,264	14,325,782	34,339,396
SURPLS	202	17,922,728	9,661,598	10,458,805	1,168,632	30,096,593	63,577,254
DEPREC	203	2,542,362	477,678	2,173,478	115,878	4,619,533	10,502,856
ID TAX	204	733,369	336,324	17,690,303	14,818,166	2,378,752	8,992,874
VA TTL	209	30,078,059	15,724,479	35,834,324	17,383,940	51,420,660	117,412,380
COL CT	210	72,393,650	93,339,454	54,530,073	24,128,102	151,519,210	326,742,803

ตาราง 77 (ต่อ)

Transaction Table at Purchaser's Price (27 Sectors)

		(Thousand Baht)					
		WPT	B IND	APPL	O.HH	O.IND	FUEL
		013	014	015	016	017	018
PADDY	001	136,029	0	0	126,750	0	0
O.CROP	002	20,711,275	4	0	0	0	0
VGFR	003	0	201	0	0	0	0
O.AGR	004	12,967,685	1,079,171	0	105,926	0	0
FISH	005	0	53,054	56,856	3,329	0	0
SLAUG	006	0	0	23,519	841,225	0	0
CPFOOD	007	0	0	0	0	0	0
RICE	008	2,984	57,771	0	0	0	0
BEVER	009	0	20,374	0	0	0	0
TOBAC	010	0	0	0	0	0	0
O.FOOD	011	122,126	2,902,256	16,440	33,811	0	11,432
CLOTH	012	2,680,261	1,293,495	697,505	1,894,555	1,162,011	10,486
WPT	013	29,483,340	3,014,666	4,148,993	2,241,856	9,063,776	31,783
B IND	014	7,854,883	66,540,505	32,211,470	9,862,707	40,209,168	35,328,831
APPL	015	1,225,548	2,612,422	51,803,966	270,979	11,428,173	43,810
O.HH	016	877,027	1,261,485	2,456,157	1,283,140	1,007,428	5,838
O.IND	017	1,164,680	1,783,046	6,792,797	149,949	49,949,955	41,513
FUEL	018	1,827,813	9,334,178	1,859,549	785,343	2,807,184	5,659,318
UTIL	019	3,479,368	6,393,189	4,283,836	920,110	3,278,827	2,298,251
CONST	020	494,647	422,003	208,546	82,107	204,246	20,756
HOTRES	021	293,590	731,338	992,192	87,925	615,915	151,780
TRANS	022	422,998	1,924,987	2,153,385	102,297	782,381	83,025
RE EST	023	123,431	217,971	552,710	11,070	214,542	12,973
PUB AD	024	0	0	0	0	0	0
EDUCAT	025	0	0	0	0	0	0
HEALT	026	0	0	0	0	0	0
O.SERV.	027	3,018,239	8,742,676	6,433,252	726,412	4,819,199	515,016
IT TTL	190	86,885,924	108,384,792	114,691,173	19,529,491	125,542,805	44,214,812
WAGES	201	12,566,993	24,581,077	21,920,431	3,982,258	18,649,510	970,357
SURPLS	202	24,130,021	55,514,230	38,291,624	6,119,556	34,114,838	2,719,539
DEPREC	203	4,011,944	12,039,039	5,640,224	1,853,013	5,360,236	1,910,230
ID TAX	204	3,287,588	7,239,549	5,111,516	1,518,002	5,178,175	21,275,482
VA TTL	209	43,996,546	99,373,895	70,963,795	13,472,829	63,302,759	26,875,588
COL CT	210	130,882,470	207,758,687	185,654,968	33,002,320	188,845,564	71,090,400

ตาราง 77 (ต่อ)

Transaction Table at Purchaser's Price (27 Sectors)

(Thousand Baht)

		UTIL	CONST	HOTRES	TRANS	RE EST	PUB AD
		019	020	021	022	023	024
PADDY	001	0	0	0	0	0	0
O.CROP	002	0	0	536,394	0	0	0
VGFR	003	0	0	8,254,331	14,472	0	0
O.AGR	004	0	737,310	2,776,506	1,585	2,410	0
FISH	005	0	0	6,532,342	0	0	0
SLAUG	006	0	0	25,226,285	1,340	0	0
CPFOOD	007	0	0	3,399,482	23,097	0	0
RICE	008	0	0	3,839,613	102,121	0	0
BEVER	009	0	0	19,221,597	1,076,408	59,045	0
TOBAC	010	0	0	2,194,854	0	0	0
O.FOOD	011	0	0	12,839,371	98,813	2,405	0
CLOTH	012	171,335	542,364	1,874,091	3,091,125	281,970	0
WPT	013	1,700,436	17,316,534	473,669	6,349,611	166,290	0
B IND	014	15,225,518	135,490,370	3,523,649	846,367	286,790	0
APPL	015	1,306,412	15,154,274	392,284	665,582	342,220	0
O.HH	016	157,510	4,555,626	1,117,254	226,860	114,475	0
O.JND	017	783,031	12,658,391	285,737	28,439,770	535,020	0
FUEL	018	4,570,075	3,733,618	2,419,021	62,947,383	672,515	0
UTIL	019	17,869,806	1,732,913	5,998,678	1,730,094	1,840,731	0
CONST	020	184,289	469,175	507,092	156,802	3,528,239	0
HOTRES	021	253,755	1,065,516	517,346	3,074,665	583,220	0
TRANS	022	670,551	14,597,385	303,390	9,591,898	298,840	0
RE EST	023	121,372	52,586	436,412	1,025,959	1,458,179	0
PUB AD	024	0	0	0	0	0	0
EDUCAT	025	0	0	0	0	0	0
HEALT	026	0	0	0	0	0	0
O.SERV.	027	1,539,529	14,203,766	3,125,638	6,514,471	1,801,341	0
IT TTL	190	44,553,619	222,309,828	105,795,036	125,978,423	11,973,690	0
WAGES	201	21,895,886	39,970,899	22,555,679	49,843,196	4,591,082	60,817,054
SURPLS	202	32,148,416	60,978,690	49,536,785	58,802,212	17,947,222	0
DEPREC	203	8,878,454	8,541,671	3,884,110	21,987,276	35,780,317	3,519,916
ID TAX	204	208,814	2,979,560	8,445,646	698,563	11,650,174	0
VA TTL	209	63,131,570	112,470,820	84,422,220	131,331,247	69,968,795	64,336,970
COL CT	210	107,685,189	334,780,648	190,217,256	257,309,670	81,942,485	64,336,970

ตาราง 77 (ต่อ)

Transaction Table at Purchaser's Price (27 Sectors)

		EDUCAT	HEALT	O.SERV.	IT TTL
		025	026	027	190
PADDY	001	915	0	45,902	77,647,339
O.CROP	002	0	0	22,441	60,858,669
VGFR	003	211,448	420,592	588,436	15,771,138
O.AGR	004	15,376	171,815	1,287,881	100,738,614
FISH	005	118,315	255,191	51,193	27,472,922
SLAUG	006	150,469	190,042	280,220	33,674,605
CPFOOD	007	71,006	47,933	424,900	10,483,512
RICE	008	184,266	168,102	2,578,307	18,408,599
BEVER	009	1,071	14,515	1,535,611	25,341,501
TOBAC	010	0	0	29,990	5,170,322
O.FOOD	011	234,199	509,044	2,174,598	72,206,013
CLOTH	012	48,480	877,303	8,596,650	171,039,327
WPT	013	2,470,485	259,917	10,925,637	94,699,444
B IND	014	395,728	5,573,354	4,831,209	406,861,037
APPL	015	236,313	667,344	7,124,654	98,293,632
O.HH	016	313,562	170,127	3,335,104	21,501,879
O.IND	017	149,279	274,769	2,691,466	114,316,528
FUEL	018	420,931	217,047	5,700,186	116,790,440
UTIL	019	1,516,701	1,191,295	11,684,301	80,065,319
CONST	020	427,675	383,124	1,452,074	9,735,104
HOTRES	021	75,458	60,084	13,043,447	23,619,505
TRANS	022	95,838	384,136	7,014,120	40,107,876
RE EST	023	0	15,527	593,145	5,106,417
PUB AD	024	0	0	0	0
EDUCAT	025	0	0	0	0
HEALT	026	0	0	0	0
O.SERV.	027	545,736	460,424	42,129,203	128,847,913
IT TTL	190	7,683,251	12,311,685	128,140,675	1,758,757,655
WAGES	201	52,103,992	11,741,193	134,275,948	585,816,448
SURPLS	202	2,966,666	7,582,002	266,607,984	954,369,739
DEPREC	203	1,009,214	2,081,695	27,502,471	171,134,374
ID TAX	204	-1,016,000	38,819	18,727,637	131,100,376
VA TTL	209	55,063,872	21,443,709	447,114,040	1,842,420,937
COL CT	210	62,747,123	33,755,394	575,254,715	3,601,178,582

ที่มา : กองบัญชีรายได้ประชาชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ

ภาคผนวก จ
แบบประเมินและแบบสัมภาษณ์

แบบประเมินชุดที่ 1

แบบประเมินความพึงพอใจของแหล่งท่องเที่ยว

ผู้ประเมิน : ชื่อ - สกุล ตำแหน่ง สำนัก เจ้าหน้าที่การท่องเที่ยว
 : ที่อยู่ หมู่ที่ นักธุรกิจ อื่น ๆ (ระบุ)

ตำบล	หมู่ที่	ชื่อแหล่งท่องเที่ยว	ลักษณะเด่นของ ทรัพยากร ท่องเที่ยว			การใช้ที่ดินและ สิ่งแวดล้อม (ความเหมาะสม)			การคมนาคมเข้าถึง แหล่งท่องเที่ยว (ระยะทางและ ความสะดวก)			จำนวน นักท่องเที่ยว		
			A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C
อ่างทอง	2	น้ำตกหินลาด												
	3	หาดหน้าทอน												
ลพบุรี	2	หาดทองขวาง												
คลองจั่น	4	เจดีย์แหลมสอ												
หน้าเมือง	2	น้ำตกหน้าเมือง												
มะเริ่ด	1	บ้านห้วยถนน												
	1	พระพุทธบาทจำลองเขาเลื้อย												
	1	วัดศิลาสูง												
	3	หาดละไม												
บ่อผุด	1	หาดบ่อผุด												
	2	หาดยายน้อย												
	3	หาดทองตะเคียน												
	3	หาดเลง												
	4	อ่าวบางรัก												
	4	อ่าวพระใหญ่												
	4	สำนักสงฆ์เกาะฟาน												
	5	หาดเชิงมน												
แม่น้ำ	6	กีฬาสันทราย												
	1	หาดแม่น้ำ												
	4	วัดหน้าพระลาน												
	2	อ่าวกาگی												

หมายเหตุ : A = มาก, สูง, ใกล้เคียง B = ปานกลาง C = น้อย, ต่ำ, ไกล

แบบประเมินชุดที่ 2

แบบประเมินความพร้อมด้านสิ่งแวดล้อมและความสะอาดในแหล่งท่องเที่ยว

ผู้ประเมิน : ชื่อ - สกุล ตำแหน่ง กำนัน ผู้ใหญ่ เจ้าหน้าที่การท่องเที่ยว
 : ที่อยู่ ตำบล หมู่ที่ นักธุรกิจ อื่น ๆ (ระบุ)

ตำบล	หมู่ที่	ชื่อแหล่งท่องเที่ยว	ที่พัก	อาหาร	ร้านค้าของ ที่ระลึกและ ร้านค้าทั่วไป	กิจกรรมสันทนาการ อื่น ๆ	โครงสร้างพื้นฐาน (ไฟฟ้า, ประปา, โทรศัพท์,
			A B C	A B C	A B C	A B C	A B C
อ่าวทอง	2	น้ำตกหินลาด					
	3	หาดหน้าทอง					
ลิปะน้อย	2	หาดทองยาง					
คลองงาม	4	เจดีย์แหลมสอ					
หน้าเมือง	2	น้ำตกหน้าเมือง					
มะเร็ต	1	บ้านหัวถนน					
	1	พระพุทธรูปจำลองเขาเจ็ดยักษ์					
	1	วัดศิลา					
	3	หาดละไม					
บ่อผุด	1	หาดบ่อผุด					
	2	หาดทรายน้อย					
	3	หาดทองเคเคียน					
	3	หาดเจียง					
	4	อ่าวขางรัก					
	4	อ่าวพระใหญ่					
	4	สำนักสงฆ์เกาะพาน					
	5	หาดเจียงมน					
แม่น้ำ	6	ถ้ำน้ำผุด					
	1	หาดแม่น้ำ					
	4	วัดหน้าพระลาน					
	6	อ่าวปาก					

หมายเหตุ : A = มาก, สูง, B = ปานกลาง C = น้อย, ต่ำ,

แบบประเมินชุดที่ 3

แบบประเมินความพร้อมด้านสภาพกายภาพ และโครงสร้างพื้นฐานของหมู่บ้าน ประเมินจากข้อมูลใน
ตาราง ผ.9 - ผ.13

ตำบล	หมู่ที่	ความพร้อมด้านสภาพกายภาพ						ความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน					
		ความหนาแน่นของ ครัวเรือนและของ ประชากรต่อพื้นที่			ความสะดวกของการ คมนาคมเข้าถึงถนน สายหลัก			การให้บริการ ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ ระบบ ระบายน้ำ ระบบกำจัด ของเสีย			การให้บริการด้าน การรักษาความปลอดภัย การรักษาพยาบาลและ บริการของสถาบันการเงิน		
		A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C
ลำปาง	1												
	2												
	3												
	4												
	5												
ลำปาง	1												
	2												
	3												
	4												
	5												
ลำปาง	1												
	2												
	3												
	4												
	5												
ลำปาง	1												
	2												
	3												
	4												
	5												
ลำปาง	1												
	2												
	3												
	4												
	5												
	6												
ลำปาง	1												
	2												
	3												
	4												
	5												
	6												
ลำปาง	1												
	2												
	3												
	4												
	5												
	6												

หมายเหตุ : A = สูง, มาก B = ปานกลาง C = ต่ำ, น้อย

เลขที่แบบสัมภาษณ์.....

แบบสัมภาษณ์ ชุดที่ 1 (ก)

แบบสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวชาวไทย

สถานที่สัมภาษณ์ () ท่าเรือหน้าทอน () ท่าเรือเฟอร์รี่ () สนามบิน

วันที่สัมภาษณ์...../...../..... ชื่อ-สกุล ผู้สัมภาษณ์.....

เริ่มสัมภาษณ์เวลา.....สิ้นสุดการสัมภาษณ์.....

1. การเดินทางในครั้งนี้นักท่องเที่ยวมีวัตถุประสงค์อะไร

- () 1. ท่องเที่ยว/พักผ่อน () 2. เยี่ยมญาติพี่น้อง/เพื่อนฝูง
 () 3. ธุรกิจ () 4. ราชการ
 () 5. ประชุม/สัมมนา () 6. อื่น ๆ (ระบุ).....

2. การเดินทางของท่านจัดโดยที่ท่านเองหรือจัดโดยที่ท่านและบุคคลอื่นหรือจัดโดยบริษัททัวร์

- () 1. จัดการเองและเดินทางคนเดียว โดยเสียค่าใช้จ่ายเป็นค่าพาหนะ
 ไป - กลับ เป็นเงิน.....บาท
 () 2. จัดการกันเองโดยมีเพื่อนร่วมเดินทาง.....คน (รวมตัวท่านเองด้วย)
 โดยเสียค่าใช้จ่ายเป็นค่าพาหนะไป - กลับ เป็นเงิน.....บาท/คน
 () 3. จัดโดยบริษัททัวร์ หรือผู้จัดทัวร์รายย่อย โดยมีผู้ร่วมเดินทาง.....คน
 (รวมทั้งตัวท่านเอง)

(ถ้าตอบข้อ 3. ถามข้อ 3. ถ้าตอบข้อ 1. และ 2. ข้ามไปถามข้อ 5.)

3. ท่านเสียค่าบริการให้แก่บริษัททัวร์ หรือผู้จัดทัวร์เป็นบริษัทเป็นเงินกี่บาท

โดยแยกเป็นผู้ใหญ่คนละ.....บาท เด็กคนละ.....บาท

ในกรณีที่แยกตอบไม่ได้ให้ตอบเป็นค่าเฉลี่ยของคน.....บาท

4. ค่าบริการที่ท่านจ่ายให้แก่บริษัททัวร์หรือผู้จัดทัวร์ได้รวมรายการใดบ้าง

- () 1. ค่าพาหนะไป - กลับ () 2. ค่าที่พัก
 () 3. ค่าพาหนะบนเกาะสมุย () 4. ค่าใช้จ่ายในการชมทัศนียภาพในเกาะ
 () 5. อื่น ๆ (ระบุ).....

5. ท่านได้พักค้างคืนบนเกาะสมุยหรือไม่ ค้างกี่คืน

- () 1. ไม่ค้าง
 () 2. ค้าง.....คืน

6. ในขณะที่พำนักรับนเคาะสมมุ ท่านใช้เวลาส่วนใหญ่ค้างคืนในสถานที่ใด
 () 1. โรงแรม/บังกะโล () 2. เรือนรับรอง
 () 3. บ้านเพื่อน/บ้านญาติ () 4. อื่น ๆ (ระบุ).....
7. ในขณะที่พำนักรับนเคาะสมมุ ท่านได้เสียค่าใช้จ่ายรวมประมาณ.....บาท
 เป็นค่าใช้จ่ายสำหรับคนกี่คน.....คน (รวมทั้งตัวท่านด้วย)
 เป็นค่าใช้จ่ายของท่านคนเดียว.....บาท
 (ไม่รวมค่าใช้จ่ายเดินทางไป - กลับ และค่าบริการที่จ่ายให้แก่บริษัททัวร์ในข้อ 3.)
8. ในขณะที่พำนักรับนเคาะสมมุ ท่านเสียค่าใช้จ่ายจำแนกตามรายการต่อไปนี้
 เป็นเงินกี่บาท/ต่อคน)

	จำนวนเงินที่ใช้จ่ายโดยครง		จำนวนเงินที่จ่ายผ่านทัวร์	
	วันละ (บาท)	รวมทั้งหมก (บาท)	วันละ (บาท)	รวมทั้งหมก (บาท)
() 1. ค่าที่พัก				
() 2. ค่าอาหาร - เครื่องดื่ม				
() 3. ค่าพาหนะบนเคาะสมมุ				
() 4. ค่าชมทัศนียภาพ				
() ความงามทัศนียภาพ โดย ผู้นำเที่ยวชาวท้องถิ่น				
() ความงามที่ช้กับยานพาหนะ				
() ค่าเช่ารถ/เรือและ เครื่องยนค่าง ๆ				
() 5. ค่าใช้จ่ายเพื่อการบันเทิงและ พักผ่อน				
() การแสดงชนบธรรมเนียม ประเพณีของชาวท้องถิ่น				
() พักคนตรี				
() ในที่คลับ/กิสโกเทค				
() อื่น ๆ (ระบุ)				
() 6. ค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้าต่างๆ				
() 7. ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ (ระบุ)				

9. กรุณาระบุค่าใช้จ่ายที่ท่านจ่ายในการซื้อสินค้าในเกาะสมุยในการเดินทางครั้งนี้
แยกตามรายการต่อไปนี้

	จำนวนเงิน	%
ผลิตภัณฑ์จากทะเล/จากมะพร้าว/วัสดุท้องถิ่นอื่น ๆ		
ผ้าไหมและผลิตภัณฑ์จากผ้าไหม		
ผ้าฝ้ายและผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้าย		
เสื้อผ้าสำเร็จรูป		
สิ่งของอื่น ๆ		
ผลิตภัณฑ์จากหนัง		
รองเท้า		
เหล้า มูทรี		
เครื่องสำอางค์ น้ำหอม		
อัญมณี		
วิทยุ โทรทัศน์ เครื่องคิดเลข		
กล้องถ่ายรูป		
นาฬิกาปลุก		
สมุด หนังสือ เครื่องเขียน		
ของเล่น เกมส		
สินค้าใช้ในครัวเรือน		
เฟอร์นิเจอร์		
ไม้และงานช่างแกะสลัก		
ไฟฉาย มีดโกน		
อื่น ๆ (ระบุ).....		

10. ในขณะที่ท่านพักบนเกาะสมุย ท่านใช้จ่ายเงินในลักษณะใด (ตอบโดยจกสำคัญกับความสำเร็จ)

	สำคัญ	%
() 1. เงินสด		
() 2. คราวฟท์		
() 3. เช็คเดินทาง		
() 4. บัตรเครดิต		

11. ท่านจึ้ค่ากับสิ่งต่อไปนี้ในเกาะสมุยในระดับใด

กำหนดให้	ก็มาก = 5	ไม่กี่ = 2
	ก็ = 4	แย่มาก = 1
	น่าพอใจ = 3	ไม่ค่อย = 0

() ประชาชน	() ภาษา
() แหล่งท่องเที่ยว	() ความสะดวกของท่าเรือ
() ความสะดวกของสนามบิน	() ความสะอาดบนเกาะ
() ความสะดวกเรื่องที่พัก	() การบริการในโรงแรม
() บริการการคมนาคมบนเกาะ	() อาหารในภัตตาคาร/ร้านอาหาร
() การบริการในภัตตาคาร	() ความสะดวกและการบริการในร้านค้า
() บริการของบริษัทตัวแทนท่องเที่ยว	() การซื้อสินค้าต่าง ๆ
() การแสดงเกี่ยวกับวัฒนธรรม	() การให้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
() มัคคุเทศก์/ผู้นำเที่ยว	() การพักผ่อนหย่อนใจกลางแจ้ง
	() การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเกาะสมุย

12. ท่านจึ้ค่ากับความประทับใจต่อกิจการต่าง ๆ ในข้อ 11 ในเกาะสมุยอย่างไร

จงระบุความประทับใจในสามอันดับแรก

- 1.....
- 2.....
- 3.....

13. ท่านจะกลับมาเที่ยวที่เกาะสมุยอีกหรือไม่ เพราะอะไร

1. ไม่กลับ เพราะ.....
2. กลับ เพราะ.....

14. ปัจจุบันท่านมีอายุ..... ปี
15. กรุณาระบุสถานภาพสมรสของท่านในปัจจุบัน
- () 1. โสด () 2. สมรสแล้วอยู่ด้วยกัน
- () 3. สมรสแล้วแยกกันอยู่/ม่าย /หย่าร้าง
16. ที่อยู่ปัจจุบันของท่านคือจังหวัด.....
17. ปัจจุบันท่านประกอบอาชีพอะไร
- () 1. ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ () 2. พนักงานในธุรกิจเอกชน
- () 3. ประกอบธุรกิจส่วนตัว () 4. แม่บ้าน
- () 5. นักศึกษา () 6. อื่น ๆ (ระบุ).....
18. ท่านมีรายได้ (ก่อนหักภาษีเงินได้ส่วนบุคคล) เดือนละประมาณ.....บาท

บันทึกข้อสังเกตเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

เพศ : () 1. ชาย () 2. หญิง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เลขที่แบบสัมภาษณ์.....

แบบสัมภาษณ์ ชุด 1 (ข)

แบบสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

สถานที่สัมภาษณ์ () ท่าเรือหน้าทอน () ท่าเรือเฟอร์รี่ () สนามบิน () อื่นๆ.....
 วันที่สัมภาษณ์...../...../..... ชื่อ-สกุล ผู้สัมภาษณ์.....
 เริ่มสัมภาษณ์..... สิ้นสุดการสัมภาษณ์.....

Interview Form for the 1992 International Visitor

1. What is the main purpose of your visit to Ko Samui ?

- () 1. Pleasure/Vacation () 2. Visiting relatives/friends
 () 3. Business () 4. Convention/Conference/Exhibition
 () 5. Other (specify).....

2. Are you in Ko Samui by yourself alone, by yourself with other or on a package/inclusive tour (ie, a tour in which at least access/fares and accommodation are included in the price paid for the tour before departure) ?

- () 1. By yourself alone
 () 2. By yourself with other (ie, spouse, family and children, relatives, friends, business associates). Record number of people traveling with you.....(including yourself)
 () 3. On package/inclusive tour. Record number of people travel with your group.....(including yourself)

(If on package/inclusive tour, continue ; Other go to Q.5)

3. What is the price of the tour per adult/per child ?

Price per adult.....

Price per child.....

(If respondent cannot provide price per adult/per child, record the overage price of the package/inclusive tour)

Average price of package/inclusive tour.....

4. What items are included in the price of the tour ?

- () 1. International air fares () 2. Accommodations
 () 3. Local transport () 4. Sightseeing
 () 5. Other (specify).....

5. Did you stay over night in Ko Samui ?

- () 1. No
 () 2. Yes, Record number of nights you stayed in Ko Samui.....

6. What type of accommodation did you use for the most part of your stay in Ko Samui ?

- () 1. Hotel/Bungalow () 2. Guest house
 () 3. Home of friend/relative () 4. Other (specify).....

7. How much did you/your family/your party spend in Ko Samui on this visit ? (Exclude international fares and the cost of the package/inclusive tour in Q.3)

Total amount spent in own currency

(indicate currency).....

Total amount spent in local currency.....

How many people, including yourself, did this Total

cover?.....

Amount spent for yourself.....

8. How much in total did you/your family/your party spend on the following items in Ko Samui ?

	Direct Spent		Spent to tour operator	
	per day	total	per day	total
() 1. Accommodation				
() 2. Food and Beverage				
() 3. Local Transport				
() 4. Sightseeing				
() sightseeing by domestic tour operators				
() petrol cost				
() rent a car, boat and motor bike				
() 5. Entertainment				
() Culture show				
() Music				
() Night club/Discotheque				
() Other (specify).....				
() 6. Shopping				
() 7. Other (specify).....				
.....				

9. Could you please listing the things you purchased in Ko Samui on the trip ?

	Amount (indicate currency)	%
Products from marine /coconut/local material		
Silk and Silk Products		
Cotton and Cotton Products		
Wearing Apparel (tailored & ready made)		
Textile		
Leather goods		
Footwear		
Whiskey, Cigarette		
Cosmetics, Perfumes		
Jewelry		
Radio, Television, Calculator		
Camera		
Watch Clock, Other Time - Piece		
Books, Stationery		
Toys & Games		
Household Goods		
Furniture		
Wood & Ivory Carving		
Pewterware		
Lighters, Shavers		
Other (specify).....		

10. In which form did you spend while you stay in Ko Samui ? Answer by ranking

	Ranking	%
() 1. Cash		
() 2. Drafts		
() 3. Traveller cheque		
() 4. Credit card		

11. How would you rate the following items in Ko Samui ?

Given that : Excellent = 5 Poor = 2

Good = 4 Very poor = 1

Satisfactory = 3 No response = 0

() People	() Languages
() Tourist Spot	() Port Facilities
() Air Port Facilities	() Sanitary Cleanliness
() Hotel Facilities	() Hotel Services
() Local Transport Services	() Food in Restaurants
() Restaurants Services	() Shopping Facilities & Services
() Service of Travel Agency	() Tourist Information
() Culture show	() Night Entertainment
() Tourist Guides	() Advertisements on Koh Samui

12. How would you rate the impression on the items in Q. 11 in

Ko Samui ? Specify for three ranks.

- 1.....
- 2.....
- 3.....

13. Will you return to Ko Samui or not ? Specify the reason for returning.

1. No Because.....
-
2. Yes Because.....
-

14. What is your age ? Record age.....years

15. What is your marital status ?

- () 1. Single () 2. Married () 3. Widowed/separated/
divorced

16. In which country do you live ? Record country.....

17. What is your occupation ?

- () 1. Professional/Technical () 2. Business/Manager/Executive
() 3. Government/International Organization
() 4. Clerical () 5. Sales
() 6. Military/Armed Forces () 7. Manual Worker
() 8. Retired () 9. Student
() 10. Housewife () 11. Other (specify).....
() 12. Unemployed

18. What is your yearly personal income before taxes ?

- () 1. Less than US \$ 2,000 () 2. US \$ 2,000 - 2,999
() 3. US \$ 3,000 - 3,999 () 4. US \$ 4,000 - 4,999
() 5. US \$ 5,000 - 9,999 () 6. US \$ 10,000 - 29,999
() 7. US \$ 30,000 - 49,999 () 8. US \$ 50,000 - 69,999
() 9. US \$ 70,000 - 99,999 () 10. US \$ 100,000 - 129,999
() 11. US \$ 130,000 - 159,999 () 12. US \$ 160,000 and above

Note about respondent

Sex : () Male () Female

เลขที่แบบสัมภาษณ์.....

แบบสัมภาษณ์ ชุดที่ 2

แบบสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทน

ที่อยู่ให้สัมภาษณ์ บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....
 วันที่สัมภาษณ์...../...../.....ชื่อ-สกุล ผู้สัมภาษณ์.....
 เริ่มสัมภาษณ์เวลา.....สิ้นสุดการสัมภาษณ์เวลา.....

1. ท่านอยู่ในเกาะสมุยรวมกี่ปี.....ปี
2. ภูมิลำเนาเดิมของท่านคือ
 - () เกาะสมุย
 - () ย้ายมาจากที่อื่น (ระบุ)
 - () อำเภออื่น ๆ (ระบุ).....จังหวัดสุราษฎร์ธานี
 - () อำเภอ.....จังหวัด.....ประเทศไทย
 - () ประเทศอื่น ๆ (ระบุ).....
 ท่านย้ายเข้าเกาะสมุยเพราะเหตุใด.....

3. สมาชิกในครัวเรือนของท่านมีจำนวนรวมทั้งหมกกี่คน.....คน
 (นับเฉพาะผู้ที่อาศัยอยู่รวมกันในปัจจุบัน)
4. สมาชิกในครัวเรือนที่มีอายุในวัยทำงาน (13 ปีขึ้นไป) มีจำนวนกี่คน.....คน
5. สมาชิกในครัวเรือนที่กำลังศึกษาในระบบโรงเรียนมีจำนวนกี่คน.....คน
6. สมาชิกในครัวเรือนที่มีงานทำในปัจจุบันมีจำนวนกี่คน.....คน

[illegible]

8. ท่านและสมาชิกในครัวเรือนมีค่าใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีพประจำวันในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534 วันละหรือเดือนละปีละกี่บาท แยกเป็นรายการได้ดังนี้
(โปรดถามค่าใช้จ่ายในปี พ.ศ. 2530 ให้ครบทุกรายการแล้วจึงถามค่าใช้จ่ายในปี พ.ศ. 2534)

	ปี พ.ศ. 2530 (บาท)	ปี พ.ศ. 2534 (บาท)
() ค่าอาหารและเครื่องดื่ม วันละ		
() ค่าบุหรี่ยาสูบและเครื่องดื่มประเภทแอลกอฮอล์ วันละ		
() ค่าเครื่องนุ่งห่ม เฉลี่ยปีละ		
() ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าแก๊สหุงต้ม เดือนละ		
() ค่าซ่อมแซมบ้านที่อยู่อาศัย ปีละ		
() ค่าพาหนะ บริการขนส่ง เดือนละ		
() ค่าใช้จ่ายในการรักษาสุขภาพและบริการส่วนบุคคล (เช่น ค่าหมอ ค่ายา ค่าศัลยกรรม ฯ) เดือนละ		
() ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา การฝึกอบรม ปีละ		
() ค่าใช้จ่ายเพื่อการได้มาซึ่งข่าวสารและการบันเทิง (เช่น ค่าหนังสือพิมพ์ ค่าวิทยุ ฯ) ปีละ		
() ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เดือนละ		

9. ท่านและสมาชิกในครัวเรือนมีค่าใช้จ่ายในการผลิตในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534 ปีละกี่บาท แยกเป็นรายการดังนี้ (โปรดถามค่าใช้จ่ายในปี พ.ศ. 2530 ให้ครบทุกรายการแล้วจึงถามค่าใช้จ่ายในปี พ.ศ. 2534)

	ปี พ.ศ. 2530 (บาท)	ปี พ.ศ. 2534 (บาท)
() ค่าใช้จ่ายในการผลิตหรือการประกอบอาชีพหลัก ปีละ		
() ค่าใช้จ่ายในการผลิตหรือการประกอบอาชีพรอง ปีละ		

(ตัวอย่างค่าใช้จ่ายในการผลิตหรือการประกอบอาชีพต่าง ๆ ค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพทำสวนมะพร้าว ไร่แก่ง ค่าพันธุ์มะพร้าว ค่าปุ๋ย ค่าจ้างเก็บ และค่าขนส่งฯ ค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพเป็นเจ้าของร้านค้าโลว์หรือร้านอาหาร ไร่แก่ง ค่าจ้างผู้จัดการ ค่าจ้างแม่ครัว ค่าจ้างพนักงานเสิร์ฟ ค่าน้ำ ค่าไฟ และค่าอาหารสดฯ)

10. ท่านและสมาชิกในครัวเรือนเคยทำอาชีพหลักเกี่ยวกับการท่องเที่ยวมาก่อนหรือไม่ เป็นงานประเภทใด เคยทำมาเป็นระยะเวลาานกี่ปี ปัจจุบันท่านยังทำงานนี้อยู่หรือไม่

	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5
() ไม่เคย					
() เคยทำงานเกี่ยวกับ					
() งานมัคคุเทศก์/งานในธุรกิจนำเที่ยว					
- คิดเป็นระยะเวลาานกี่ปี					
- ปัจจุบันยังทำงานนี้อยู่หรือไม่					
() งานในโรงแรม/ที่พัก					
- คิดเป็นระยะเวลาานกี่ปี					
- ปัจจุบันยังทำงานนี้อยู่หรือไม่					
() งานในร้านอาหาร-เครื่องดื่ม					
- คิดเป็นระยะเวลาานกี่ปี					
- ปัจจุบันยังทำงานนี้อยู่หรือไม่					
() งานให้บริการด้านยานพาหนะ/ตัว					
- คิดเป็นระยะเวลาานกี่ปี					
- ปัจจุบันยังทำงานนี้อยู่หรือไม่					
() การจำหน่ายของที่ระลึก					
- คิดเป็นระยะเวลาานกี่ปี					
- ปัจจุบันยังทำงานนี้อยู่หรือไม่					
() อื่น ๆ (ระบุ).....					
- คิดเป็นระยะเวลาานกี่ปี					
- ปัจจุบันยังทำงานนี้อยู่หรือไม่					

11. ท่านรับฟังวิทยุ/ชมโทรทัศน์/อ่านหนังสือพิมพ์ นิตยสารและสิ่งพิมพ์บ่อยแค่ไหน

	วิทยุ	โทรทัศน์	น.ส.พ. และอื่น ๆ
() 1. ทุกวัน			
() 2. เกือบทุกวัน (5 - 6 วัน/สัปดาห์)			
() 3. 3 - 4 วัน/สัปดาห์			
() 4. 1 - 2 วัน/สัปดาห์			
() 5. น้อยกว่านั้น			
() 6. ไม่ฟัง/ไม่ชม และไม่อ่านเลย			

12. ท่านชอบรายการใดบ้าง ชอบมากน้อยแค่ไหน (ตอบโดยระบุตามลำดับความชอบ)

	ลำดับความชอบ		
	วิทยุ	โทรทัศน์	น.ส.พ. และอื่น ๆ
() 1. ข่าว/ความรู้/สารคดีทั่วไป			
() 2. รายการเกี่ยวกับสุขภาพ			
() 3. รายการศึกษา			
() 4. บันเทิง/ละคร/ลิเก/เกมส์โชว์/เพลงฯ)			
() 5. อื่น ๆ (ระบุ).....			
.....			

13. ท่านและสมาชิกในครัวเรือนได้รับข่าวสารเกี่ยวกับแหล่งในการประกอบอาชีพในธุรกิจการท่องเที่ยวจากสื่อประเภทใดมากที่สุด

- () วิทยุ () โทรทัศน์
() หนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ () บุคคล (ระบุ).....
() อื่น ๆ (ระบุ).....

14. ท่านและสมาชิกในครัวเรือนได้รับข่าวสารเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และผลเสียของการท่องเที่ยวจากสื่อประเภทใดน้อยที่สุด

- () วิทยุ () โทรทัศน์
() หนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ () บุคคล (ระบุ).....
() อื่น ๆ (ระบุ).....

15. ท่านและสมาชิกในครัวเรือนเคยเดินทางไปต่างประเทศสมุหหรือไม่ บ่อยเพียงใด

คนที่	ไม่เคย	เคย (ระบุจำนวนครั้งต่อปี)	หมายเหตุ
1			
2			
3			
4			
5			

16. ท่านและสมาชิกในครัวเรือนได้รับการศึกษาขั้นสูงสุดจากระบบโรงเรียนในระดับใด สาขาวิชาใด และปี พ.ศ.ใด

คนที่ 1 (ผู้ให้สัมภาษณ์)

วุฒิการศึกษา/ระดับที่กำลังศึกษา.....

สาขาวิชาที่ศึกษา.....ปี พ.ศ.ที่สำเร็จการศึกษา.....

คนที่ 2

วุฒิการศึกษา/ระดับที่กำลังศึกษา.....

สาขาวิชาที่ศึกษา.....ปี พ.ศ.ที่สำเร็จการศึกษา.....

คนที่ 3

วุฒิการศึกษา/ระดับที่กำลังศึกษา.....

สาขาวิชาที่ศึกษา.....ปี พ.ศ.ที่สำเร็จการศึกษา.....

คนที่ 4

วุฒิการศึกษา/ระดับที่กำลังศึกษา.....

สาขาวิชาที่ศึกษา.....ปี พ.ศ.ที่สำเร็จการศึกษา.....

คนที่ 5

วุฒิการศึกษา/ระดับที่กำลังศึกษา.....

สาขาวิชาที่ศึกษา.....ปี พ.ศ.ที่สำเร็จการศึกษา.....

17. ท่านและสมาชิกในครัวเรือนได้นำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาในระบบโรงเรียนมาใช้

ประโยชน์ในการทำงานหรือไม่ เพราะเหตุใด

() ใช่ประโยชน์

() ไม่ได้ใช้ประโยชน์

เพราะ.....

.....

.....

.....

18. ท่านคิดว่าการศึกษาในสาขาใดมีประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพในธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว
(ตอบโดยการระบุลำดับความสำคัญของประโยชน์ที่ได้รับ)

ลำดับที่

มัณฑนศิลป์/นำเที่ยว
 ธุรกิจโรงแรมที่พัก
 ประวัติศาสตร์
 ภาษาอังกฤษ
 บริหารธุรกิจ/บัญชี/เลขา/ตลาด
 การผลิตของที่ระลึก
 การผลิตผลิตภัณฑ์เกษตรประเภทอาหาร
 อื่น ๆ (ระบุ).....

19. ท่านคิดว่าการศึกษาต่อจากระดับประถมศึกษาที่มีประโยชน์ต่อการมีงานทำในธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534 หรือไม่ เพราะเหตุใด (ตอบโดยการระบุลำดับความสำคัญของคำตอบ)
 (โปรดถามรายละเอียดในปี พ.ศ. 2530 ให้ครบทุกรายการแล้วจึงถามรายละเอียดในปี พ.ศ. 2534

	ลำดับความสำคัญ	
	ปี พ.ศ. 2530	ปี พ.ศ. 2534
() ไม่มีประโยชน์		
เพราะ () จบชั้นประถมก็มีงานทำ		
() ถ้าเรียนต่อก็ไม่มีรายได้		
() เรียนจบชั้นสูง ๆ แล้วไม่มีงานทำ		
() ความรู้ที่ได้รับนำมาใช้ไม่ได้/ใช้ได้น้อย		
() อื่น ๆ (ระบุ).....		
() มีประโยชน์		
เพราะ () มีโอกาสได้งานทำมากขึ้น		
() มีงานทำในตำแหน่งที่ดีขึ้น		
() ได้รับค่าจ้างสูงขึ้น		
() รายได้ไม่ใช่ออกนอกท้องถิ่น		
() อื่น ๆ (ระบุ).....		

20. ท่านประสงค์จะให้หัวหน้าและสมาชิกในครัวเรือนศึกษาต่อถึงระดับใด สาขาใด
 เพราะเหตุใด
 (โปรดถามรายละเอียดในปี พ.ศ. 2530 ให้ครบทุกรายการ แล้วจึงถามรายละเอียด
 ในปี พ.ศ. 2534

		ปี พ.ศ. 2530	ปี พ.ศ. 2534
<u>ระดับ</u>	มัธยมต้น		
	มัธยมปลาย		
	อาชีวศึกษา		
	ปริญญาตรี		
	สูงกว่าปริญญาตรี		
	อื่น ๆ (ระบุ).....		
<u>สาขาวิชา</u>	(ระบุ).....		
			
<u>เหตุผล</u>	(ระบุ).....		
			

21. ท่านประสงค์ให้ตนเองและสมาชิกในครัวเรือนได้รับความรู้ในสาขาวิชาใดจากระบบ
 โรงเรียน (ตอบเรียงตามลำดับความสำคัญของสาขาวิชาที่ต้องการ)

1. สาขาวิชา.....
2.
3.
4.

22. ท่านและสมาชิกในครัวเรือนเคยทราบว่ามีการอบรมเรื่องนี้อยู่หรือไม่

	ทราบ	ไม่ทราบ
กลไกรวม		
บุคคลทั่ว		
ประมง		
จักสาน/ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากวัสดุท้องถิ่น		
มัลติเพล็กซ์		
ธุรกิจโรงแรม/ที่พัก		

ถ้าทราบให้ตามข้อในข้อ 23 ถ้าไม่ทราบข้ามไปถามข้อ 26

ถ้าทราบให้ถามต่อในข้อ 23 ถ้าไม่ทราบข้ามไปถามข้อ 26

23. ท่านและสมาชิกในครัวเรือนเคยได้รับการอบรมในเรื่องดังกล่าวในข้อ 22 หรือไม่

() เคย

() ไม่เคย

24. ท่านและสมาชิกในครัวเรือนเคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับเรื่องใด จำนวนกี่ครั้ง ครั้งละกี่วัน จากหน่วยงานใด

คนที่.....

เคยได้รับการอบรมในค่าน.....รวม.....ครั้ง

ระยะที่อบรมในแต่ละครั้ง.....วัน หน่วยงานที่จัดอบรม.....

.....

คนที่.....

เคยได้รับการอบรมในค่าน.....รวม.....ครั้ง

ระยะที่อบรมในแต่ละครั้ง.....วัน หน่วยงานที่จัดอบรม.....

.....

คนที่.....

เคยได้รับการอบรมในค่าน.....รวม.....ครั้ง

ระยะที่อบรมในแต่ละครั้ง.....วัน หน่วยงานที่จัดอบรม.....

.....

25. ท่านและสมาชิกในครัวเรือนที่ได้รับการอบรมในค่านดังกล่าวได้นำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมมาใช้อย่างไรในการทำงานหรือไม่ เพราะเหตุใด

	ใช่ประโยชน์	ไม่ได้ประโยชน์	เหตุผล
นิสัยกรรม			
นิสัยตัว			
ประมง			
จักสาน/ผลิตของที่ระลึกจากวัสดุในท้องถิ่น			
วิถีชุมชน			
ธุรกิจโรงแรม/ที่พัก			
อื่น ๆ (ระบุ).....			

26. ท่านคิดว่าการอบรมในสาขาใดมีประโยชน์ที่มีประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพในธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว (ตอบโดยการระบุลำดับความสำคัญจากน้อยของประโยชน์)

ลำดับที่

มัคคุเทศก์/นำเที่ยว	
ธุรกิจโรงแรม/ที่พัก	
ประวัติศาสตร์	
ภาษาอังกฤษ	
บริหารธุรกิจ/บัญชี/เลขานุการ/การตลาด	
การบริการของที่พัก	
การบริการผลิตภัณฑ์ประเภทอาหาร	
อื่น ๆ (ระบุ).....	

27. ท่านคิดว่าความรู้ที่ได้รับจากการอบรมในค่านักกล่าวมีประโยชน์ในการประกอบอาชีพในธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534 หรือไม่ เพราะเหตุใด
(ตอบโดยระบุลำดับความสำคัญของคำตอบ)
(โปรดถามรายละเอียดในปี พ.ศ. 2530 ให้ครบทุกรายการแล้วจึงถามรายละเอียดในปี พ.ศ. 2534)

	ลำดับความสำคัญ	
	ปี พ.ศ. 2530	ปี พ.ศ. 2534
() ไม่มีประโยชน์		
เพราะ () ไม่อบรมก็ทำงานทำ		
() อบรมแล้วก็ไม่ทำงานทำ		
() ความรู้ที่ได้รับนำมาใช้ไม่ได้/ใช้ได้น้อย		
() อื่น ๆ (ระบุ).....		
() มีประโยชน์		
เพราะ () มีโอกาสได้งานทำมากขึ้น		
() มีงานทำในตำแหน่งที่ดีขึ้น		
() ได้รับค่าจ้างสูงขึ้น		
() รายได้ไม่ไหลออกนอกท้องถิ่น		
() อื่น ๆ (ระบุ).....		

28. ท่านประสงค์จะให้หัวหน้าและสมาชิกในครัวเรือนได้รับการอบรมหรือไม่ เพราะเหตุใด
(ตอบโดยระบุลำดับความสำคัญของคำตอบ)
(โปรดถามรายละเอียดในปี พ.ศ. 2530 ให้ตรงทุกรายการแล้วจึงถามรายละเอียดในปี พ.ศ. 2534

	ลำดับความสำคัญ	
	ปี พ.ศ. 2530	ปี พ.ศ. 2534
() ไม่ต้องการอบรม		
เพราะ () ไม่อบรมก็มีงานทำ		
() อบรมแล้วก็ไม่มีการทำ		
() ความรู้ที่ได้รับนำมาใช้ไม่ได้/		
ใช้ได้น้อย		
() เสียเวลา/ไม่มีเวลา		
() เสียเงิน/ค่าใช้จ่ายแพง/		
ไม่คุ้ม		
() อื่น ๆ (ระบุ).....		
() ต้องการอบรม		
เพราะ () มีโอกาสทำงานมากขึ้น		
() มีงานทำในตำแหน่งที่ดีขึ้น		
() ได้รับค่าจ้างสูงขึ้น		
() อื่น ๆ (ระบุ).....		

29. ถ้ามีการจัดอบรมในช่วงวันหยุดทำงานประจำ ท่านและสมาชิกในครัวเรือนจะเข้ารับการอบรมหรือไม่ เพราะเหตุใด

- () อบรม
() ไม่อบรม
- เพราะ () ต้องการพักผ่อน
- () เสียหายเงินค่าอบรม/ไม่มีเงินค่าอบรม
- () ไม่ได้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพ
- () หน่วยงานพิเศษ/ขาดรายได้พิเศษ
- () อื่น ๆ (ระบุ).....
-

30. ถ้ามีการจัดอบรมในวันหยุดจากการทำงานประจำและไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการอบรม ท่านจะเข้าร่วมการอบรมหรือไม่ เพราะเหตุใด

() อบรม

() ไม่อบรม

เพราะ () ต้องการพักผ่อน

() ไม่ได้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพ

() ต้องทำงานพิเศษ/ขาดรายได้พิเศษ

() อื่น ๆ (ระบุ).....

31. ท่านประสงค์จะให้ตนเองและสมาชิกในครัวเรือนได้รับการอบรมในสาขาวิชาใด ครั้งละกี่วันจากหน่วยงานให้บริการการศึกษาที่ไม่ใช่โรงเรียน(ตอบเรียงตามลำดับความสำคัญของสาขาวิชาที่ขอยกการ)

สาขาวิชา	ระยะเวลา ที่จัดอบรม (วัน)	หน่วยงานที่จัดอบรม
1.....		
2.....		
3.....		

32. ท่านและสมาชิกในครัวเรือนมีความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อการติดต่อสื่อสารในระดับใด

คนที่	ลักษณะของความสามารถ	ระดับความสามารถ					
		ปี พ.ศ.2530			ปี พ.ศ.2534		
		สูง	ปานกลาง	ต่ำ	สูง	ปานกลาง	ต่ำ
1	อ่าน						
	เขียน						
	พูด						
2	อ่าน						
	เขียน						
	พูด						
3	อ่าน						
	เขียน						
	พูด						
4	อ่าน						
	เขียน						
	พูด						
5	อ่าน						
	เขียน						
	พูด						

33. ปัจจุบันท่านและสมาชิกในครัวเรือนมีความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อการ
ติดต่อสื่อสารสูงขึ้นจากปี พ.ศ.2530 หรือไม่เพราะเหตุใด

	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5
() ไม่สูงขึ้น					
เพราะ () ไม่มีโอกาสได้ใช้ภาษา ต่างประเทศ					
() มีโอกาสใช้ภาษาต่างประเทศน้อย					
() ไม่กล้าพูด/อาย/ไม่มั่นใจ/กตัญญู					
() งานที่ทำไม่เกี่ยวข้องกับชาว ต่างประเทศ					
() อื่น ๆ (ระบุ).....					
() สูงขึ้น					
เพราะ () มีโอกาสได้ใช้ภาษาต่างประเทศ					
() ต้องพูดเพื่อประโยชน์ในการค้า					
() งานที่ทำเกี่ยวข้องกับชาว ต่างประเทศ					
() อื่น ๆ (ระบุ).....					

34. การพัฒนาการท่องเที่ยวในเกาะสมุยได้ช่วยให้ท่านและสมาชิกในครัวเรือนมีความรอบรู้
ในเรื่องต่าง ๆ เพิ่มขึ้นจากเดิมหรือไม่ ในเรื่องใด.
- () 1. ไม่มีความรอบรู้เพิ่มขึ้น
- () 2. มีความรอบรู้เพิ่มขึ้นในเรื่อง.....
-
35. การพัฒนาการท่องเที่ยวในเกาะสมุยได้ช่วยให้ท่านและสมาชิกในครัวเรือนมีทัศนะใน
เรื่องต่าง ๆ ไปจากเดิมหรือไม่ ในเรื่องใด
- () 1. ไม่มีทัศนะแตกต่างจากเดิม
- () 2. มีทัศนะแตกต่างจากเดิมในเรื่อง.....
-

แบบสัมภาษณ์ ชุดที่ 3

แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารหรือตัวแทนหน่วยธุรกิจเอกชน

ชื่อสถานประกอบการ.....ประเภทสถานประกอบการ.....
 ที่ตั้งสถานประกอบการ เลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....
 วันที่สัมภาษณ์...../...../.....ชื่อ-สกุล ผู้สัมภาษณ์.....
 เริ่มสัมภาษณ์เวลา.....สิ้นสุดการสัมภาษณ์เวลา.....

- ท่านเป็นเจ้าของสถานประกอบการใช่หรือไม่
 () ใช่, ภูมิลำเนาของท่านอยู่ที่.....
 () ไม่ใช่, ภูมิลำเนาของเจ้าของสถานประกอบการอยู่ที่.....
- ในสถานประกอบการของท่านมีบุคลากรรวมทั้งหมด.....คน (รวมผู้ให้สัมภาษณ์)
 เพศชาย.....คน เพศหญิง.....คน
- ปัจจุบันบุคลากรแต่ละคนในสถานประกอบการของท่านมีคุณสมบัติอย่างไรในเรื่องต่อไปนี้

คนที่	เพศ	อายุ	ภูมิลำเนา	วุฒิการศึกษา (ระดับ/สาขา)	ระดับงาน/ตำแหน่ง ที่รับผิดชอบ	ระยะเวลาที่ทำงาน ในหน่วยงานนี้

- หน่วยงานของท่านรับบุคคลเข้าทำงานและกำหนดค่าตอบแทนในรูปเงินเดือน ค่าจ้าง โดยพิจารณาจากปัจจัยอะไร (ตอบโดยระบุลำดับความสำคัญ)

	ลำดับความสำคัญของการ รับบุคคลเข้าทำงาน	ลำดับความสำคัญของการ กำหนดค่าตอบแทน
ประสบการณ์ในการทำงานในตำแหน่ง จากห้อง		
ความสามารถ/ความชำนาญพิเศษ		
ระดับการศึกษา		
สาขาวิชาที่ศึกษา		
เพศ		
อายุ		
อื่น ๆ (ระบุ).....		

5. ปัจจุบันบุคลากร ในหน่วยงานของท่านมีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับลักษณะงานหรือไม่ อย่างไร เพราะเหตุใด

- () เหมาะสมทีเดียว
- () ไม่เหมาะสม คือ แรงงานส่วนใหญ่มีวุฒิทางการศึกษาสูงกว่าความต้องการของลักษณะงาน เพราะ
- () ไม่มีแรงงานที่มีคุณสมบัติเหมาะสมเพียงพอให้คัดเลือก
- () อื่น ๆ (ระบุ).....
-
- () ไม่เหมาะสม คือ แรงงานส่วนใหญ่มีวุฒิทางการศึกษาต่ำกว่าความต้องการของลักษณะงาน เพราะ (ตอบได้หลายข้อ ตอบไปโดยการเรียงลำดับความสำคัญ)
- () ไม่มีแรงงานที่มีคุณสมบัติเหมาะสมเพียงพอให้คัดเลือก
- () ต้องการประหยัดค่าใช้จ่าย (ค่าจ้าง)
- () ไม่ต้องการผลงานที่มีประสิทธิภาพในระดับสูง
- () อื่น ๆ (ระบุ).....
- () ไม่เหมาะสม คือ.....
-
- เพราะ.....
-

6. หน่วยงานของท่านต้องการบุคลากรที่มีคุณสมบัติอย่างไรเพิ่มเติม จำนวนเท่าไร

[illegible]

7. หน่วยงานของท่านประสงค์จะให้หน่วยงานให้บริการการศึกษาในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในเกาะสมุยเพื่อประโยชน์ของหน่วยงานและเพื่อเกาะสมุยโดยรวมหรือไม่

	ประโยชน์ของ หน่วยงานตน	ประโยชน์ของ ส่วนรวม
ไม่ประสงค์ เพราะ () หน่วยงานมีขนาดเล็กไม่จำเป็นต้องใช้ ความรู้ความสามารถในระดับสูง () สิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย ผลได้ไม่คุ้มกับ ค่าใช้จ่ายในการศึกษา () แรงงานสามารถเรียนรู้จากประสบการณ์ () อื่นๆ (ระบุ).....		
ประสงค์ เพราะ () ทำให้แรงงานมีคุณภาพสูงขึ้น () ทำให้การดำเนินงานของสถานประกอบการ มีประสิทธิภาพสูงขึ้น () ทำให้แรงงานท้องถิ่นมีงานทำมากขึ้น () ทำให้รายได้ไม่รั่วไหลไปนอกท้องถิ่น		

8. การให้บริการการศึกษาควรเพิ่มในสาขาวิชาใด ควรเป็นการศึกษาในรูปแบบการศึกษาในระบบโรงเรียน หรือในรูปแบบของการอบรม และควรเป็นหน้าที่ของหน่วยงานใด

สาขาวิชา	รูปแบบของการศึกษา	หน่วยงานที่รับผิดชอบ
1.....		
2.....		
3.....		

เลขที่แบบสัมภาษณ์.....

แบบสัมภาษณ์ ชุดที่ 4

แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารหรือตัวแทนหน่วยงานจัดการศึกษา

ชื่อหน่วยงานจัดการศึกษา.....
 ที่ตั้งหน่วยงานจัดการศึกษา เลขที่..... หมู่ที่..... ตำบล.....
 วันที่สัมภาษณ์...../...../..... ชื่อ-สกุล ผู้สัมภาษณ์.....
 เริ่มสัมภาษณ์เวลา..... สิ้นสุดการสัมภาษณ์เวลา.....

1. หน่วยงานของท่านได้รับการจัดสรรงบประมาณในส่วนของการบริหารการจกหลักสูตรที่เป็น
 ประโยชน์ต่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2530 และปี พ.ศ. 2534 เป็น
 จำนวนเท่าใด

	ปี พ.ศ. 2530		ปี พ.ศ. 2534	
	งบประมาณ	งบรายได้	งบประมาณ	งบรายได้
รายจ่ายในการจัดการศึกษาทั้งหมด				
รายจ่ายในส่วนของการวิชาชีพที่เป็น				
ประโยชน์ต่อธุรกิจท่องเที่ยว				

2. หน่วยงานของท่านได้เปิดสอนหรือให้การอบรมโดยค่านึงถึงปัจจัยอะไร

ลำดับความสำคัญ

ความต้องการของผู้เรียน
 ความจำเป็นของสังคมท้องถิ่น
 ความสามารถในการจัดการศึกษา (งบประมาณ,
 บุคลากร วัสดุ อุปกรณ์)
 กำหนดการตามนโยบายและหลักสูตรที่กำหนด
 มาจากส่วนกลาง
 อื่น ๆ (ระบุ).....

3. หน่วยงานของท่านได้เปิดสอน/ปรับปรุงวิชาชีพเลือกหรือไม่ เพราะเหตุใด

(ตอบโดยเรียงลำดับความสำคัญของเหตุผล)

(โปรดตามคำถามในปี พ.ศ. 2530 ให้ครบทุกรายการแล้วจึงตามคำถามในปี พ.ศ. 2534)

	ลำดับความสำคัญ	
	ปี พ.ศ.2530	ปี พ.ศ.2534
() ไม่มีการเปิดสอนและไม่มีการปรับปรุง เพราะ		
() หลักสูตรเดิมเหมาะสมแล้ว		
() ไม่มีงบประมาณ/งบรายได้ในการดำเนินการ ข้อวัตร อุปกรณ		
() ไม่มีบุคลากร		
() หลักสูตรส่วนกลางไม่เปลี่ยน		
() อื่น ๆ (ระบุ).....		
() มีการเปิดสอนและมีการปรับปรุง เพราะ		
() หลักสูตรเดิมไม่เหมาะสม		
() ได้รับงบประมาณ/งบรายได้เพิ่ม		
() ได้รับบุคลากรเพิ่ม		
() อื่น ๆ (ระบุ).....		

4. หน่วยงานของท่านได้เปิดอบรม/ปรับปรุงหลักสูตรหรือไม่ เพราะเหตุใด

(ตอบโดยเรียงลำดับความสำคัญของเหตุผล)

(โปรดตามคำถามในปี พ.ศ. 2530 ให้ครบทุกรายการแล้วจึงตามคำถามในปี พ.ศ. 2534)

	ลำดับความสำคัญ	
	ปี พ.ศ.2530	ปี พ.ศ.2534
() ไม่มีการเปิดอบรมและไม่มีการปรับปรุงหลักสูตร เพราะ		
() หลักสูตรเดิมเหมาะสมแล้ว		
() ไม่มีงบประมาณ/งบรายได้ในการดำเนินการ ข้อวัตร อุปกรณ		
() ไม่มีบุคลากร/บุคลากรไม่เพียงพอ		
() อื่น ๆ (ระบุ).....		
() มีการเปิดอบรมและมีการปรับปรุง เพราะ		
() หลักสูตรเดิมไม่เหมาะสม		
() ได้รับงบประมาณ/งบรายได้เพิ่ม		
() ได้รับบุคลากรเพิ่ม		
() อื่น ๆ (ระบุ).....		

5. หน่วยงานของท่านได้มีการเปิดสอน/เปิดอบรม/ปรับปรุงรายวิชาใดบ้าง เพราะเหตุใด

ปี พ.ศ. 2530

รายวิชาที่เปิดสอน/เปิดอบรม/ปรับปรุง

เหตุผลในการเปิดสอน/อบรม/ปรับปรุง

- 1.....
2.....
3.....

ปี พ.ศ. 2534

รายวิชาที่เปิดสอน/เปิดอบรม/ปรับปรุง

เหตุผลในการเปิดสอน/อบรม/ปรับปรุง

- 1.....
2.....
3.....

6. หน่วยงานของท่านสามารถให้บริการการศึกษาในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวได้เพียงพอกับความต้องการหรือไม่

หลักสูตร/รายวิชาเลือก	ปี พ.ศ. 2530		ปี พ.ศ. 2534	
	จำนวน รับได้	จำนวน ผู้ต้องการเรียน	จำนวน รับได้	จำนวน ผู้ต้องการเรียน
1.....				
2.....				
3.....				
4.....				
5.....				

7. ผู้เรียนเลือกเรียนรายวิชาที่เลือกตามคำแนะนำของบุคคลอื่นหรือเลือกด้วยตนเองและมีเหตุผลอย่างไรในการเลือก

- () เลือกตามคำแนะนำของครู/ผู้ปกครอง
() เลือกตามเพื่อน
() เลือกด้วยตนเอง โดยมีเหตุผลในการเลือกดังนี้

เหตุผล	ลำดับความสำคัญของเหตุผล
ต้องการเรียนรู้สิ่งแปลกใหม่	
ต้องการนำความรู้ไปใช้ในการทำงาน	
เรียนง่ายกว่าวิชาเลือกอื่น	
ผู้สอนใจดี	
อื่น ๆ (ระบุ).....	

- () อื่น ๆ (ระบุ).....

8. หน่วยงานของท่านได้มีการประสานงานกับหน่วยงานอื่นในการให้บริการการศึกษาเกี่ยวกับ
ธุรกิจการท่องเที่ยวแก่ประชาชนในท้องถิ่นหรือไม่ โปรดระบุชื่อหน่วยงานและชื่อหลักสูตร/
รายวิชาที่จัดการศึกษาร่วมกัน

() ไม่มี

() มีการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ในหลักสูตร/วิชาชีพเลือกต่อไปนี้

ชื่อหน่วยงาน

ชื่อหลักสูตร/วิชาเลือก

- 1.....
2.....
3.....
4.....

9. การจัดการศึกษาของหน่วยงานของท่านได้ปรับเปลี่ยนไปตามความต้องการ ของตลาดแรงงาน
ในท้องถิ่นหรือไม่ เพราะเหตุใด

ปี พ.ศ. 2530	ปี พ.ศ. 2534
() ปรับเปลี่ยน เพราะ.....	() ปรับเปลี่ยน เพราะ.....
() ไม่ปรับเปลี่ยน เพราะ.....	() ไม่ปรับเปลี่ยน เพราะ.....

10. ท่านคิดว่า การจัดการศึกษาของหน่วยงานต่าง ๆ ในท้องถิ่นควรปรับเปลี่ยนไปตามความ
ต้องการของตลาดแรงงานในท้องถิ่นหรือไม่ เพราะเหตุใด

การจัดการศึกษาโดยระบบโรงเรียนมัธยม	การจัดการศึกษาโดยหน่วยงานอื่น ๆ
() ควรปรับเปลี่ยน เพราะ () เป็นประโยชน์ในการทำงานใน ท้องถิ่น () ไม่ต้องไปเรียนในถิ่นอื่น () ประหยัดค่าใช้จ่ายในการศึกษา () อื่น ๆ (ระบุ).....	() ควรปรับเปลี่ยน เพราะ () เป็นประโยชน์ในการทำงาน ในท้องถิ่น () ไม่ต้องไปเรียนในถิ่นอื่น () ไม่มีหลักสูตรตายตัวทำให้ ปรับได้ง่าย () อื่น ๆ (ระบุ).....
() ไม่ควรปรับเปลี่ยน เพราะ () โรงเรียนไม่มีบุคลากร/งบประมาณ ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่าง มีประสิทธิภาพมากพอ () ไม่สอดคล้องกับความต้องการของ ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ซึ่งมุ่งให้บุตรหลาน เรียนวิชาสามัญ () อื่น ๆ (ระบุ).....	() ไม่ควรปรับเปลี่ยน เพราะ () หน่วยงานไม่มีบุคลากรและ งบประมาณในการจัดการเรียน การสอน () ไม่สอดคล้องกับความต้องการ ของผู้เรียน () อื่น ๆ (ระบุ).....

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ - นามสกุล	นางสาวพิศมัย จารุจิตติพันธ์
วัน เดือน ปีเกิด	8 ตุลาคม 2493
สถานที่เกิด	อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 69 มงคลนิเวศน์ ถนนงามวงศ์วาน ตำบลลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	รองศาสตราจารย์
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร สุขุมวิท 23 เขตพระโขนง กรุงเทพฯ 10110
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2509 มัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนเกาะสมุย พ.ศ. 2511 มัธยมศึกษาปีที่ 5 (แผนกวิทยาศาสตร์) จากโรงเรียนอัมพรไพศาล พ.ศ. 2515 ศบ. (การเงินและการคลัง) จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2524 พบ.ม. (พัฒนาการเศรษฐกิจ) จากสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ พ.ศ. 2536 กศ.ด. (พัฒนศึกษาศาสตร์) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ผลกระทบของการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
ต่อเศรษฐกิจและการศึกษาในเกาะสมุย

บทคัดย่อ
ของ
พิศมัย จารุจิตติพันธ์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษาศาสตร์

เมษายน 2536

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบของการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวใน
เกาะสมุยในด้านเศรษฐกิจและการศึกษา ทั้งในระดับชุมชนและระดับครัวเรือน กลุ่มตัวอย่าง
ที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ หัวหน้าครัวเรือน
ในพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับสูงและระดับต่ำ ตัวแทนหน่วยธุรกิจเอกชน
ที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง และตัวแทนหน่วยงานจัดการศึกษาใน
และนอกระบบโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบประเมินและแบบสัมภาษณ์
การวิเคราะห์ข้อมูลใช้เทคนิควิธีวิเคราะห์ปัจจัย-ผลผลิต สัมประสิทธิ์จีไน และค่าสถิติซี

ในด้านเศรษฐกิจ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในระดับชุมชน และระดับครัวเรือนมี
ความสอดคล้องกันทั้งในด้านรายได้และการจ้างงาน ผลการวิเคราะห์ในเรื่องราวรายได้พบว่า
รายได้เฉลี่ยต่อคนในปี พ.ศ. 2534 สูงกว่าในปี พ.ศ. 2530 รายได้ที่เกิดขึ้นในเกาะสมุย
เนื่องจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวเป็นรายได้ที่เกิดขึ้นทางตรงมากกว่าทางอ้อม และเป็น
รายได้ที่ตกแก่ประชาชนชาวท้องถิ่นเพียงบางกลุ่ม ซึ่งส่งผลให้การกระจายรายได้ของ
กลุ่มครัวเรือนมีความเท่าเทียมกันน้อยลงในปี พ.ศ. 2534 ในการเปรียบเทียบระหว่าง
กลุ่มครัวเรือนพบว่า การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไม่ได้ส่งผลให้เกิดความแตกต่างอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติในเรื่องระดับรายได้ที่เป็นตัวเงินเฉลี่ยต่อครัวเรือนในพื้นที่ที่มีการพัฒนา
อุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับสูงและระดับต่ำ การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวส่งผลให้
ระดับรายได้ที่แท้จริงเฉลี่ยต่อครัวเรือนในปี พ.ศ. 2534 ลดลง และได้ส่งผลให้ค่าใช้จ่ายใน
การดำรงชีพเพิ่มขึ้นในสัดส่วนเดียวกันทั้งสองกลุ่มครัวเรือน ในส่วนของการจ้างงานพบว่า
การจ้างงานทางตรงและทางอ้อมที่เกิดขึ้นในเกาะสมุยเนื่องจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว
มีสัดส่วนใกล้เคียงกัน การจ้างแรงงานท้องถิ่นที่เกิดขึ้นในหน่วยธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว
โดยตรงมีสัดส่วนน้อยกว่าในหน่วยธุรกิจเอกชนที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง และมี
สัดส่วนน้อยกว่าการจ้างแรงงานต่างถิ่น

การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในเกาะสมุยก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจ
ในอัตราที่มีอิทธิพลมากพอที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการศึกษาในระดับชุมชนเฉพาะเรื่อง
ความต้องการบริการการศึกษาต่อเพิ่มขึ้นในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 และปีที่ 4 ความต้องการ
กำลังคนที่มีความรู้ในสาขาวิชาที่มีความหลากหลายมากขึ้น และความสามารถในการให้บริการ

การศึกษาในสาขาวิชาชีพที่มีความหลากหลายเพิ่มขึ้นในโรงเรียนมัธยม ผลจากการวิเคราะห์
ในระดับครัวเรือนได้ชี้ให้เห็นว่า ความต้องการศึกษาต่อเพิ่มขึ้นในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 ได้เกิด
ขึ้นเฉพาะในกลุ่มครัวเรือนในพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับสูงเท่านั้น
นอกจากนี้ยังชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไม่มีอิทธิพลมากพอที่จะก่อให้เกิด
การเปลี่ยนแปลงความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศของสมาชิกในครัวเรือนทั้งสองกลุ่ม

230

THE IMPACTS OF TOURISM INDUSTRIAL DEVELOPMENT
ON ECONOMY AND EDUCATION IN KO SAMUI

AN ABSTRACT

BY

PISAMAI JARUJITTIPANT

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Doctor of Education degree in Development Education
at Srinakharinwirot University

April 1993

The objective of this research was to study the impacts of tourism industrial development on economy and education in Ko Samui both in community and household levels. The research samples consisted of thai and foriegn tourists, the heads of the households from two areas having high and low tourism industrial development, the representatives from the business firms directly and indirectly involved with tourism and from the formal and informal educational units. The research tools were evaluation form and interview schedule. In data analysis, input-output analysis technic, gini coefficient and Z-test were used.

In the economic aspects, the results of the analysis, both on income and employment at the community level were in accord with those of the household level. The analysis on income indicated that the average income in 1991 was higher than that in 1987. The income was generated directly rather than indirectly from tourist spendings, occurred to some groups of local people, and increased the inequality of the distribution of the household income. Comparing between two groups of household from high and low development areas, the development of tourism industry did not make the significant difference in average money income per household. The tourism development decreased the 1991 real income per household and increased the cost of living in the same proportion for both household groups. The impacts of tourists spending in Ko Samui on direct and indirect employments were in the same proportions. The local labour employment in the business firms directly involved with tourism was proportionally low comparing to those indirectly involved with tourism and was proportionally low comparing to

the non - local labour employment.

The tourism industrial development in Ko Samui generated the economic changes in a great amount sufficient to bring educational changes in the community level, especially in the demand for higher education; Mathayom 1 st. and Mathayom 4 th., the demand for more manpower in the diverse fields of study and the capacity to provide a variety of vocational educations in the secondary schools. The results in the household level analysis indicated that the demand for continuing education at Mathayom 4 th. occurred only in the household groups of high tourism industrial development area. Besides, it indicated that the tourism industrial development had not enough effect to change the foriegn language fluency of the members in both groups of household.